

**KÜLTÜREL KÜRESELLEŞME PARADİGMASI
OLARAK YAVAŞ ŞEHİRLER:
GELENEKSEL İZNİK KONUTLARINDA MALZEME
VE YAPISAL ÇÖZÜMLERİN KÜLTÜREL İZLERİ**

Mehmet Ozan DEMİRÖZ

T.C.
BURSA ULUDAĞ ÜNİVERSİTESİ
FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ

**KÜLTÜREL KÜRESELLEŞME PARADİGMASI OLARAK YAVAŞ
ŞEHİRLER:
GELENEKSEL İZNİK KONUTLARINDA MALZEME VE YAPISAL
ÇÖZÜMLERİN KÜLTÜREL İZLERİ**

Mehmet Ozan DEMİRÖZ
0000-0003-0020-193X

Prof. Dr. Rengin BECEREN ÖZTÜRK
(Danışman)

YÜKSEK LİSANS
YAPI BİLGİSİ ANABİLİM DALI

BURSA – 2024
Her Hakkı Saklıdır

TEZ ONAYI

Mehmet Ozan DEMİRÖZ tarafından hazırlanan “KÜLTÜREL KÜRESELLEŞME PARADİGMASI OLARAK YAVAŞ ŞEHİRLER: Geleneksel İznik Konutlarında Malzeme ve Yapısal Çözümlerin Kültürel İzleri” adlı tez çalışması aşağıdaki jüri tarafından oy birliği ile Bursa Uludağ Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü Yapı Bilgisi Anabilim Dalı’nda **YÜKSEK LİSANS** olarak kabul edilmiştir.

Danışman: Prof. Dr. Rengin BECEREN ÖZTÜRK

Başkan	:	Prof. Dr. Rengin BECEREN ÖZTÜRK 0000-0001-6259-3364 Bursa Uludağ Üniversitesi, Mimarlık Fakültesi, Yapı Bilgisi Anabilim Dalı	İmza
Üye	:	Prof. Dr. Arzu ÇAHANTİMUR 0000-0002-5907-1773 Bursa Uludağ Üniversitesi, Mimarlık Fakültesi, Bina Bilgisi Anabilim Dalı	İmza
Üye	:	Prof. Dr. Ayşen ÇELEN ÖZTÜRK 0000-0002-1821-2402 Eskişehir Osmangazi Üniversitesi, Mimarlık Fakültesi, Bina Bilgisi Anabilim Dalı	İmza

Yukarıdaki sonucu onaylarım

Prof. Dr. Ali KARA
Enstitü Müdürü
../../....

B.U.Ü. Fen Bilimleri Enstitüsü tez yazım kurallarına uygun olarak hazırladığım bu tez çalışmada;

- tez içindeki bütün bilgi ve belgeleri akademik kurallar çerçevesinde elde ettiğimi,
- görsel, işitsel ve yazılı tüm bilgi ve sonuçları bilimsel ahlak kurallarına uygun olarak sunduğumu,
- başkalarının eserlerinden yararlanılması durumunda ilgili eserlere bilimsel normlara uygun olarak atıfta bulunduğumu,
- atıfta bulunduğum eserlerin tümünü kaynak olarak gösterdiğimi,
- kullanılan verilerde herhangi bir tahrifat yapmadığımı,
- ve bu tezin herhangi bir bölümünü bu üniversite veya başka bir üniversitede başka bir tez çalışması olarak sunmadığımı

beyan ederim.

22/02/2024

Mehmet Ozan DEMİRÖZ

TEZ YAYINLANMA FİKRİ MÜLKİYET HAKLARI BEYANI

Enstitü tarafından onaylanan lisansüstü tezin/raporun tamamını veya herhangi bir kısmını, basılı (kâğıt) ve elektronik formatta arşivleme ve aşağıda verilen koşullarla kullanıma açma izni Bursa Uludağ Üniversitesi'ne aittir. Bu izinle Üniversiteye verilen kullanım hakları dışındaki tüm fikri mülkiyet hakları ile tezin tamamının ya da bir bölümünün gelecekteki çalışmalarda (makale, kitap, lisans ve patent vb.) kullanım hakları tarafımıza ait olacaktır. Tezde yer alan telif hakkı bulunan ve sahiplerinden yazılı izin alınarak kullanılması zorunlu metinlerin yazılı izin alınarak kullandığını ve istenildiğinde suretlerini Üniversiteye teslim etmeyi taahhüt ederiz.

Yükseköğretim Kurulu tarafından yayınlanan “**Lisansüstü Tezlerin Elektronik Ortamda Toplanması, Düzenlenmesi ve Erişime Açılmasına İlişkin Yönerge**” kapsamında, yönerge tarafından belirtilen kısıtlamalar olmadığı takdirde tezin YÖK Ulusal Tez Merkezi / B.U.Ü. Kütüphanesi Açık Erişim Sistemi ve üye olunan diğer veri tabanlarının (Proquest veri tabanı gibi) erişimine açılması uygundur.

Prof. Dr. Rengin BECEREN ÖZTÜRK
22.02.2024

Mehmet Ozan DEMİRÖZ
22.02.2024

İmza

Bu bölüme kişinin kendi el yazısı ile okudum
anladım yazmalı ve imzalanmalıdır.

İmza

Bu bölüme kişinin kendi el yazısı ile okudum
anladım yazmalı ve imzalanmalıdır.

ÖZET

Yüksek Lisans Tezi

KÜLTÜREL KÜRESELLEŞME PARADİGMASI OLARAK
YAVAŞ ŞEHİRLER: Geleneksel İznik Konutlarında Malzeme ve Yapısal Çözümlerin
Kültürel İzleri

Mehmet Ozan DEMİRÖZ

Bursa Uludağ Üniversitesi
Fen Bilimleri Enstitüsü
Mimarlık Anabilim Dalı

Danışman: Prof. Dr. Rengin BECEREN ÖZTÜRK

Kültür, insanlık faaliyetlerinin doğayla olan denge ve işbirliği alanıdır. Günümüzdeki gelişmelere etki eden her etken, çaba, üretim ve araştırma, bu işbirliği alanının bir sonucu ve ürünüdür. Mimarlık, yapı üretimi ve yapısal aktarımlarda bu işbirliği önemli bir rol oynamaktadır. Sürekli bir çaba olarak mimarlık, bireylerin ve toplumların yaşam faaliyetlerinin bir parçasıdır ve kültürel uygulamalara işaret eder.

Son yıllarda, küreselleşmenin toplumsal, ekonomik, kentsel ve dolayısıyla mimari bağlamda artan etkisi, kültürel vaatlerin yanı sıra eksiklikleri de beraberinde getirmiştir. İnsanların geçmiş ve gelecek arasındaki öğrenme sürecinin eksikliği, yapı, yapı kültürü ve yapı üretiminin kültürel değerlerini kaybetmesine neden olmuştur. Yapı ölçeğinde kültürel sürdürülebilirlik, doğa ile insan arasındaki denge alanının sürdürülebilirliği konularını gündeme getirmiştir.

Yapı kültürü, yapısal detaylar ve denge mekanizmalarının ekolojik öğretilerle tekrar ele alınmasını gerektiren bir sonuç olarak "Yavaş Şehir Hareketi" stratejisini yapı kültürü bağlamında incelemektedir. Bu çalışma, İznik(Bursa) şehrinde yapı kültürünün şehrin yavaş şehir ideolojisi içindeki sürekliliği ve sürdürülebilir potansiyellerini tartışmayı amaçlamaktadır.

Anahtar Kelimeler: küreselleşme, kültürel sürdürülebilirlik, yavaş şehir ideolojisi, yapı kültürü, tektonik uzlaşılar, çevresel uzlaşılar, İznik

2024, xii + 146 sayfa.

ASBTRACT

MSc Thesis

CITTASLOW AS A PARAGIDM OF CULTURAL GLOBALIZATION:
Cultural Meanings of Materials and Structural Solutions of Traditional İznik Houses

Mehmet Ozan DEMİRÖZ

Bursa Uludag University
Graduate School of Natural and Applied Sciences
Department of Architecture

Supervisor: Prof. Dr. Rengin BECEREN ÖZTÜRK

Culture is the area of balance and cooperation between human activities and nature. Every factor, effort, production and research that affects today's developments is a result and product of this area of cooperation. This cooperation plays an important role in architecture, building production and structural transfers. Architecture, as a continuous practice, is part of the life activities of individuals and societies and refers to cultural practices.

In recent years, the increasing impact of globalization in the social, economic, urban and therefore architectural context has brought along deprivations as well as cultural promises. The lack of people's learning process between the past and the future has caused the building, building culture and building production to lose their cultural values. Cultural sustainability at the building scale has brought the issues of sustainability of the balance between nature and humans.

It examines the "Cittaslow Movement" strategy in the context of building culture, as a result of which requires reconsideration of building culture, structural details and balance mechanisms with ecological teachings. This study aims to discuss the continuity and sustainable potentials of the building culture in the city of Iznik (Bursa) within the slow city ideology of the city.

Key words: globalization, cultural sustainability, Cittaslow, building culture, tectonic cooperations, environmental cooperations, İznik

2024, xii + 146 pages.

TEŞEKKÜR

Yüksek lisans eğitimim ve çalışmalarım sürecinde değerli yardımları ve destekleri ile çalışma sürecine birlikte yön verdiğimiz saygıdeğer danışman hocam Prof. Dr. Rengin BECEREN ÖZTÜRK'e,

Çalışmanın yönlendirilmesinde ve ilerlemesinde fikrine ve eleştirilerine başvurduğum benimle tecrübelerini paylaşan değerli hocalarım ve meslektaşlarımın hepsine,

Eğitim sürecim boyunca maddi ve manevi olarak her zaman yanımda olan, güven duygusunu her daim aşılayan ve desteklerini hiçbir zaman eksik etmeyen aileme,

Sonsuz teşekkürlerimi iletmekten onur ve kıvanç duyarım.

Mehmet Ozan DEMİRÖZ
22/02/2024

İÇİNDEKİLER

	Sayfa
ÖZET.....	vi
ASBTRACT.....	vii
TEŞEKKÜR.....	viii
SİMGELER ve KISALTMALAR DİZİNİ.....	x
ŞEKİLLER DİZİNİ.....	xi
1. GİRİŞ	1
1.1. Çalışmanın Amacı ve Kapsamı	2
1.2. Çalışmanın Yöntemi	3
2. KURAMSAL TEMELLER VE KAYNAK ARAŞTIRMASI.....	5
2.1. Küreselleşme ve Kültürel Yoksunluk	5
2.1.1. Kültür ve Mimarlık İlişkisi.....	8
2.1.2. Küresel Dönemde Mimarlık ve Kültürel Yoksunluk	10
2.2. Sürdürülebilirlik ve Kültürel Model Arayışları.....	12
2.2.1. Kültürel Sürdürülebilirlik.....	15
2.2.2. Mimarlık ve Kültürel Sürdürülebilirlik İlişkisi	17
2.3. Kavramsal Çerçeve: Kültürel Sürdürülebilirlik Modeli Olarak Yavaş Şehirler	21
2.3.1. Yavaş Şehir Hareketi, Gelişimi ve Kültürel Parametreler	22
2.3.2. Yavaş Şehir Hareketi, Kültürel Sürdürülebilirlik Potansiyelleri ve Mimarlık.....	26
2.4. Kavramsal İdeoloji ve Araçlar	33
2.4.1. Kültürleme, Kültürlenme ve Kültürleşme.....	34
2.4.2. Kültürel Bir Uzlaş: Malzeme, Yapı ve Barınma.....	36
2.4.3. Techne, Teknik ve Tektonik	40
2.4.4. Yapısal Kültürün Analizi, Temel Kavramlar ve Kavramsal Yaklaşım.....	46
3. MATERYAL VE YÖNTEM	60
3.1. İznik Kenti ve Yerel Özellikleri.....	61
3.2. İznik Kenti ve Yavaş Şehir Organizasyonu	62
3.3. İznik Kenti ve Çok Katmanlı Kültürel Altyapı	64
3.4. İznik Geleneksel Konutlarında Yapı ve Yapı Kültürü İncelemeleri	70
3.4.1. İznik Geleneksel Konutlarında Tektonik Uzlaşılar ve Bütünlük	71
3.4.2. İznik Geleneksel Konutlarında Çevresel Uzlaşılar ve Ekolojik Yapı Potansiyelleri.....	87
4. BULGULAR VE TARTIŞMA	99
4.1. Kültürel Sürdürülebilirlik İdeolojisi İçinde Yapı ve Yapı Kültürü.....	99
4.2. Yavaş Şehirler, Kültürel Sürdürülebilirlik ve Yapı Kültürünün Sürdürülebilirliği.....	101
4.3. İznik Yavaş Şehri'nde Yapı Kültürü Bulguları ve Kültürel Sürdürülebilirlik Potansiyelleri.....	103
5. SONUÇ	108
KAYNAKLAR	112
EKLER	119
ÖZGEÇMİŞ	146

SİMGELER ve KISALTMALAR DİZİNİ

Kısaltmalar	Açıklama
UN	United Nations
UNCHE	United Nations Conference on the Human Environment
CFC	Chlorofluorocarbon
IUCN	International Union for Conservation of Nature and Natural Resources
IUA	International Union of Architecture

ŞEKİLLER DİZİNİ

	Sayfa
Şekil 2.1. Mimari evrim süreci.....	8
Şekil 2.2. Bursa’da bir AVM yapısı.....	11
Şekil 2.3. Bakü’de bir AVM yapısı.....	11
Şekil 2.4. Sürdürülebilir gelişim konseptinin gelişimi.....	14
Şekil 2.5. Sürdürülebilir gelişim modeline kültür kavramının dahil edilmesine yönelik çalışma.....	16
Şekil 2.6. Yapılı çevrede kültürel şemaların kullanımı.....	20
Şekil 2.7. Kültür ve sürdürülebilir yapılı çevre kavramsal şeması.....	20
Şekil 2.8. “Yavaş Yemek Hareketi (Slow Food)” ve “Yavaş Şehir Hareketi (Cittaslow)”.....	23
Şekil 2.9. Sürdürülebilir toplum ve yavaş şehir ölçütlerindeki ilişkisel grafik.....	27
Şekil 2.10. Türkiyede bulunmakta olan yavaş şehir statüsünde Göynük ve Halfeti kentlerinde yapısal kompozisyonlar.....	31
Şekil 2.11. Sürdürülebilir toplumlarda yapılı çevre ve yavaş şehir ölçütlerindeki ilişkisel grafik.....	32
Şekil 2.12. Doğa ve insan arasında kurulan uzlaşsal payda da kültüre yönelik kavramlar ve edinimler.....	38
Şekil 2.13. Literatürde elde edilen tektonik aktarımlara dair diyagramatik aktarımlar.....	44
Şekil 2.14. İnsan ve kültür arasında oluşan aktarımsal şemaya dair diyagramatik yaklaşım.....	45
Şekil 2.15. Doğa ile başlayan, ve yapıya yönelen sürece yönelik diagramatik çizelge.....	47
Şekil 2.16. Göbeklitepe’de gözlemlenen yapısal tektonik aktarımlar.....	50
Şekil 2.17. Stonehenge’de gözlemlenen yapısal tektonik aktarımlar.....	50
Şekil 2.18. Carlo Scarpa tarafından tasarlanan The Brion Cemetery yapısında zigurat desenli mimari elemanlar.....	52
Şekil 2.19. Geleneksel Ankara ev yapılarının bindirmeli cumbalarında zigurat desenli mimari elemanlar.....	53
Şekil 2.20. İstanbul Balat Mahallesinde bulunan bitişik nizamlı konut yapıları.....	56
Şekil 2.21. Amsterdam’da bulunan bitişik nizamlı konut yapıları.....	57
Şekil 2.22. Bolu Göynük kentinde topografya ve kent yerleşimi.....	58
Şekil 2.23. Mardin kentinde topografya ve kent yerleşimi.....	59
Şekil 3.1. Cittaslow İznik logosu.....	63
Şekil 3.2. İznik kentinde bulunan Cittaslow İznik çerçevesi.....	63
Şekil 3.3. Yenişehir Kapı, İznik.....	65
Şekil 3.4. İstanbul Kapı, İznik.....	65
Şekil 3.5. İznik Ayasofya Camii dış görünüşü.....	66
Şekil 3.6. İznik Ayasofya Camii’nde kemerli kubbe.....	66
Şekil 3.7. Solda, Konsil dönemlerinde İznik kentinde sokaklar ve akslar, sağda, Günümüz İznik kentinde sokaklar ve akslar.....	67
Şekil 3.8. Günümüz İznik kenti yerleşimi.....	68
Şekil 3.9. Günümüz İznik kenti ve tescilli yapılar.....	70
Şekil 3.10. Geleneksel İznik konutlarında moloz taş kullanımı.....	72
Şekil 3.11. Geleneksel İznik konutlarında ahşap malzeme kullanımı (1).....	73
Şekil 3.12. Geleneksel İznik konutlarında ahşap malzeme kullanımı (2).....	74

Şekil 3.13.	Geleneksel İznik konutlarında moloz taşlı yığma duvarlar.....	75
Şekil 3.14.	Geleneksel İznik konutlarında moloz taşlı yığma duvar işçiliği ve köşe detayları.....	76
Şekil 3.15.	Eşrefzade Mahallesi, 5 ada, 17 parseldeki konutun ahşap girişleri.....	77
Şekil 3.16.	Geleneksel İznik konutlarında ahşap hatılların yığma duvarlarla birleşimi.....	78
Şekil 3.17.	Geleneksel İznik konutlarında ahşap dikme ve karkaslı duvar sistemi.....	79
Şekil 3.18.	Eşrefzade Mahallesi, 75 ada, 14 parseldeki konutun arka cephe cumbaları.....	80
Şekil 3.19.	Geleneksel İznik konutlarında çeşitli payanda tipleri.....	81
Şekil 3.20.	Geleneksel İznik konutlarında çeşitli çerçeveler, kapılar ve pencereler.....	82
Şekil 3.21.	Geleneksel İznik konutlarında ahşap karkas ve kerpiç dolgulu duvar kompozisyonu.....	84
Şekil 3.22.	Geleneksel İznik konutlarında giriş cephesi kompozisyonları.....	85
Şekil 3.23.	Geleneksel İznik konutlarında döşeme kompozisyonu.....	86
Şekil 3.24.	Geleneksel İznik konutlarında merdiven ve döşeme yarıkları.....	87
Şekil 3.25.	Geleneksel İznik konutlarında giriş cephesi kompozisyonları.....	89
Şekil 3.26.	Eşrefzade Mahallesi, 73 ada,12 parseldeki evin çevre ile yerleşimi.....	90
Şekil 3.27.	Eşrefzade Mahallesi, 71 ada,15 parseldeki evin çevre ile yerleşimi.....	90
Şekil 3.28.	Yenimahalle Mahallesi, 8 ada,19 parseldeki evin çevre ile yerleşimi.....	91
Şekil 3.29.	Eşrefzade Mahallesi, 74 ada,34 parseldeki evin çevre ile yerleşimi.....	91
Şekil 3.30.	Geleneksel İznik evlerinde zemin kat pencere çerçeveleri.....	92
Şekil 3.31.	Geleneksel İznik evlerinde birinci kat pencere çerçeveleri.....	92
Şekil 3.32.	Geleneksel İznik evlerinde yapı giriş kapısı çerçeveleri.....	93
Şekil 3.33.	Eşrefzade Mahallesi, 5 ada, 17 parselde bulunan yapıda gözlemlenen yapı onarımları.....	94
Şekil 3.34.	Bölge geleneksel konut yapılarında gözlemlenen yapı bozulmaları.....	95
Şekil 3.35.	Geleneksel İznik evlerinde sokak, bahçe ve yapı konumlanmalar.....	97

1. GİRİŞ

Canlılık, insanoğluna ve gelişimine, geçmişe ve geleceğe, biyoloji ve antropolojiye değinebilmenin kaçınılmaz faktörlerinden biridir. Günümüz insanının varoluşunun temelinde canlılık mekanizmasının nasıl kurulduğu, ne şekilde devamlı bir olgu haline geldiği ve hangi etmenlerle bir arada olduğu yatmaktadır. İnsanoğlunun canlılık eylemlerini sergilediği ortam, temel varoluşsal prensiplere işaret etmektedir. Varoluşun başlangıcı olan ortam (çevre) yaşamsal faaliyetlere imkanlar sunarak uzlaşsal bir algoritmaya dönüşmektedir ve kültürel pratikleri üretmektedir. Başka bir deyişle, insanın varoluşsal yolculuğuna işaret eden kültürel uygulamalar, doğa ile insan arasında kurulan bir uzlaşma ortamını açıklamaktadır. Ve günümüz insanının evrimsel sürecinin içinde bulundurduğu her canlılık olgusunun içinde, doğa ile kurulan bu uzlaşma ortamının, yani kültürel uygulamaların yansımalarını görmek mümkündür.

Erzen (2000) tarafından ele alındığı üzere kültürel pratikler, insanın doğa ile etkileşimlerinin ve öğrenimlerinin birikimi olarak kabul edilir ve bu, insanoğlunun varoluşundan günümüze ve geleceğe kadar yaşamsal faaliyetlerinin bir düzenleyicisi olarak işlev görür. Barınma ihtiyacı gibi temel yaşamsal faaliyetler, kültürel bir üretim biçimini ifade eder. Aynı şekilde, Framton'un (1995) da belirttiği gibi, yapı sadece inşa edilen form ile ilişkilendirilmez, aynı zamanda çevresiyle de etkileşim içindedir. İnsanoğlu, doğadan elde edilen bilgilerle yaşamını sürdürmek, çevreyi korumak ve doğa ile uyum içinde yaşamak amacıyla temel barınaklarını inşa etmiştir.. İlkel yapı üretimi, barınma gereksiniminden doğan kültürel pratikler olarak mimarlık biliminin ilk referanslarından olmuştur. Bu bağlamda, insanoğlunun gelişim süreci içinde mimarlık ürünlerinin kültür ile olan iletişimine en temel örnekleme meydana getirmiştir. Kültürel bir perspektifle yapı ve yapı üretimi, doğa ile insan arasındaki uzlaşının ve barınma ihtiyacından doğan etkileşimin bir yansımasıdır. Bu nedenle kültürel bir faaliyet olarak yapılar, yapı kültürünün oluşturulduğu ve aktarıldığı öğretisel bir ortamı temsil etmektedir. Bu bağlamda, yapı kültürü günümüz yapı stoğuna kültürel bir bakış açısıyla anlamak için önemli bir kavramsal araç olarak ön plana çıkmaktadır.

Süreçsel bir gelişme olarak günümüzde, insanoğlu artan nüfus kaygıları, sermayeye yönelik yaklaşımlar, daha ulaşılabilir ideolojiler gibi sebeplerin etkisi altında

küreselleşme döneminde bulunmaktadır. Gelişen teknoloji ve yaşamsal gerekliliklerde iyileştirmeler, çeşitlilik ve erişilebilirlik gibi kavramların etkili olduğu bir dönemi tanımlayan küreselleşme, insanoğlunun doğa ve doğal çevreleri ile etkileşimlerinin ardından din, dil, ırk, vatandaşlık, yaşam tarzı, temel yaşamsal gereksinimler gibi kültürel kazanımlarını göz ardı etmeye başlamıştır. Bu süreç Tektipleşme, ticarileşme, popülerlik gibi kültürel mahrumiyetleri teşvik edebilecek faktörleri üretmiştir. Farklı düşünürler, bu yeni ortamı ve ortaya çıkan yeni toplumsal olguları "bireyselleşmiş toplum (Bauman, 2008)" veya "sınırsız sermaye alanları (Harvey, 2012)" gibi terimlerle tanımlamışlardır. Yakın bir bakış açısı ile kültürel bir ürün olan yapı ve yapı kültürü de küresel ortamın içinde standartlaşma, ticarileşme ve kültürel anlamlarını yitirme gibi tehditleri ile karşı karşıya kalmıştır. Yapı kültürü ve çevresel uzlaşma kavramları önemsizleşerek daha seri, pratik, kolay işletilebilen ve standartlaşma eğiliminde olan yeni yapı (üretimi) algısı oluşmaya başlamıştır. Bu nedenle, günümüzde mimarlık biliminin, bu kültürel mahrumiyetlere karşı kültürel bir yaklaşım geliştirme gerekliliği öne çıkmaktadır.

Bu çalışmada süreçsel bir yaklaşım ile insanoğlunun yapı, yapı kültürü ve üretimi ile doğa içinde bulunduğu uzlaşıya odaklanarak, barınma eylemi ve üretisinin temelinde yatan kültürel sebepler ve öğretileri sorgulanmayı planlamaktadır. Küresel çerçevenin içindeki kültürel mahrumiyetlerinin arasında yapı kültürü yeniden ele alınarak, devam eden ve insanoğlunun vazgeçilemez yaşamsal çerçeve. olan uzlaşısal ortama (kültür) değinilerek kültürel küreselleşme paradigması kavramsal çerçevesinde yapı kültürünün sürdürülebilirliği tartışılmıştır. Bu bağlamda, küresel ortamda yapı kültürünün sürdürülebilirliği arayışı ile çeşitli stratejiler incelenerek potansiyellerinin aktarılması hedeflenmiştir.

1.1. Çalışmanın Amacı ve Kapsamı

Küresel süreç, insanoğlunun karşılaştığı kültürel mahrumiyetlerin çalışmanın temel sorunlarını oluşturmasına neden olmuştur. Bu süreçte, insanoğlu gelişmiş ve gelişmekte olan her alanı içeren birçok araştırma alanında uzlaşısal kültürel pratiklerden uzaklaşmıştır. Bu nedenle, mimarlık bilimine, kültür bağlamında sürdürülebilirlik paradigması geliştirme amacı, bu çalışmanın ana hedeflerinden biri olmuştur. Bu bağlamda gitgide kültürel pratiklerden uzaklaşmaya başlamış olan mimarlık biliminin

temel referanslarından olan yapı ve yapı kültürü olgularının tekrardan tanımlanarak günümüz mimarlık uğraşısına sunabileceği potansiyellerin tartışılması hedeflenmiştir. Ayrıca, yapı olgusunun arkasında barındırabileceği kültürel parametrelerin ortaya koyulabilmesi için yapı kültürü gözlem ve analizine dair kavramsal araçların ortaya koyulması beklenmiştir. Belirlenen kavramsal araçlar ile gözlemlenen yapı kültürü bulgularının doğa ve insan arasındaki uzlaşının bir yansıması olan kültürel ortama odaklanacak şekilde planlanmıştır.

Tez çalışmasında, kavramsal araçların ve analiz yöntemlerinin belirlenmesinin ardından, mimarlık bağlamında kültürel sürdürülebilirlik paradigmasının sağlanabileceği stratejilerden olarak öngörülen “Yavaş Şehir İdeolojisi’nin” tartışılması hedeflenmiştir. Günümüzde ülkemizde ve de uluslararası boyutta gitgide artan bir katılıma sahip hale gelmiş bulunan Yavaş Şehir Hareketi incelenerek ortaya koyabileceği kültürel kazanımlar ve sürdürülebilirlik potansiyelleri tartışılmıştır. Ve, bu kültürel potansiyellerin yapı bağlamında da elde edilen metodolojilerle ele alınarak tartışılması hedefi ile örneklem olarak belirlenen İznik Yavaş Şehri özelinde derinlemesine analizler sunmayı planlamıştır. Yapı ve yapı kültürü ölçeğinde Yavaş Şehir’lerin malzeme, yapı teknikleri ve yapı gibi doğa ile uzlaşısı sonucu ortaya çıkan ürünlerinin incelenmesi hedeflenmiştir. Son olarak, kültürel yoksunluk ortamı olan küreselleşme içerisinde faaliyet gösteren mimarlık pratiği için yapı kültürü bağlamında kültürel bir yaklaşım geliştirme ve son yıllarda ön plana çıkmış olan kültürel sürdürülebilirlik kavramı ile ilişkilendirilmesi amaçlanmıştır.

1.2. Çalışmanın Yöntemi

Çalışmanın yöntemi, kültürel küreselleşme paradigması ve mimarlık uğraşının kültürel altyapısını ele almayı amaçlar. İlk olarak, küresel stratejilerin etkisi altında kültürel mahrumiyetler ve mimari gelişme süreci hakkında literatür taraması yapılmıştır. Ayrıca son yıllarda ortaya koyulmakta olan kültürel sürdürülebilirlik tartışmaları ve uğraşlarının aktarılması beklenmiştir.

Daha sonra, literatür taraması, küresel ortama kültürel potansiyeller sunduğu öngörülen kentsel stratejilerden “Yavaş Şehir Hareketi” üzerine incelemelerde bulunulması

hedeflenmiştir. Yavaş Şehir Hareketi'nin gelişimi ve ideolojisi aktararak kültürel aktarıma ve kazanımlarına dair potansiyelleri araştırılmıştır. Ardından, kavramsal çerçeve oluşturulmuş olup metodolojik analizlerin yapılacağı kavramsal araçların ve ideolojilerin belirlenmesi planlanmıştır. Yapı ve yapı kültürü gibi kavramların tanımlanması hedeflenerek yapı kültürünün analizinde etkin olacak kavramsal araçlar taranmıştır. Ortaya koyulan kavramsal araçlar tanımlanarak ileriki gözlem ve analiz çalışmalarının metodolojik altyapısının ortaya koyulması planlanmıştır.

İkinci aşamada “Yavaş Şehir Hareketi'nin” küresel ölçekte kültürel sürdürülebilirlik modeli üretebilirliği ve mimarlık bağlamında sunabileceği kültürel potansiyellerin saptanması öngörülmüştür. Yapı ve yapı kültürüne dair kavramsal araçların seçili örneklem bölge çalışmaları ile irdelenmesi planlanmıştır. İznik Yavaş Şehir'i örneklem bölge seçilmiştir ve bu bölgede yapısal gözlemlerin yapılması hedeflenmiştir. Bu kapsamda yapısal gözlem formu hazırlanarak örneklem bölgede alan çalışmaları yapılması ikinci bölümün analiz temellerini oluşturmuştur.

Son olarak, yapılan çalışmalarla birlikte seçili bölgede elde edilen bulguların küresel kentleşme, mimarlık ve yapı üretimi uğraşlarına kültürel sürdürülebilirlik hususunda katkılarının saptanması planlanarak, tezin edinmiş olduğu günümüz yapı üretiminin kültürel yoksunluk problemine ve kültürel sürdürülebilirlik arayışına kapsayıcı bir bakış açısı sunması hedeflenmiştir.

2. KURAMSAL TEMELLER VE KAYNAK ARAŞTIRMASI

İnsanoğlunun varoluşsal sürecine değinmenin bir aracı olan kültür, mimarlık ve yapı uğraşısı ile birey, toplum, çevre ve çevresel koşullar gibi pek çok ölçekte ilişiklik içerisinde. Yukarıda da aktarıldığı üzere genel bir yaklaşımla kültür, insan ve doğa arasında işteş bir yapıya sahip eylemler bütünüdür. Dolayısıyla, yapı uğraşısının kültürle varolan ve aynı zamanda kültürü vareden bir faaliyet olduğu önermesi kavramsal çerçevenin temel hipotezlerinden olmaktadır. Lakin bu noktada işteş bir eylemin sonucunda ortaya çıkan yapı uğraşısının veya kültürünün insan ve doğa tesirlerinin etkinliği ile çeşitlendiği, geliştiği ve üretildiği önemlidir. Başka bir deyiş ile, yapıyı vareden doğa ve insan etmenleri içinde bulunduğu koşullar kültürü ve dolayısıyla da yapı kültürünü etkilemektedir. İnsanoğlunun gelişim süreci gözönüne alındığında yapı kültürü yaşamsal içgüdüler ile öğretilişmiş ve geleceğe aktarılmıştır. Çalışmanın bu noktada sorgulamış olduğu günümüz süreci, yani küreselleşme olgusu ile meydana gelmiş yeni sosyo-kültürel ve sosyo-mekansal ortamın bahsedilen işteş kültürel öğretilerin halen insan ve doğa arasındaki uzlaşının bir eseri olup olmadığıdır.

Küreselleşmenin bu bağlamda ele alınması hedefi öncelikle işteş eylemin öznesi olan insanoğlunun bu yeni toplumsal yapıdaki gelişimi olmuştur. Daha sonrasında, yapı uğraşısı ve yapı kültürünün kültür ile devinimsel sürecine değinilerek bu alışıldık şemanın küresel ortamdaki varlığının sorgulanması planlanmıştır. Ve, yeni düzenin, yani küreselleşme ortamının, alışıldık kültürel süreklilik ve devamlılık pratiklerine, bir diğer aktarımla sürdürülebilirliğine, potansiyel sunabilecek ideolojilerin ele alınması önem arz etmiştir. Ve, bu kavramsal çerçevede yapı bağlamında kültürel sürdürülebilirlik modeline potansiyel sunabilecek “yavaş şehir ideolojisi” ve “yavaş şehirler” ele alınması ve yapı bağlamında kavramsal yaklaşımların yapılması hedeflenmiş ve tez çalışmasında planlanan alan çalışmaları için kuramsal temellerin oluşturulması amaçlanmıştır.

2.1. Küreselleşme ve Kültürel Yoksunluk

Küreselleşme günümüzde insanoğlunun içinde bulunduğu pek çok olgu ile birlikte anılır bir kavram konumuna gelmiştir. Kelime anlamı ile yaklaşıldığında yekün, bir olma, birleştirici gibi kavramların ortaya çıktığı söylenmelidir. Özten ve Anay (2017)

küreselleşmeyi, tek ve bir olan ve diğer bütün çevreleri kendisine bağlayan, farklılıkları ve çeşitlilikten doğan değerleri gözetmeyen, mekana dair kimliksel değerlerin yitirildiği bir çevre olarak tasvir etmektedir. Küreselleşme bütün bir etkileşim ortamını tarifleyerek alışıldığın dışında toplumsal bir ortamı da üretmiştir. Sassen'e (1996) göre ise küresel politikaların aracılığı ile toplumsal etkileşiminin hızlanmış, ve bu hızlı etkileşime yeni mekan arayışları doğmuştur. Sanal ortamlar küresel ortamda etkin bir etkileşim mekanı haline gelmiş, ve topluma dair bağlamsal ve iletişimsel olgularda değişiklikler ve engellere veya bir takım sosyolojik olgulara bağlı kalmaksızın sınırsız iletişim mekanizması haline gelmeye başlamıştır. Sınırsızlık, aynı zamanda kontrol edilebilirliğin de mümkünsüzlüğünün öncüsü olmuştur. Ve, bu durum da potansiyeller ve aynı zamanda mahrumiyetler ortamını yaratmıştır.

Sınırsız bir etkileşim ortamının içinde kalan toplum yapısının zengin bir çeşitlilik ortamı ile de karşı karşıya olduğu önermesi yapılabilir. Toplum hızlı ve engelsiz bir şekilde farklılıklarla, yeniliklerle ve öğretilerle karşılaşma potansiyelini yakalamıştır. Massey (2005) bu yeni çeşitlilik endeksli etkileşim ortamını bireysel yörüngelerin tanımlı toplumsal desenlerden uzaklaştığı, saçılmış birliktelik olarak yorumlamıştır. Amin'e (2010) göre ise bu etkileşim ortamı yerleşik ve hareketli olanın, statik veya dinamik olanın birliktelikleri yani kooperasyonudur. Yakın bir bakış açısında ise bu yeni sınırsızlıklar ortamını transkültürel olarak yorumlamıştır (Fomina ve Barasenko, 2018). Dolayısıyla, bahsedilen etkileşim ortamının sınırsızlığı coğrafik bariyerlere, yerel değerlere veyahutta kültürel normatiflere bağlı olmayan bir iletişimi yarattığı söylenmelidir. Bauman (2008) bu etkileşim ortamının belirleyicilerden yoksunluğunun "yeni dünya düzensizliği" ve düzenin değer kaybına uğramasına sebep olduğunu aktarmıştır, ve küresel ortamda düzen kavramının "iktidarsızlık ve tabi olmanın göstergesi" olduğuna değinmiştir. Dolayısıyla, yeni düzen belirsizliğe, kararsızlığa, ve kimliksizliğe yol açabilecek etkileşim ortamları üretmiştir. Başka bir deyiş ile süreç çeşitlilik ve aynışma zıtlığı içerisinde yeni toplumsal ortamı meydana getirmiştir.

Çeşitlilik bir potansiyele değinirken, aynışmanın ise mahrumiyet ortamı yarattığı aşıkardır. Kültür toplumsal bir arayüze işaret ederken, etkileşim kültürel öğretilerin gelişmesi ve aktarılması için önemli bir faktördür. Lakin, çeşitlilik yerini aynışmaya bıraktığında kültürün de aynışma gayreti içinde olacağı da çıkarılabilir bir önermedir.

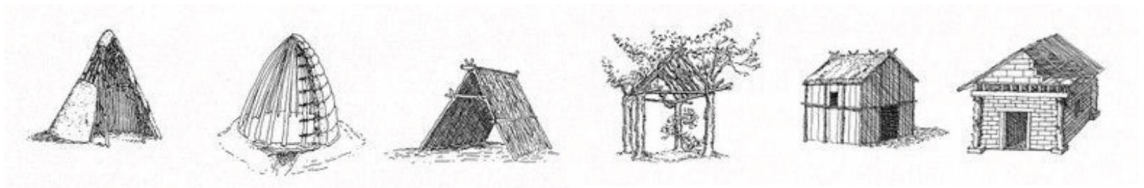
Yerellik, geleneksellik, kültüre ait normatifler gibi değerlerin küresel etkileşimin içerisinde varoluşları başlı başına bir sorunsal haline gelmiştir. Bauman (2008) yerel değerlerin yitirilmekte olma durumunu, yerellerin veya belirli sebeplerden ötürü yer değiştirme özgürlüğü olmayan insanların küresel ortamın ticari hegemonyası ile ortaya çıkan gezgin turist ve işdamları ile aşındırılması olarak tanımlamıştır. Yukarıda da tanımlanan etkileşim yalnızca sanal ortamlar aracılığı ile coğrafik bariyerleri kaldırmamış, aynı zamanda fiziksel engellerin aşılabilişmesinde de rol oynamıştır. “Yerel” gitgide bu etkileşimin tesirinde kalmış ve yoksunluğunda etkisi ile değerlerini kaybetmeye başlamıştır. Başka bir bakış açısına göre ise yerel ve küresel arasındaki sınırlar ve tanımlar gitgide bulanıklaşarak, yerellik algısının tekrardan sorunsal haline gelmesine sebep olmuştur (Polat, 2021). Rapoport’sa (1977) bu etkilerin altında olan modern insanın mitolojik ve kozmolojik bağlamını yitirdiğini, iyi hayata ve zindeliğe dair vizyonlarını ve öğretilerini kaybettiğini aktarmıştır. Varoluşsal öğretilerden, yerellikten ve geleneksel bağlamlardan toplumsal bir yapıya bürünen kültür olgusunun da küresel etkinlikte anlamsızlaşmaya başlaması sürecin tartışılması gereken taraflarından olmuştur.

Küresel dünya düzeni ile beliren yeni toplumsal ortamın yalnızca etkileşimin bir sonucu olduğunu söylemek bütüncül bir yaklaşımı ortaya koyamamaktadır. Öte yandan, küreselleşme yalnızca sanal etkileşim ortamlarını ürün olarak üretmenin yanında küresel popüleritenin yegane üretileri olan ticari etkileşim ortamlarını da üretmiştir. Küresel ortamın yeni ekonomik algısı da toplumsal yaşayış üzerinde etkin senaryolar üretmiştir. Sınırlardan bağımsız hale gelmiş etkileşim yalnızca toplumları bağdaştırmakla kalmayarak, ticari faaliyetlerinde fiziksel, coğrafik ve kültürel sınırları aşmasında rol oynamıştır. Sınırsızlaşan kapital arzusu ise “meta” etkileşimleri üreterek, metamaddeleri, metalianları, metaöğretileri ve dolayısıyla metatoplumsal olguları da meydana getirmiştir (Appadurai, 1996). Herbir etkileşimsel aktivitenin ardında ortaya çıkmaya başlayan “meta” arayışları toplum algısında kültürel öğretilerden ziyade ticari arzuların etkinliğini mümkün kılmıştır. Harvey’nin (2012) de konu almış olduğu sermaye ve ürün ilişkisi arasında kurulan homojenizasyon, toplumsal desenlerde de etkin bir olgu haline gelmeye başlamıştır. Kompleks ilişkiler ve edinimler zinciri olarak da aktarılabilecek toplum yapısı, çeşitliliği üretir konumda olsa da kapital homojenizasyonun bir tüketim

figüranı haline gelmeye başlamıştır. Transbölgesel ve transcoğrafik ticaret çeşitlenen toplumların önüne aynı ürünü, zevkleri, diyalogu, aktiviteleri ve “metaları” sunmuştur.

2.1.1. Kültür ve Mimarlık İlişkisi

Kültür, biyolojik bir yaklaşımla yaşamsal bir çerçevenin bütünü aktaran, başlangıçla son arasındaki süreci tanımlayan ve yaşamsal şemayı kodlar ile açıklamayı hedefleyen olgular, veriler ve öğretiler bütünüdür. Benzer bir yaklaşım toplumsal ve antropolojik aktarımlar içinde türetilir. Herbir yaşam formu gibi insan(oğlu) da hayatta kalma içgüdüğü ile kültürel öğretilerini geliştirmiş ve türetmiştir. Temelinde basit bir gaye olan barınak arayışı, ve ihtiyacı ile ortaya koyulan yapılaştırma, ve yapı üretimi mimarlık uğraşısının günümüz sürecine biçimlenişinin başlangıcı olmuştur. Kültürel bir arayışın eseri olarak ortaya koyulan yapı, öncelikle yaşamsal bir görevin gerekliliği iken, ardından ise kültürel değerlerin sembolleri ve belirtileri olan çevre ve maddenin yorumlanması olmuştur haline gelmiştir (Hays, 1984). Rapoport’un verilerinden aktarıldığı üzere yapı form, yani yapı mekansal, zamansal, anlamsal ve iletişimsel verilerin artikülasyonu olarak yapı çevrenin ve yapıcının kültürle kurduğu bağın üretisidir (Moore, 2000). Mimarlık ise varoluşsal süreç boyunca süregelen yapı uğraşısını tanımlayan, yapısal kodları geliştiren, ve ileriki üretilere kültürel altlıklar sunarak yapısal üretimi hedefleyen bilimsel uğraşları kapsamaktadır. Dolayısıyla, kültürden bağımsız bir mimarlığa varoluşsal yaklaşıldığında insan(oğlu) ile örtüşemeyeceği aşikardır.

Şekil 2.1. Mimari evrim süreci (Topçuoğlu, 2022)

Kültür kavramı insanoğlunun gelişimine işaret ederken, mimarlık uğraşısı da yapı kültürünün gelişimini tariflemektedir. Bir diğer yaklaşımla, kültürel bir devrimin eseri olarak avcı toplayıcıdan tarım insanına evrilen gelişimsel süreç gibi, han veya kervansaray gibi yapılardan otellere evrilen yapılardan bahsetmek mümkündür. Ayrıca, basit bir ahşap çatki yapısının günümüzde betonarme karkas sistemli bir gökdelen haline dönüşümü gibi, mimari evrim, zaman içindeki sosyal ve kültürel çevrelerin net

yansımalarıdır (Şekil 2.1.). Bu demektir ki mimarlık, yapı uğraşısı, bulundukları zamana dair sosyal ve kültürel çevrelerinin kesin dışavurumlarıdır (Polat, 2021).

Devinimsel süreç kültürün öğretilerini yansıtmanın yanında öğretisel bir katmanlaşmaya da ön ayak olmaktadır. Günümüzün kompleks yapılarının temellerinde ilkel barınak ihtiyacının gerekliliğinden doğan kültürel kodları aramak gelişime yönelik bir aktarım olmasa da öğretisel kültüre işaret eden devinimsel sürecinin bir gerekliliği olmaktadır. Kültürel veriler aynı şekilde devinimsel üretinin sonucunda ortaya koyulan yapının ve mimarlığın ürününde de mevcuttur. Ve, aktarılabilirliği kültürel varoluş için yadsınamaz gerekliliklerdendir. Çünkü, çevre ile girilen her bir uğraş bir sosyal aktiviteye ve aynı zamanda mekansal oluşuma işaret etmekte, ve sonucunda çevresel bağlam ile kültürel çözümlerin ortak sentezini bir araya getirmektedir (Kavas, 2009). Bu sebeptendir ki, kültürün süregelen öğretisel kazanımlarını mimarlıktan ayırt etmek pek de mümkün değildir. Mimarlık pratiği kullandığı ve planladığı her bir malzemede, birleşimlerde, ve sonucunda ortaya koyulan yapıda kültürel kodlardan beslenmiş ve gelişime ışık tutmuştur. Dolayısıyla, kültür ve mimarlığın içinde bulunduğu devinimsel süreç insan(oğlu) için varoluşa dayanan kültürel arayüzlere işaret etmekte ve aynı zamanda geleceğe değinmektedir.

Yapısal ve güdüsel beklentilerin çatışması, ve işbirliği aracı ile ortaya koyulan mimarlık uğraşısı zamansal verilerinin yanında geçmişle girilen anlamsal kabulleniş ve sorgulara imkan sunmaktadır, yani geçmiş ile iletişimsel bir ortama ışık tutmaktadır (Hays, 1984). Mimarlık, sürekli bir değişim ve kültürel bir etkileşim ortamının üreticisi, ve üretisi olan yapı da bu etkileşim ortamının kendisi olmaktadır. Devinimsel sürecin güncel eserlerinin de bu öğretisel şemanın bir ürünü olduğu, ve aynı zamanda olmalı olduğu yine kültürel devininin bir öğretileridir. Güncel toplumsal yapının bu hususta tecrübe etmekte olduğu, ürettiği ve anlamlandırdığı mimarlık eserlerinin bu devinimsel öğretiler şeması ile bağdaşımı yine varoluşsal değerlere işaret etmektedir. Bu nedenle tez çalışması, günümüz toplumunun mimari uğraşının, kültürel etkileşimlerin, tarihsel bağlamların ve anlamların nasıl birbirine bağlı olduğunu ve nasıl bir anlam taşıdığını anlamak amacıyla çalışılmaktadır.

2.1.2. Küresel Dönemde Mimarlık ve Kültürel Yoksunluk

Toplumsal yapısındaki yeni küresel düzen, kaos ortamında, kültürlerin etkileşimine dayalı çeşitli yeniliklere ve olağan dışı. olaylara sahne olmaktadır. Sanal olmayan ortamların dışında, geleneksel etkileşim alanları da bu yeni bağlama maruz kalmaktadır. Küreselleşme yarattığı bu yeni ortam, üst ölçekte birleştirici çevresel ve bağlamsal ortamlar olarak bütün bağlamsal katmanlara işaret eden, mimarlık gibi uğraşlarında dahil olduğu her çeşit kültürel üretiyi çerçeveleyen ve şekillendiren bir meta ortam haline gelmiştir (Özten ve Anay, 2017). Küreselleşmenin bu üst ölçekte birleştirici algısı özellikle ekonomik olguların bir yansıması olarak insanın çevre bağlamıyla giriştiği her bir uğraşının üstünde yeni bir hedefe yani metaya değinmekte olduğu söylenmelidir. Diğer bir görüşe göre ise yukarıda da ele alınan toplumsal yeni ortamın evrenselleşmeye başladığı önermesi genel ve entelektüel bir insanoğlu algısına işaret etsede, küreselleşme tam aksine ekonominin tesirine bağlı ticari algılara değinmektedir (Aksu, 2007). Ticari çıkarların tüm kültürel bağlamın üzerinde birleştirici ve kapitale erişimi ise kültürün bir yansıması olan mimarlık ve yapı uğraşısını da ticari hedeflerin bir aracı haline getirmeye başlamıştır. Tıpkı toplumsal ortamda da olduğu yapı uğraşısında da kültürel değerlerin, ayrılıkların ve etkileşimin değerinin yitmekte olduğu pek de uzak bir önerme değildir. Aksu (2007), ticari erişilebilirliğin prestij ve toplumda yer edinme gibi gerekliliklere yol açtığını ve sonucunda küreselleşmenin kentsel ortamlarda benzeşmeye yol açtığına değinmiştir. Öte yandan, mimarlıkta bu arz-talep ortamının etkisinden kaçamayarak, ticari etkinliğin, prestijin, gösterişin mekanları haline geldiği söylenebilmektedir. Bazı yapılar kültürel gerekliliğin aksine prestij kazanma mekanlarına dönüşmeye başlamıştır. Bu nedenle, mekan kapital hedefi ile kurgulanan yeni bir boyut kazanarak kapital ile kalite, mimari kararlarını belirleyen faktörler haline gelir. Coğrafya, kültür gibi çevresel faktörler bir kenara koyulmuş ve kapitalin belirlediği yapı algısı kültür bağlamı gözetmeksizin aynılaşıma süreci içerisine girmiştir (Şekil 2.2. ve 2.3.).

Şekil 2.2. Bursa’da bir AVM yapısı (URL 1)

Şekil 2.3. Bakü’de bir AVM yapısı (URL 2)

Prestij, ticari erişilebilirlik gibi yeni insan ihtiyaçlarının bir diğer tesiride popülerite gibi olguların türetilmesi olmuştur. Arza istinaden popülerlik algısı farklılıklar ve kültürel değerlerden vazgeçilmesine yol açmıştır. Aynışma bir yana koyulduğunda, çevresel farklılıklardan ve bağlamlardan türetilen mimarlık öğretileride bir kenara koyulmaya başlanmıştır. Yerel, geleneksel ve bölgesel gibi yapısal ürünler demode, modası geçmiş ve popüler olmayan mimari ürünler haline gelmeye başlamıştır. Popülerite aracılığı ile elde edilen biçimlerin yapılarda toplumsal uygunluk sorunları yaratmış ve dolayısıyla yapısal çelişkiler üretmiştir (Aksu, 2007). Fakat, bu durumun ürettiği çelişkiler ortamının yapı uğraşı olan mimarlık için kültürel değerlerin tekrardan irdelenmesi potansiyellerini ürettiği de aktarılmalıdır. Polat’a (2021) göre küreselleşme sürecinin dönüştürücü ve homojenleştirici yapısı geçmiş ve günümüz algısındaki yerelliğin tekrardan sorgulanmasına imkan sağlamıştır. Dolayısıyla, değerini kaybetmekle karşı karşıya olan yerel, geleneksel ve bölgesel, tektipleşen malzeme, biçim ve ürüne mimari potansiyeller kuran öğretiler olarak ön plana çıkmaya başlamıştır. Başka bir önermeye göre, yerel kültürün metalaşma ve benzerleşme gibi yeni toplumsal düzensizliklere karşı mimari bir

yaklaşım sunarak kültüre odaklanabileceği ve küresel bağlamda kültürün yerinin yeniden düşünülebileceği bir perspektif haline gelmiştir.

Fakat, bu yeni toplumsal ortam yerellik, bölgeselcilik, veya gelenekselcilik gibi mimari ve kültürel öğretilerin yanısıra varoluşa değinen kültür kavramının sürdürülebilirliği hususunda da soru işaretlerini meydana getirmiştir. Yeni toplumsal düzensizliğin kültürler ötesi yapısından kaynaklanan yeni yaşam anlayışının öncelikle ideolojik bir yaklaşımla ele alınması mimari bağlamlar için de önem arz etmektedir. Bundan dolayıdır ki mimari bir aktarımdan önce, çerçevenin bütününe yaklaşarak bu süreç içerisinde ortaya koyulan kültürel yaklaşımların aktarılması çalışmanın temelleri için gerekli görülmüştür ve bundan sonraki bölümde ideolojik yaklaşımların ele alınması hedeflenmiştir.

2.2. Sürdürülebilirlik ve Kültürel Model Arayışları

İnsanlık, varoluşundan itibaren binlerce, hatta on binlerce yıl süren bir gelişim sürecini deneyimledi ve bu deneyimleri gelecek nesillere aktararak bilgi birikimini sürekli olarak artırdı. Bu eşsiz yetenek olan "üstüne koyma kabiliyeti," giderek daha fazla alanı içine alarak büyüyen bilgi birikimini oluşturmuştur. Günümüz insanı içinde bulunduğu bu sürekli gelişim ortamında çevresi üzerindeki etkinliğini de aynı süreklilikle arttırmıştır. Bu etkinlik aslında doğrudan ve dolaylı olarak müdahaleler ile örgütlemiştir. Yani insanlık birikim ile daha da hızlı çoğalmış ve sonrasında daha da hızlı gelişmeye devam etmiştir. Bu süreç sonucunda günümüzde çokça tartışılan 'antroposen çağ' insanoğlunun etkinliği ile birlikte 'holosen çağın' yerini almıştır. Çevre üzerinde bu derece etkili hale gelen insanlık ise kendi sentezinde çevresi ile bir uyum sağlama gerekliliği içerisinde bulunarak sürdürülebilirlik ideolojisini ortaya atmıştır. Dolayısıyla, sürdürülebilirlik geliştirmekte olan insanın gelişim sürecini tekrar ele alması hedefiyle çevreyi, yani gelişime ortam sunan dünyayı, gözetme çabası olarak ta tanımlanabilmektedir.

İnsanoğlunun içinde bulunduğu bu özeleştiril tartışma, özellikle insanoğlunun varlığı düşünüldüğünde, çok da uzak olmayan geçmişte ilk verilerini ortaya koymuştur. Özellikle, geçirilmiş olan iki dünya savaşı ve sonrasında bırakmış oldukları yıkıcı seneryolar insanın çevre üzerindeki etkilerinin sorgulanmaya başladığı yıllar olmuştur.

Uluslararası olmaktan uzakta olsa bu süreçte ortaya atılan sorunsallar 70’li yıllardan sonra daha büyük ölçekli tartışmalara, organizasyonlara ve etkinliklere ön ayak olmuştur.

Sürdürülebilirlik beklentisi ve anlayışı özellikle bilgi ve teknoloji hususunda gelişiminde ilerlemesi ile önemini arttırarak daha çeşitli ve sıklığı artan çalışmaları meydana getirmiştir. İlk tanımlamalar 70’li yıllarda ‘sürdürülebilir toplum’ gibi atıflarda ortaya çıkmış olmasının yanında ilk sürdürülebilirlik modeli 1987 yılında “Our Common Future” raporunda tanımlanmıştır. Sürdürülebilirlik üç temelli bir model üzerinden sosyal, ekonomik ve çevresel boyutlardan oluşan üç temel ayağa dayalı bir modelle tanımlanmaktadır (Our Common Future, 1987). “Gelecek nesillerin gereksinimlerini karşılama yetisine ihtiyaç duyulmadan günümüz gereksinimlerinin karşılanması” önemli bir hedef olarak belirlenmiştir. Hedef olarak alınan bu ibare sürdürülebilir gelişimin günümüz insanlığı için olduğu kadar gelecek insanlık için de önemli olduğunu ortaya koymuştur. İnsanı temel alarak sosyal, ekonomik ve çevresel koşulları yorumlayan bu gelişim aslında insanoğlunun bugüne kadar varoluşunda etmen olan kültür ile bağdaşabilmektedir. İnsanoğlunun varoluşsal temellerinde yatan, refleks ve bilinç ile dışavurulan ve en temel iletişim metodolojilerinden olan kültür kavramı 2000’li senelere kadar bu gelişimde ön plana çıkmıyor olsa da yakın geçmişte çokça kullanılmış ve tartışılmıştır (Şekil 2.4.).

Kültür, insanoğlunun adaptasyon (uyumsal) potansiyeline işaret etmektedir. Onbinlerce yıldır insanın ortaya koyduğu kültürel faaliyetler (dil geliştirmek, bilgi üretmek, iş icraa etmek gibi) yine insanın nesillere aktarabildiği adaptasyon ortamını oluşturmuştur (Tekeli, 2020). Brusandtland Report’ta hedeflenen sürdürülebilirlik kavramı ile kültür kavramı bu noktada örtüşebilir. Dolayısıyla, son yıllarda kültür ve kültürel olan kazanımların sürdürülebilirlik uğraşına katkıları gözlemlenmiştir. Unesco, UN Habitat gibi organizasyonlar kültürü bu gelişime dahil edebilmek için birçok etkinlik ve yayın düzenlemişlerdir. İnsanın geçmişi ve geleceği ile bağdaşımına değinen kültür daha önce üç temele dayanan sürdürülebilirlik modeline dahil edilmeye çalışılmıştır. Ve, çeşitli yaklaşımlar ortaya koyulmuştur. Bu yeni model arayışları bir sonraki bölümde ele alınmıştır.

	İKLİMSEL VE ÇEVRESEL ARAYIŞLAR	DEMOGRAFİK VE SOSYAL BEKLENTİLER	SÜRDÜRÜLEBİLİR KALKINMA KAVRAMI	KÜLTÜREL SÜRDÜRÜLEBİLİRLİK
1969	"Friends of the Earth" "Pollution Probe"			
1970			"Earth Day", ilk sürdürülebilirlik kavramının ortaya atılması	
1971	"Greenpeace"	"Human Environment" (UN)		
1972		"UNCHE" (UN Environment Programme) "Limits of Growth" (Club of Rome)		
1974	CFC gazları ve ozon tabakası hakkında ilk yayınlar			
1976		"HABITAT I" (UN)		
1978		"UN HABITAT" (UN)		
1980			"World Conservation Strategy" (IUCN)	
1982		"Our Common Security" (Olor Palme)		
1985	Antartika ozon deliğinin keşfi	"Metropolis City Association"		
1987			"Our Common Future" BRUNDTLAND REPORT (UN)	
1988	ilk iklim krizi söylevleri			
1989	"Stockholm Environmental Institute"			
1990			"International Institute" of Sustainable Development"	
1991	"Global Environmental Facility"			
1992			"AGENDA 21" (UN)	
1996		"HABITAT II" (UN)		
1997	"Kyoto Protocol" "World Resource Index" "BİOMİMİK TASARIM"		Sürdürülebilir kalkınma kriterleri (Global Reporting Initiative)	
1999		anti küresel protestolar	"Sustainability Index" (Dow Jones)	
2000		"Antroposen" kavramı (Paul Crutzen)	"UN Millennium Development Goals"	

Şekil 2.4. Sürdürülebilir gelişim konseptinin gelişimi (yazar tarafından hazırlanmıştır)

2002			"Sürdürülebilir Kalkınma Dünya Zirvesi" (UN)	
2003			"Dünya Gelişim Raporu" (World Bank's Org.)	
2007	"Inconvenient Truth" (Al Gore)			
2008		"IUA Manifestation"		
2009	"COP 15", iklim uzlaşları			
2012				"Placing at the Heart of Sustainable Development Policies"
2014			"WWF Living Planet Report"	
2015	"COP 21", iklim uzlaşları			"Global Future Cities Programme" --- "Fourth Pillar of Sustainable Development"
2016				"HABITAT III" (UN)
2018				"Ankara Context Report" (Global Future Cities Programme)
2019				"Culture and Sustainable Development" (UN)
2020				"World Cities Report" (UN Habitat)

Şekil 2.4. Sürdürülebilir gelişim konseptinin gelişimi (yazar tarafından hazırlanmıştır) (devamı)

2.2.1. Kültürel Sürdürülebilirlik

Gelecek nesillerin potansiyelini sınırlamamak, sürdürülebilir gelişimin merkezi bir hedefi olarak öne çıkmaktadır. Hawkes (2001), bu temel hedefin toplumla ve değerlerle bağdaştığına işaret etmiş, ve kültürel bir tartışma olduğunu vurgulamıştır. En basit insani gayelerden biri olan gelecek ile iletişim kurabilmek aslında geçmişe döndüğünde ilk eserleri mağara duvarlarında, antik yapılarda ve doğadan esinlenerek ortaya çıkmıştır. Bu nedenle, gelecekle bağ kurmayı hedefleyen sürdürülebilir gelişimin kültürden bağımsız olamayacağı aşikardır. İnsanın insana, toplumsal değerlere veya çevreye yaklaşımında geçmiş bilgilerin etkinliği yadsınamaz olacaktır ve deneyimsel kazanımlarla, yani

kültürle, sentezlenecektir. Kültür tanımlanmış diğer üç temel ile halihazırda iletişimde olan bir araç olarak zaten sürdürülebilir gelişimin bir boyutu olmaktadır. Hawkes (2001), kültürün sürdürülebilir gelişim modelinin dördüncü temel bir unsuru olabileceğini öne sürmüştür. Soini ve Birkeland (2015) ise kültürün başlangıçta ayrı bir dördüncü temel, daha sonra merkezi bir temel, en sonunda ise tüm boyutları kapsayan sürdürülebilir gelişimin ta kendisi olabilecek bir bütün olarak düşünülebileceğini öne sürmüşlerdir (Şekil 2.5.).

Şekil 2.5. Sürdürülebilir gelişim modeline kültür kavramının dahil edilmesine yönelik çalışma (Soini ve Birkeland, 2015)

Sürdürülebilir gelişim tartışmalarına ve uygulamalarına kültürün katkıları bütünsel bir yaklaşım sunabilecek bir potansiyel ortaya koymuştur. Duxbury ve Jeannotte (2015) kültürle bağdaşabilecek sürdürülebilir gelişim modellerinin çok yönlü ve dengeli hedefler oluşturabileceğini, ve sonucunda daha bütüncül yorumlamalara imkan verebileceğini belirtmişlerdir. Memmott ve Keys (2015) göreyse; insanın çevre, ekonomi ve toplumla olan ilişkiselliği her zaman kültüre ait değerleri, bilinçleri, inanışları, bilgi ve davranışları barındırmaktadır. Dolayısıyla, kültürel sürdürülebilirlik yöntemsel olarak kapsayıcı bir bakış açısı sunmaktadır.

Küresel bir perspektife bakıldığında, insan merkezli sürdürülebilir gelişim önemli bir faktör haline gelmektedir. Son yıllarda "Antroposen" olarak adlandırılan dönem, küresel dünyada insanoğluna sunulan teknolojik ve mekanik imkanlarla birlikte doğada çeşitli değişikliklere neden olmuştur. İklim değişiklikleri, hammadde krizleri ve ekonomik sorunlar günümüz dünyasında sık sık karşılaşılan problemler haline gelmiştir. Bu süreçte sürdürülebilir gelişimin insani olanı devam ettirme hedefi sağlam bir temel bulamamış ve kültürel bir yaklaşımın gerekliliği ortaya çıkmıştır. Kültürel sürdürülebilirlik tam bu

noktada kavramsal bir temel oluşturmaktadır, fakat etkinliği ve yöntemi halen belirsizdir. Düşünürler bu gelişimde kültür kavramını kullanarak toplumsal, ekonomik ve çevresel sorunsallara yine insan deneyimleri üzerinden yanıtlar aramaktadır.

Bu noktada kültüre maddesel bir yaklaşım yapmak önemlidir. Soyut değerler kültürde toplumla, günlük yaşayışla, inanışlarla ve davranışlarda ortaya çıkmaktadır. Bu soyut kültürel değerler, aktarılabilirler. Öte yandan, somut değerler de aktarılabilirler, ancak bu değerler yaşanmış deneyimler, niyetler ve maddesel objeler arasında gizlidir. Maddesel kültürün somut objeleri, bu kavramların fiziksel ifadesini taşır. Örneğin, mimarlık ve yapı üretimi, bu somut deneyimleri barındırır ve kültüre ait izleri taşır. Kültürel sürdürülebilirlik modeli, bu somut objeler aracılığıyla sürdürülebilir hedeflerin yorumlanmasına katkıda bulunabilir. Bu nedenle, kültürün maddesel yönü, sürdürülebilir gelişim hedeflerini anlama ve uygulama açısından kritik bir rol oynamaktadır.

2.2.2. Mimarlık ve Kültürel Sürdürülebilirlik İlişkisi

Mimarlık, temel bir yaklaşımla yapı üretmeyi hedefleyen kişilerin veya toplulukların çevreleriyle etkileşim halinde oldukları deneyimsel bir süreçtir. İnsanoğlunun evrimi ile birlikte yaşamsal gereksinimlerini karşılamak için elinde bulundurduğu imkanlar da gelişim göstermiştir. Yaşama içgüdüğü insanoğlunu çevre ile uyumu gözetken bir gelişime yöneltmiştir. Bu süreçte insan mimarlıkla bu noktada tanışmış, ilk yapıları üretmiştir. Yapılar geçmiş kültürlerin toplumsal deneyimlerini taşıırken gelecek kültürleri de şekillendiren eserler olmuşlardır. (Wu, Fan ve Chen, 2016). Bu nedenle, yapılar kültürel deneyimlere dayalıdır, kültürel öğretileri yansıtır ve kültürel birikimi gelecek nesillere aktaran mimari eserlerdir.

Sürdürülebilir gelişimin, soru işaretleri taşıyan mekanistik gelişim, demografik büyüme, ekonomik yetersizlik gibi konularla ilgili endişeleri, bu meselelerin mimari tartışmalarda daha fazla vurgulanmasına neden olmuştur. Daha sürdürülebilir bir mimarlık anlayışı, erişilebilir binalar, verimli yapısal çözümler ve enerji tasarrufuna dayalı tasarımlar gibi konuları gündemde tutmaktadır. Birçok ekonomik, çevresel ve sosyal model, mimari sürdürülebilirlik tartışmalarında ortaya konmuş ve geliştirilmiştir. Ancak, kültürel

sürdürülebilirlik açısından somut modeller ve örnekler, bu gelişmeye aynı hızla katkı sağlayamamıştır.

Ayıran (2011), mimarlık alanında mevcut sürdürülebilirlik yaklaşımlarının enerji tasarrufuna dayandığını ve teknolojik gelişmelere bağımlı olduğunu belirterek, bağlamın, kimlik meselelerinin, yerel değerlerin ve farklılıkların göz ardı edildiğini vurgulamıştır. Başka bir deyişle, mimarlık alanında da bütüncül bir yaklaşım eksikliği, kültürel sürdürülebilirlik yaklaşımının gelişimini sınırlamıştır ve bu alanda daha fazla çaba gerektirmektedir.

Mimarlık geçmiş ile gelecek arasında bir bağlantı sağlayan ve iletişimi destekleyen bir araçtır. İnsan ömrüne göre ele alındığında, mimarlık ürünleri nesiller arası aktarımlara olanak sağlayan kalıcı eserlerdir. Memmott ve Keys'e (2015) göre, mimarlık tasarımcının, ustanın ve kullanıcının kültürel bilincini ve davranışlarını yansıtan kültürel bir eserdir. Bu nedenle, mimari yapılar, kültürel bir modelin somut bir ifadesi olarak işlev görürler. Bu düşünce, mimarlığın kültürel sürdürülebilirlik modelinden bağımsız olamayacağını göstermektedir. Yapılar, bilişsel-kültürel sistemle ilişkilendirilerek anlamlar kazanır ve bu ilişkiyi somutlaştıran şey maddi kültürdür (Ürey, 2019). Kültürel sürdürülebilirlik, bu anlamları koruma amacı güden yöntemleri geliştirebilecek deneyimlenmiş süreçler, yapı formları, malzeme tercihleri, yerel değerler ve çevresel öğretilerle ilgili potansiyeller içerir. Kültürel sürdürülebilirlik ise mimarlık yönünden bu anlamları gözetmeyi hedefleyen halihazırda deneyimlenmiş süreçleri, yapı formasyonlarını, maddesel tercihleri, yerel değerleri, ve çevresel öğretileri baz alan yöntemleri üretebilecek potansiyeller barındırmaktadır. Küresel süreçte gittikçe 'trans' anlamlar kazanan (kökene dair anlamlarını kaybetmeye başlayan) her bir olgu gibi mimarlığında altında yatan kültürel anlamları sürdürebilmesi toplumsal bir gereklilik olarak ön plana çıkmaktadır. Ancak, kültürel sürdürülebilir gelişimin mimarlıkla nasıl bir ilişki kurduğu ve hangi ölçütlerin dikkate alındığı ayrıntılı bir şekilde incelenmelidir.

Bu sözler, kültürel sürdürülebilirliğin mimarlıkla nasıl yakından ilişkili olduğunu ve mimarlık alanında bu değerlerin nasıl korunabileceğini vurguluyor. İşte bu açıklamalardan öne çıkan bazı önemli noktalar:

Kültürel Şemalar ve Anlam: Ürey'in (2019) belirttiği gibi, mimarlık, kültürel şemaların tariflenmesi yoluyla anlamlar kazanabilir. Mimarlar, yerel kültürel semboller ve değerlerle tasarımlarını zenginleştirerek mekanları daha anlamlı hale getirebilirler.

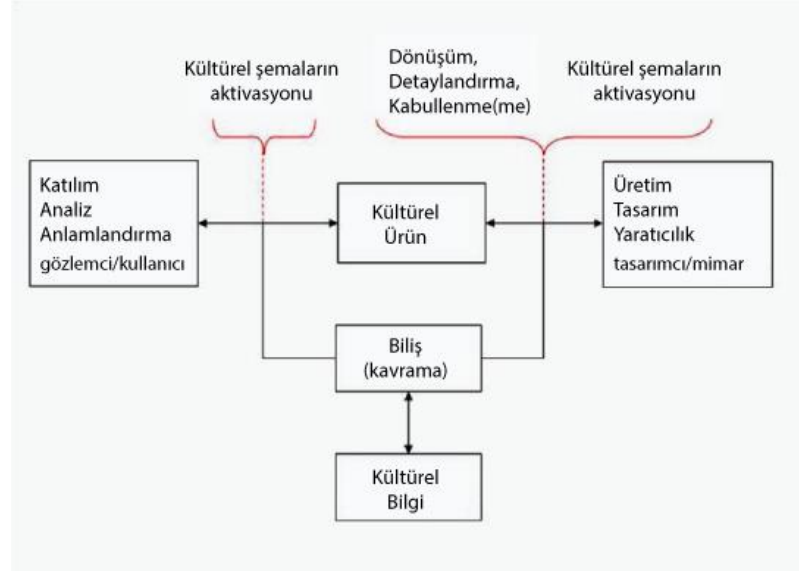
Kültürel Değerlerin Farkına Varma: Memmott ve Keys'in (2015) işaret ettiği gibi, kültürel sürdürülebilir tasarım, mekanların ve peyzajın taşıdığı anlamsal değerlere duyarlılık gerektirir. Bu, tasarımcıların çevrelerini daha derinlemesine anlamalarını ve bu değerleri koruma çabalarını içerir.

Yerel Malzemeler ve Enerji Verimliliği: Opoku'nun (2014) çalışması, yerel malzemelerin kullanılmasının enerji verimliliğine nasıl katkı sağlayabileceğini gösteriyor. Mimarlar, yerel malzemeleri kullanarak sürdürülebilir tasarımlar geliştirmeyi düşünmelidir.

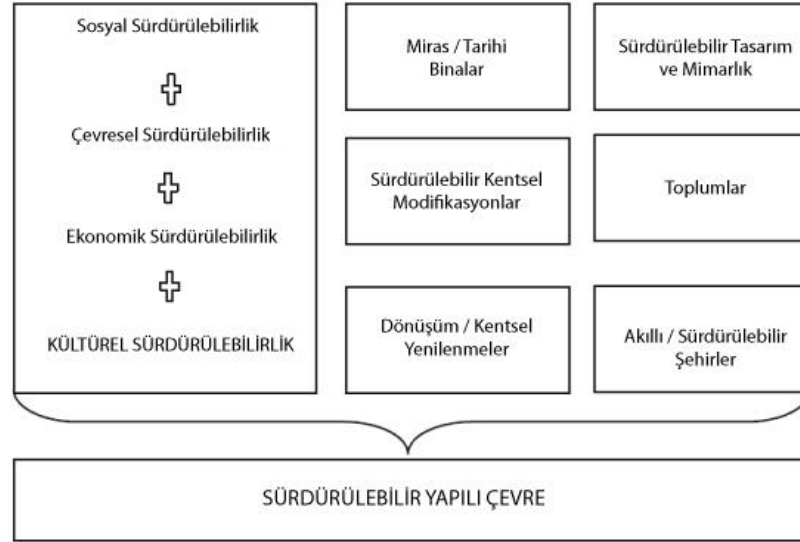
Kültürel Değerlerin İçselleştirilmesi: Mimarlar, kültürel değerleri tasarım sürecine dahil ederek, binaların kullanımı sırasında ve uzun vadede bu değerleri aktarabilirler. Bu, mimarlık eserlerinin içinde barındırdığı kültürel mirası ve anlamları sürdürebilme potansiyelini vurgular.

Çeşitlilik ve Etkileşim: Kültürel sürdürülebilir mimarlık, farklı kültürlerin bir araya gelerek etkileşimde bulunmasını teşvik edebilir. Bu, çeşitliliği ve kültürel farklılıkları kutlamak için tasarımın bir araç olarak kullanılmasını içerir.

Sonuç olarak, kültürel sürdürülebilir mimarlık, sadece binaların fiziksel özelliklerini değil, aynı zamanda kültürel değerleri, anlamları ve mirası da içeren bir yaklaşımı temsil etmektedir. Bu, mimarların toplumların kimliğini koruma, çevrelerini anlamlı ve sürdürülebilir hale getirme ve farklı kültürler arasında etkileşimi teşvik etme potansiyeline sahip olduğunu göstermektedir.

Şekil 2.6. Yapılı çevrede kültürel şemaların kullanımı (Ürey, 2019)

Şekil 2.7. Kültür ve sürdürülebilir yapı çevre kavramsal şeması (Opoku, 2014)

Kültürel sürdürülebilirlik küresel süreçte varoluşsal bir problem haline gelen antroposen ortamın sorunsallarına etkin çözümler sunabilecek bir modele işaret etmektedir. Bir diğer perspektiftense, kültürel sürdürülebilir mimarlık, gitgide anlamsal değerlerini yitirmekte olan güncel yapı stoğuna ve gelecekte hedeflenen mimari yaklaşımlara anlamsal değerleri tekrardan hatırlatma potansiyelini ortaya koymaktadır. Bilişsel ve çevresel sentezlerin etkinliği ile ortaya koyulmuş kültür ürünleri olarak mimari yapılar insanoğlunun doğa ile tekrardan uyum sağlamasında etkin bir stratejinin bahsini mümkün kılabilmektedir. Ve,

küresel dünyanın içinde bulunduğu toplumsal, ekonomik ve iklimsel krizlere mimarlık bağlamında daha kümülatif, gerçekçi ve faydacılık hedeflerini gözetebilecek yorumlamalar üretebileceğini çıkarmak mümkündür.

Anlamsal değerlerin mimarlık uğraşısında ve yapı inşasında keşfi aktarılan literatürün de ortaya koyduğu üzere kültür bağlamında sürdürülebilir mimarlık için önem arz etmektedir. Bir yönetsel model gerekliliği özellikle toplumsal yaşamın bu değerleri göz ardı edebilmesi, ve mimarlık uğraşısının bu kültürel öğretileri değerlendirebilmesi için gerekli ve geliştiricidir. Dolayısıyla, bu gereklilik çalışmanın da hedefleri arasındadır, ve bir sonraki bölümde ele alınacaktır.

2.3. Kavramsal Çerçeve: Kültürel Sürdürülebilirlik Modeli Olarak Yavaş Şehirler

Mimarlık uğraşısı çevre ve insanın birlikte girdiği etkileşimsel bir arayüz, aktarımsal bir öğreti ve dolayısıyla sürdürülebilir olan öğretiler zincirine işaret etmektedir. Edinsel bir süreç olarak mimarlık yapısal çevrenin üretimi esnasında doğanın sunduğu imkanlar ile kazanılan malzeme yaklaşımları, yapı inşaa teknikleri ve yorumlamaları gibi becerilerin ortaya koyulması ile sürekli gelişim içerisinde bulunmuştur. Bu sebeple doğal çevre insanoğlunun yapısal ilerleyişinde önemli yorumlamalarının, soru işaretlerinin, sorgularının, ve gelişiminin merkezinde olan yadsınamaz bir faktör olmuştur. İlkel insandan günümüze kronografik bir yaklaşımda bile söylenebilir olan, doğanın evrimin en önemli tetikleyicisi olarak insanoğlunu düşünmeye, yaratmaya ve üretmeye yönlendirmiş olduğudur. Ve, mimarlık, ya da en temelinde yapı üretimi bütün bu varoluşsal sürecin içinde öğrenilen temel ihtiyaçlardan birine cevap olarak ortaya konulmuştur bir bilgi birikimi olmuştur.

Mimarlık uğraşısının arayüzünde doğanın etkinliği kaçınılmazdır. Ve, denilebilir ki mimarlık, insanoğlunun kendinden milyarlarca yıl önce meydana gelmiş mekansal bir formu -dünyayı- analiz etme, yorumlama ve değerleştirme uğraşısıdır. Dolayısıyla mimarlığın olmazsa olmazı olan doğanın tektonik bir yapıya sahip olan dünyada çeşitlenen bir olgu olduğunda söylenmelidir. Özetlenecek olursa doğa çeşitli coğrafyalarda birbirinden farklılık gösteren değerler ve imkanlar sunmaktadır. Türkiye örneğinde güneyde tektonik birikimin oluşturmuş olduğu taşlar yapısal yorumlamalara yön verirken,

kuzeyde gür orman arazileri ahşap malzemenin etkinliğinde rol oynamıştır. Bu gibi örnekler ölçekten bağımsız şekilde dünya coğrafyasında çeşitlilikler göstermiştir.

Bölgesel özellikler, yerel iklimsel koşullar, tektonik oluşumlar ve yaşamsallığa dair imkanlar insanoğlunun doğasını değerleştirme yolculuğunda yapının çeşitlenmesine yol açmıştır. Bahsedilen coğrafik öğelerin ve yerel imkanların ışığında ortaya koyulmuş malzeme, teknikler ve iklimsel yorumlamalar mimarlığın bölgesel gelişiminde önemli yapıtaşları olmuşlardır. Dolayısı ile bu tanıma uzlaşısar bir yaklaşım mimarlık ve sonucunda yapı üretimi öncü olmuştur. Ve, mimarlık uğraşısının temelinde barındırdığı insan ve doğa ile olan iletişim, varoluşsal bir bütünlük ortamı olan dünya, doğa, coğrafya, iklim ve daha küçük ölçeklere inildiğinde yerel değerlerle öğrenilen kültürel değerlerin yine öğretisel arayüzü olmuştur.

Mimarlığın temelinde barındırdığı kültürel arayüze yaklaşım çabasında olan bir kavramsal çerçeve arayışının da bu uzlaşısar ortamdan bağımsız olması düşünülemezdir. Yerel malzeme, yerel teknikler, yerel yorumlamalar ve yerel koşullara göre ortaya koyulmuş yapısal süreçler kavramsal çerçevenin temelinde olan anahtar kelimeleri oluşturmuştur. Günümüz mimarlık pratiğinde, yerel mimarlık, geleneksel mimarlık ve bölgeselcilik gibi akımların önemli bir rol oynadığı açıkça gözlemlenmektedir. Ayrıca, kültürel değerlerin sürdürülebilirliği konusunda yönetimsel bir perspektif sunabilen "Cittaslow" veya diğer adıyla "Yavaş Şehir Hareketi," günümüz kentlerinde oldukça kritik bir strateji olarak kabul edilmektedir. Bu hareket, kültürel mirasın korunması ve sürdürülmesi konusunda önemli bir rol oynamaktadır. Aynı şekilde, mimarlık da kültürel bir ürün olarak kabul edildiği için, çalışmanın ana odak noktası olan kültürel sürdürülebilirliği desteklemek için önemli bir kavramsal çerçeve sunmaktadır.

2.3.1. Yavaş Şehir Hareketi, Gelişimi ve Kültürel Parametreler

“Yavaş yaşam (yaşayış), bölgeselcilik, sürdürülebilirlik ve aile kavramlarının etkinliği ile günümüz küresel hayatlarına panzehir olabilir (Botta, 2016).”

Yavaş, yavaşlık ve yavaş olma terimleri küreselleşme ile insanoğlunun aniden içine girmek durumunda kaldığı hızlı olma, seri üretim ve yetişme çabasında olmaya karşı oluşturmuş olduğu karşıt bir anlayış olarak tartışılmıştır. Anlambilimsel olarak zıtlık hızlı

olmanın beraberinde getirgi birçok olguyada karşı duruşun “yavaşlık” ilkesi altında toplanmasına da olanak sağlamıştır. “Yavaş yaşam”, “yavaş yemek”, “yavaş turizm”, “yavaş mimarlık” gibi terimler bu süreçlerde ortaya konularak tartışılmıştır. Bu kavramların küreselleşmeye karşı bir tepki olarak ortaya çıkmasının ardından, son yıllarda bu tartışma sürdürülebilirlik hedefleri ve ilkeleri arayışıyla şekillenmeye başlamıştır. Bu yeni yaklaşım, kültürel değerleri, bölgesel kaynakları, yerel ekonomik kriterleri ve biyolojik çeşitliliği vurgulamaktadır (Mayer ve Knox, 2006; Radstrom, 2011; İlhan vd. 2020).

Şekil 2.8. “Yavaş Yemek Hareketi (Slow Food)” ve “Yavaş Şehir Hareketi (Cittaslow)” (yazar tarafından hazırlanmıştır) (URL3-URL 4)

Yavaşlık kavramı son olaraksa “Yavaş Şehir”, “Yavaş Şehir İdeolojisi” gibi kavramsal tartışmaların akabinde “Cittaslow”, bir diğer deyiş ile “Yavaş Şehir Hareketi’nin” ortaya koyulmasında öncü bir yaklaşım olmuştur. İlk olarak 1999 yılında Paolo Saturnini öncülüğünde yönetsel bir boyut kazanan yavaş şehir hareketi günümüzde dünya genelinde birçok kenti barındıran kentsel bir organizasyon olarak kültürel bir perspektifle kentlere yaklaşımlar üretmiştir. Yavaş şehir hareketi, bugüne kadar ortaya koyulan yavaşlık tartışmalarına bütüncül bir altlık üretme hedefi ile kültüre, değerlere, yerel ürünlere, yerel geçime, ve dolayısı ile yerel yani daha da temeline bölgesel olan doğa ile uzlaşının sürdürülebilirliğini hedefleyen bakış açılarını bölgesel bir tartışma çatısında uluslararası bir organizasyon haline getirmeyi hedeflemiştir.

Radstrom (2011) tarafından aktarıldığı üzere yavaş şehir hareketi küresel yaşamları yavaşlatarak çevre ile kurgulanan mekanın tekrardan anlamlandırılmasına ve yerellik ile temelleri geçmişte atılmış bağların tekrardan canlandırılmasına imkan sağlamaktadır. Bu temel bağlantının merkezinde, mimari kültürün, yani mimarlık pratiği ve yapı üretiminin

kültürel sürdürülebilirlik bağlamında önemli bir arayüz sunabileceği daha ayrıntılı bir şekilde incelenebilir. Yavaş şehir hareketinin ideolojik temelleri, mimarlık açısından da değerlendirilebilir. Bu hareketin içerisinde bulundurduğu kültürel stratejiler, mimarlık alanında da yorumlanabilir. Ayrıca, bu hareketin küresel süreçlerin etkisi altında gelişen kültürel algılara eleştirel bir perspektif sunabileceği unutulmamalıdır. Bu nedenle, mimarlık alanındaki yavaş şehir hareketi kavramsal çerçevesine yaklaşım için içerdiği kültürel parametreleri ve stratejileri keşfetmek önemlidir.

Kültürel varoluş, literatürde ele alındığı üzere, insanların ortak öğrenme süreçleriyle bir arada olma ve toplum bilincine ulaşma çabalarının temel bileşenlerindendir. Her şehrin içerdiği kültürel öğretiler, o şehirde yaşayan her bireyin kimliğini oluşturma yanı sıra, geçmiş ve gelecek arasında köprü kurma işlevi görmektedir. Bu nedenle, her şehir, kendi içinde barındırdığı kültürden bağımsız düşünülemez. Kent, insan ve doğa arasındaki toplumsal düzenin karmaşıklığını temsil eden bir ürün olarak ortaya çıkmaktadır. Ancak, son dönemde kent, kentli, kültürel bütünlük ve aidiyet gibi değerler, küresel gelişmelerle birlikte göz ardı edilmiş ve değersizleştirilmiş gibi görünmektedir.

Önceki literatürde ifade edildiği gibi, coğrafi öğretiler, iklimsel bilgi birikimi ve bu bağlamda öğrenilen yerel ürünler, teknikler ve yorumlar gibi unsurlar giderek değersizleşmiştir. Bu durum, bu tür kültürel değerlerin gelecek nesillere nasıl aktarılacağı konusunda ciddi soru işaretleri doğurmuştur. Bu bağlamda, kültürel mirasın korunması ve sürdürülebilir bir şekilde aktarılması, toplumların kimliklerini ve bağlarını güçlendirmek adına önemli bir konudur.

Son yıllarda, özellikle ülkemizde daha fazla ilgi gören yavaş şehir hareketi, kentlerin kültürel bağamlarını yeniden keşfetmeyi, yerel değerleri vurgulamayı ve doğa ile etkileşim sonucu ortaya çıkan ürünleri gelecek nesillere aktarmayı amaçlamaktadır. Yavaş şehir hareketi, özellikle yerel kültürü ve kimliği savunan ve koruyan yeni yaşam biçimleri geliştirmiştir (Adıgüzel ve Erikci, 2013). Ayrıca, bu hareket, kentlinin yaşamına yeni potansiyeller getirerek küresel yaşamın hızlı ve aceleci parametrelerini kentsel düzeyde sorgulamıştır. Demografik değişimlerin yol açabileceği tehditlere karşı yerel kalkınma, çeşitli küresel ekonomik tehlikelere karşı yerel ekonomik politikalar ve benzeri küresel zorluklara karşı kentsel önlemler hedeflemiştir. Tüm bu stratejileri bir araya

getiren ortak tema ise kültürel değerlerdir, çünkü küresel etkileşimle kent arasındaki sınırları tanımlayan kritik unsurlar olarak öne çıkmıştır.

Yavaş şehir hareketi lüteratürde, öz kimliklerini dışavurmayı hedefleyen sıradan mekanlar (Knox, 2005), küçük gerçeklerden esinlenen yerel kentsel ayrışım ortamları (Pink, 2007), kenti tanımlayan ve mükemmel yapan devamlılık ortamları (Radstrom, 2011), küresel ortamın avantajlarından yararlanan yerel, kültürel çevreler (Servon ve Pink, 2015), bütüncül kültürel miras koruma stratejisi (Karatosun ve Çakar, 2017) ve sürdürülebilir alanların küreselleşmenin etkisi ile yok olmasına karşı direnç ortamları (Cansaran, 2017) gibi çeşitli şekillerde tanımlanmıştır. Bütün bu tanımlamalarda gözlemlenebilen ise “yer”, “mekan”, “kent” gibi tanımların bölgeye has niteliklere işaret ederek kentin bağlamsal altyapısını ön plana koymasıştır.

Yavaş şehir hareketi yere özgü değerleri gözeterek bu değerlere göre şekillendirilebilen, fakat aynı zamanda yerden bağımsız bir şekilde farklı bölgelerden birçok kentin dahil olabileceği yönetsel bir organizasyondur (Özmen ve Can, 2018). Yere özgü tanımlar ve politikalar yine yere özgü değerlere göre yorumlanabilir ve sorgulanabilir. İdeolojik altyapısında dahi kentlinin dahil olduğu kültürel değerlerin yine kentlinin etkinliği ile sürdürülmesi hedeflenmiştir. Bu sebeple, yerel tekniklerin, ürünlerin ve etkinliğin önemi yavaş şehir hareketinin yadsınamaz ilkelerinden olmuşlardır. Birinci olarak çevre politikalarına yönelik stratejiler ile yerel kimliğin ve yaşayışın devamlılığı ve korunması hedeflenmiştir. Altyapı konusunda hedeflenen stratejiler ise yerel yaşamın geliştirilmesi ve aynı zamanda daha çok kültürel etkileşime imkan sağlayacak çevrelerin geliştirilmesi olmuştur. Kentlinin yaşamının kent kültürü için arz ettiği önem ise kentsel yaşam kalitesi konusunda stratejilerin ortaya koyulmasını beraberinde getirmiştir. Kentlinin kent hayatına katılımını kolaylaştırabilecek gereklilikler ve kültürel iletişimin sürdürülebilirliği hedeflenmiştir. Kültürel tekniklerin, ürünlerin ve kazanımların teşviki ve kentin gündelik yaşamındaki varlığı önemsenerek el zanaatları, yemek kültürü, yerel ustalık gibi yere özgü uğraşlar ve geçim kaynaklarının desteklenmesi planlanmıştır. Bir diğer hedef ile de bu kültürün dışarı ile kuracağı ilişkinin önemine değinilmiştir. Misafirperverlik, farkındalık, çeşitlilik ve eğitime dair politikalar yere özgü değerlerin aktarılmasını ve dolayısıyla devamlılığını hedeflemiştir.

Özetle, yavaş şehir hareketi, her kentin sahip olduğu kültürel mirastan, değerlerden ve yaşam biçiminden ilham alarak, kentin geleceğini şekillendirebilecek bağlamsal bir gelişim ideolojisi oluşturmuştur. Her şehir, kendi kültürel özellikleriyle yavaş şehir hareketinin temelini oluşturan faktörlerin kaynağıdır. Bu hareket, günümüz kentlerinin karşı karşıya olduğu küresel ve endüstriyel tehditlere karşı etkili bir yönetimsel strateji olarak ön plana çıkmaktadır.

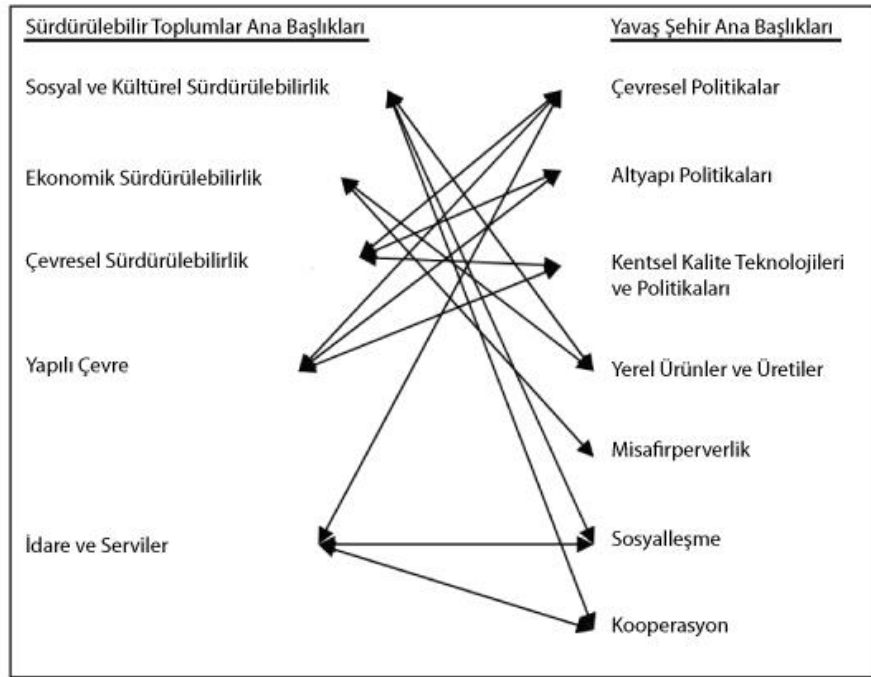
2.3.2. Yavaş Şehir Hareketi, Kültürel Sürdürülebilirlik Potansiyelleri ve Mimarlık

“Yavaş şehirler, ekonomik büyüme ve koruma arasında sağlıklı bir denge oluşturarak yerel geleneklerin, kültürel mirasın ve çevrenin yerel yaşamının kalitesini koruyarak ve geliştirerek sürdürülebilirlik politikalarını uygular (Cittaslow International; Orhan, 2017; Zagroba, vd. 2021).

Özbaş (2019)'a göre, yavaş şehirler, bölgesel özgünlüklerini koruyarak sürdürülebilir bir yaşam tarzını benimsemektedir. Yerel özgünlük, yavaş şehirlerin ana hedeflerinden biri haline gelmiştir. Günlük yaşam, sosyal etkileşim, şehir ve ev kavramlarının tanımlanması, şehirlerin kültürel dokusunun yönetimsel bir stratejiye dönüştürülmesi açısından önemlidir. Bu sosyo-kültürel değerlerin, yaşam kalitesinin sürdürülebilirliği için kentin süregelen yaşamıyla birlikte değerlendirilmesi, bölge kültürünün korunması açısından kritik bir ölçüttür. Dolayısıyla, yerel değerler, yerel maddi kültürün öğeleri, yerel etkinlikler ve yerel yaşama dair gözlemler, yavaş şehir politikaları için göz ardı edilemez faktörlerdir.

Yavaş şehir ideolojisi, sürdürülebilirlik hedeflerinde geçmişle gelecek arasında bağlamsal değerleri vurgulamaktadır. Yavaş şehirler, yerel ve çevresel faktörlerin öncülüğünde gelecek nesillere öğretiler ve seçenekler sunarak yerel yaşamı gelişim planlarına dahil eden yönetim stratejileri geliştirmiştir. Yerel öğretiler ve tarih boyunca süregelen yaşamsal değerler, kent kalkınması için önemli görülmüş ve kent gelişiminin ayrılmaz bir parçası haline getirilmiştir. Başka bir deyişle, kültürün kent yaşamındaki etkisini sürdürmek, kentin geleceğinden bağımsız düşünülemez hale gelmiştir. Dolayısıyla, kültür ve yerel yaşamın sürekliliği öne çıkarılan hedeflerdir ve sürdürülebilir gelişim içinde kültürel sürdürülebilirliği anlamak için kavramsal bir çerçeve sunmaktadır.

Bugün toplumlar, psikolojik ve fizyolojik açıdan doğanın eksikliğini hissetmekte ve giderek doğadan uzaklaşmaktadır (Mutdoğan, 2015). Ancak paradoksal olarak, doğanın bir ürünü olan insan, yaşamının gelişiminde doğadan veya doğanın ürettiklerinden kopuk düşünülemez. Bu nedenle, küresel dünya algısındaki doğanın yitirilmesi ve dolayısıyla doğa ile inşa edilen kültürel değerlerin kaybı, insanın tarihsel geçmişiyle uyumsuzdur. Bu kayba karşı en önemli tepkilerden biri, yavaş şehir hareketi üyeleri tarafından sunulmaktadır. Onlar, kentlerini doğa ile yakın ilişkide olan, yüksek kaliteli ürünler, güçlü yerel değerler ve yüksek yaşam kalitesine sahip yerleşimler olarak tanımlamaktadır (Brodzinski vd., 2021; Zagroba vd., 2021). Sürdürülebilir kalkınmanın hedeflediği sosyal, kültürel, çevresel ve ekonomik konulardaki yüksek yaşam kalitesine sahip toplumlar, bu değerleri gelecek kuşaklara aktarmayı amaçlayan yavaş şehir ideolojisinin hedeflediği toplumsal değerlerle birçok açıdan örtüşmektedir (Mutdoğan, 2015).

Şekil 2.9. Sürdürülebilir toplum ve yavaş şehir ölçütlerindeki ilişkisel grafik (Mutdoğan, 2015)

Toplumun bir arada yaşama, sosyal örgütlenme ve misafirperverlik gibi ölçütler, yavaş şehirlerin kültürel yaşamı sürdürme konusundaki değerlerinin temelini oluşturur. Kentler, toplumsal bir iletişim platformu olan kolektif yaşamın kendisidir. Yavaş şehirlerde, bu kolektif yerel yaşam kentin gelişim sürecinin ayrılmaz bir parçasıdır ve yerel yaşamın

doğal bir sonucu olarak yerel ürünler önemsenir. Yerel ürünler, kentin yerel üretkenliğinin ve yerel ekonomisinin devamını sağlamak amacıyla korunması gereken kent kimliği ve kültürünün vazgeçilmez bir parçasıdır (Mutdoğan, 2015). Yemek, giyim ve günlük yaşam için üretilen geleneksel ürünler, kent yaşamının sosyal, kültürel, çevresel ve ekonomik açıdan sürdürülebilirliği için önemlidir. Genellikle gıda kültürü ile ilişkilendirilen geleneksel tarifler, kentin yaşam biçimine dair birçok unsurun temsilcisi olarak kabul edilir ve kültürel öğretilerin sürdürülebilirliğine katkıda bulunmaktadır. Gıda, el sanatları ürünleri, turistik rotalar gibi geleneksel tariflerin etrafında şekillenen yaşam tarzları, kentlerin kültürel yaşamının sürdürülebilirliğini destekleyen yönleri yapı kültürünün sürdürülebilirliğine yönelik potansiyeli, kültürel sürdürülebilirlik modelleri ve yaklaşımları için önemli bir temel ve kavramsal çerçeve sunmaktadır.

Yavaş şehir hareketi, kentlerin ve kent sakinlerinin özgün değerlerini vurgularken, bu süreci kent yaşamının içindeki tüm kültürel değerlerle birleştirmektedir. Yavaşlık hareketi temelinde küresel hızlılığa paradoksal olarak kentin kültürel değerlerinin yitirilmesine veya yitirilerek gelişimine karşı duruş hareketi olarak tanımlanmaktadır. Bu kültürel değerler kente ait olan yaşanmışlıklar bağlamında sahip olunan her türlü iletişimsel, edinsel ve edinimsel, aynı zamanda sürece ve gelişime dair yaşamın karşılaştığı, deneyimlediği ve ortaya koyduğu soyut ve somut olan bütün olguları barındırmaktadır. Bir diğer deyiş ile, yerel imkanlar dahilinde gıdaya ulaşım, geçim ve hayatı devam ettirme güdüsü ile toplum bilincine ulaşım, yine imkanlar dahilinde hayatta kalmak için temel ihtiyaçlara ulaşım gibi çeşitli kültürel edinimler kent, kentli ve yerel imkanları birbiri ile bağdaştıran örneklerdendir. Yavaş şehir hareketinin eleştiren bakış açısına rağmen, yerel değerler ve kültürel uyumun bu hareketin temelinde yattığı, kent kültürünün sürdürülebilirliğinde önemli potansiyeller sunduğu görülmektedir.

“Her bir araç (alet) insan türünün limitlerini kaldırması ve varlığını mükemmelleştirmesinde fayda sağlamış protez eklentilerdir, ve sonunda insan prostetik bir tanrı konumuna gelmiştir. İnsan bu görüntüsü ile mükemmeldir, lakin bu eklentiler onun üzerinde gelişmemiştir ve ona ait değildir. [...] Ve, günümüz insanı bu tanrısal karakterinden mutlu olamamaktadır (Freud, 1961).”

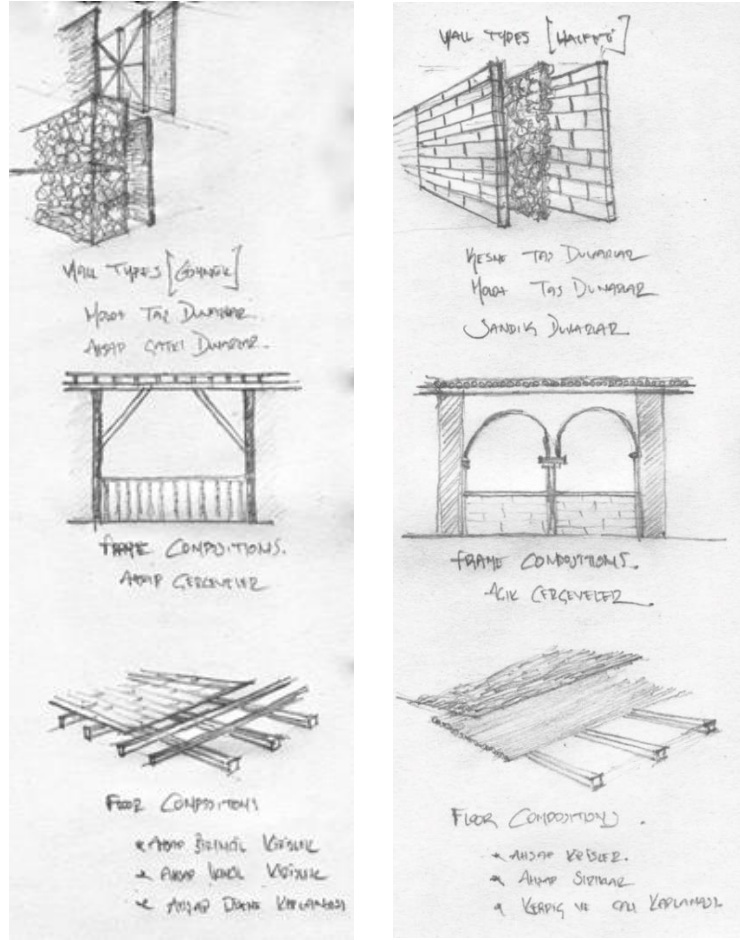
İnsanoğlunun çevre ile giriştiği edinimsel bir süreç olan mimarlık, yapı üretme ve yorumlama becerilerinin ışığında gelişmiş ve gelişimini sürdürmektedir. Küreselleşme yaşamsal değerleri hızlandırarak değer yargısını tümüyle değiştirmekte olduğu gibi mimarlık uğraşısında, yani yapı üretme ve yorumlama becerisini ya da bir diğer deyiş ile yapı kültürünü de hızlandırmış, ve mimarlığa dair değer yargılarına da etki etmiştir. Mekanik ve teknolojik imkanların genişliği ile çözümsel çeşitliliğin artması, insana ve işgücüne gereksinim duymayan, ve doğayı tükenmeyen bir kaynak olarak irdeleyen kentsel büyüme ve gelişim modelini üretmiştir (UIA Manifesto, Turin, 2008). Bu tür bir küresel mimarlık algısı, doğal kaynakları, yerel değerleri ve kültürel bağlamı ikinci plana atan ürünlerin oluşturulmasına yol açmıştır. Bu durum aynı zamanda kültürel bağlamı göz önünde bulundurabilen stratejilere olan gerekliliği de vurgulamıştır.

Toplumun döngüsel doğasının bir sonucu olan ‘maddi kültür’, sanat eseri veya bina üretiminin günlük ihtiyaçlarla bütünleşmesinin yanında materyalistik kökenlere ve yaratıcısı olan toplumsal süreçlere de bağlı olmaktadır, ve bu ürünlerin hepsi kökenlerini, dokularını ve biçimlerini insanın doğal ortamında kullanabileceği malzemelere borçludur (Frescura, 1988). Yerel materyallerin yorumlanabilirliği ile ortaya koyulmuş birçok malzeme, ürün ve üreti yaşamın bağlamsallığından beslenerek harmanlanmış, sentezlenmiş ve geliştirilmiştir. Mimari bir perspektiften de küresel ortama eleştirel bir fikir olan yavaş şehirlerin sahip olduğu kent kültürünü gözetken yerel stratejiler yapı kültürü bağlamında da yorumlanabilmektedir. Fakat bu noktada koruma ve sürdürülebilir gelişim kavramlarının ayrımı önem arz eden bir konu olarak ön plana çıkmaktadır. Yavaş şehir üye kentleri yalnızca geleneksel sanat ve zanaat işçiliklerini desteklemekle yetinmeyerek, öte yandan da sahip olunan ürünler ve fikirler ile bölgeye öznel değerler ve farklılıklar kazandırabilecek modern endüstrileri de desteklemektedir (Hergül ve Kahveci, 2019). Başka bir deyişle, yavaş şehirler yerel kültürü sadece koruma amacı gütmek yerine, bu stratejileri bir gelişim modeli olarak benimsemeyi hedeflemişlerdir. Ayrıca, insanlığın sürekli olarak gelişen "maddi kültürüne" dayanarak, bu değerlerin bağlamsal bir şekilde geliştirilmesini amaçlamışlardır.

Bu nedenle, sadece mevcut yerel malzemeyi, teknikleri, yapısal stratejileri ve yapı kültürünü korumakla kalmamışlar, aynı zamanda bu değerleri zenginleştirerek geleceğe taşıma amacını gütmüşlerdir. Bu yaklaşım, sadece geçmişin muhafazası değil, aynı

zamanda kültürel mirasın canlı ve evrilebilir bir varlık olarak devam etmesini sağlamayı hedefler. Gelecek nesillere aktarılan bu zenginleştirilmiş değerler, toplumun köklerine duyulan bağlılığı güçlendirmenin yanı sıra, modernleşme ve küreselleşme süreçlerinde de benzersiz bir kimlik oluşturma'nın önemli bir aracı haline gelir. Bu çaba, kültürel çeşitliliği koruma ve gelecekteki kuşaklara aktarma yolunda sürdürülebilir bir adım olarak değerlendirilebilir.

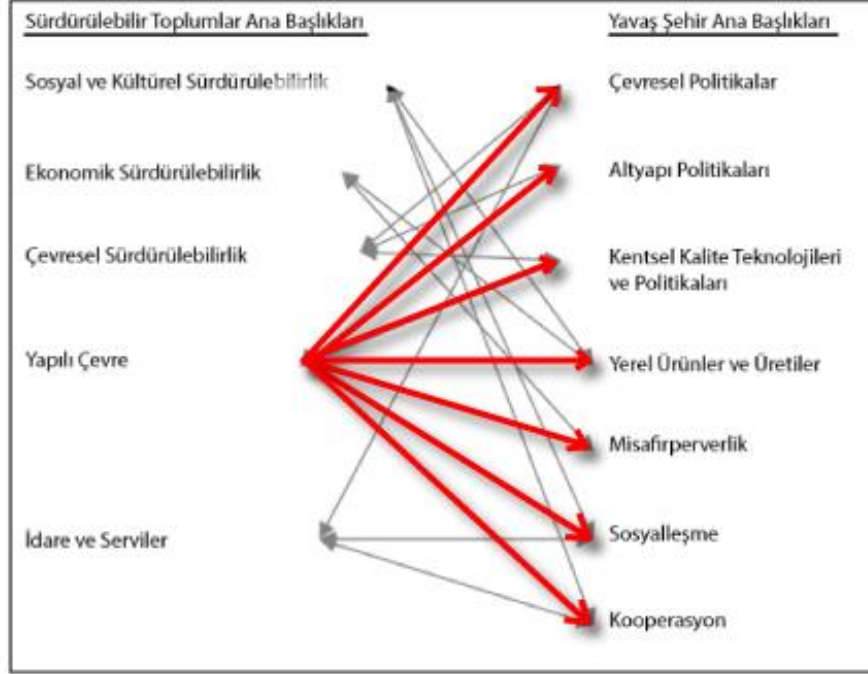
Yavaş şehirler, bulunduğu bölgenin yerel kimliğini ve değerlerini yansıtan malzeme, soyut kaynaklar, doğal ve yapıli kentsel çevre, tarihi, sanatsal ve kültürel değerler gibi insan faktörü ile ortaya koyulmuş kültürel ve sosyal alanlardan oluşmaktadır (Jaszczak, 2015). İnsan aracılığı ile üretilmiş her bir olgunun sahip olduğu çevresel değerlerin mimarlık aracılığı ile ortaya koyulan yapı kültüründe de varlığı, yavaş şehirlerde mimari kültürün sürdürülebilirliğinin de mümkün kılmaktadır. Başka bir aktarımla, yerel kültürü ve yaşayışı temeline alan yavaş şehirlerde, kentlinin ait olduğu kültürün bir parçası olan yapı üretimi, yani yapı kültürü kentlinin kültürel yaşamının devamlılığı için önemli bir faktördür. Yapı kültürü, tıpkı yerel zanaatlar, gıda, giyim, kuşam ve hatta soyut olmayan kültürel değerler gibi günlük yaşamın bir parçası ve bulunduğu bölge ile özdeşleşme içerisinde olan mimari değerler bütünüdür. Yapı, malzemenin insan eli ile çevreden elde edilme sürecinden, çeşitli yerel tekniklerin imkanlarıyla diğer birçok malzeme ile bir arada kullanılmasına ve yapısal bir harmoniye ulaşmaya kadar ki sürecine kadar kültürel bir sentez ortamı olmaktadır. Yani, kentlinin yaşamsal bir dışavurumu, çevre ile giriştiği bir uzlaş ve bulunduğu çevreyi yorumlama biçiminin sağlayıcısı ve aynı zamanda kendisidir.

Şekil 2.10. Türkiyede bulunmakta olan yavaş şehir statüsünde Göynük ve Halfeti kentlerinde yapısal kompozisyonlar (yazar tarafından hazırlanmıştır)

Çevrenin sahip olduğu materyalistik imkanların ışığında yerel değerlere bağlı yapı üretimi yavaş şehirlerin yine yerel yaşayışa, üretime ve zanaata dair sahip olduğu önemli potansiyellerdendir. Genellikle mimari farkındalığın ön planda olduğu yavaş şehirlerde kentlinin barınmasına imkan sağlayan evler, meydan, sokak gibi açık mekanlar ve fırın, okul, yerel yönetim mekanları gibi kapalı mekanlar bölgenin sahip olduğu çevresel koşullar ve imkanlar dahilinde ortaya koyulmuş yapısal üretilerdir. Genellikle doğaya ve coğrafyaya göre şekillenen çevresel koşullar ile edinilen yerel malzeme, teknikler ve yapısal arayışlar yavaş şehirlerde kent kültürünün mimari yansımalarını ortaya koyan faktörler olarak ön plana çıkmaktadır. Bu nedenle, yavaş şehirler, genellikle küçük kasabalar olmalarına rağmen, coğrafi konumlarından bağımsız olarak çeşitli yapısal ürünler geliştirmişlerdir (Şekil 2.10. ve Şekil 2.11). Bu, yerel kaynaklar ve değerlerle

şekillenen yapı kültürünün, yavaş şehirlerde yaşam kültürünün sürdürülebilmesi için etkili bir mimari arayüz oluşturmasını sağlamaktadır.

Şekil 2.11. Sürdürülebilir toplumlarda yapılı çevre ve yavaş şehir ölçütlerindeki ilişkisel grafik (Mutdoğan (2015) çalışmasından alıntılanarak düzenlenmiştir)

Yavaş şehirlerde yapılanmış çevre, bölgesel değerlerin önemli bir sentez noktası olarak politika oluşturma sürecinde merkezi bir rol oynamaktadır. Şehir yaşamında devam eden kültürü yansıtan verilere ev sahipliği yapar. Çevre, altyapı, kent dokusu, yerel ürünler ve el sanatları gibi önemli unsurlarla doğrudan veya dolaylı olarak ilişkilidir. Yavaş şehirlerde, sosyal ve toplumsal hayatta önemli bir kültürel veri olan konut yaşamı öne çıkmaktadır. Konutlar, toplum yaşamının güçlü bir kültürel temsilcisidir, geleneksel kültürleri sürdürme çabasını yansıtmaktadır. Konutlar, planlanan ve devam eden yaşamlar aracılığıyla bölge kültürünün yaşama dair duruşunu aktarmaktadır. Günlük yaşam, temel gereksinimler, geçim, aile hayatı ve mahremiyet algısı gibi sosyal kültürel olgular, konutların tasarımında ve biçimlenmesinde etkili olmaktadır. Ulusal veya uluslararası ölçekte, yavaş şehirler bölgesel yaşamın algısını önemli ölçüde yansıtmak ve sürdürmek amacındadır. Konut yaşamı, kültürel verilere dayalı kararlar ve seçimlerle donatılmış yapısal çözümler olarak görülebilir. Bu yapılar, bireysel ölçekte çeşitlendirilirken, bölgesel ölçekte karakterize edilmektedir. Bu durum, Göynük ve

Halfeti gibi örnek kentlerde gözlemlenebilir. Bölgesel uğraşlarla şekillenen yapısal malzemeler, farklı yapısal çözümleri yansıtmaktadır. Dolayısıyla, yavaş şehirlerde yapı kültürü ve konut yapıları, yerel ve bölgesel kültürel değerleri ortaya koyma potansiyeline sahiptir.

Bu tez çalışması, yapı kültürünü ve yapılanmış çevreyi yavaş şehirlerde önemli bir araştırma alanı olarak ele almaktadır. Özellikle, kentsel yaşamda etkili olan konut yapıları, halkın günlük yaşamına, sosyal beklentilerine, geçim kaygılarına, uğraşlarına ve kültürel öğretilerine dair veriler içerme potansiyeline sahiptir. Tez çalışması, yapı kültürünü analiz etmek için metodolojiler geliştirerek yavaş şehirlerdeki konut odaklı yapılanmış çevreleri kültürel bağlamda değerlendirmeyi amaçlamıştır. Ardından, elde edilen verileri kültürel sürdürülebilirlik potansiyeli açısından küresel olarak yoksunlaşan şehirler için bir ana fikir olarak değerlendirmeyi hedeflemiştir.

Malzemenin nasıl yorumlanacağı, elde edileceği, kullanılacağı ve diğer malzemelerle nasıl bir araya geleceği, hangi işlemlerle birleştirileceği ve iletişim kuracağı gibi sorular ve cevapları, Frampton (1995) tarafından yapılan önermeye göre yapı, kültür ve doğanın arayüzünde önemli bir rol oynamaktadır. Bu önerme, mekanik çözümlerden uzaklaşarak kültürel sentezlere odaklanmanın önemini vurgulamaktadır. Yavaş şehir hareketinin yerel kültürel değerleri ve bu kültürel arayüzlerde oluşan yaşam biçimlerini sürdürülebilir kalkınma hedeflerinin yanı sıra mimari kültürün sürdürülebilirliği için etkili bir strateji olarak değerlendirilebilmektedir. Bu potansiyel, tek tip küresel mimarlık anlayışına meydan okuyarak yapı kültürünü yeniden tanımlama kapasitesine sahiptir. Son yıllarda yapılan tartışmalarda da mimari kültürün sürdürülebilirliği konusunda etkili bir yaklaşım sunabilmektedir.

2.4. Kavramsal İdeoloji ve Araçlar

İnsanoğlunun icraatında bulunduğu her bir fiziki ya da davranışsal ürüne olgusal yaklaşımlar da bulunabilmek mümkündür. Gündelik ihtiyaçlar, zanaat ve aynı şekilde sanat gibi beklentilerin öncülüğünde ortaya koyulan ürün(ler) yorumlanabilir, kritik edilebilir ve sentezlenebilir. Kültür de insanoğlunun ortaya koyduğu, veya tarafından ortaya konulmuş olan, ürün ile giriştiği ilişkisel ve iletişimsel bağlama işaret etmektedir.

Bir başka deyiş ile geçmiş ile gelecek arasında, doğa ile benlik arasında, benlik ve kollektiflik arasında olan süreçsel ve etkileşimsel bağlamlar bütünüdür.

Hays (1984), kültür ve biçim arasındaki ilişkiyi karşılıklılık olarak tanımlamıştır, ve ikinci olanın birincinin değerlerini temsil etmekte olduğuna değinmiştir. Yani kültür, herhangi bir ürün ile üreticisinin içerisinde bulunduğu ilişkiler ve anlamlar bütünüdür tam da kendisidir. Dolayısıyla, anlamsal ve yapısal bir ürünün gayesinde bulunan mimarlık uğraşısının kültürle bağdaşımı kaçınılmaz ve olağandır. Bu noktada, kültürün doğa, insan, ürün, temsil, toplum ve sentez gibi kavramlar arasındaki konumu ve bu bağlamın kültür kavramı altında şematize edilmesi mimarlığın ürünü olan “yapı” kavramı içinde kültürel bir yaklaşımda bulunabilmek için gerekliliktir.

2.4.1. Kültürleme, Kültürlenme ve Kültürleşme

İnsanoğlu, kronolojik bir yaklaşımla, varolduğu süreçler boyunca evrimsel bir işleyişe tabii olmuştur. Devinimsel olarak da tanımlanabilecek bu işleyiş insanoğlunun öğrenen, yorumlayan, üreten, iletişim kuran, etkileşen ve bu kabiliyetler aracılığıyla kazanılan becerileri sürdürmeyi ve geliştirmeyi hedefleyen stratejileri ile evrimsel bir ilerleyiş meydana getirmiştir. Biyolojik bir yaklaşımda ise insanoğlunun bu ilerleyişini hedefleyen yaşamsal kabiliyetlerini hayatta kalma içgüdüsüne borçlu olduğu söylenebilir. Lakin, antropolojik bir yaklaşımda bu ilerleyişin yaratıcısı olan kabiliyetlere kültürel bir bakış açısını mümkün kılabilir.

İnsan sosyo-bilimine göre birey bulunduğu çevre ile bağdaşım ve etkileşimde olarak, yine o çevreden bağımsız olamamaktadır. İnsanoğlu, ya da bireyler ve toplumlar, barınmakta olduğu çevre çatısında iletişimsel kabiliyetleri icra ederek çevrelerini anlamlandırmış, sosyalleştirmiş ve geliştirmiştir. Bireysel, toplumsal ve hatta fiziksel çevreler insanoğlunun birlikte yaşama gayretinin bir ürünü olarak çeşitli ölçeklerde etkileşimsel verileri ve bu verilerin ışığında ortaya çıkan kazanımları meydana getirmiştir. Bu noktada, ölçekten bağımsız olarak, yani birey, aile ve toplum gibi, bu etkileşimsel ortama bir tanım olarak kültür kavramı ön plana çıkmaktadır. Kültür, bahsi geçen etkileşimsel çevrelerin icra olma biçimi olarak, çevreler, bireyler ve toplumlar arasındaki ilişkisel kazanımların ve gelişimin sağlayıcısıdır. Dolayısıyla, kültür yalnızca niteliksel bir tanımdan ziyade aynı zamanda etkileşimsel eylemler bütünüdür.

Etkileşimsel olan kültür, çevre ile etkileşimde bulunarak değişime ve gelişime yönlendirme gayreti içindedir. İnsan bilimi bu etkileşimi “kültürleme” olarak tanımlamaktadır. Kültürleme, insanın doğası, yakın çevresi, ve bulunduğu toplumsal çevre ile girdiği etkileşimsel eylemler olarak, öğrenimleri, kazanımları ve aktarımları kapsamaktadır. Etkileşen taraftan kültür aktarılan bir olgudur, dolayısıyla etkileşilen taraftan da kültür aynı zamanda algılanabilen ve sentezlenebilen bir eylemdir. Başka bir deyiş ile etkileşim Hays’in (1984) aktardığı üzere karşılıklılık temeline bağlıdır. Yani, “kültürleme” aynı zamanda “kültürlenme” kavramının da oluşturucusu olarak yine çevrelerin kültürel öğretileri ve kazanımları edinmesi durumunu yaratmaktadır. Lewens’e (2017) göre çeşitli çevreler ve kültürler arasında gözlemlenebilen istikrarlı özellikler, sadece genetik değil aynı zamanda çevresel ve kültürel olan miraslar gibi genetik dışı süreçlere de bağlı olmaktadır. Dolayısıyla, kültürleme ve kültürlenme süreçleri ile etkileşilen kültürel veriler bireylerin ve toplumların varoluştan bağımsız olarak kurmuş olduğu ilişkisel bütünlüğün sağlayıcısıdır.

Kültürleme ve kültürlenme çevrelerin içinde bulunduğu etkileşimsel yaşama biçimi olarak da yorumlanabilir. Ve, bu yaşama biçimi hayata dair çıkarımları ve öğretileri barındıran stratejiler bütünü olarak irdelebilir. Ortaya çıkan, ve karşılıklı olarak devamlı süregelmekte ve gelişmekte olan etkileşimler bütünü ise “kültürleşme” olarak tanımlanmaktadır. Kültürleme ve kültürlenme eylemlerinin birleştiriciliği insanoğlunun uyum yeteneğinin bir sonucu olarak birey ölçeğinden, çevre ve toplum ölçeklerine değinebilmiştir. Dolayısıyla “kültürleşme” bir uyum eylemi olarak, insanoğlunun doğal, bireysel ve toplumsal çevresi ile oluşturmuş olduğu etkileşimlerin sonucunda edinmiş, aktarmış ve edindirmiş olduğu değerler bütünü olarak yorumlanabilir.

Ve kültürün karşılıklılıktan bağımsız olamayacağı göz önünde bulundurulduğunda, bu uyumsal etkileşimin varolan her bir olgusal üründe yansıtılacağı şüphesiz bir temeldir. İnsan etkinliğinde meydana gelen her bir iletişimsel eylemin, edinsel ürünlerin, kolektif birlikteliklerin ve aktarımsal güdülerin "kültürleşme" süreçlerinin kapsayıcılığından bağımsız olamayacağı aşikardır. Bu bağlamda, kültürel etkileşim ve iletişim, bireylerin, grupların ve toplumların içinde bulundukları kültürel bağlamı sürekli olarak şekillendiren bir etmen olarak ortaya çıkmaktadır. Bu süreçler, kültürel kodları, normları ve değerleri

şekillendirirken aynı zamanda bireyler arasında ortak bir anlam ve kimlik oluşturulmasına katkıda bulunmaktadır.

2.4.2. Kültürel Bir Uzlaş: Malzeme, Yapı ve Barınma

İnsanoğlunun hayatla kurduğu uyuma, mücadeleye ve hayatta kalma güdüsüne dair sürdürülebilir yaşamsal ilişkinin en büyük sağlayıcısı olan bağdaşım, etkileşim ve aktarım kabiliyetleri kültüre dairdir. Kültür, insanlığın varlığı ve evrimi ile doğrudan ilişkilidir. Hayat kurmak, zindelik gerekliliklerini yerine getirmek, çevreyi analiz etme, kullanma ve düzenlemek, ve gelecek nesillere öncü olmak gibi güdüler, insanlığın uzak geçmiş bugünkü hayat biçimleri arasındaki pek çok benzerliğin anahtar kavramlarıdır. Dolayısıyla kültür, insanlığın geçmişi ve geleceği ile, yaşayışı ve gelişimi ile de doğrudan ilişkilidir. Bir diğer deyiş ile ise kültür insanlığın adaptasyonuna dairdir ve uyum kavramının hem sağlayıcısı hem de kendisi olarak yorumlanabilir.

İnsan ölçeğinde kültür, insanoğlunun varlığından bu yana uyuma dair yaşamsal stratejilerin her biridir. Nedensilliği, uygulanabilirliği ve sonuçlandırılabilirliği yaşama dayanan her bir faaliyetin kültürel oluşundan bahsetmek mümkündür. Başka bir deyiş ile, insanın öznesi olduğu her bir faaliyetin kültürelliğinden bahsetmek de mümkündür. Bu noktada, insanın, yani öznenin nesneden bağımsızlığı da düşünülemezdir. Nesne insanoğlunun bağdaşım içinde bulunduğu çevrelere işaret etmektedir. İnsanın çevre ile giriştiği mental ve sosyal adaptasyonlar kültürelidir (Kemaloğlu-er, 2022). Çevre kimi zaman objektif, kimi zaman nesnel, kimi zaman canlı kimi zamansa cansızdır. Fakat, insanın yorumuna açık olarak bazen müdahale edilebilir, bazen ise müdahale edilebilir bir ölçekte olmayabilir. Sosyobilimsel bir örnekle ele alınırsa, bireyin özne iken daha kalabalık bir topluluğun nesne olduğu bir bağdaşım yorumu mevcuttur, fakat müdahale mümkün olmayabilir. Maddebilimsel bir yaklaşım ise benzer şekilde bir ağaç ile kayaya aynı stratejiler ile müdahalelerin üretilmeyeceğini doğrulamaktadır. Lakin, insanoğlunun sahip olduğu kültür, insanoğluna (özneye) çevre (nesne) ile bağdaşım olarak uyumsal kabiliyetler geliştirme potansiyelini meydana getirmiştir. Aslında bu kültürel durumun canlılık fonksiyonunda olan her bir canlı için doğru olduğu söylenebilir. İnsanoğlu da bu uyumsal şemada içerisinde bulunduğu her bir bağdaşımı geleceğe aktarma gayesinde olmuş, ve bu kabiliyetini çokça geliştirebilmiştir, ve

türdeşlerinden farklı olarak uyum kabiliyetinin kazanımlarını günümüze ve geleceğe aktarabilme potansiyellerini yaratmıştır.

Günümüzde faaliyetinde bulunduğumuz her bir davranış, artikülasyon ve yaratının geçmişimiz ile bağdaşımı kültürel bir öğrenimdir. Harari (2016), günümüz insanının tatlı ve yağlı yiyeceklere düşkünlüğünün, avcı ve toplayıcı atalarımızın bu tip yiyeceklere ulaşmaktaki zorluklarından kaynaklanmakta olduğunu aktarmıştır. Yakın bir perspektiften, günümüz spor faaliyetlerinin sağladığı psikolojik zindeliğin, avcı toplulukların yiyecek bulma hedefi ile icra ettiği fiziksel aktivitelerin, aynı zamanda hayata dair kabiliyetleri zinde tutmasından kaynaklanmakta olduğu yorumu yapılabilmektedir. Bu gibi temel yaşamsal aktivitelerden olan barınma ihtiyacının da bu kültürel bağdaşım ile ilişkili olduğu aşıkardır, ve tıpkı diğer örneklerde olduğu gibi barınma da insanın çevresi ile girişmiş olduğu uzlaşsal bir süreçtir.

İnsanoğlunun kazanmış olduğu pek çok edinimsel süreç gibi barınma arayışı da çevre ile kurulan uyum kültürüne işaret etmektedir. Barınmak ihtiyacı doğanın sahip olduğu koşulların etkisinde, ve yine doğanın izin verdiği ölçütlerde insanoğluna yaşama ortamları sunmuştur. Bu sunu uzak geçmiş süreçlerde doğrudan kullanılırken, insanoğlunun edinimsel gelişimi ile birlikte düşünceleri, yorumları, müdahaleleri beraberinde getirmiştir. İnsanın edinimsel gelişimi ve doğrultulu olarak zihinsel gelişimi barınma ihtiyacını gündelik ihtiyaçlar, gelecek beklentiler, birliktelik, geçim gibi çeşitli kültürel bağlamlarla bağdaştırmıştır. Bu bağdaşım varolma güdüsünde olan ilkel insandan, günümüz metropol insanına kadar uyumsal bir kültürel şemayı tariflemektedir, ve doğa -doğal çevre- bu bağdaşımın merkezinde olan yegane olgu olmuştur.

Doğa sahip olduğu etmenler ile insanoğluna yaşamaya imkanlar üretme potansiyelleri sunmuştur. Barınmak ihtiyacı ile insan doğa ile arayışında çeşitli kabiliyetler geliştirmiş ve barınma özelinde madde, malzeme, teknik, gibi pek çok önermeler ortaya koymuştur. Süreç ile gelişen bu uyum mimarlık biliminin de yaratıcısı olmuştur. Mimarlık içgüdüsel bir ihtiyaç ile başlayarak, gelişen uygarlıklar ile birlikte çeşitli beklentilerin dahil olması ile zenginleşmiş günümüz süreçlerine ulaşmıştır (Güler, 2000). Toğçuoğlu'nun (2022) aktarımına göre mimarlık bilimi kültürü sahip olduğu edinimsel veriler (disiplinler) ile birleştirerek doğayı mekansallaştırmayı hedeflemektedir, ve antik çağlardan günümüze

kadar doğa maddesel dışavurumunu kültür aracılığı ile sürdürmektedir. Dolayısıyla, barınma hedefi ile yorumlanan doğa maddeye yönelik fikirlerinde meydana gelmesine, ve sonucunda materyalistik yorumlamaların yaratılmasına imkanlar sunmuştur. İnsan doğal çevresindeki ekolojiyi inceleyerek, detaylandırarak ve sahip olduğu edinimler ile çevresindeki oluşuma müdahalelerde bulunarak malzeme ile tanışmıştır.

ÇEVRE - DOĞA	KÜLTÜR	İNSAN
HAMMADDE KAYNAKLAR EKOLOJİ	YAPI TEKTONİK TEKNİK ÜRETİ MALZEME ESER	GELENEK KİMLİK BARINMA ÜRETME İNŞAA ETME SENTEZLEME ÖĞRENME

Şekil 2.12. Doğa ve insan arasında kurulan uzlaşsal payda da kültüre yönelik kavramlar ve edinimler (yazar tarafından hazırlanmıştır)

Weinstock (2008) tarafından ele alındığı üzere sosyal, ve ekolojik ortamlarla bağlamsallaşan materyalistik edinimler, kültür ile, yerel halklar arasında etkileşirken, bir üst ölçekte de zamanlar arasında da etkileşimler meydana getirmiştir. Yakın bir perspektiften, malzeme elde etme, malzeme üretme gibi kazanımlar doğa ile ihtiyaçlar dahilinde ne şekilde uyumlar geliştirilebileceğine dair mimarlık gelişiminin ilk ipuçları olmuştur. Maddesel gelişim ile çeşitlenen malzeme algısı da devamında teknik kazanımların yaratıcısı olmuştur. Teknikler malzemenin elde edilmesi, yorumlanması, biçimlenmesi ve bir araya getirilmesi hususlarını mümkün kılarak maddesel birliktelik ortamını meydana getirmiş ve yapı ürününü ortaya koymuştur. Doğrultulu olarak, doğanın maddesel imkanlarının insanca bir yorumu olarak malzeme ve yapı, kültür aracılığı ile uzlaşsal bir arayüze dönüşerek mimarlık uğraşısının öncüsü olmuştur. Malzeme(ler) doğa özelinde coğrafik

bir veri olarak çeşitli kültürlerce irdelenerek çeşitli formlara imkan sağlayan elemanlar (ürünler) olmuşlardır, ve yapı bu imkanların ışığında kültürden gelen içgüdülerle bağlanarak doğa ile insan arasında kurgulanan uzlaşsal bir üreti olmuştur (Şekil 2.11.).

İnsanoğlunun gelişimi ile birlikte uzlaşsal verilerin de gelişimi düşünce zenginliğini, kabiliyetlerin çoğalmasını ve dolayısıyla bu uzlaş ortamına yönelik stratejilerin de gelişimini beraberinde getirmiştir. Bu bağlamda, insanın entelektüel ve pratik yeteneklerinin artmasıyla birlikte, çeşitli uzlaşsal bağlamlarda etkili iletişim ve işbirliği gereksinimi ortaya çıkmıştır. Bu uzlaşsal gereksinimler doğrultusunda, insanlar yapısal çözümler arayarak tekniklerin ve tektoniklerin oluşumunu sağlamışlardır. Bu faaliyetler, tekniğin (tekhne) ve yapısal düzenlemelerin, insanların çevreleriyle etkileşimde bulunma ve onları şekillendirme çabalarının bir sonucudur. Bu teknik ve yapısal çözümler, sadece bireyin günlük ihtiyaçlarını karşılamakla kalmayıp, aynı zamanda kültürel bağlam içinde anlam ve değer taşıyan önemli arayüzler haline gelmiştir. Bu, kültürün biriktirdiği bilgi ve deneyimlerin, teknik ve yapısal gelişmelerle etkileşim içinde olduğunu göstermektedir.

Bir kültürün karakteristik ve önemli olan özelliği “seçimlerdedir”; yoruma bağlı olmakla birlikte oldukça yaygın olma eğiliminde olan belirli ihtiyaçlara yönelik özel çözümlerdir: kişinin inancını ve yaşam felsefesini ifade etmesi, hemcinsleriyle iletişim kurması, iklim ve düşmanlardan korunması gibi önermelerdeki seçimlerde ortaya çıkmaktadır (Rapoport, 1969).

Yapı kültürü, uzlaşsal bir süreç olarak insanın yaşamsal gereksinimlerini doğayla sentezlediği ve mimarlıkla ilgili olguları içeren kültürel bir aktarımı temsil etmektedir. Modern süreçlerde, insanın doğayla denge kurma eğilimi, doğaya hükmetme eğilimine tercih edilmektedir, Rapoport'un (1969) belirttiği gibi, teknolojik ilerlemeler ve olanaklar bu dengeyi bulanıklaştırırsa da, barınma ihtiyacından kaynaklanan yapılar, insanların sığınma arayışıyla başlayan ve mimariye evrilen süreçlerin ilkel kültürel uygulamalarını yansıtmaktadır. Yapılar, bölgesel ve toplumsal bir geleneğe dönüşmekte ve çeşitli sosyo-kültürel belirleyicilerden etkilenmektedir. Dolayısıyla, yapı kültürü, toplumun kültürel değerlerinden etkilenecek biçimlenen bir sentezdir. Rapoport'un tezine göre, yapılar,

bireylerin ve toplumların ait oldukları çevreye ve yaşam biçimlerine dayalı olarak yaptıkları seçimlerin bir sonucudur. Yapılar, yapısal, çevresel ve süreçsel bir algoritma olarak işlev görmektedir. Ev inşası, barınma ihtiyacının kültürel bir yansıması olarak kabul edilir ve kültürel bağlamdan bağımsız değildir. Bu nedenle, konut kültürü, sosyo-kültürel belirleyicilerin bir yansıması olarak geleneksel çevrelerde belirgin bir şekilde görülür. Konut kültürü, toplumun kültürel yaşamının bir parçası olarak, çevresel, ekonomik ve sosyo-kültürel hayatı yansıtan evrimsel bir sürecin ürünüdür. Fenomenolojik bir yaklaşımla, konut kültürü, sosyal ve kültürel yaşama dair verilerin kesitlerini sunar. Özellikle geleneksel çevrelerde, konutlar, yaşam biçimini yansıtan ve kültürel bir yaklaşımı temsil eden malzeme, teknik ve tektonik seçimlere dayalı olarak fiziksel olarak şekillenir. Bu bağlamda, bu tez çalışması, konut yapı kültürünü temel alarak bölgesel kültüre dair çıkarımları incelemeyi amaçlamıştır. Yapıya dair teknik ve çevresel analizlerin geliştirilmesi, yavaş şehirlerde öngörülen yapı kültürü metodolojisinin geliştirilmesi hedeflenmiştir.

2.4.3. Techne, Teknik ve Tektonik

Yapı, eylemsel olarak düşünüldüğünde yapım süreci kültürel boyutta katmansallaşan edinimler süreçleridir. Baki (2022) tarafından yapılan yaklaşıma göre yapı yapma faaliyetine, veya yapıma giden süreçteki faaliyetlere dair bilgi düzeyleri maddi, teknik, teknolojik kalıpların yanında sosyo-kültürel bağlam ve süreçlerin kalıpları olarak da irdelenebilir. Aslında yapı, yalnızca fiziksel kabiliyetlerle elde edilen bir edinimden ziyade sürece yönelik edinimler, bilgiler ve öğretilerin kültür ile bağlamsallaşma araçlarındandır. Dolayısıyla, mimarlığın yapma-etme eylemi olan yapı, ve yapı(m) süreci insana dair güdüsel temellerle bağdaşmaktadır. Günü(ler) canlılığın beraberinde varlık olma bilincinin bir dışavurum haline gelme araçlarıdır. Yani, varlık olarak varlığın ispatı niteliğinde olan eylemler bütünüdür. İnsanı varolma bilincinin bir tezahürü olarak harekete geçiren güdüler, aynı zamanda varoluşun meydana getiricisi olan eylemler, ve sonuçlarıdır. Dolayısıyla, insanı harekete geçiren her bir güdünün varlık benliği ile ilişkiselliği kaçınılmazdır.

Güdüler, aynı zamanda insanlığın varolma eylemlerinin nedensel arka planlarının da sorgusudur, ve bir yapma-etme sürecinin disiplinize hali olan mimarlığın da

nedenselliğinin sağlayıcısıdır. Nedensel sorguların varlığı mimarlık bilimin bağlamsal dayanaklarının temelidir. Dolayısıyla, mimarlık güdüsel bir davranış eşliğinde faaliyetinde bulunulan çeşitli yapısal arayışlardır, ve bu önerme mimarlığı bir yapma-etme bilincinde, yani “techne” durumunda organize etmektedir.

Antik Yunan Medeniyetleri’nde üretme güdüsü, ve üretmek anlamlarında olan “techne” mimarlığa dair eylemselliğin ilk tanımlarındandır. Felsefe bilimine göre teknik bilgi anlamında olan “techne”, herhangi şey(leri) yaratma aracıdır. Frampton’a göre ise “techne” aynı anda hem sanat, hem de zanaat anlamlarına gelmekte ve bilgi ile etkileşerek hakikati vurgulamaktadır. Yani, “techne” eylemin anlamsallığının ve yine eylemin form bulma arayışının üretiye dönüşme sürecinin kapsamlı bir tasviridir. Bir karar süreci, ve devamında düşünsel verilerin sentezlenme süreci, teorilerin gerçeklik kazanma ve sonucunda bir birliktelik sürecine ışık tutmaktadır. Aynı zamanda, “techne” Heidegger’e (1977) göre ifşa durumunun da kendisidir, benliğini ve nedenselliğini ortaya koyan, koymayan veya manipülatif bir şekilde gizleyen her şeyi ortaya çıkarır. Dolayısıyla, “techne” kavramı mimarlığın yapma-etme sürecine nedensel bir arkaplan, yapının benliğine dair bir ifşa durumu ve aynı zamanda yaklaşım olarak üretinin, yani yapısal oluşumların, zamansal bir aktarımıdır.

Yapım sürecinin sentezlerinin, yani “techne” süreçleri ile edinilen bilgisel birikimin fiziksel bir forma erişmesi, eylemin benliğinden kaynaklanmaktadır. “Techne” ile edinilen sentezler eylemsel olan kabiliyetlerin düşüncesi, eleştirisi ve yol haritası olmaktadır. Techne, yapma-etme süreçlerine tabii olan öznenin maddesel tekniklerle, nesnelerle ve doğa ile kurduğu ilişkisel verileri bir bilgi olarak sentezler (Baki, 2022). Yani, “techne” teknik bilginin kendisi olarak, teknik kabiliyetlerin gelişmesinin bir aracıdır, ve teknikleri ortaya çıkarma gayesindedir.

Üretme güdüsü, objenin veya maddenin yanı sıra malzeme veya bütünlüğe dair her bir parçanın, zaman içinde biriktirilen teknik bilgi ve birikimlerle geleceğe aktarıldığı üretim sorumluluğuyla iç içe geçmiştir. Teknik, düşünsel bir güdünün, yani techne’nin fiziksel dışavurumuna giden sürecinde edinilen bilgi ve kabiliyetlerdir. Maddeye, malzemeye yönelik düşünsel sentezlerin gerçekçi bir dönüşümü, ve oluşumu meydana getirme biçimi, veya tercih edilen parçalar, yöntemler ve biçimler bütünüdür.

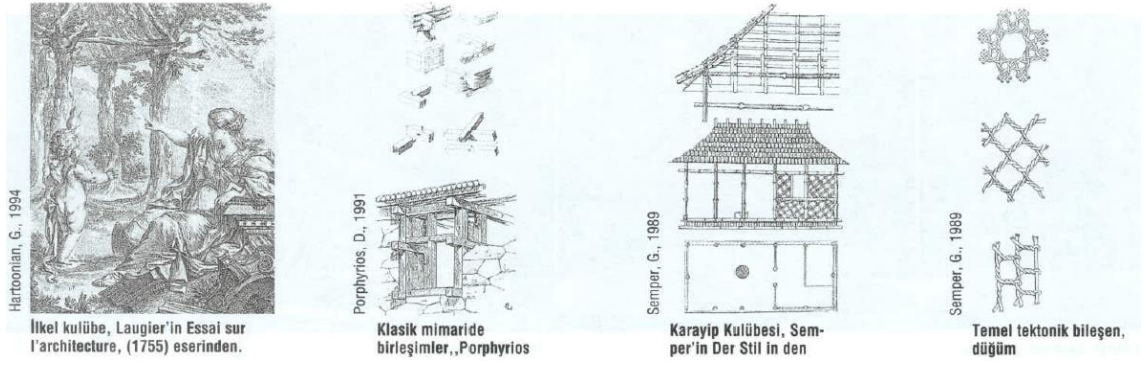
Ayrıca, teknik, techne'nin ortaya çıkmasına izin verir; yani sadece araçsal bir durumu değil, aynı zamanda kökten gelen bir bilgiyi açığa çıkarmaya yöneliktir. Bir aracın yapım süreci, altında yatan amaçları ve gerçekleştirilen yetenekleri içermektedir. (Heidegger, 1998). Dolayısıyla, techne ile eylemsellik bulan mimarlık uğraşsının yöntemsel arkaplanı, veya daha kapsamlı bir tarif ile varolma biçimidir. Bir mimari unsurun nedenselliği, techne ile tekniklerin bütünlük sürecinin tasviridir. Yani, mimarlık güdülerin ve eylemlerin çeşitli teknik bulgu, bilgi ve uygulamalarla gerçeklik vaziyetidir. Başka bir aktarımla, bir duruş, bir harmoni veya bir bütünlüktür.

Bütünlük mimarlığın süreçsel bir ifadesi iken, yani bir yol haritasının varlığını aktarmakta iken, aynı zamanda sonuca yönelik bir birlikteliğe de işaret etmektedir. Frampton'a (1995) göre bütünlük bir tektoniktir, ve tektonik sanatsal birliktelik duruşu, ve birleşimler sanatıdır. Tektonik, techne ve teknikler ile meydana gelen olguların meydana getirmiş olduğu birlikteliğinin mimari bir unsur haline gelmesidir, ve doğrudan güdüler ile bağıntılıdır. Frampton'ın aktardığı üzere tektonik, farklılıkların meydana geldiği ve varlıklarını sürdürdükleri çeşitli duruşları somutlaştırmanın, gerçekleştirmenin ve dışavurmanın bir biçimi haline gelmektedir. Frampton (1995) başka bir önermesinde mimarlığı inşaa etme eyleminin şiirsellikleri olarak tanımlayarak, techne ve tektonik ile bağdaşmada olduğunu aktarmıştır. İnşaa etme eyleminin ürünü olan mimari unsurların, malzeme, araç veya taşıyıcının sanatsal birlikteliği olarak, tektonik bir birliktelik, yani biçimdir. Biçim, inşaa eyleminin, zanaatın, dışavurumu olarak çeşitli maddesel ölçeklerin aşikarlığının da bahsidir (Baki, 2022). Öte yandan, mevcut malzeme ve kabiliyetler ile elde edilen tektonik birliktelik, çevresel değerlere sahip kültürel bir bağlamlanmadır (Kavas, 2009).

Sönmez ve Ağca (2021) tarafından açıklanan perspektife göre, tektonik kavramı, mimari bir disiplinin düzen arayışını içeren bir mekansal arayış olarak değerlendirilir. Bu bağlamda, tektonik, madde, yöntem, biçim ve bu unsurların oluşturucu ögesi olan tekniğin, mimari bir disiplin içindeki organizasyon çabasını ifade eder. Aynı zamanda, tektonik ifadesi, strüktür, konstrüksiyon ve bu tekniklerin birleştirici özelliği olan kuvvetle ilişkilidir.

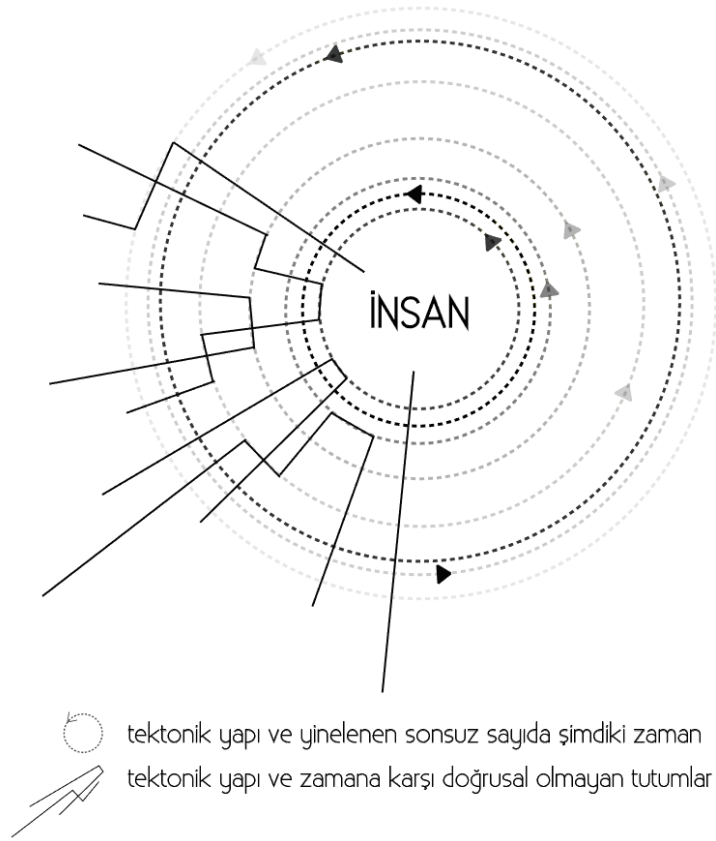
Tektonik, bir araya gelme artikülasyonu olarak parçaların şiirsel birlikteliği, düzen arayışı ve sonucunda yapının eklemelenme sürecidir. Dolaylı olarak, eklemelenme hem kurgulanan düzen ile, yani ürün ile, hem de düzenin elemanlarıyla, parçalarıyla, ilişkilidir. Tektonik, “malzeme”, “bir araya geliş” ve “biçim”in bütününe kapsar (Yılmaz, 2001). Malzeme özelinden yaklaşılsa, fiziksel olarak somut bir biçimin veya tekniğin habercisi iken aynı zamanda tektonik bir birliktelik sürecinden de bağımsız olamamaktadır. Başka bir aktarımla, malzeme yalnızca teknik bir uğraşından da fazla olarak bir yandan felsefî bir aktarıma da sahiptir, ve düşünsel arkaplanlara tabiidir, ve malzemenin algısal, imgesel, anlamsal ve duysal boyutlarında mevcuttur (Batı ve Sönmez, 2019). Dolayısıyla, malzeme fiziksel bir temsil iken, aynı zamanda düşünsel bir dışavurumunda kendisidir. Yapısal bir dışavurum kısaca genellenirse, her bir hikayenin (dışavurumların, malzemelerin) birliktelik durumuna dönüşme sürecidir. Bu bakış açısı ile de kabul edilebilir olan dışavurumun devamlı olduğudur yani dışavurum malzemedir, bir araya gelmedir ve tabii ki biçimdir.

Yılmaz’ın (2001) derlediği üzere tektonik bir uğraşı olan mimarlık faaliyeti, pek çok düşünür tarafından biçimlerin bir araya gelme süreci olarak irdelenmiştir (Şekil 2.12.). Laugier (1755), bir araya gelme sürecini, birleşimleri, ilkel kulübe örnekleme ile aktarmıştır. Pophyrios (1991) ise yapısal arayış yalnızca ihtiyaca yönelik konstrüktif bir bütün olarak yorumlanmamalıdır, aksine yapı inşa eyleminin tüm gerçekliğini ortaya koymaktadır. Bu önermeye göre bütün, yani yapı, oluşturucusu olan malzeme, birleşimler ve formun varlığının ifşasıdır. Semper’in (1989) “Four Elements of Architecture” çalışmasındaki aktarımına göre ise en temel strüktürel ürün ilk göçebe çadırlarda kullanılan düğümdür, ve burdan yola çıkarak mimari tektonikler, yani malzeme, birleşimler ve biçim de örgü, yani düğümdür. Düğüm ilkel yapıda bir örtünün arayışı olarak Frampton tarafından ele alınmıştır. Frampton’a (1995) göre ilkel yapı ile tektonik yapı arasındaki en temel benzeşimlerden biri yer oluşturma gayesinde dokumaya verilen önceliktir.

Şekil 2.13. Literatürde elde edilen tektonik aktarımlara dair diyagramatik aktarımlar (Yılmaz, 2001)

Frampton'a göre (1995) tektonik, insana dair bir dışavurum, yani "tektonik kültür şiirsel bir yapım sürecidir, ve tektonik, insanın şiirselliğine vardığı ölçütte sanattır. Yapının kaçınılmaz olarak toprağa bağlı doğası, senaryo ve görsel olduğu kadar aynı zamanda tektonik ve dokunsal karakterdedir." Anlamsal değerler insanlığın benliğinin yapısal süreçlere dahiliyeti ile tektonik uğraşılara lirik yaklaşımlar ile sentezlenebilen vurgular yüklemiştir. Sentezlenebilirlik, mimarlığın evrenselliğinin bahsinde evrensel tektonik dışavurumların da mevcudiyetini beraberinde getirmiştir. Bu evrensellik günümüz mimarlık uğraşısı ile ilkel örnekler arasındaki benzer bağlamlarında temel dayanaklarından olmuştur. Tektonik yapı sonsuzca sayıda olan şimdiki zamanların döngüsel yenilenmesini garanti eden ve zamana karşı doğrusal olmayan tutumun evrensel varlığıdır (Frampton, 1995). Dolayısıyla, tektonik yapı evrensel bir dil olarak, şiirsel bir tezahür ile benliğini aktarma gayretindedir, ve zamana bağımlı ya da bağımsız bir algının varlığının bilinçaltına aktarımlarını ve sentezlerini barındırmaktadır (Şekil 2.13.).

Şekil 2.14. İnsan ve kültür arasında oluşan aktarımsal şemaya dair diyagramatik yaklaşım (yazar tarafından hazırlanmıştır)

Framton'ın bakış açısı tektonik aracılığı ile icraa olan sanatsal aktarımın insana dair algı mekanizmasına zamansız bir yorum kabiliyeti getirebileceği ve geliştirebileceği yönündedir. Fakat, sanatsal aktarımın temelinde bulunan “durum ve duruşun” tektonikte de, yani şiirsel inşa sürecinde de, yadsınamaz bir gerçeklik olduğu söylenmelidir. Framton'ın (1995) Heidegger'in çalışmalarını yorumlamasıyla, dünyanın insanca kurulmuş yapısı ile doğal durumu arasında simbiyotik bir ilişki olduğu öne çıkmaktadır ve bu ilişki verimli bir karşıtlığı beraberinde getirerek aynı zamanda gerekli bir dinamiği ortaya koymaktadır.

Diğer bir önermesine göre, insanın tarih boyunca icra ettiği ve tekrar ettiği eylemin bedensel bir boyutu vardır, çünkü beden, gerçeklikleri dokunsal olarak benimseyerek çevresini yeniden kurar (Frampton, 1995). Bu nedenle, doğal çevrenin başlı başına bir gerçeklik olarak kabul edilmesi, kültürel unsurlarla zenginleştirilerek yorumlanmış ve bu süreçler, ilkel dönemden günümüze uzanan tektonik süreçlerin temelini oluşturmuştur.

Bu uyum, uzlaşsal tektonikleri ortaya çıkararak kültürel süreçlerin etkinliğini mümkün kılmıştır.

2.4.4. Yapısal Kültürün Analizi, Temel Kavramlar ve Kavramsal Yaklaşım

Derlenen literatürün incelediği üzere, kültür, bireyin insani bir yolculuğunun çoğullaşma sürecini temsil eder. Bu süreç, insanoğlunun kendini donatma ve geliştirme sürecini açıkça gösterir ve yapı özelinde de gelişimden bağımsız olmayan bir edinimsel öğretiler sürecinin bir yansımasıdır. Kültür, zamansal bir ölçekte bağımsız değildir; aksine, edinimsel süreçlerin tamamını içerir ve bu verileri bilinçli bir şekilde insanoğlunun güdülerine sunan kapsayıcı ve kompleks bir kazanım ve yetenekler bütünüdür. Dolaylı olarak, kültür, her bir kazanımın sürecine dair bilgiler içerir. Kültürleme ve kültürlenme, verilerin iletişimine yönelik sürekli bir etkileşim olarak kabul edilir ve kazanımların aktarılmasının temel sağlayıcısıdır. Doğrudan bir kazanım her zaman mümkün olmasa da etkileşim kaçınılmazdır, bu nedenle sonuç da kaçınılmazdır. Kültürleşme ise sonuçlara bağlıdır ve etkileşimin etkinliğine, sentezine ve ürününe odaklanır.

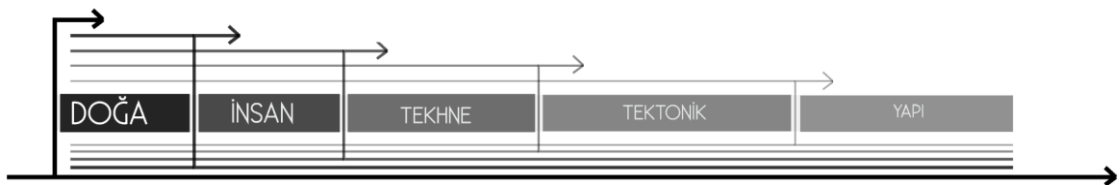
Kültür her bir süreci kapsayan insana yönelik bir benlik mekanizması olarak yorumlandırıldığında etkileşimler ve sonuçların bağlamsal etkinliği insani faaliyetlerin her birinde gözlemlenebilmektedir. Yapısal arayışların günümüz mimarlık bilimine olan yolculuğunda da kültürel süreçlerin varlığı kaçınılmaz bir gerçekliktir. Norberg-Schulz (1980) tarafından aktarılan yakın bir yaklaşımda ise, benlik ve yere ait kültürel etkileşimin inşasında mimarlık somut veriler ile özdeşleşmenin nesnel bir aracı olarak kültürel anlamlar kazanmaktadır. Bağlantılı olarak her bir insani faaliyet gibi mimarlık da, kültürel prosedürlerden bağımsız değildir. Dolayısıyla özdeşleşmenin bir aracı olarak, mimarlık fikrinin, inşaa bilincinin, ve yapının kültürün etkileşimsel mekanizmasından, yani kültürleme, kültürlenme ve kültürleşme olgularından bağımsız olması düşünülemezdir.

İnşaa fikri, bir mimari gayret olarak insanın sahip olduğu kabiliyetler ile, “techne” ile ilişkilidir. Kültür, insanoğlunun imkanlar ile yoğrulmasının aracılığıyla ortaya koyulan ürün, ürünlerin sağlayıcısıdır. Temel olarak insan çevre ile bezenmiş ve imkanlar çevrenin sentezi ile irdelenmiştir. Laugier, ilk mimarlık olgularını, çevre ile daha uyumsal bir yaşam arayışında olan hedeflerin ve imkanların nesnel sonuçları olarak

yorumlandırmıştır. Ona göre ilkel barınak, temel ve sonuca yöneliktir. Fakat, her halükarda benlik ve özdeşleşmeden bahsetmek mümkündür. Uyum arayışı, en temel olarak, insanın yapıyı ilk özdeşleştirme yöntemlerindendir.

Çünkü, en basit ve temel mimari yorumlamalardan, planlamalardan ve üretimden önce, uyumsal bir güdünün varlığı yapısal bir kabulü içerir. Dolayısıyla, yapının temelinde yatan uyumsal bir artikülasyon arayışının, doğa ile kurulan kültürel etkileşimden türediği çıkarımında bulunabiliriz. İlk yapısal faaliyetler bağlamında, insanın (insanoğlu) coğrafik, iklimsel ve maddesel kimlikleri ile etkileşim içinde olduğu ve bu etkileşim sürecinde kültürleme durumunda olduğu söylenebilir. Bu çıkarımın ardından, nesnel özdeşleşme süreçleriyle ortaya çıkan tektonik edinimler, bir kültürlenme olgusu olarak yorumlanabilir.

Tektonik edinimler, bir “techne” irdesinin özdeşleşme çabası olarak maddeselliğin bütünlüğe doğru olan sürecinin yapı taşlarıdır. Tektonikler doğa ve kültür ile özdeşleşme çabasında edinilen yapı dilinde maddedir, malzemedir, detaylardır ve birleşimlerdir, ve parçalar kadar, bir o kadar da bütünlük ile ilişkilidir. Dolayısıyla, tektonik, Frampton’ın yorumladığı üzere kültürel bir arayüzdür, ve dolaylı olarak da yapı bir edinim olarak doğa ile uyum arayışında olan tektonikler birlikteliğidir, bütünlüğüdür, yani tektonik kültürdür. Kültürün aktarımsal olduğu gibi tektonik kültürün de nesiller arasında bir kılavuz olduğu söylenebilir. Dolayısıyla, bütünün yani tektonik birlikteliğinin somut dışavurumu olan yapının aktarımsal olarak bir kültürleşme olgusunu beraberinde getirmesi de kaçınılmazdır. Tektonik edinimler ve öğretiler aracılığı ile kültürleşme doğa ile uyumu hedefleyen yapının tanımını yapı ve doğa ölçeğinde tarifler ve aktarımı mümkün kılar. Sonucunda ise bütün ile elde edilen uyumu, ve ortaya koyulan uyum ortamının kritiğinin bahsini mümkün kılmaktadır.

Şekil 2.15. Doğa ile başlayan, ve yapıya yönelen sürece yönelik diagramatik çizelge (yazar tarafından hazırlanmıştır)

Yapı, tektonik icraatin bir ürünüdür, ve aynı zamanda geribildirim ortamıdır. Doğa ve çevre ile girilen uyum sürecinin bir özeti ve değerlendirmesidir, ve doğal olarak da gelişimin yönlendiricisidir (Şekil 2.14.).

Literatürde ortaya konduğu üzere, gelişim uyuma yöneliktir, yani uyumsal bir ilerleyiş ve üstüne koyma çabasıdır. Bu bağlamda, tez çalışması yapı ve yapıya yönelik tektonik kültüre odaklanarak, insanın çevresi ile gerçekleştirdiği edinimsel uyum sürecini, artikülasyonu ve yaşam biçimini ele almaktadır. Uyum, bir sanat fikrinde olduğu gibi, ilkel düşünceden bu yana bir yapının veya form arayışının bilinçli bir şekilde tezahür etmesinin temel fikridir. İnsanoğlunun gelişimi düşünüldüğünde, tezahür, yapısal bir bakış açısıyla dışavurum ve evrimsel gelişimin kaçınılmaz kesitleridir, bu kesitler insani yönelimlidir, yani insana yöneliktir.

Darwinist bir yaklaşım, bu uyum ortamını evrimsel olarak tektonikler aracılığıyla yorumlayabilir. İlkel zamanlardan teknolojik insana kadar olan yapı, insanın evrimiyle doğrudan ilişkilidir ve metodolojisi hala uyum problematiğine çözümler bulmaya çalışır, bu da varlığın devamına ve uyuma öncülük eder. Doğayla uyum arayışında olan uyum kavramına yaklaşım, tez çalışmasının kavramsal yaklaşımı için önemli bir soru işareti olup, bu bağlamda öngörülen yaklaşım, iki uyumsal duruşu ele alabilir.

Birinci olarak, "tektonik uzlaşılar" süreçsel bir yaklaşımı mümkün kılar ve yapının techne duruşunun çevre ile gerçekleştirdiği uzlaşıları, yani tektonik kültürü incelemektedir. Tektonik kültür, insanın çevre ile birleşme durumunun bir ifadesidir ve bilinçli artikülasyonların nesnel anlamlarla bağlandığı ve somutlaştığı, yani doğa ile uyumlu bir sentezi temsil eder. Bu bağlamda, tektonik kültüre yönelik her bir edinim veya sentezleme, bir kültürlenme ortamını ortaya çıkarmıştır. Bu sentezlenmeler, yapısal kültürlenme ortamları, evrimsel süreçler boyunca çevrenin yapısal bir tezahürü olmuş, ve sürece bakıldığında, evrim gerçel değerlendirmeleri başka bir boyutta örgütlenmediği sürece (dünyanın varlığı, yerçekimi, zaman gibi) aktarımsal ve devamlı bir aksiyom olmuştur. Dolayısıyla tez çalışması, tektonik uzlaşıları tanımlandırabildiğimiz yapının, ve yapı kültürünün ifşasının, yani analizinin ilk aşaması olarak kabul etmiştir. İkinci olaraksa yapının çevre ile oluşturduğu bütün üzerinden uyumsallığa yaklaşıma değinilmesi hedeflenmiştir. "Çevresel uzlaşılar", yapı kültürünün kültürleşme durumuna geçme

duruşu, yani yapı ile elde edilen edinimlerin ifşasıdır. Yapı benliğin tezahürü olarak tektoniklerin, ve birleşimlerin tezahürü olarak bütünlüğün temsilidir. Bütün ise parçalarla ilişkili olduğu kadar çevre ile de ilişkilidir, yani geribildirimdir. Dolayısıyla, bu geribildirim durumu ile elde edilen uyumsal edinimler analizin ikinci aşaması olarak kabul edilmiştir, ve tez çalışmasının bir sonraki bölümünde “tektonik uzlaşılar” ve “çevresel uzlaşılar” önermeleri tanımlanarak irdelenecektir.

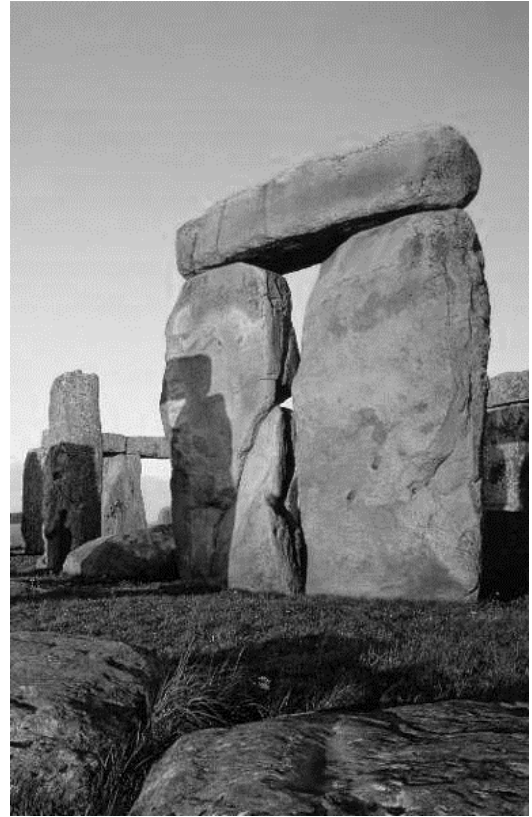
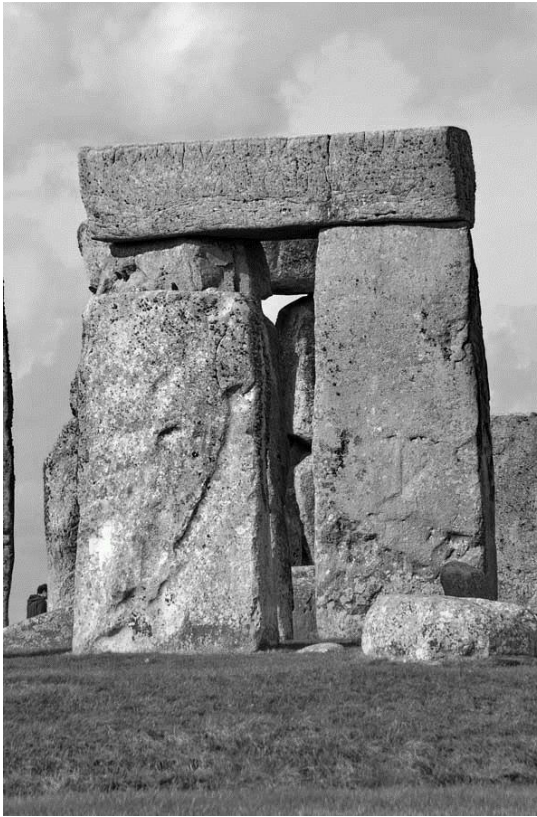
Tektonik Uzlaşılar ve Bütünlük (Yapısal Kültürlenme)

İlkel insandan bu yana yapma-etme, yani tektonik dışavurumlar fiziksel bir faaliyetin nesnelleşmesinin yanında, daha içselleşen bir perspektifte, özdeşleşme araçlarından olmuştur. Özdeşleşmenin içsel yapısı icrasında bulunulan eylemin modifikasyonunu akıllara getirmektedir. Modifikasyon bir uyum aracı olarak bir duruşun varlığının sonucudur. Yani, bir duruşa istinaden tavır alma eylemi olarak özdeşleşme pek çok canlının sahip olduğu gibi insanın da sahip olduğu yaşamsal bir eylemdir. Mimarlığın temelinde varolan özdeşleşme, veya bir duruşa modifike olma, veyahutta kısaca uyum Hegel’in (1993) yaklaşımını akıllara getirir. Harries (2009) tarafından aktarıldığı üzere Hegel’e göre,

"Tanrı'nın anlamlandırılmasına ve gerçekliğine yönelik öncülük eden mimarlıktır. Bu süreçte, mimarlık, Tanrı'ya bir alan yaratma çabasıyla ruh ve zihnin odaklanmasına imkan tanır. Fırtına, yağmur, kasırga ve vahşi hayvanlara karşı bir savunma olarak bir araya gelen topluluğun etrafını saran bir çit oluşturur ve sanatın ilkelerine uygun olarak toplanma isteğini ortaya koyar (Hegel, 1993, Harries, 2009'dan aktarılmıştır)."

Şekil 2.16. Göbeklitepe’de gözlemlenen yapısal tektonik aktarımlar (URL 5)

Şekil 2.17. Stonehenge’de gözlemlenen yapısal tektonik aktarımlar (URL 6)

Hegel'in mimarlık üzerine yorumu ritüelistik arayışlar ile birlikte olma çabasında olan insanın, aynı zamanda doğa ile girişmiş olduğu uzlaşımçı karaktere de işaret etmektedir. Doğanın insan varlığının yanında ölçeksiz boyutu insana imkanlar sunmuştur, fakat paradoksal olarak koşulları dayatma duruşunu da ortaya koymuştur. İlkel insan birarada olmanın önemini, ve doğayla ne koşullarda uzlaşımlar kurabileceğini sentezlemiş ve günümüze aktarmıştır. Uzlaşım arayışında olan insan uyum çabasında olarak öncelikle zihinsel ve sonrasında fiziksel pratikleri (techne ve tektonik) hayata geçirmiştir. Dolayısıyla, ilkel insanın ritüelistik arayışları tektonik buluşların ve mimari gelişimin öncüsü olmuştur (Şekil 2.15. ve Şekil 2.16.). Farklı coğrafyalarda, farklı çevresel kriterlerin altında insan çeşitli tektonik yorumlamalarla mekansal algıları, dolaylı olarak da mekansal ortamda örgütlenen birlikteliği ve ilk tektonik aktarımları ortaya koymuştur.

Çevresel parametreler tektonik kültürün çeşitliliğinin meydana getiricisi olmuştur. Çevre tarafından sunulan veriler çeşitli inşaa sentezleri ile değerlendirilerek tektonik biçimlere dönüşmüştür. Frampton'a (1995) göre tektonik biçimler ve işlevleri iklime, geleneklere ve malzeme imkanlarına göre değişiklikler göstermektedir, farklı coğrafyalarda elde edilen kültürel edinimlerin çevresel verileri farklı şekilde yorumlandırması mümkündür. Aynı eserindeki bir diğer aktarımında ise Frampton (1995) tektonikleri, çevresel farklılıklardan doğan durumları ifade etme gayesinde olan biçimler olarak yorumlar ve tektonikleri, varoluşlarının temelinde bulunan çevresel veriler ile kurulan uzlaşısız duruşu sürdürmenin aracı olarak tanımlamaktadır. Dolayısıyla, tektonik farklı doğal parametrelerin varlığının yapı dilinde çeşitlenen yorumlamaları ve ürünleri olarak yorumlanmaktadır. Sonuç olarak da, tektonik icraatlerin ürünü olan yapı da, doğası gereği varoluşun daha temelinde olan biyosferin daha yavaş metabolik ritimleri ile yakından bağlantılı olmaktadır (Frampton, 1995).

Frampton'ın yorumladığı üzere tektonik kültürel bir duruş, ve ifşadır. Çevreden bağımsız olmayarak benlikten gelen icra faaliyetinin birlikteliği ve bütünlüğüdür. Bu önermeye göre tektonik, mimarlığı temellendiren uzlaşımçı bir arayıştır. Mimarlık, paradoksal bir şekilde bölge ve yerellikleri değerlendirerek mekan üretme çabasında bulunurken aynı zamanda uzlaşımçı bir kimliğe sahiptir (El-Bizri, 2012). Bu nedenle, mimarlığın çevresel uzlaşımçı kimliğini tanımlayabilmek için çevre ile etkileşim kaçınılmaz bir arayüzdür.

Çevre tarafından belirlenen koşulların değerlendirilmesi, yorumlanması ve incelenerek yapısal bir forma dönüştürülmesi, o çevrenin tutarlı bir analizin sonucudur. Bu bağlamda, çevre faktörünün varlığı, bölgesellik, yerellik ve geleneksellik gibi kavramların tektonik kültüre dayalı öğretilerle hatırlanmasını beraberinde getirmiştir. Alexander'ın (2005) ifadesine göre, geleneksel kültürlerde birçok yapısal öge gelenek olarak ortaya çıkar, çünkü bu edinimler defalarca işlenmiş ve deneyimlenmiştir.

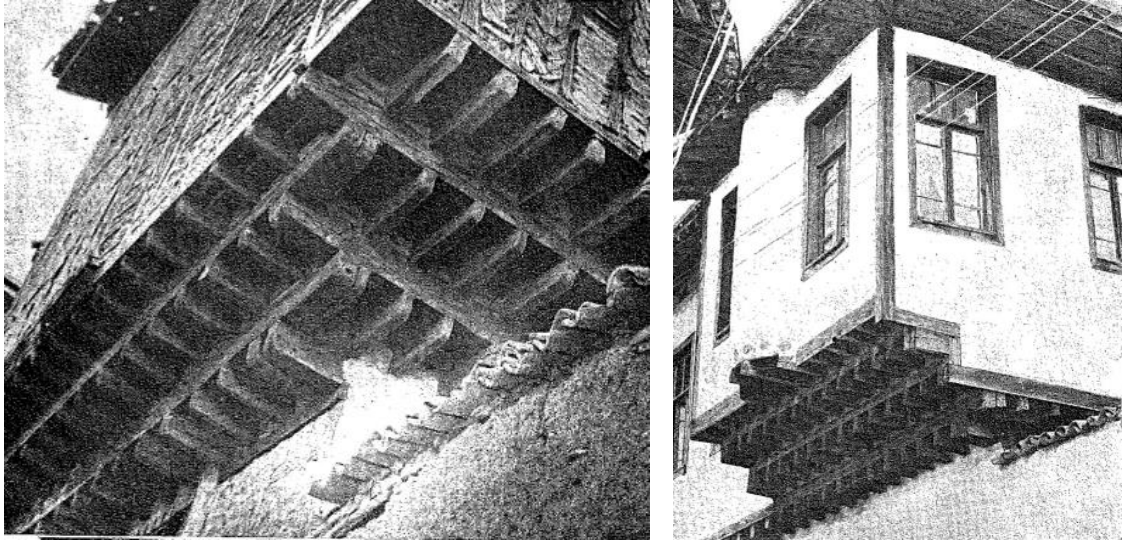
Bu önermeye göre, kültürel ortamlarda gelenekleşen tektonikler, geçmiş ile gelecek arasında doğrudan gözle iletişim kurmayan ancak derin sentezler barındıran yaşamsal verileri üretmiş ve gelecek nesillere aktarmıştır.

Şekil 2.18. Carlo Scarpa tarafından tasarlanan The Brion Cemetery yapısında zigurat desenli mimari elemanlar (URL 7)

Maulden (1986), muhtemel bir şekilde tektonik dışavurumun elemanlarını binanın strüktürü, ve çevresi olarak tanımlamıştır. Dolayısıyla yapı, insanoğlunun bir birliktelik ifadesi olmak ile birlikte, aynı zamanda strüktürü oluşturan maddesel arkaplanında birliktelik duruşunun temsilidir. Yani, yapının oluşumu maddesel ve anlamsal bir bütünlük arayışından gelmektedir. Hammaddenin malzemeleştirilmesi, çeşitli zanaatler ile amaçlandırılması, ve deneyimlenmesi ile oluşan evrenlerin (bu metodoloji ile oluşturulan yapısal oluşumların) birlikteliğinden doğan kompozisyonlar yapının tektonik

oluşumunun kısa bir tarifi. Bu önermenin akabinde ise, çevrenin bahsi geçen kompozisyonlar için uzaysal evren olduğu söylenmelidir. Daha sanatsal bir yaklaşımla çevrenin, doğal oluşumların imkanları ile bezenmiş bir keşfetme ortamı olduğu söylenebilir. Dolayısıyla, çeşitlilik zengin ekolojisinin ışığında algılar ve bilinç ile sentezlenir ve çevrenin maddesel yorumu beklentiden, özgünlükten, temsilden, ve tesadüften esinlenir (Şekil 2.17. ve Şekil 2.18.).

Şekil 2.19. Geleneksel Ankara ev yapılarının bindirmeli cumbalarında zigurat desenli mimari elemanlar (URL 8)

Literatürün de ortaya koymuş olduğu verilerden yola çıkıldığında, çevre tektonik yorumlamaların çeşitliliğin sağlayıcısıdır önermesinde bulunulabilmektedir. İnsan kazanım ve kabiliyetlerini çevrenin sunmuş olduğu imkanlarla değerlendirmiştir ve sonucunda çevre ile uyum gözetme çabasında olarak tektonik uzlaşıları ortaya koymuştur. Yani, çevre ve doğal imkanlar yapı üretme gayretinde olan insanın kültürlenmesinde ve tektonik uzlaşıları ortaya koymasında yadsınamaz bir evren olmuştur. Kısaca, insan ile çevre arasındaki uyuma yönelik sentezlerin sonucu olan tektonikler veya tektonik uzlaşılar insanın bulunduğu çevre ile kültürlenme süreci, ve sürecin dışavurumları olarak yapısal bütünlükleri meydana getirmiştir. Bu önermeye göre, tektonik uzlaşılar yani mimari kültür, çevre ile kurgulanan kompozisyonların maddesel birlikteliğinin aktarımını ifade eder. Bu ilişkisel birlikteliğin, yani bütünlüğün biçim, dil, ölçek gibi algısal verileri bağdaştıran kapsayıcı bir örüntü olduğu belirtilmelidir. Örneğin, tektonik birlikteliğin

çeşitli ölçeklerde yorumlanabilirliği malzeme ile başlayan kompozisyonun yapı ve yapılı çevre ile sonuçlanmasına imkan tanır. Malzemenin çevre koşullarına göre biçimlendirilerek yapısal bir işlevle sentezlenmesi, bir araya gelerek strüktürel bir yapıya doğru yönlendirilmesi ve sonrasında insani bir arayışın nihayetine ermesi süreci olarak tektonik uzlaşılar, yapısal bir kültürlenme aracıdır.

Ya da, birlikteliğin parçalarının anlamlı bir şekilde bir arada olması tektonik bir dilin ifadesi haline gelir, yani tektonik bir kültürel ifade haline gelir. Dolayısıyla, bütünlük, uzlaşımcı bir yaklaşımla ortaya konulan tektonik dışavurumların sonuçlanmış bir biçimi olmanın yanı sıra, o biçimin kültürel bir oluşumu, yani kültürlenme süreci olarak yapısal ürünün meydana getiricisi olan çevrenin, güdülerin, niyetlerin ve tektonik uzlaşıların ifşasıdır.

Tez çalışması, tektonik dışavurumları insanın uzlaşımcı karakteri ile geliştirdiği çevre ile uyuma yönelik kültürel veriler olarak ele almayı amaçlamıştır. Frampton ve Maulden tarafından ifade edildiği gibi, strüktürel veriler, detaylar, malzeme ve birleşimler, doğa ile kurulan yaşamsal bir arayışın bireysel ürünleri olarak kabul edilerek, yapıya yönelik kültürel duruşun analizini ortaya koymayı hedeflemiştir. Bu metodoloji ile insanın doğaya benlik katma hedefi aydınlatılarak, bir kültürlenme süreci olarak yapı kültürünün analizi amaçlanmıştır. Ayrıca, bir sonraki bölümde ele alınacak çevresel uzlaşılar için yapısal verilerin ortaya konması beklenmektedir.

Çevresel Uzlaşılar ve Ekolojik Yapı Potansiyelleri (Yapısal Kültürleşme)

“Kültürleşme, iki veya daha fazla farklı toplum arasındaki sürekli temas yoluyla ortaya çıkan değişim süreci için antropolojik bir terimdir. Değişiklikler o temasın karakterine dair bir şeyler yansıtabilir. (...). Biyolojik ve kültürel evrim arasındaki belki de en önemli fark, genlerini veya bilgilerini sonraki nesillere aktarmak için hayatta kalan formların 'seçimi'nde yatmaktadır (Weinstock, 2008).”

Weinstock'un yapmış olduğu önerme kısaca yorumlandığında temas aracılığı ile irdelenen yapısal etkileşim bir kültürlenme ortamı olarak tariflenmektedir, ve verilerin sentezi olarak 'seçim' eylemi ise kültürleşme olgusuna işaret etmektedir. Bu düşünce, doğal çevrenin sunmuş olduğu ekolojik koşullar ve değerleri, tektonik kültürün en önemli

faktörleri haline gelmektedir. Yapıya ve yapı üretimine doğal etmenlerin bir sentez süreci olarak yaklaşmak, yapı ile sonuçlanan sürecinin kültürel kazanımlarına önemli bir bakış açısı sunabilmektedir. Doğadan gelen, ve elde edilen veriler özellikle yerel ve geleneksel ölçeklerde kültürlenme süreçlerinin ve yapı dilinin oluşmasında etkin olan tektoniklerin üretilmesine imkan sağlamıştır. Tektonik kültür, ilk insan yapılarının inşasından itibaren doğa ile girilen öğretisel süreçlerin bütününe işaret etmektedir, ve dolayısıyla tektonik kültürün devamlı bir öğretisel süreci ifade ettiği söylenmelidir. Aynı zamanda, tektonik edinimler geribildirimli öğretisel verilere de tabii olmaktadır. Başka bir deyiş ile, tektonik uzlaşılar ile varolan yapısal ürünlerin pratik edilebilirliği, ve bu pratiklerin eleştirisi de kültürel bir gelişim sürecinin, yani kültürleşmenin ifadesi olmaktadır.

İnsanın doğa ile iletişimi, malzemeye yaklaşımı, zanaate yönelik edinimleri ve sonucunda ortaya koyduğu tektonikler, ürünün varoluşu ile alakalı olduğu kadar aynı zamanda günümüz mimarlık biliminin en önemli tartışma konularından olan yapının çevre ile olan iletişimi, kullanım ömrü ve yenilenebilirlik gibi önermeler ile de ilişkilidir. Dolayısıyla, kültürlenme süreçleri ile elde edilen tektonik edinimlerin yanında kültürel edinimlerin ayıklanması, aktarılması ve devamlılığının sağlanması, yani kültürleşme sürecinin de etkin faaliyetlerindendir. Kısaca özetlenirse, doğa ile kurulan tektonik uzlaşılar yapı özelinde bir kültürlenme duruşu iken, bu uzlaşılar aracılığı ile çevre ile gözetilen uyum ve modifikasyonlar da bölge kültürüne yönelik stratejiler olarak kültürleşme sürecine yöneliktir. Çevre, yapının malzeme, ölçek, biçim, ve dil gibi benliğine yönelik değerlerinin oluşmasında etkin bir faktör olarak çevresi ile olan ekolojik iletişiminin de etkin faktörlerindendir. Bu önerme de, yapının teknik bir uzlaşma iken bir diğer yandan da çevresel bir uzlaşma süreci olduğuna, ve tektonik yöntemler ile edinilen öğretilerin bölgesel ölçeklerde devamlılığından bahsedebilmeyi mümkün kılmaktadır.

Sönmez ve Batı'nın (2019) aktardığı üzere, insanın anlamlandırabildiği konulara yeni anlamlar katma gayretinde olarak çevresel koşullardan fayda sağlamaya, veya konuları bu hedefle ele almaya çalışmış veya çalışmakta olması muhtemeldir. Erzen'e (2019) göre ise insanın doğadaki varoluşu, ve bu varoluştan kaynaklı izler doğayı kültürel bir olgu haline getirmekte, ve yine doğaya öznellik eklemektedir. İnsanın varoluştan bu yana sahip olduğu yorumlandırabilme kapasitesi, yine insanın çevre ile girdiği öğretisel süreçlerin bahsini mümkün kılmaktadır. Tektonik uzlaşılar, maddenin öznellik kazanarak

anlamlandırılmasını, ve bir amaç ile işlevlenerek malzeme, detay, ve birleşimlere dönüşmesini mümkün kılmıştır. Bu önermeden yola çıkıldığında, yapı, sanatsal bir dışavurumla çevresel değerlerin insanca irdelenmiş bir duruşu, ve tektonikler aracılığı ile çevrenin anlamlandırılma gayreti olmaktadır. Dolayısıyla, yapının çevrenin anlamlandırılması, yorumlandırılması ve geribildirimi olduğu söylevi, çevreyi sanatçının paletindeki en etkin faktörlerden biri haline getirmiştir (Şekil 2.19. ve Şekil 2.20.).

Şekil 2.20. İstanbul Balat Mahallesinde bulunan bitişik nizamlı konut yapıları (URL 9)

“Tüm yapılar fiziksel sorunların çözümünü ifade eder ve yapı sürecinde dikkate alınan güçleri ve doğal unsurları gözler önüne serer. Herhangi bir yapının yapısal çözümünde dünyanın birçok fiziksel özelliği açığa çıkarılarak insanın başarısına ve estetik değerlere dikkat çekilir (Erzen, 2019).”

Erzen tarafından aktarıldığı üzere yapı, belirli doğal çevrelerde çeşitli fiziksel arayışlara çözümler üretme gayreti ile irdelenen doğal verilerin dışavurumudur. Tıpkı tektonik

kültürün, insanın doğal çevresine benlik katma eylemine özgü bir ifşa duruşunda olduğu gibi, yapı da bu tektonik biçimlenişin bir ifşasıdır. Bu bağlamda, tektonik kültür, yapının varoluşsal mekanizmasını, doğal çevre ile kurduğu etkileşimle açıklamakta ve yapı, bu etkileşimin ürünü olarak bir tezahür, yani sahne olmaktadır. Dolayısıyla, doğal çevre ile kurulan uzlaşım ortamı, tektonik kültürü tanımladığı gibi yapıyı da tanımlamakta ve yapıya ekolojik anlamlar katmaktadır. Yani, kısaca ifade etmek gerekirse, yapı ekolojik bir uzlaşım aracı olarak da kültürel anlamlar kazanmaktadır.

Şekil 2.21. Amsterdam’da bulunan bitişik nizamlı konut yapıları (URL 10)

Rapoport’a (1992) göre kültürel çevreler, ideal bir çevrede ideal hayatlar yaşayan ideal insanlara ilişkin ideal bir kavramı tariflemektedir. Mimarlık doğanın düzeninden esinlenen bir soyutlama ile yapısal bir gelenek haline gelerek doğanın algısal düzeninin bir kanıtı olmaktadır (Younes, 1999). Toğçuoğlu (2022) da aynı perspektifle mimari başarının insanın doğal verileri sentezlemesi ve akıl ile kurguladığı hedeflere bu

sentezleri dahil etmesi ile mümkün olduğunu aktarmıştır. Bu aktarımlara göre hammadde ve malzeme doğanın somut etmenleri olarak mimarlık ile soyut anlamlar kazanmıştır ve mimarlık çevresel bir sentezin ürünü haline gelmiştir. Bir diğer deyiş ile, yapının ve yapıli çevrenin kültürlenmesinde etkin olan çevre yorumunun yanında yapı dilinin kültürlenmesinde etkin olan çevrenin bahsi de çevrenin sahip olduğu ekolojik koşulları ön plana koymuştur. Ekolojik koşullar ve yapının bu koşullara uyumu yapıli çevreyi bir kültürel öğreti haline getirmiştir ve çevresel uzlaşılının önemini atfetmiştir.

Ekolojik veriler, hammadde, ışık, ses, topografya, iklim, bitki örtüsü gibi daha stabil etmenler ile insanın yapısal arayışlarına tesir etmiştir. İklim yapının biçimlenişinde etkin olduğu gibi, hammadde ve malzeme yapının inşaa süreçleri ile, topografya ise yeryüzü ile kurulan ilişkinin anlamlandırılmasında aracı olmuştur. Yerel bir gözlemlde coğrafik koşulların etkinliğı örneklerdirilirse Karadeniz Bölgesi yaylalarında kurgulanan yapıli çevreler ile Güneydoğu Anadolu Bölgesin'in kurak yamaçlarına kurulu yapıli çevreler arasındaki farklılıklardan bahsedebilmek mümkündür. İki ayrı yamaç yerleşiminde de gözlemlenebilen topografik uyum farklı strüktürel imkanlar ile yapısal arayışlara imkan vermiştir, ve ekoloji ile insan hayatı arasındaki detaylara kısa bir örnekleme oluşturmuştur (Şekil 2.21. ve Şekil 2.22.). Bu örneklendirmeyi pek çok coğrafyada varolmuş, veya varolmakta olan kültürler için çeşitlendirebilmek mümkündür. Bir diğeryandansa bu gözlemin zamansallığından da bahsetmek mümkündür.

Şekil 2.22. Solda, Bolu Göynük kentinde topografya ve kent yerleşimi (URL 11)

Şekil 2.23. Sağda, Mardin kentinde topografya ve kent yerleşimi (URL 12)

Çevresel uzlaşılar, aynı coğrafyada bulunan farklı zaman dilimlerinde yaşayan toplulukların yapı kültürlerini ortaya koyabilir. Çünkü, teknik uğraşlar ile elde edilen yapı çevresel sentezler ile kültürleşme eğiliminde olarak, gelişimi ve evrimi sürdürür. Fakat, yadsınamaz olan, çevresel etkileşimin nihai oluşudur, yapının tıpkı kullanıcısından bağımsız olamadığı gibi onu çevreleyen ekolojiden bağımsız olamamasıdır.

Çevresel uzlaşılar ile elde edilmiş veriler, tez çalışmasının ikincil gözlem yöntemi olarak, yapı kültürünün ayıklanma ve seçim süreci olarak ele almayı hedeflemiştir. Yapıyı bir yapma-etme sürecinin çevre ile olan etkileşiminin yanında bir gelişim süreci olarak irdeleyerek yine yapının arkasında barındırdığı kültürel gelişime değinmeyi amaçlamıştır. Kısaca, doğa ve insan arasındaki kültürlenme süreci olarak tektonik uzlaşıları ele aldıktan sonra, bu uzlaşıların tekrardan çevre ile etkileşimini ve dolayısıyla kültürleşme sürecini aydınlatmayı temel almıştır. Sonuç olarak, yapı kültürüne yönelik ekolojik gözlemler ile elde edilecek veriler ile bölgesel kültüre yönelik ekolojik yapı potansiyellerini değerlendirmeyi hedeflemiştir.

3. MATERYAL VE YÖNTEM

Tez çalışması, aktarılan literatürün de ortaya koyduğu üzere küresel düzenin etkinliğinde meydana gelen transkültürelleşme ve akabinde gözlemlenen kültürel yoksunluğa mimarlık perspektifinde eleştirel bir yaklaşımda bulunma hedefinde olmuştur. İnsanla bağdaşan her bir aktivitede olduğu gibi mimarlıkta da kültürün yapısal yollarla kültürel anlamlar kazandığı ve kültürle bağlamsallaştığı saptanmıştır. Küreselleşmenin etkinliği ile mimarlık uğraşısına yönelik eleştiriler ve tartışmalar ile başlayan sürdürülebilirlik sürecinin gelişiminde çevresel, sosyal, ekonomik ve son olarak ön planda olan kültürel yaklaşımlar sürdürülebilirlik stratejisini mimari kültürün canlandırılması, ve değerinin yeniden irdelenebilmesi için kuvvetli bir yaklaşım haline getirmiştir. Kültürel sürdürülebilirlik konusunda ortaya koyulan metodolojik yaklaşımlar mimari çevreler için de kültürel yaklaşımlarda bulunmayı hedefleyen bakış açılarını meydana getirmiştir. Bu arayış içerisinde tez çalışması yönetsel bir stratejiye sahip olan Yavaş Şehir Organizasyonu’nu konuya etkin bir yaklaşım olarak benimsemiştir.

“Cittaslow International”, “Uluslararası Yavaş Şehir Ağı” kent kültürünü kapsamlı bir perspektif halinde irdelleyerek, halihazır kültürel edinimleri düzene yönelik yönetsel bir araç olarak kullanmayı amaçlamaktadır. Yavaş şehirlerde insan hayatına, çevresel ortama ve dolaylı olarak kentlerin geleceğine yönelik kültürel yaklaşımların mevcudiyeti tez çalışmasının arayışında bulunduğu mimari kültürün sürdürülebilirliği önermesi önemli bir potansiyel ortaya koymaktadır. Tez çalışması, bu hususta, yavaş şehirleri ve sahip oldukları bölgesel değerleri, mimari kültürün sürdürülebilirliği için yönetsel bir perspektif sunabilecek materyal olarak tanımlamıştır. Çeşitli coğrafyalarda çeşitli sayıda yavaş şehrin mevcudiyeti örneklem bölgeler konusunda teze opsiyonlar sunmuştur. Tez çalışması Türkiye’nin Bursa ilinde bulunan İznik kentini örneklem bölge olarak belirlemiştir.

Tez çalışması kültürel sürdürülebilirlik tartışmasına materyal olarak belirlediği yavaş şehirleri ve ideolojisi çalışma evreni olarak İznik kentini benimsemiştir. Yapı kültürü, yapı kültürünün devamlılığı ve sürdürülebilirliği hususunda çalışma evreninde alan çalışmalarının yapılması hedeflenmiştir. Yapılacak alan çalışmaları ile gözlemsel verilerin toplanarak sentezlenmesi çalışmanın yöntemi olarak tariflenmiş ve ileriki

tartışma konusu olan mimari kültürün sürdürülebilirliği ve etkin stratejik yaklaşımlardan olan yavaş şehir hareketinin bu konuda değerlendirilmesi için verileri ortaya koyması beklenmiştir. Literatürde aktarılan “tektonik uzlaşılar ve bütünlük”, ve “çevresel uzlaşılar ve ekolojik yapı potansiyeli” yaklaşımları ile kentin sahip olduğu yapı kültürünün tariflenmesi yöntemi hedeflenmiştir. Bu amaçla tez çalışması, bu bölümde ilk olarak materyal olan İznik kenti örneklemini tanıtmayı ve daha sonrasında ise yapılan alan çalışmaları ve gözlemler irdelenerek tektonik ve çevresel uzlaşıların derlenmesini planlamaktadır.

3.1. İznik Kenti ve Yerel Özellikleri

İznik, Marmara Bölgesi’nde, Bursa iline bağlı bir ilçedir. İznik gölü, Samanlı Dağları ve Katırlı Dağları arasında bulunan İznik coğrafik sınırların merkezinde konumlanmış bir kenttir. Bölgenin coğrafik tektonikleri kentin biçimlenişinde etkin bir faktördür. Kent göl sınırlarında örgütlenmiştir, ve göl kentin kültürel, çevresel ve ekonomik biçimlenişinde etkin bir coğrafik veri olmuştur. Dolayısıyla, göl kent yaşamında da önemli roller oynamıştır. Tarım uğraşları, ve tarım alanları genellikle göl çevresinde konumlanarak kenti merkezine almış, ve göl sayesinde tarım bölgede önemli bir geçim kaynağı olmuştur. Tarihsel süreçler boyunca dutçuluk, ipek böcekçiliği, kuru tarım ve özellikle günümüzde İznik ile sıkça anılan zeytincilik bölgede önemli tarımsal geçim kaynakları olmuştur. Günümüzde nispeten azalmış olsa da, tarihsel süreçlerde hayvancılık yine önemli geçim kaynaklarından olmuştur. Önemli bir kültürel kazanım olan çinicilik tarih içerisinde kazanılmış yerel bir zanaat olmuştur. Günümüzde de, özellikle turizmin kent hayatında önemli bir faktör haline gelmesi ile, halen bu zanaat bölgede etkin bir uğraşı ve geçim kaynağı olmuştur.

Tarihsel süreçlere bakıldığında kent çeşitli kültürlerce iskan edilmiş, ve önemli ölçülerde göç almıştır. Günümüzde de irdelendiği üzere halkın önemli bir kesimi göçmenlerden oluşmaktadır. Yine de kent halkı özünden, örf ve adetlerinden bazılarını günümüze aktarmayı başarmıştır. Kentte kendine has mutfak, düğün, folklör, ve sosyal kültürler mevcudiyetini kısmen de olsa korumuştur. Bu gibi değerler de kent hayatı için önemli faktörlerden olmuşlardır. Sosyal yaşam, geçim, kent hayatı, konut anlayışı ve ritüeller doğrudan ve dolaylı olarak bu kültürel zenginlikten etkilenmiştir. Örneklenirse, mutfak

kültüründe önemli yer tutan hamur işi ve ekmek pişirme ocakları bazen bir evin avlusunda, bazen ise birkaç evin ortak kullanımına yönelik konumlanmıştır (Tunalı, 2004). Ocaklar yalnızca bir mutfak uğraşısının yanında bazende sosyal bir kültür aracı olmuştur.

İznik çeşitli tarihi süreçlerde önemli ticaret rotalarının üzerinde bulunan bir kent olmuştur. Özellikle Bizans ve Osmanlı dönemlerinde, ticari aktivite kent hayatında önemli bir etkinliğe sahip olmuştur. Tarih öncesi döneme bakıldığında bölgede çeşitli höyükler mevcut olduğu gözlemlenebilmektedir. Bugünkü konumuyla kent kuruluşu ise Büyük İskender zamanlarına dayanmaktadır, ve kent Helen, Bithynia, Roma, Bizans, Selçuklu ve Osmanlı gibi çeşitli kültürlerce iskan edilmiş zengin bir kültürel altyapıya sahip olmuştur. Kent içerisinde çeşitli tarihler ve kültürlerle ait eserleri barındırmaktadır. İznik kentinin bu tarihi bağlamlar ile kurduğu bağdaşımalar ise kentin çok katmanlı bir kültürel altyapıya sahip olduğunu göstermektedir. Genel yaşayıştan, mimari kültüre bu katmanlı altyapı kentin biçimlenişinde yadsınamaz arayüzlerden olmuştur. Bu da kenti günümüzde önemli bir turistik rota haline getirmiştir. Sahip olduğu doğal kaynaklar, gıda ürünleri, zanaatler ve kültürel değerlerle kent çokça turistik ziyaret almaktadır.

3.2. İznik Kenti ve Yavaş Şehir Organizasyonu

İznik kenti özgün yapısı, mimarisi, gelenek ve görenekleri, yerel yemekleri ve tarihsel kimliği ile yerel kültürel değerlerini korumakta, ve devam ettirmekte olan bir kenttir. Bu özellikleri ile kent 2019 yılında Yavaş Şehir Organizasyonu'na katılmayı hedeflemiştir. Tutulan raporlar ve adaylık dosyaları ile birlikte kent iki yıllık bir inceleme sürecinin ardından Yavaş Şehir Organizasyonu'na katılmıştır. Bu süreçte kentte yerel kimliğin, uğraşların, ve yaşayışın teşviki hedeflenmiştir. Bu teşvikin ileriki yönetsel ölçeklerde de uygulanabilirliği ve kentin kültürel devamlılığı için çalışmalar ortaya koyulmuştur.

Yavaş Şehir Organizasyonu katılım sürecinde kentte önemli kültürel değerler tanıtılmış ve tescillenmiştir. Bunlara örnek olarak bölgenin önemli yerel tarım ürünü olan “Müşküle Üzümlü” 2021 yılında tescillenmiştir. Aynı süreçte UNESCO aday listesinde bulunan kentin tanınırlığı ve farkındalığı hedeflenmiştir. Sonucunda İznik kentinin 2021 yılının sonlarında Yavaş Şehir Organizasyonu'na katılımı onaylanmıştır. Bu süreç ile birlikte

kentin geleceği için önemli kültürel adımlar atılmış, ve kültürel politikalar kentleşmede önemli yönetsel değerler haline gelmiştir.

“Sürdürülebilir Kent yapısının olmazsa olmazlarını, yaşam kalitesinin iyileştirilmesi çerçevesinde; yenilenebilir enerji kaynaklarının kullanımı, su ve hava kalitesinin iyileştirilmesi, biyoçeşitliliğin korunması, somut ve somut olmayan kültürel mirasların korunması oluşturmaktadır. İznik’in Cittaslow unvanına sahip olması çevreye, doğaya, insana, kültüre, kültürel mirasa sahip çıktığının bir göstergesidir. Sürdürülebilir Kent, Sürdürülebilir Yaşam bir sonraki kuşağa doğal ve kültürel kaynakları sağlıklı ve temiz şekilde aktarmayı içerir. Bir sonraki kuşakla doğru iletişim kurmak, kültür aktarımını yapmak ve kaliteli yaşam için çevreye dost bir hayat sürmek için Cittaslow bir yol haritasıdır (İznik Belediyesi, 2022).”

şekil 3.1. Cittaslow İznik logosu (URL 13)

şekil 3.2. İznik kentinde bulunan Cittaslow İznik erevesi

3.3. İznik Kenti ve Çok Katmanlı Kültürel Altyapı

İznik bölgesinde yerleşim tarih öncesi dönemlere dayanmaktadır. Çakırcahöyük, Karadinhöyük ve Çiçekli Höyük bölgede kurulan ilk yerleşimlerden olmuşlardır. Höyüklerde genellikle elde edilen bulgulara göre antik çağlardan bugünlere kadar uzanan seramik uğraşısının mevcudiyeti olmuştur. Seramik uğraşısı günlük ihtiyaçlarda ve yapılarda sıkça rastlanılan zanaatlerden olmuştur. Yivleme, oyma gibi işçilikler sıkça gözlemlenmiştir. İlk çağda medeniyet, gelişim ve imparatorluk dönemleri ile birlikte kent bugünkü yerleşimine kavuşmuştur. Genellikle mitolojik verilerden elde edilen bilgilere göre kent ilk çağda kurulmuş, daha sonrasında yakılmış, ve ileriki süreçte İskender döneminin sonlarında tekrardan kurulmuştur. İlerleyen süreçlerde günümüze kadar ulaşan kent “Nikaia” adıyla isimlendirilmiştir. Bu isim daha sonrasında “Nicaea”, ve daha ileriki süreçlerde ise “İznik” şeklinde günümüze ulaşmıştır.

İznik kenti ilk çağda Lysimakhos tarafından kurulmuştur, fakat bu süreçlere dair detaylı bilgiler mevcut değildir. Helenistik çağlarda kent düzenli planlamalarla kurgulanmış, hatta günümüze kadar belirli izleri gözlemlenebilen akslarla planlanmıştır. Bu çağlarda kent yine surlarla çevrilmiş, fakat bu surlardan günümüze hiçbir iz kalmamıştır. Helen dönemlerinden kent Roma hakimiyetine geçmiştir. Bu süreçte çeşitli afetler ve savaşlarla tahrip olan surlar yeniden inşa edilmiş, ve daha ileriki süreçlerde çeşitli sebeplerden yıkılarak günümüze ulaşmamıştır. Fakat, bu dönemde yapılan kente giriş çıkış için kullanılan kapılar halen kentte mevcut ve kentin bugünkü biçimlenişinde de önemli olmaktadır. Roma döneminde kentte, kentin kare planı ile uyumlu dört adet kapı inşaa edilmiştir. Göl Kapı, Yenişehir Kapı, İstanbul Kapı ve Lefke Kapı bu dönemde inşaa edilmiş ve üzerlerinde dönemin önemli olaylarına dair ibareler barındırmıştır (Şekil 3.3. ve Şekil 3.4.). Bu dönemde kapıların haricinde tiyatro, tapınaklar, kitabe taşı inşaa edilmiştir. Pek çoğu halen günümüzde gözlemlenebilmektedir.

Şekil 3.3. Solda, Yenişehir Kapı, İzmit (URL 14)

Şekil 3.4. Sağda, İstanbul Kapı, İzmit (URL 15)

Roma döneminden sonra kentte Hristiyanlık kültürleri etkin olmaya başlamıştır. Hristiyanlığın kabulü ile kent önemli dini mekanlardan biri olmuştur. Bu dönemlere dair pek çok bilgi Bizans dönemlerine aittir. Bizans döneminde kentin bugünkü surları şeklini almıştır. Bu dönemde önemli dini yapılar inşaa edilmiştir. Kentin merkezinde halen ayakta olan Hagia Sophia Kilise'si Bizans döneminde inşaa edilmiştir (Şekil 3.5. ve Şekil 3.6.). Pek çok kilise, su yapısı, ve mezarlıklar bu dönemden günümüze kalan önemli eserler olmuşlardır. Bu yapıların duvarlarında çokça fresk ve motifler işlenmiştir. Bu dönemde yine seramik önemli bir uğraşı olmuştur.

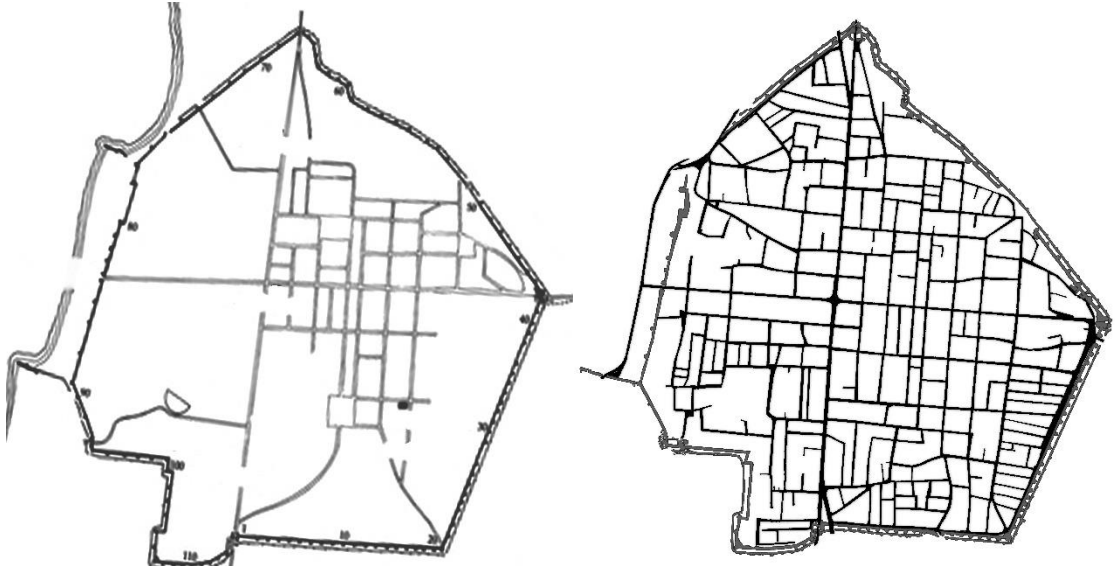

Şekil 3.5. Solda, İznik Ayasofya Camii dış görünüşü

Şekil 3.6. Sağda, İznik Ayasofya Camii'nde kemerli kubbe

Sonraki süreçlerde kent belirli süreçlerde el değiştirmiş olmasına rağmen genel olarak Türk devletleri hakimiyetinde olmuştur. Selçuklu ve Osmanlı dönemlerinde daha önceki dönemlerde kentte hakim olan Hristiyanlık kültürü yerini İslamiyet kültürüne bırakmıştır. Bu dönemlerde kentteki ilk camiiler inşaa edilmiştir. Bu camiilerin ilk örnekleri Selçuklu mimarisini yansıtmışlardır. Osmanlı döneminde kentteki kiliseler camiilere döndürülmüş, ve kilise yapılarına çeşitli eklentiler ve müdahalelerde bulunulmuştur. Bu dönemde çokça camii, türbe, hamam, medrese ve imaret yapıları inşaa edilmiştir. Uzunca bir sürede Osmanlı hakimiyetinde olan kent, süreçler geçtikçe Türkleşmiş, ve Hristiyan nüfus önemli ölçüde azalmıştır. Osmanlı hakimiyetinin gelişimi ile birlikte kent eğitim, kültür ve sanat konularında önemli bir merkez haline gelmiştir. Ahilik kültürünün nispeten az da olsa halen devam etmekte olduğu çinicilik ustalık ve zanaati Osmanlı döneminde önemli bir uğraşı ve geçim kaynağıdır. Osmanlı döneminde kentte çok fazla sayıda çini fırını yapılmıştır. Bu da kentin Osmanlı döneminde önemli çömlek ve çini üretim merkezi haline geldiğini ortaya koymaktadır.

Şekil 3.7. Solda, Konsil dönemlerinde İznik kentinde sokaklar ve akslar, sağda, Günümüz İznik kentinde sokaklar ve akslar (yazar tarafından hazırlanmıştır)

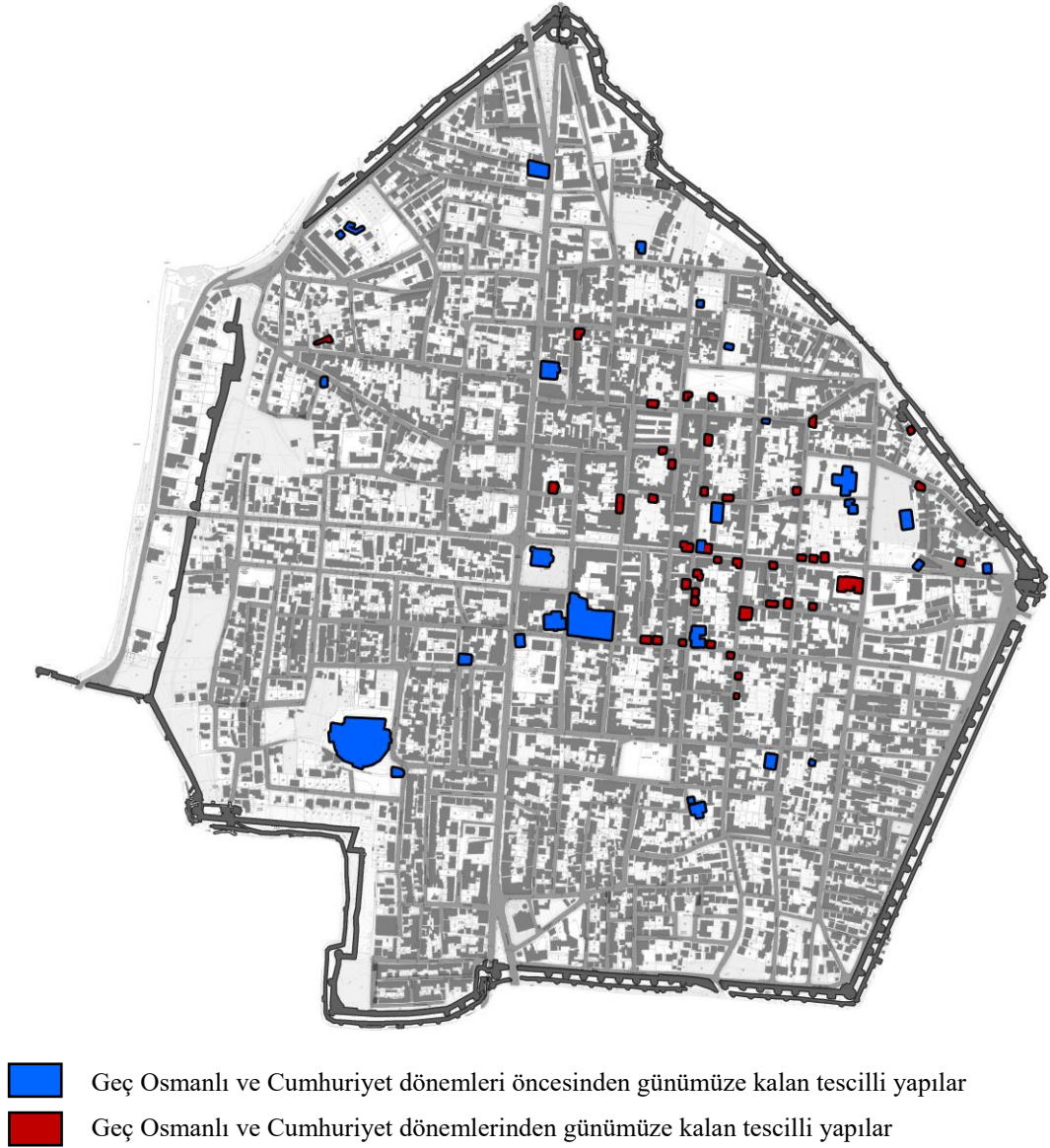
Yakın geçmişte kent geç Osmanlı dönemi ve Cumhuriyet dönemini geçirmiş ve günümüz süreçlerine uzanmıştır. Geç Osmanlı dönemi, Kurtuluş Savaşı dönemi ve özellikle erken Cumhuriyet dönemlerinde kent yıpranmış ve cansız bir durumdadır. Savaşlar ve yangınların etkisi kentte hem demografik hem de kültürel yaşayışı etkilemiştir. Çok fazla

kültürel eser, anıt bina ve geleneksel yapı bu durumdan etkilenmiştir. Kent yaklaşık 1950’li tarihlere kadar köy kasabası görünümündeyken bu süreçten sonra hızlı bir kentleşme sürecinde olmuştur. Bu kentleşme süreci halihazırda bulunan katmanlı kültüre bazen zararlar vermiş olsada belirli değerler korunmuş ve günümüze ulaşmıştır. Özellikle kentin biçimlenişinde önemli faktörlerden olan Roma dönemi ızgara planı, kapılar ve Bizans dönemi surları ve bazı kiliseler günümüze ulaşmış ve kentte halen varlığını korumaktadır (Şekil 3.7.). Kentte ana akslar etrafında devam etmekte olan ticari faaliyetler halen geçmişin izlerini taşımaktadır. Ticaret ve konut hayatının birleştiği bu akslarda antik ve geleneksel yapılar bölgenin katmanlı kültürel yapısını gözler önüne sermektedir. Halen bu akslarda devam etmekte olan çinicilik zanaati kentin bir önemli geçim kaynağı ve turistik kazanımlarındandır.

Şekil 3.8. Günümüz İznik kenti yerleşimi (yazar tarafından hazırlanmıştır)

Cumhuriyet sonrası dönemde kentte nüfus artışı ile birlikte konut yapıları, özellikle sur içinde, önemli ölçüde artmıştır. 1935’li yıllarda 2.500 kişilik bir nüfusa sahip olan kentte 1950’li yıllarda ivmelenen nüfus 2012’li yıllarda 43.425’e çıkmıştır. Bu dönemde yoğun konut ihtiyacı ile kentli bölgenin yerel imkanları ile konut yapılarını inşaa etmiştir. Bu süreçte inşaa edilen konut yapıları kentte geleneksel konutların örnekleri olmuşlardır. Günümüz kent yerleşimine bakıldığında sur içi bölgesinde neredeyse boş alanların kalmadığı gözlemlenmektedir (Şekil 3.8.). Günümüz tescil kanununa istinaden kentte çokça tescilli yapı bulunduğu söylenmelidir. Geç Osmanlı ve Cumhuriyet sonrası dönemlerden ise genellikle geleneksel konut yapılarının tescil kanunu ile koruma altına alındığı gözlemlenebilmektedir. Bu süreçte konut yapı stoğunda geleneksel konutların mevcudiyetinden bahsedilebilmektedir (Şekil 3.9.). Bu yapıların bir kısmı halen kullanılmaktayken bir kısmı kullanılamaz durumdadır. Bir kısmı halen geleneksel özelliklerini tam anlamıyla korurken, bir kısmının ise çeşitli müdahalelere maruz kaldığı gözlemlenmiştir. Fakat, halen kentin geleneksel yaşayışı, konut anlayışı, işlev ve geçim kaynakları konusunda önemli veriler içermektedir. Dolayısıyla, geleneksel İznik konutları, bölgenin geleneksel ve kültürel değerlerinin devamlılığı konusunda önemli arayüzler olarak ön plana çıkmaktadır. Öte yandansa, 1950’li dönemlerle başlayan hızlı kentleşmenin akabinde ortaya koyulan yapı stoğunun geleneksel ortamla örtüşmemektedir. Günümüz kent planlarında tescilli olarak işaretlenen bazı yapıların mevcut bulunmamakta ve hatta yerine betonarme karkas yapıların inşaa edilmiştir. Bu da kentin geleneksel kimliğini, yaşayışını ve dolaylı olarak kentin mimari kültürünü tehdit eden bir olgu olmaktadır. Tez çalışması kentin içinde nadir kalan geleneksel İznik konutlarını kentin mimari kültürünün sürdürülebilirliği için önemli bulmuştur. Ve, geleneksel kültürün kentte devamlılığının mimari bir tescili ve yansıması olan geleneksel İznik konutları tez çalışmasının konusu olmuştur, ve bölgede yapılacak alan çalışmaları için gözlemsel veriler ortaya koyması beklenmiştir.

Şekil 3.9. Günümüz İznik kenti ve tescilli yapılar (yazar tarafından hazırlanmıştır)

3.4. İznik Geleneksel Konutlarında Yapı ve Yapı Kültürü İncelemeleri

Bu bölümde İznik geleneksel konutlarının yapı kültürü üzerine yapılan incelemelere yer verilmiştir. Bölgede yapılan alan çalışmaları ile mevcut geleneksel konutlarda yapı tektoniğine yönelik bulgular irdelenmiştir. Yapılar tektonik ve çevresel yönden değerlendirilerek geleneksel konut kültürünün bölge kültürü ile ilişkiselliği ve daha sonrasında yavaş şehir olma konusunda kente olan yerel ve kültürel potansiyelleri değerlendirilmiştir.

3.4.1. İznik Geleneksel Konutlarında Tektonik Uzlaşılar ve Bütünlük

Geleneksel İznik Evlerinde Malzeme

İznik kenti geleneksel konutlarında yapı malzemesi çoğunlukla doğal çevreden elde edilmiştir. Taş, kerpiç, ahşap ve kiremit malzemeleri konutlarda sıkça kullanılan malzemeler olmuşlardır. Bölgede geçmiş tarihsel süreçlerde eserlerin de sahip olduğu üzere taş kullanımı ve yığma yapı tekniği geleneksel konutlarda yapının zemin katını oturduğu zeminden koparmak için kullanılmıştır. Taş malzeme bazı yapılarda su basman seviyesine kadar, bazı yapılarda ise zemin katın tamamında kullanılmıştır. Geçmiş süreçlerde gözlemlenen kesme ve yontma taşlar geleneksel İznik evlerinde moloz taş olarak kullanılarak bir bağlayıcı ile bütünleşmiştir. Konutlarda kullanılan taşlar genellikle yakın boyutlarda iken düzenli bir kesime veyahutta yontma işlemine sahip değildir. Fakat, bina köşelerinde ve çerçeve kenarlarında daha nizami taşların tercih edildiği gözlemlenmiştir. Moloz taş kullanımı yığma duvarların haricinde ahşap yapıların bazılarında duvar dolgu malzemesi olarak da kullanılmıştır.

Kerpiç ise bir diğer duvar elemanı olarak öne çıkmaktadır. Genellikle tuğla şeklinde dolgu elemanı olarak kullanılmıştır. Genellikle bütünüyle ahşap olan evlerde, veya üst katı ahşap olan evlerde kerpiç tuğlalarla doldurulan duvarlar yapının sınırlarını oluşturmuştur. Kerpiç kullanımı hemen hemen geleneksel olarak nitelenebilecek her evde mevcuttur. Kerpiğin bir diğer kullanımı ise tamir tadil durumlarında olmuştur. Bölgede elde edilen bilgilere göre, ev kullanımında yapılan değişikliklerde, kerpiç tuğlalarla pencerelerin ve kapıların kapatılması suretiyle tadilatlar meydana gelmiştir. Kerpiç malzemenin bu yönüne bakıldığında bölge halkı tarafından kolayca ulaşılabilen ve hızlı çözümlere imkan veren bir malzeme olmuştur. Kerpiç dolgular genellikle nizami bir diziliş ile duvarları oluştururken, bu duvarlar toprak malzeme ile sıvanmıştır. Geleneksel İznik evlerinde hem iç hem de dışta toprak sıva kullanımı mevcuttur. Toprak sıva yığma taş ve kerpiç dolgulu duvarlarda birleştirici bir görev üstlenerek yüzeyleri oluşturmuştur. Genellikle kireç katkılı toprak sıvalı yüzeylerde sıva malzemesine toz çivit katılmıştır. Evler genellikle çivit mavi, beyaz veya yeşil renklidir.

Şekil 3.10. Geleneksel İznik konutlarında moloz taş kullanımı

Bölgede sıklıkla kullanılan ahşap malzeme yapı strüktürünün oluşturucularındandır. Bölgede seramik ve çini gibi zanaatların yanında ahşap işçiliğinin de geleneksel evlerde zanaat içeriğine sahip olduğu gözlemlenmiştir. Bölgenin tarımsal zenginliği ahşap konusunda da bölgenin alet, edevat ve ekipman ihtiyacını doğurmuş ve bölgede ahşap işçiliğinin gelişmesine ön ayak olmuştur. Halen sur içi bölgesinde aktif olan ahşap atölyeleri sandık, palet gibi tarımsal amaçlı kullanılan ekipmanları üretmektedir. Yapılarda ahşap malzeme ise genellikle, ve özellikle dış cephelerde özenli ve düzgün kesimlidir. Yapı içinde ve görünmeyen noktalarda (hatıllar, ara çıtalar gibi) kullanılan ahşap malzemelerde bu özene çok dikkat edilmemiştir.

Ahşap yapının sınırlarını oluşturan yüzeylerin önemli bir taşıyıcı elemanıdır. Yapı strüktüründe ahşap hatıl, kiriş, dikme, cumba, payanda gibi taşıyıcı işlevli elemanları oluşturmuştur. Mevcut tescilli konut stoğu ele alındığında, fazla müdahale görmemiş yapılarda duvar haricindeki ahşap malzemelerin üzerleri sıva ile örtülmemiştir. Yalnız duvarlar sıva ile örtülerek ahşap silmeler, ve süslemelerle bezenmiştir. Özellikle üst katlarda ahşap malzeme vurgusu hemen hemen bütün geleneksel İznik evlerinde gözlemlenebilmektedir. Bazı yapılarda ahşap işçiliğine dair vurgular silmelerde, cumbalarda ve saçaklarda oldukça ön plandadır. Bu da yine bölgede gelişmiş olan ahşap zanaatının göstergesi olmaktadır. Ahşap malzemenin bir diğer kullanımı da yapının çerçevelerinde ortaya çıkmaktadır. Penceler ve kapılarda genellikle doğrama elemanları olarak kullanılmışlardır.

Şekil 3.11. Geleneksel İznik konutlarında ahşap malzeme kullanımı (1)

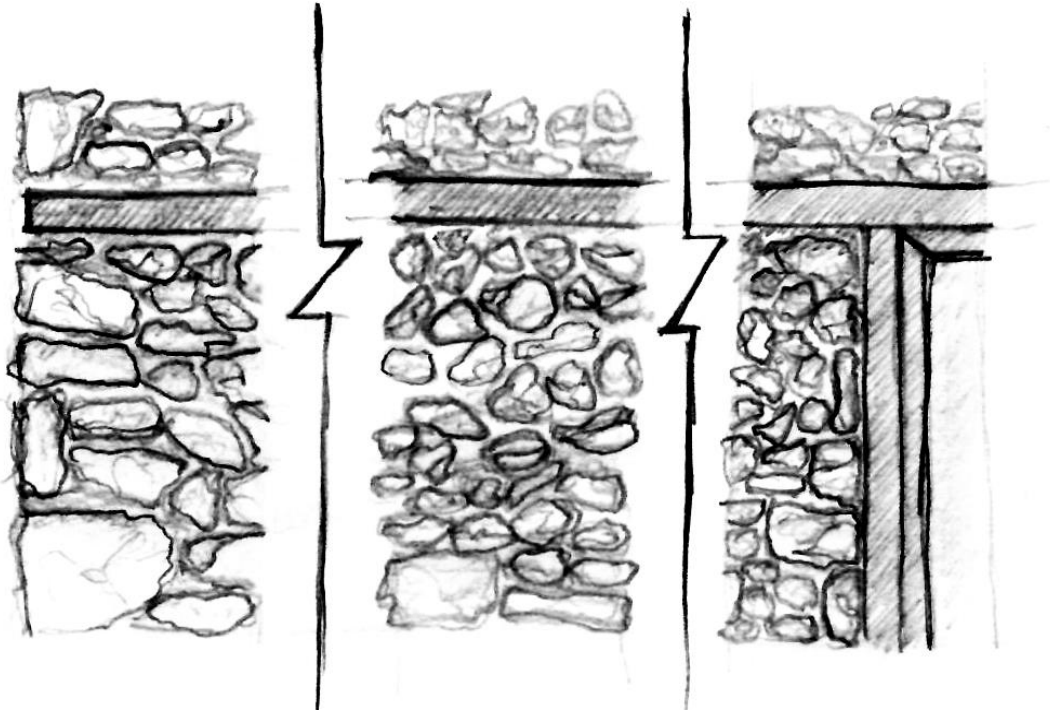
Şekil 3.12. Geleneksel İzmir konutlarında ahşap malzeme kullanımı (2)

Bölgenin geleneksel yapı stoğunda kullanılan diğer malzemelerse tuğla ve kiremittir. Bazı yapılarda tuğla toprakla temasta olmayan yığma duvarlarda taş yerine tercih edilmiştir. Bazılarındaysa yine duvar dolgu elemanı olarak kullanılmıştır. Kiremit malzeme ise çatı örtüsünde kullanılmış ve genellikle alaturka kiremit tercih edilmiştir.

Geleneksel İzmir Evlerinde Yapı Elemanları

İzmir'in geleneksel yapı stoğunda yapılar genellikle kompleks olmayan sade bir artikülasyona sahiptir. Genellikle kare veya dikdörtgen olarak planlanan zemin katlar

oldukça düz bir şekilde sınırları tanımlamıştır. Bu sınırı tanımlayan yapı elemanı yığma duvarlar olmuştur. Yığma duvarlar 50-60 cm kalınlıkta olarak yapının zemin katını veyahutta su basman sınırını betimlemiştir. Yapıların çoğunluğunda bahçe duvarları yine yığma duvar sistemi ile yapılmıştır. Yığma duvarlar moloz taştan örülmüş, ve hatıllarla desteklenmiştir. Moloz taşlar aralarında çamur bazlı bir harçla bütünleştirilmiş ve yüzeyler tanımlanmıştır. Taş işçiliği yine naif ve sadedir. Taş işçiliğinin genellikle üstü sıva ile örtülmüş ve dışarıdan vurgulanmamıştır. Yapılan tespitler genellikle sıvası dökülmüş ve yıkılmış yüzeylerde irdelenmiştir. Taş işçiliğinde ön planda olan detaylardan bir diğeri de kenarlar ve köşelerde ortaya çıkmaktadır. Duvar işçiliğinde taş seçimi bu noktalarda ön plana çıkmıştır. Köşe ve kenarlarda daha özenli, ve nispeten büyük taşlar kullanılmıştır. Yüzeylerde ise daha küçük ve düzensiz taşlar çamur harç kullanılarak biraraya gelmiştir. Bu şekilde köşe ve kenarlar tanımlı hale gelmiş ve yüzeylerin düzgünlüğü sağlanmıştır. Yığma duvarlar taş, ahşap ve kerpiç malzemenin birlikteliği ile bütünlüğe ulaşmıştır.

Şekil 3.13. Geleneksel İznik konutlarında moloz taşlı yığma duvarlar (yazar tarafından hazırlanmıştır)

Moloz taş işçiliği ile inşaa edilen yığma duvarlarda hatıllar önemli destekleyicidirler. Özellikle yüzeylerin düzgünleştirilmesi ve projeksiyonların tutarlılığı açısından önemli

elemanlar olmuşlardır. Bazen projeksiyonları sağlamakla görevli bir ara eleman iken, bazen zemin katlarda nadiren kullanılan pencerelerin üst lentosu olmuş, ve zemin katı yığma duvarlı ahşap evlerde üst kata geçişte kat kirişlerini yığma duvarla bağdaştıran eleman olmuşlardır. Dolayısıyla, ahşap hatıllar geleneksel İznik evlerinde sıkça kullanılan yapı elemanlarından olmuştur. Hatıllar genellikle duvarların iç ve dış yüzeylerinde olacak şekilde aynı düzlemde iki sıra şeklindedir ve dik eksende ara ahşap elemanlarla birbirlerine bağlanmışlardır. Zemin katı yığma olan yapılarda aralıklarla kullanılan hatıllar, tek katlı kerpiç evlerde su basman seviyesinde sonlanmışlardır. Bu da hatılları, bölge yapılarında, strüktürel bir geçiş elemanı haline getirmiştir. Hatıllar yığma sistemle ahşap karkas sistemin bağdaştırıcısı olmuştur.

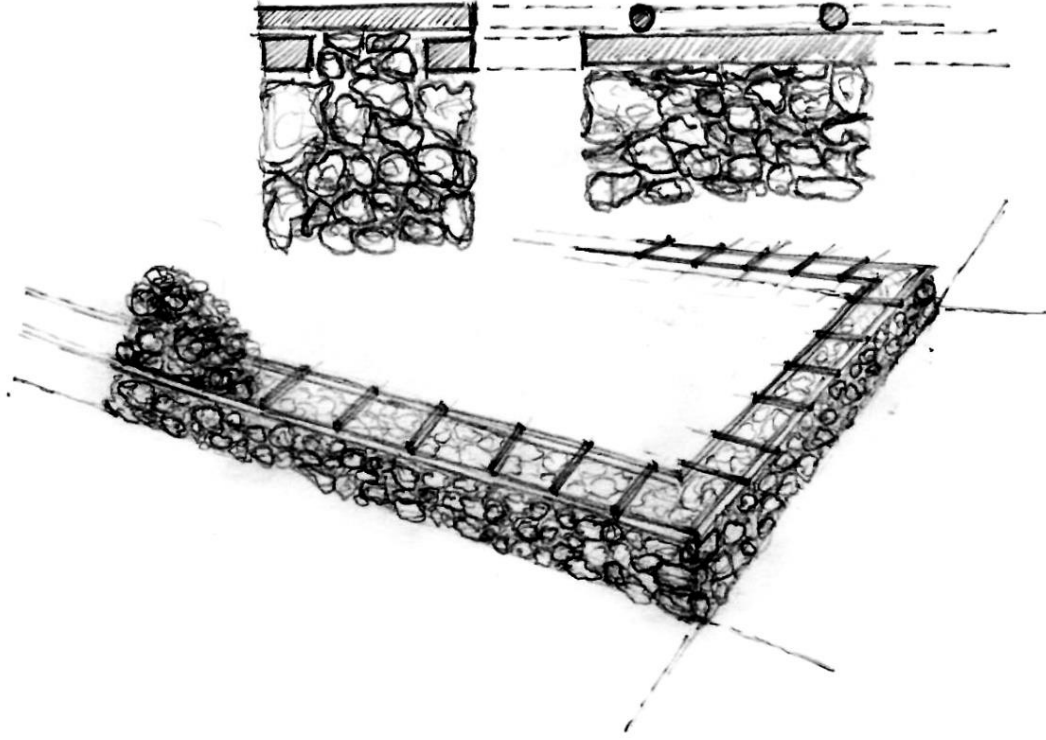
Şekil 3.14. Geleneksel İznik konutlarında moloz taşlı yığma duvar iççiliği ve köşe detayları

Şekil 3.15. Eşrefzade Mahallesi, 5 ada, 17 parseldeki konutun ahşap kirişleri

Geleneksel İznik evlerinde yığma sistemden ahşap sisteme geçişin bir diğer önemli elemanları da kirişlerdir. Ahşap sistemde düşey yüklerin binanın yığma duvarlarına aktarılmasında rol oynayan önemli strüktürel elemanlardır. Yapıların içerisinde birincil ve ikincil kirişler üst katların ve çatının yükünü göğüslemektedirler. Birincil kirişler genellikle kalın, bazen düzgün kesimli bazen ise tomruk şeklinde daire kesitli elemanlar olarak kullanılmışlardır. Genellikle birincil kirişler yapıyı en az bir yönden merkezlemektedir ve zemin katta bir iç duvarla aynı aksta konumlandırılmıştır. Geleneksel İznik konutlarında yapılar genellikle küçüktür. Bu sebeple ikincil kirişlerin

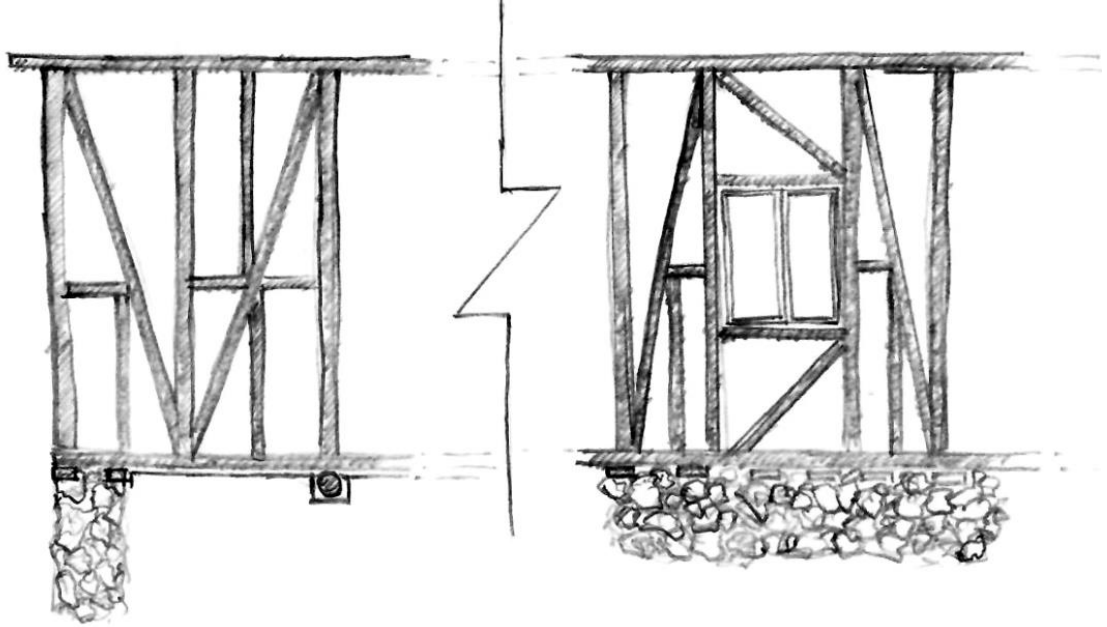
küçük kesitli ama sık olduğu gözlemlenmiştir. Birincil kiriş aksının dik yönünde konumlanarak yükün birincil kirişe aktarılmasını sağlamaktadırlar.

Şekil 3.16. Geleneksel İznik konutlarında ahşap hatılların yığma duvarlarla birleşimi (yazar tarafından hazırlanmıştır)

Geleneksel İznik evlerinde ahşap malzeme önemli strüktürel elemanlardandır. Ahşap dikme ve karkas sistem hem zemin katlarda hem de birinci katlarda kullanılmaktadır. Zemin katlarda ahşap dikmeler ahşap kirişlerin birinci kattan aktardığı yükü zemine, veya temele aktarmaktadır. Birinci katlarda ise ahşap dikmeler yine zemin kattaki konumunu koruyarak genellikle iki kattan oluşan yapıların çatı yükünü aktarmaktadır. Ahşap dikmeler ve çapraz konumlu ara elemanlar ile oluşturulan duvar karkası ise yapıların daha ince ve hafif olan ahşap duvarlarını oluşturmuşlardır. Özellikle cephe duvarlarında sıklıkla dikmelerin olduğu ve bu dikmelerin köşelerde, cam ve kapı gibi çerçeve kenarlarında olacak şekilde sıklıkla yerleştirildiği gözlemlenmiştir. Her bir dikmenin de ikincil bir ara elemanla birbirlerine bağlandığı irdelenmiştir. Duvar yapısındaki bu durum kimi yapılarda üçüncül ve hatta dördüncül ölçeklerde ara elemanlarla desteklenmiştir. Daha sonrasında kerpiç veya tuğla malzeme ile dolgu olacak bu duvar yüzeyleri ikincil,

üçüncül ve dördüncül ara elemanlarla sıkça bölünerek dolgu yüzeylerin olabildiğince küçük, stabil ve kolay işçilikli olması sağlanmıştır. Bu yolla iç ve dış duvar karkasları kendi aralarında ve diğer yapı elemanları ile kuvvetli bir şekilde kenetlenmiş ve rijit bir yapıya bürünmüşlerdir.

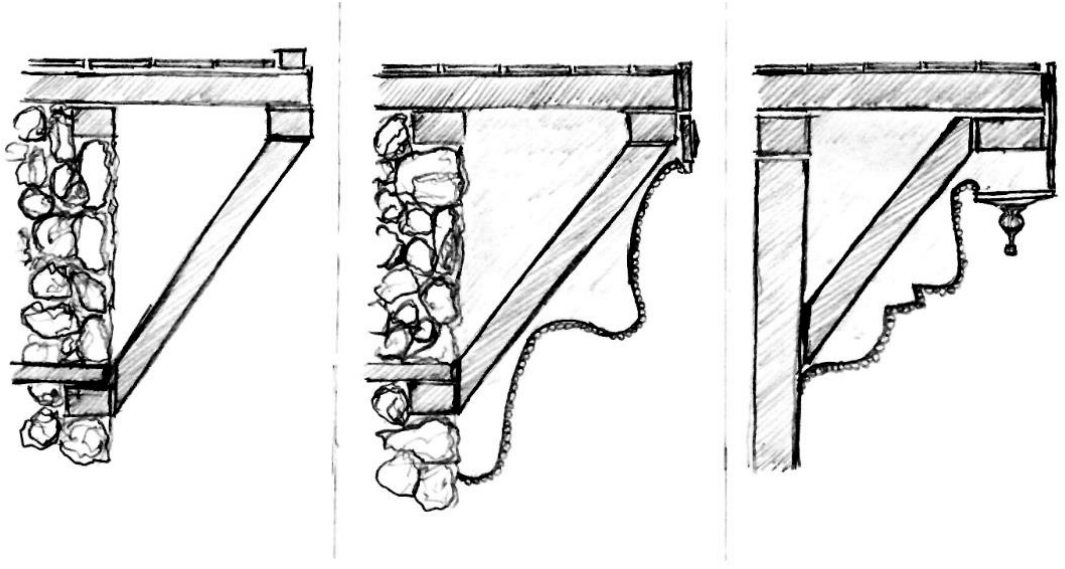
Şekil 3.17. Geleneksel İznik konutlarında ahşap dikme ve karkaslı duvar sistemi (yazar tarafından hazırlanmıştır)

Geleneksel İznik evlerinin cephe özelliklerinde ön planda olan bir diğer yapısal vurgu cumbalar ve çıkmalardır. Cumbalar yapının birinci katlarında genellikle ya merkezde, ya da merkezin iki kenarında olacak şekilde yapının zemin kat sınırından dışarı taşmışlardır. Bazı yapılarda ise, özellikle zemin katı ticari kullanımlı olanlarda, daha farklı cumba yerleşimlerinin de bulunduğu gözlemlenmiştir. Genellikle bir metreyi aşmayan bu çıkmalar çoğunlukla 50-60 cm boyutlarında cumba tipindedirler. Üzerine oturduğu yığma duvara dik yönde olan ikincil kirişlerle desteklenmişlerdir. Cumbalar genellikle üç tarafı camlı olacak şekildedir. Bu çıkıntılar geleneksel Türk evlerinde de sıklıkla gözlemlenen “şahniş” tipindedirler. Cumbalarda strüktürel eleman ahşaptır. Ahşap malzemenin etkinliği kimi cumbalarda nitelikli bir işçiliğin eseri iken, kimilerinde sade ve yalındır. İşçilik özellikle cumbaların konsol yükünü destekleyerek yığma duvarlara aktaran payandalarda gözlemlenmektedir. Çeşitli tipolojilerde payanda süslemeleri mevcuttur,

fakat sade olanlarda payandalar yine yalındır. Bu yalın durum bölge geleneksel evlerinin arka cephe cumbalarının hepsi için geçerlidir. Bazen tuvalet çıkması, bazen dolap çıkması ve bazende baca gibi gereklilikler için cumbalar kullanılmıştır.

Şekil 3.18. Eşrefzade Mahallesi, 75 ada, 14 parseldeki konutun arka cephe cumbaları

Şekil 3.19. Geleneksel İznik konutlarında çeşitli payanda tipleri (yazar tarafından hazırlanmıştır)

Geleneksel İznik konutlarının yapısal elemanlarının bir diğeri de çerçevelerdir. Çerçeveler genellikle ahşap karkas duvarların içerisinde konumlanan pencere ve kapı işlevli elemanlardır. Bölge evlerinde pencereler genellikle ahşap doğramalı sade bir yapıya sahiptir. Pencere çerçeveleri ahşap doğramalarla sıklıkla bölünmüştür. Genel olarak yapıların çerçevelerinde açılabilir pencere alanı çerçeve alanının yaklaşık üçte iki alanına denk gelmektedir. Bu da yapının ışık ihtiyacını daha kolay karşılarken ısı kaybını azaltmaktadır. Genellikle birinci katlarda sıklıkla pencere çerçeveleri gözlemlenmektedir. Bu katlarda pencereler genellikle aynı boyutlarda ve kendini yapının farklı işlevlerinde tekrarlamaktadır. Zemin katlarda da nadir de olsa pencereler bulunmaktadır. Bu pencereler ise daha küçüktür ve bazı yapılarda sabit açılmayan pencereler olarak kullanılmışlardır. Zemin katta sokak ile ilişki kuran çerçeveler genellikle kapılardır. Kapılar genellikle ahşap kaplamalı opak yüzeyler olarak kullanılmışlardır. Bazı yapılarda kapılar öncelikle bahçe girişlerine ve ikincil bir kapı ile yapıya açılırken, bazılarında ise doğrudan yapıya açılacak şekilde konumlandırılmışlardır. Kimi yapıların kapılarında bezemeler ve sembolik süslemeler mevcuttur. Fakat, bazılarında, özellikle bahçeye açılan kapılarda, sembolik bir dilin varlığında bahsedilememektedir.

Şekil 3.20. Geleneksel İznik konutlarında çeşitli çerçeveler, kapılar ve pencereler

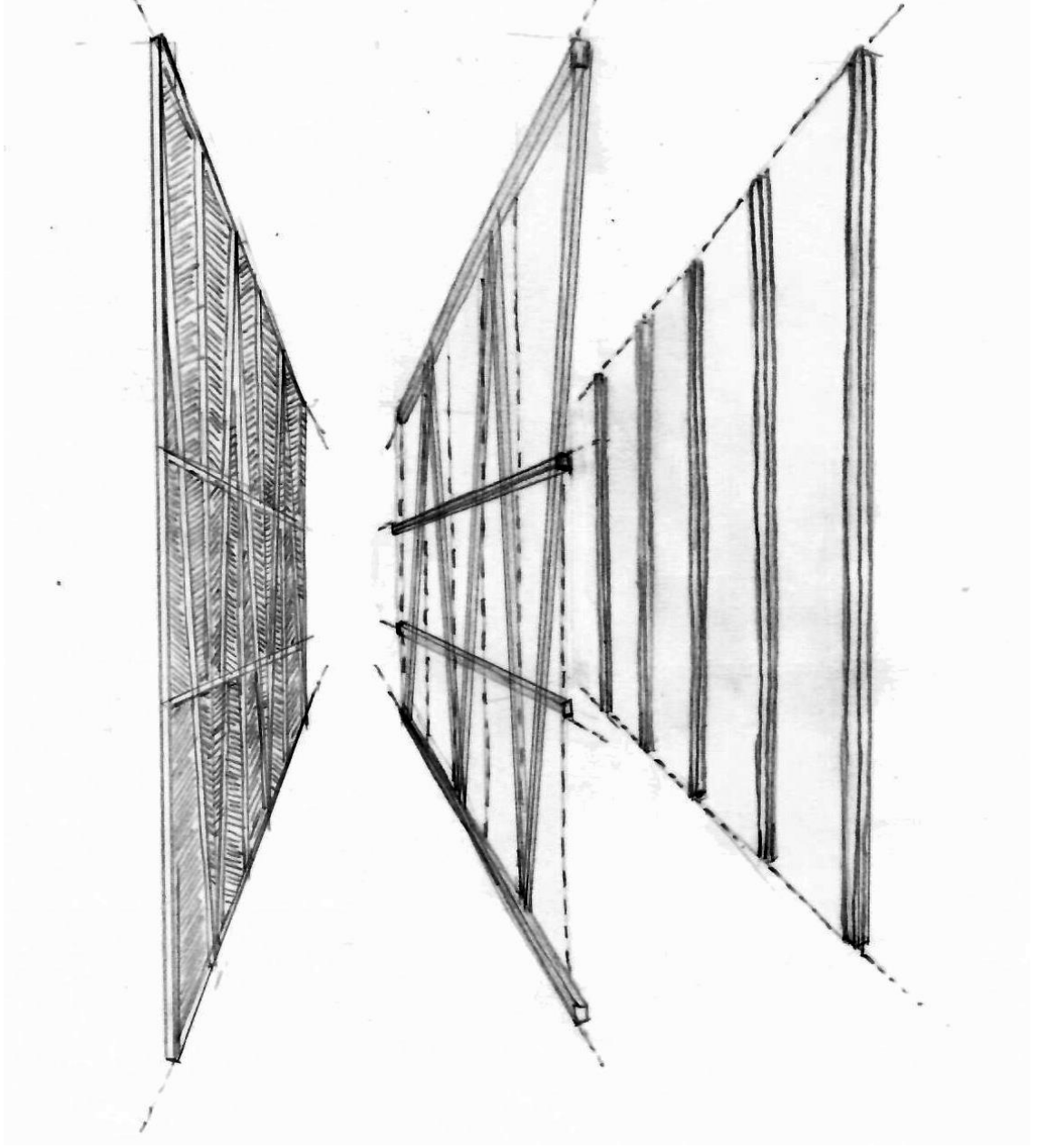
Geleneksel İznik Evlerinde Yapısal Kompozisyonlar

İznik geleneksel evleri, her bir mimarlık üretiminde olduğu gibi, yapısal artikülasyonların bir araya gelme biçimidir. Çevreden elde edilen malzemenin yapısal bir biçime bürünme halidir. İznik'in geleneksel konut yapı stoğunda yerel malzemenin, bölgenin sahip olduğu teknikler ile biraraya gelme süreci evlerin çeşitli ev kültürlerine göre şekillenmesine, ve çeşitli yapısal kompozisyonların meydana gelmesine olanak sağlamıştır. Bu kompozisyonlar bölgenin sahip olduğu yapı stoğunun kültürel yönlerine dair çıkarımlar içermektedir. Bölgeye has tektoniklerin, yani malzemelerin ve yapı elemanlarının birleşimlerinin sonucunda ortaya koyulan bu kompozisyonlar duvar, cumba, döşeme ve çatı gibi bölgeye dair ama bir yandan da kendi içerisinde çeşitlilik göstermekte olan farklı çözümlerin ve arayışların ifşası olmaktadır. Yapısal malzeme ve elemanların

birliktelikten doğan kompozisyonlar bölgenin tektonik kültürüne, Frampton'ın da aktardığı tektonik birleşimlere işaret etmektedir.

Geleneksel İznik evlerinde duvarlar taş, kerpiç, ahşap ve toprak malzemelerin birlikteliği ile oluşan yapısal kompozisyonlardandır. Taşıyıcı olan su basman ve zemin kat duvarları yapı strüktürünün sokak seviyesinde sınırlarını tanımlamaktadır. Zemin kat duvarları genellikle ağır ve kalın bir yapıya sahiptir. Moloz taş duvarlar yapının zemine tutunması ve zemin ile kuvvetli bir bağdaşmada olmasına imkan vermiştir. Moloz taşlı yığma duvarda mümkün mertebe de az çerçeveler oluşturulmuş, ve taşıyıcı olabildiğince az müdahale görmüştür. Bazı yapılarda su basman, bazı yapılarda ise birinci katta yığma taş duvarlar yerini ahşap dikme ve karkaslı duvar strüktürüne bırakmıştır. Daha hafif olan birinci kat duvarları ahşap kirişler, hatıllar ve payandalar ile yığma duvarlara bağlanmışlardır. Bu duvarlarda karkas sistem duvar içerisinde çerçevelerin oluşturulmasına imkan sağlamıştır. Evin içi ile dışarısı arasında ilişki kuran çerçeveler karkasın oluşturulmasında önemli bir kültürel etken haline gelmiştir.

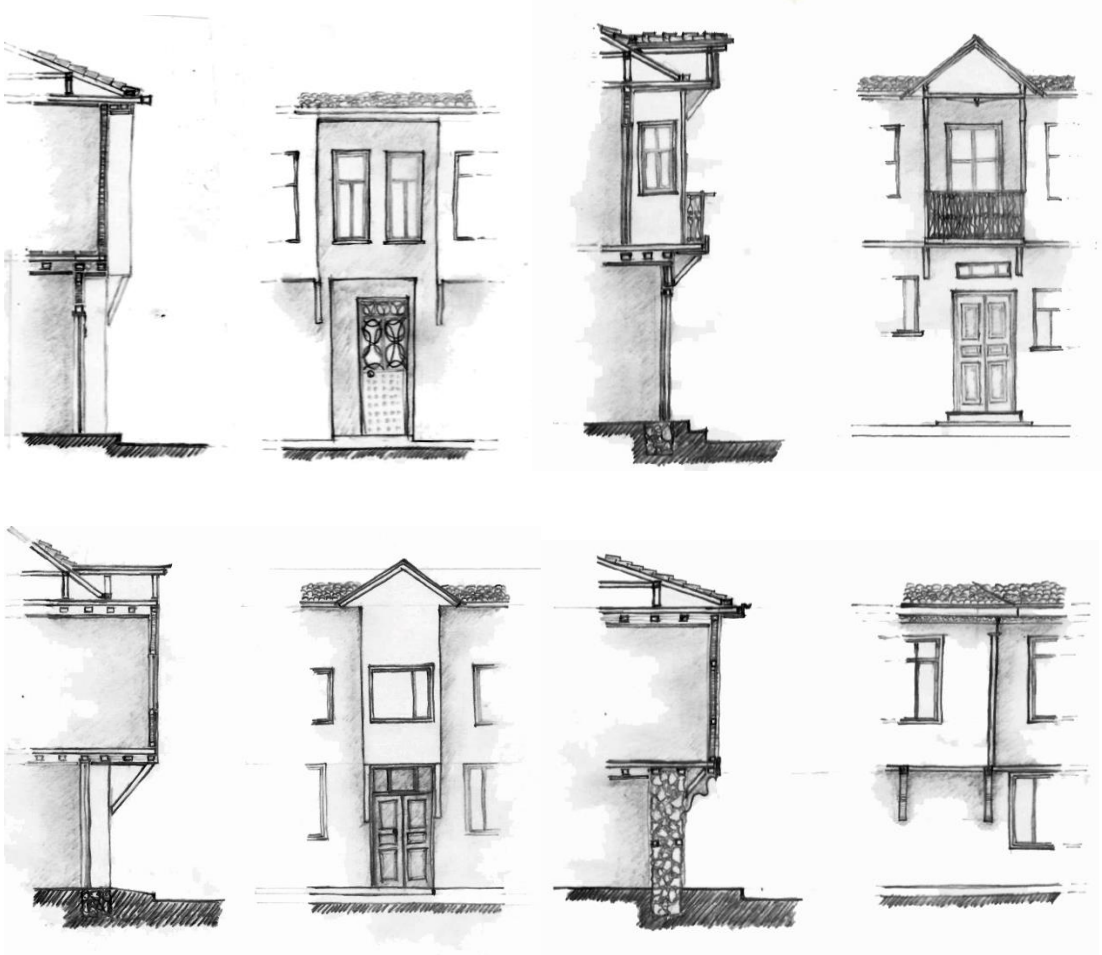
Çerçeveler harici yüzeyler sıklıkla ahşap elamanlarla bölünmüş ve içleri sık ve genellikle balık sırtı örgü şeklinde kerpiç tuğlalarla doldurulmuştur. Bazı küçük yüzeylerde ise toprak bazlı kerpiç dolgular tercih edilmiştir. Ahşap duvar karkasında ana dikmeler genellikle çerçeve kenarlarında, köşelerde ve belirli aralıklarla yerleştirilmiştir. Ana dikmeler daha sonrasında çapraz payandalarla birbirilerine bağlanmıştır. Ara dikmeler ve kuşaklarla da duvar sistemi strüktürel yönden kuvvetlendirilmiştir. Dikme, payanda ve kuşaklarla duvar yüzeyleri parçalanarak küçültülmüş ve kontrollü kerpiç dolgu işçiliğine imkan sağlamıştır. Kerpiç dolgu genellikle açılı şekilde yerleştirilerek payandalarla ve kuşaklarla oluşturulan kenarlar sıkı bir şekilde doldurulmuştur, arta kalan boşluklar sonrasında toprak ve kerpiç karışımı sıvalar ile doldurularak yüzeyler düzeltilmiştir. Bu da duvarı kendi içinde kenetli bir strüktürel kompozisyon haline getirmiştir.

Şekil 3.21. Geleneksel İznik konutlarında ahşap karkas ve kerpiç dolgulu duvar kompozisyonu (yazar tarafından hazırlanmıştır)

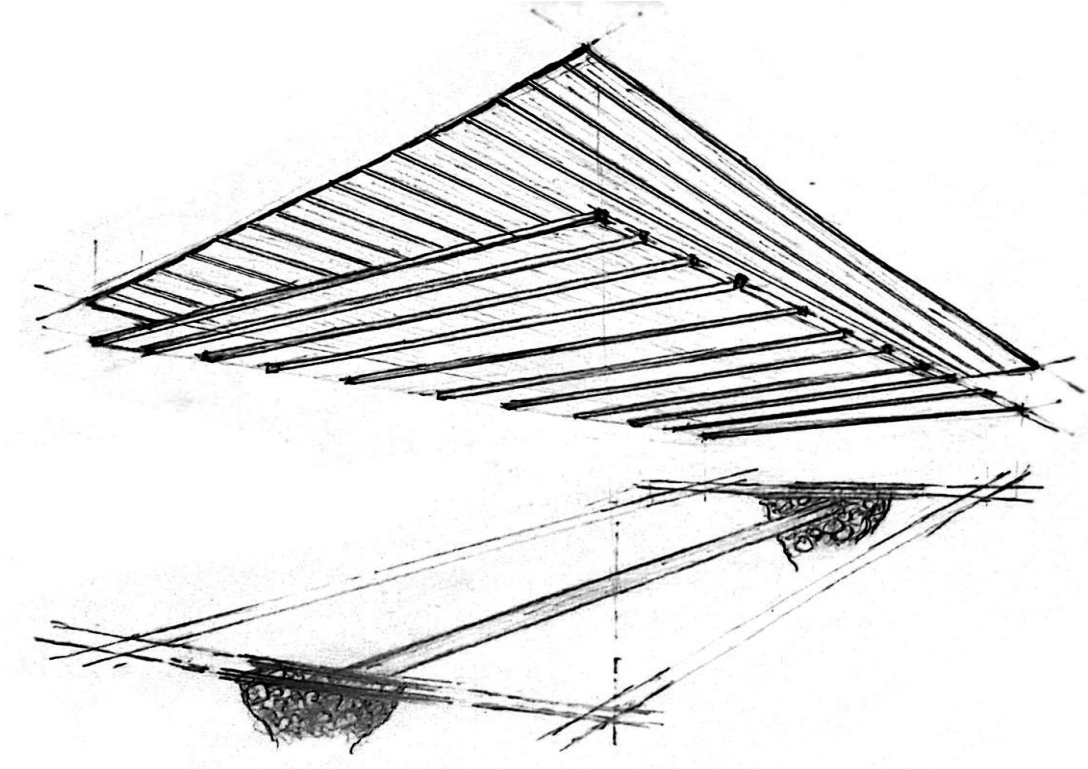
Bölge evlerinde cumbalar, duvar kompozisyonları ile birlikte, cephe dilinde önemli bir konut karakteri oluşturmuşlardır. Konut yapısının kent içerisinde bulunduğu bölge, ticari işlevin varlığı ve kültürel yaşayışa göre şekillenen yapıların evin dışı ile kurduğu kompozisyona biçimsel olarak şekil vermiştir. Yapıların zemin katta çevre ile kurduğu önemli sınırlardan biri giriş çekmeleri ve kapılar olmuştur. Yığma duvarın içerisinde oluşturulan yarıktaki kapı iç hatıl sınırında planlanmış ve giriş yığma duvar kalınlığı

kadarınca içeri çekilmiştir. Bazılarında ise kapı cephe ile aynı sınırdadır. Özellikle sıklıkla görülen şahniş tipi cumbalar evin duvar sınırlarından sokağa uzanan iç ve dış ilişkisinin şeffaflaştığı yapısal kompozisyonlardır. Şahnişler genellikle yapının giriş kapısının üzerinde konumlanmakla birlikte nadir de olsa farklı bölümlerde de konumlanmışlardır. Duvar ve cumbanın kurmuş olduğu kompozisyon bazen şahniş cumbasını şeffaf ama kapalı bir mekan bazen de bir balkon haline getirmiştir. Şahniş tipi cumbalar genellikle merkez akslara yakın bölgelerde gözlemlenmiştir. Bazı şahnişlerde ahşap işçiliği kuvvetli bir şekilde dışavurulmuştur. Bir diğer cumba kullanımında ise cumba tamamen kapalı bir konsol görevi görmüş ve üst kat oda veya odalarının sokağa taşırılmıştır. Bu kullanım genellikle kapının yapıyı merkezlediği durumlarda merkezin iki yanında olacak şekilde uygulanmıştır. Bazı köşe yapılarda ise simetrik düzen olmasa da oda hacimleri cumbalarla sokağa uzanmıştır.

Şekil 3.22. Geleneksel İzmir konutlarında giriş cephesi kompozisyonları (yazar tarafından hazırlanmıştır)

Bölge geleneksel evlerinde yapısal bütünlüğün bir diğer elemanında döşeme kompozisyonlarıdır. Döşemeler kirişler ve hatıllar aracılığı ile zemin kat yığma duvarlarından birinci kat ahşap karkasına geçişte duvar kompozisyonu ile kenetlenmiştir. Yığma duvarlarda yerleşen hatıllar kat geçişinde kirişlerle kenetlenerek döşemelerin taşıyıcı çerçevelerinin artikülasyonunu meydana getirmişlerdir. Daha kalın olan birincil kiriş yığma duvarla birleşim halindedir. Bu kirişler genellikle zemin katta oluşturulan bir iç duvar ile aynı düşey düzleme denk gelmekte ve bazı yapılarda iç duvar oluşumunda kullanılan ahşap dikmeye payandalar ile de desteklenmektedir. Birincil kirişlerin üzerinde, zıt yönde olacak şekilde konumlanan, daha ince kesitli ikincil kirişler ise sık bir şekilde yerleşerek yığma duvarların üst sınırındaki hatıllarla birleşmektedir. Döşeme kompozisyonunun belirli bölümlerinde ise üçüncül birleşimlerinde olduğu gözlemlenmiştir. Taşıyıcı ile oluşturulan ızgara olabildiğince sıkıdır, ve üstü yine ahşap malzeme ile kaplanmıştır. Döşemelerde merdiven yarıkları genellikle yığma duvarlara teğet olacak şekilde planlanmıştır ve döşeme yarığı bir veya iki noktadan dikmelerle desteklenmiştir.

Şekil 3.23. Geleneksel İznik konutlarında döşeme kompozisyonu (yazar tarafından hazırlanmıştır)

Şekil 3.24. Geleneksel İznik konutlarında merdiven ve döşeme yarıkları

Geleneksel İznik evlerinde çatı kompozisyonu yapının düşey sınırlarını tanımlamaktadır. Çatılar yapıların birinci katını sınırlandırarak alçak eğimli ve altında mekansal bir faaliyet barındırmayacak şekildedir. Çatı kompozisyonu yapıların son katlarındaki birincil ve ikincil kirişlerin üzerinde taşınmaktadır. Ahşap karkas sistem çatı kompozisyonunda taşıyıcı olarak kullanılmıştır. Dikme, mayha, mertek, aşık ve kuşaklar çatı kompozisyonun ahşap taşıyıcı elemanları olarak çatı örtüsünü taşımaktadır. Çatı kompozisyonunda, genellikle yapıların her birinde, örtü malzemesi olarak alaturka kiremit kullanılmıştır. Fakat, özellikle şahniş tipi cumbalar sokağa taşırılırken çatı da bu düzene uydurulmuştur. Şahniş tipi cumbalar alınlıklıdır, ve dolayısıyla çatı da cumba ve duvar kompozisyonları ile bağdaşmıştır. Yapılarda çatıların hemen hemen hepsinde saçaklarla çatı sokağa taşırılmıştır ve cumbalarla veya giriş nişlerinde oluşturulduğu gibi çatı kompozisyonu aracılığı ile de yapı sınırlarında ara mekanlar oluşturulmuştur.

3.4.2. İznik Geleneksel Konutlarında Çevresel Uzlaşılar ve Ekolojik Yapı Potansiyelleri

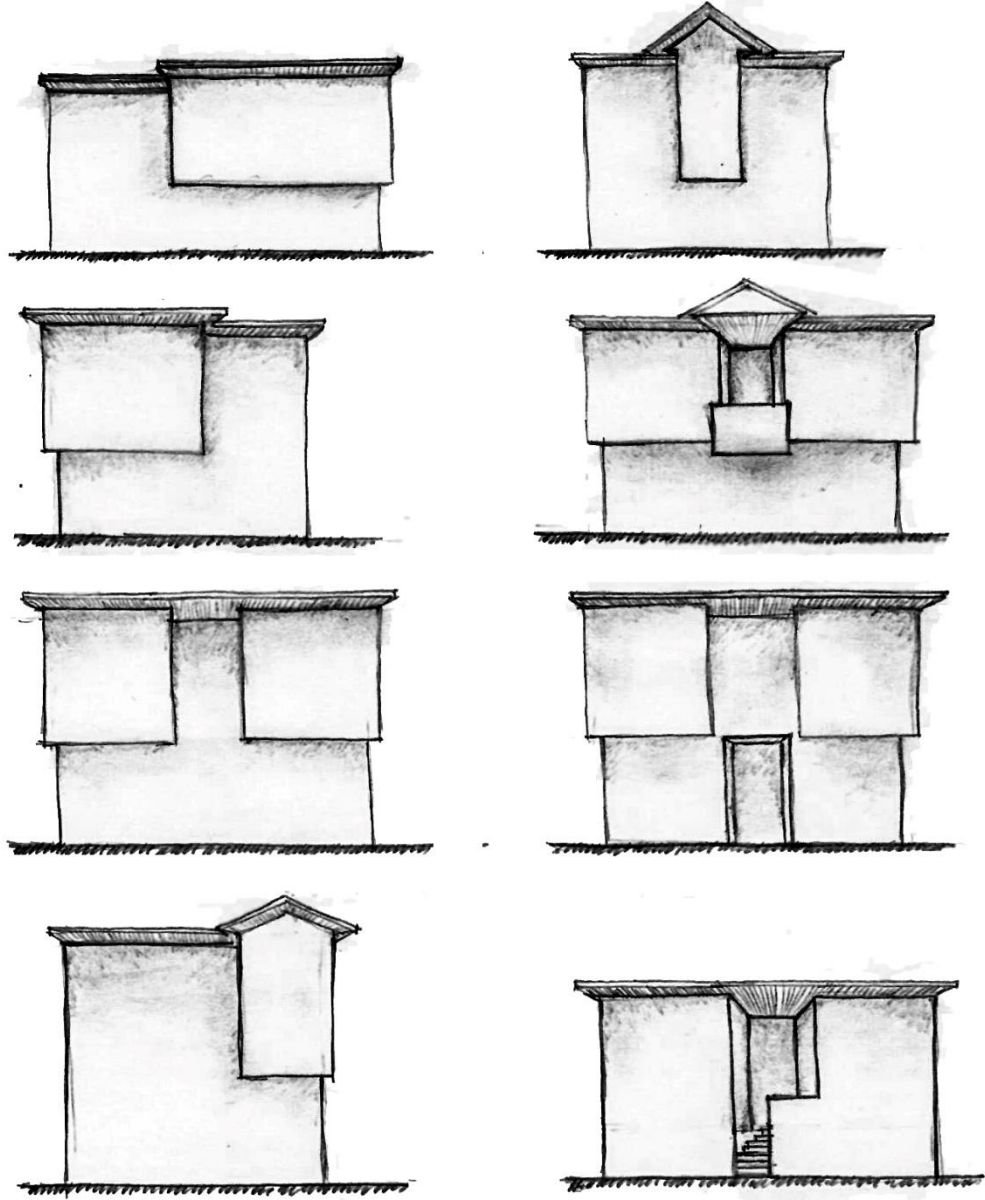
Geleneksel İznik Evlerinde Çevre ve Parsel ile İlişki

Geleneksel İznik evlerinde çevre yapının biçimlenişinde önemli bir etkidir. Yapılar cephe olduğu alanlarda işlev gören günlük faaliyetlere göre çevre ile sınırlarını

tanımlamaktadırlar. Yapı bazen çevresinde bulunan sokağa doğrudan açılırken bazense sokakla ilişkisini yanındaki bahçe ile sağlamaktadır. Yapının konumlanışı ve sınırlılık ilişkilerinin tanımlanmasında sokağın işlevi önemli bir ölçüt olmuştur (Şekil 3.26.).

Geçmiş dönemlerden bu yana yapısal yerleşimin mevcut olduğu akslarda ticari faaliyetin varlığı yapıların üst katlarının zemin ile ilişkisini kesmeye veya sınırlandırmaya yöneliktir. Bahçe aracılığı ile sağlanan ve doğrudan sokakla ilişkili olmayan girişlerde konut kullanımı zemin katta sokaktan koparılmıştır. Bazı yapılarda ise bu durumun gözetilmediği söylenmelidir. Ticari faaliyet barındıran bir çevrede olsada yapının doğrudan girişi duvar ve cumba kompozisyonları ile sokak cephesinden tanımlı haldedir. Bazı yapılarda ise giriş nişleri ve cumbalar aracılığı ile üstü kapalı yarı sınırlı alanlar oluşturularak yapının girişi sokakla ilişkide olsada sınırlandırılmıştır. Ticari faaliyetin nispeten az olduğu iç sokaklarda ise yapıların bahçe girişli veya daha derin giriş nişlerine sahip olduğu gözlemlenmiştir. İç sokaklarda tek katlı kerpiç yapılar da mevcuttur. Bu yapılar yığma temelin zeminden yükselmesi ile su basman üzerinde planlanmıştır. Giriş nişleri bu yapılarda daha derin ve sınırlıdır. Bu çeşitlilik ortamı geleneksel İznik evlerinin çevre ile iletişimine yöneliktir ve yapılar yapısal kompozisyonların aracılığı ile çevreyi sahip olunan kültürel anlayışlara göre yönlendirilmişlerdir.

Yapıların zemin katlarında yapı sınırlarını tanımlayan duvarlar genellikle kalın, az ve küçük boşluklu ve sokakla ilişkiyi sınırlandırmaktadır. Genellikle moloz yığma duvarlı zemin katlar üst katta devam etmekte olan ev yaşamını zeminden koparmıştır. Bu tipte olan geleneksel evlerin zemin katı üst kattaki konut ile zemin arasında bir hava bariyeri oluşturmuştur. Tek katlı yapılarda da yığma sistem aracılığı ile su basman yüksekliği düzenlenmiştir ve yapı yine zeminden koparılmıştır. Özellikle yığma duvarlı zemin kat duvarlarının az boşluklu olması da bu katın sokak ve çevre ile olan ilişkisini daha da sınırlandırmış ve katı çevreden izole etmiştir. Altında ticari faaliyet barındıran tamamı ahşap yapılarda ise zemin kat yine şeffaf ve sokakla ilişki içerisindedir. Birinci katlar ve çatılarda ise yapı çevreye taşırılarak doğrudan bağlantılı olan yapı sınırları yine yarı sınırlı alanlarla çevrelenmiştir. Bu katlar zemin katta göre daha boşluklu ve çevre ile daha şeffaf bir ilişki içerisinde olacak şekilde konut işlevini bünyesinde barındırmıştır.

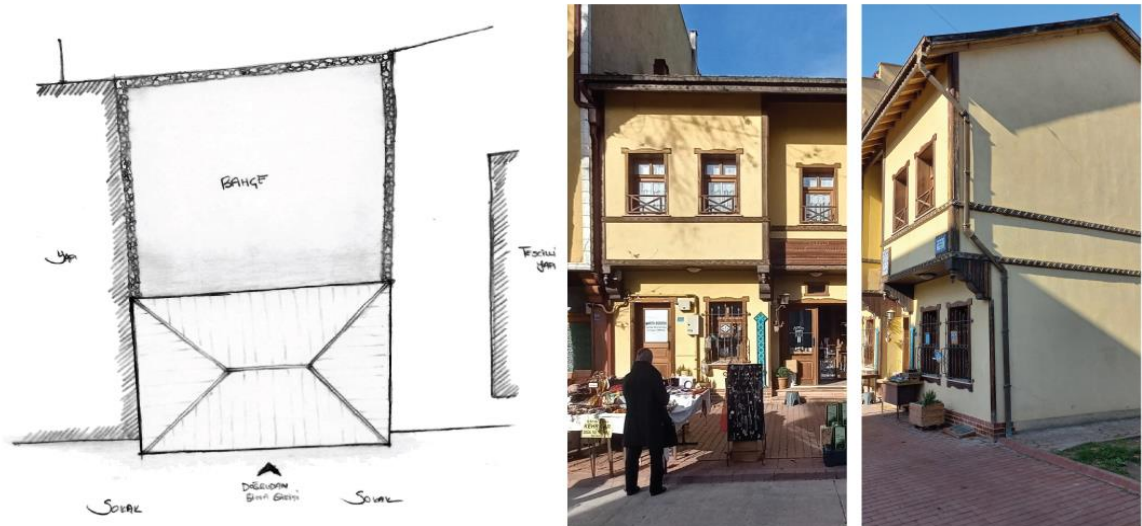
Şekil 3.25. Geleneksel İznik konutlarında giriş cephesi kompozisyonları (yazar tarafından hazırlanmıştır)

Geleneksel İznik evleri çevre ile kurduğu ilişkiler bağlamında çeşitli yerleşimlere sahiptir. Bulunduğu çevrede etmen olan kent yaşamına göre yapıların biçimlenişi, sınırlanışı ve konumlanışı değişkenlik göstermektedir (Şekil 3.26., 3.27. 3.28. ve 3.29.). Çeşitlenen yerleşim dillerine bölge evlerinin sınıflandırılabilmesi mümkündür. Geleneksel İznik ev yapıları yerleşimlerine göre bitişik ve köşe biçiminde çevresindeki sokaklarla konumlanmışlardır. Yapılarda bir diğer ölçüt ise bahçenin konumlanmasıdır. Bahçeler, bazı yapılarda girişi tanımlayarak çevre ile doğrudan ilişki içerisinde iken bazı

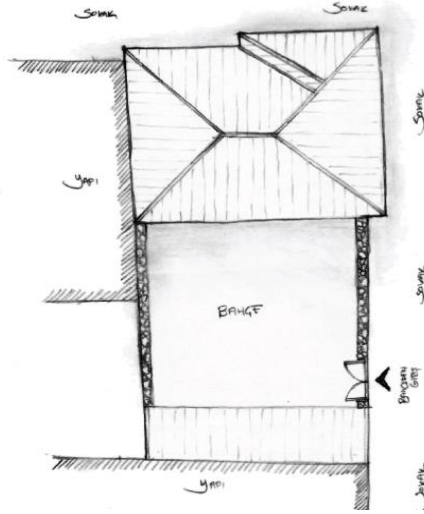
yapılarda çevre ile iletişimi mevcut değildir. Bu tipolojik çeşitlilik aynı zamanda yapıların parsel ile olan ilişkisinde de önemli bir faktördür. Yapıların hemen hemen hepsi parselin sokakla sınırlanan kenarlarında konumlanmışlardır. Bahçeler genellikle parselin yola göre arkasında kalarak yerleşim sırasıyla sokak,yapı ve bahçe şeklinde olmuştur. Bahçeden girişli yapılarda ise yapı gibi bahçe de sokağa sınırlanarak parsel kenarına cephe olmuştur.

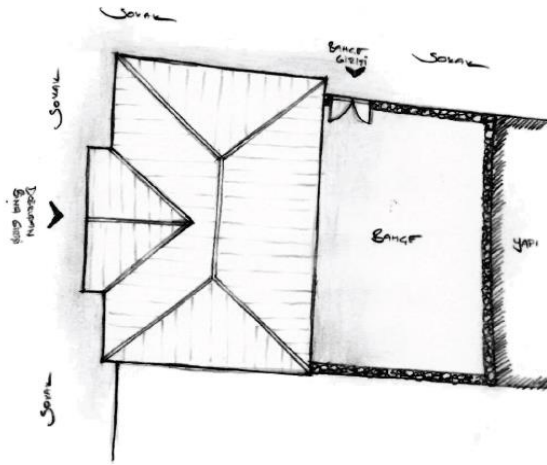
Şekil 3.26. Eşrefzade Mahallesi, 73 ada,12 parseldeki evin çevre ile yerleşimi (yazar tarafından hazırlanmıştır)

Şekil 3.27. Eşrefzade Mahallesi, 71 ada,15 parseldeki evin çevre ile yerleşimi (yazar tarafından hazırlanmıştır)

Şekil 3.28. Yenimahalle Mahallesi, 8 ada,19 parseldeki evin çevre ile yerleşimi (yazar tarafından hazırlanmıştır)

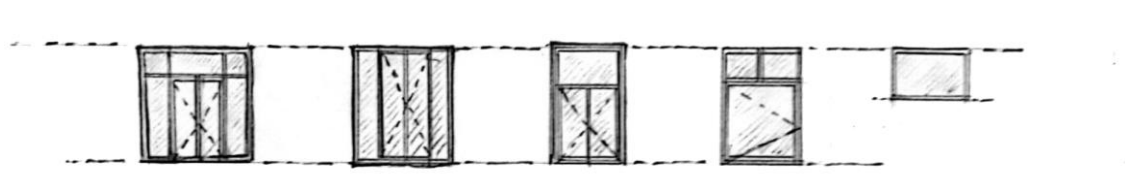

Şekil 3.29. Eşrefzade Mahallesi, 74 ada,34 parseldeki evin çevre ile yerleşimi (yazar tarafından hazırlanmıştır)

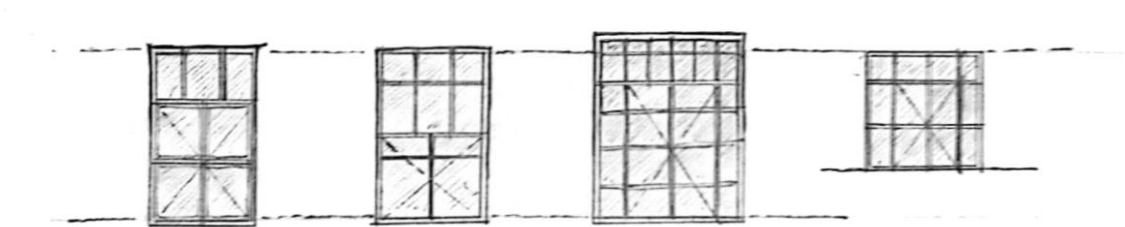
Geleneksel İznik evlerinde bahçe varlığı gündelik yaşayış için önemli bir yapısal etmendir. Parsel, yapı ve bahçe arasındaki ilişkide de bu durum gözlemlenebilmektedir. Parsel oturumunda bahçeler yapının kapladığı alanla hemen hemen eşdeğer veya daha büyüktür. Bu da kent yaşamında yüzyıllardır etkin olan tarımsal geçimin izlerine işaret etmektedir. Halen, kentte bulunan geleneksel evlerin kimisinde üstü sundurmalı şekilde oluşturulmuş kuruluk, ardiye alanları bulunmaktadır. Parseli sınırlı hale getiren

sundurmalar bazı yapılarda bahçeyi avlulaştırmış ve işlevlenmiştir. Bahçeler genellikle yol seviyesindedir ve daha geniş kapılara sahiptir.

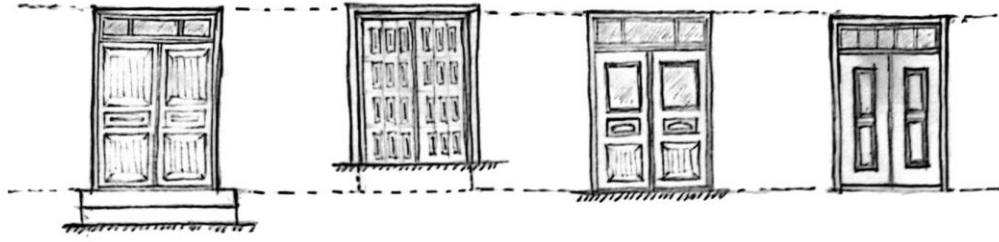
Geleneksel İznik evlerinde çevre ile iletişimin bir diğer önemli elemanları da çerçevelerdir. Bölge evlerinde başlıca çerçeve elemanları pencereler, kapılar ve bahçe girişini tanımlandıran sundurmalar. Pencere çerçeveleri genellikle birinci katlarda ya da su basman üzerinde planlanan zemin katlarda konumlanmışlardır, fakat sokak seviyesindeki zemin katlarda da nispeten küçük olan az sayıda pencereler de mevcuttur. Bu durumdan dolayı olarak da pencereler yapıda yaşamı tariflemiştir. Az sayıda pencere olan alanlarda yaşamsallık daha az iken, konut işlevli ve daha uzun süreli kullanımlar genellikle üst katlarda meydana gelmektedir. Geleneksel İznik evlerinde çerçeveler malzeme bağlamında aynı dili konuşmaktadır, fakat çerçeve dillerinde çeşitlilik mevcuttur (Şekil 3.30. ve Şekil 3.31.). Kapılar ise genellikle masif ahşap yüzeyli ve üzeri sade işlemelidir. Bazı yapılarda kapı çerçevesi içerisinde cam malzeme de kullanılmıştır. Kapı çerçevelerinde, kapıların üzerinde ışık için kullanılan bant pencereler bazı yapılarda gözlemlenmiştir (Şekil 3.32.). Bahçe girişlerinde ise bahçeyi sınırlandıran yığma duvar üzerinde konumlanan sundurma kapı alanını çerçevelemiştir ve bahçe girişi için bir saçak görevi görmüştür.

Şekil 3.30. Geleneksel İznik evlerinde zemin kat pencere çerçeveleri (yazar tarafından hazırlanmıştır)

Şekil 3.31. Geleneksel İznik evlerinde birinci kat pencere çerçeveleri (yazar tarafından hazırlanmıştır)

Şekil 3.32. Geleneksel İznik evlerinde yapı giriş kapısı çerçeveleri (yazar tarafından hazırlanmıştır)

Geleneksel İznik Evlerinde Ekolojik Yapı Potansiyelleri

İnsan yapı yoluyla çevresel arayışlarına çözüm arama gayretine olarak, yapı yoluyla çevresel bir uzlaşımı ortaya koymuştur (Erzen, 2019). Weinstock (2008) da bu süreçte evrimsel olanın, yani gelişim kültürünün sürecinin formların seçimi olduğunu vurgulamıştır. Bu önermenin yerel bir dille bütünlüğü aktaran her bir geleneksel çevre için iredenebilirliği mümkündür. Geleneksel İznik evleri içinde çevresel arayışların çözüm sürecinde yapı yoluyla edinilen kültür yorumu yapılabilmesi potansiyeldir. Özellikle, bölgede kullanılan yerel malzeme, yerel yapı dili, strüktür ve yapı elemanları ve yapının biçimlenişi çevre ile kurulan ekolojik bütünlüğe işaret etmektedir.

Geleneksel İznik evlerinde malzeme kullanımı yapının strüktürel tanımında etkin olduğu gibi yapının çevre ile olan ilişkisinde de önemli bir karar sürecidir. Yapılarda malzeme seçimi ve kullanımı yapı kültürünü teknik ve edinsel yönden kültürlerken, yapı ile kazanılan ekolojik edinimlerin yerel ölçeklerde kültürleşmesi ile de ilişkilidir. Özellikle malzeme yönünden aynı dili konuşabilen yapılar yerleşme genelinde çeşitlilik göstermektedir, aynı zamanda ise yerel bir yapı kültürünü de tanımlamaktadır. Yerel malzemenin etkinliği bu hususta önemli bir ölçüttür. Kullanılan moloz taş bölgeye yakın kaynaklardan temin edilmiştir (Karaosman, 2004). Bölgede elde edilen taşın sert ve parçalı yapısı moloz taş kullanımı ve işçiliğini geliştirmiştir. Ahşap malzeme yine bölgede bulunan meşe ağaçlarından temin edilmiştir. Kerpiç ise bir diğer yerel malzeme olarak ön plana çıkmıştır.

Yerel malzeme kullanımı yapı biyolojisi ve ekolojisi açısından yapı kültürünün oluşmasında etkin olmuştur. Yerel malzeme kullanımı ile malzemenin temini ve yapıların

oluşum süreçlerinde enerji ihtiyacı minimuma yakındır. Bu durum, aynı şekilde, yapıların kullanım süreçlerinde de malzeme ve yapısal yönden müdahale edilebilirliğine izin vermektedir. Kullanım esnasında da malzeme yönünden enerji ihtiyacı minimumdur. Yapılarda bu yönlü gerçekleşen tadilatlarda, özellikle çerçeve kapatmalar ve onarımlarda, yine yerel malzemenin kullanıldığı gözlemlenmiştir. Bölgede yapılan saha çalışmalarında özellikle duvar dolgu ve döşeme kompozisyonlarında onarımların meydana geldiği gözlemlenmiştir. Bu onarımlarda tekrardan yerel malzeme kullanılmış ve yapılar yenilenmiştir (Şekil 3.33.). Dolayısıyla, bölge geleneksel evleri malzeme yönünde kolaylıkla yenilenebilir ve müdahaleye açıktır.

Şekil 3.33. Eşrefzade Mahallesi, 5 ada, 17 parselde bulunan yapıda gözlemlenen yapı onarımları

Yapılar strüktürel yönden de bölgeye özgün yapısal çözümlere sahiptir. Özellikle ticari kullanım barındırmayan konut yapılarının zemin kat duvarlarında sıkça kullanılan yığma duvarlar ve su basman yükseltmeleri konut ve zeminin arasında bir ısı bariyeri oluşturmuştur. Gündelik ev yaşamı zeminden olabildiğince kopararak nem, toprak ve soğuk gibi çevresel faktörler ile mesafelenmiştir. Bu yolla edinilen yapısal kompozisyonlarda iklimlendirme gayreti, yapısal bir kültürleşme haline gelmiştir. Yığma sistem ile edinilen bir diğer yapısal fayda ise yapıların devamlılığı ve kullanım ömrü ile ilişkilidir. Yapılar uzun süreli dayanım sağlama potansiyelindedir. Yığma duvarlar kerpiç ve ahşap elemanlarla oluşturulan yapısal kompozisyonlara istinaden daha sağlam ve uzun ömürlüdür. Saha çalışmalarında da irdelendiği üzere fazlaca hasar görmüş yapıların yığma duvarlı zeminleri ve su basmanları halen ayakta ve çokça bozulmamıştır (Şekil 3.34.). Bu da yapıların yenilenebilirliğinde ekolojik bir fayda sağlayarak, onarımların daha hafif olan malzemeler ile meydana gelmesine sebep vermiştir.

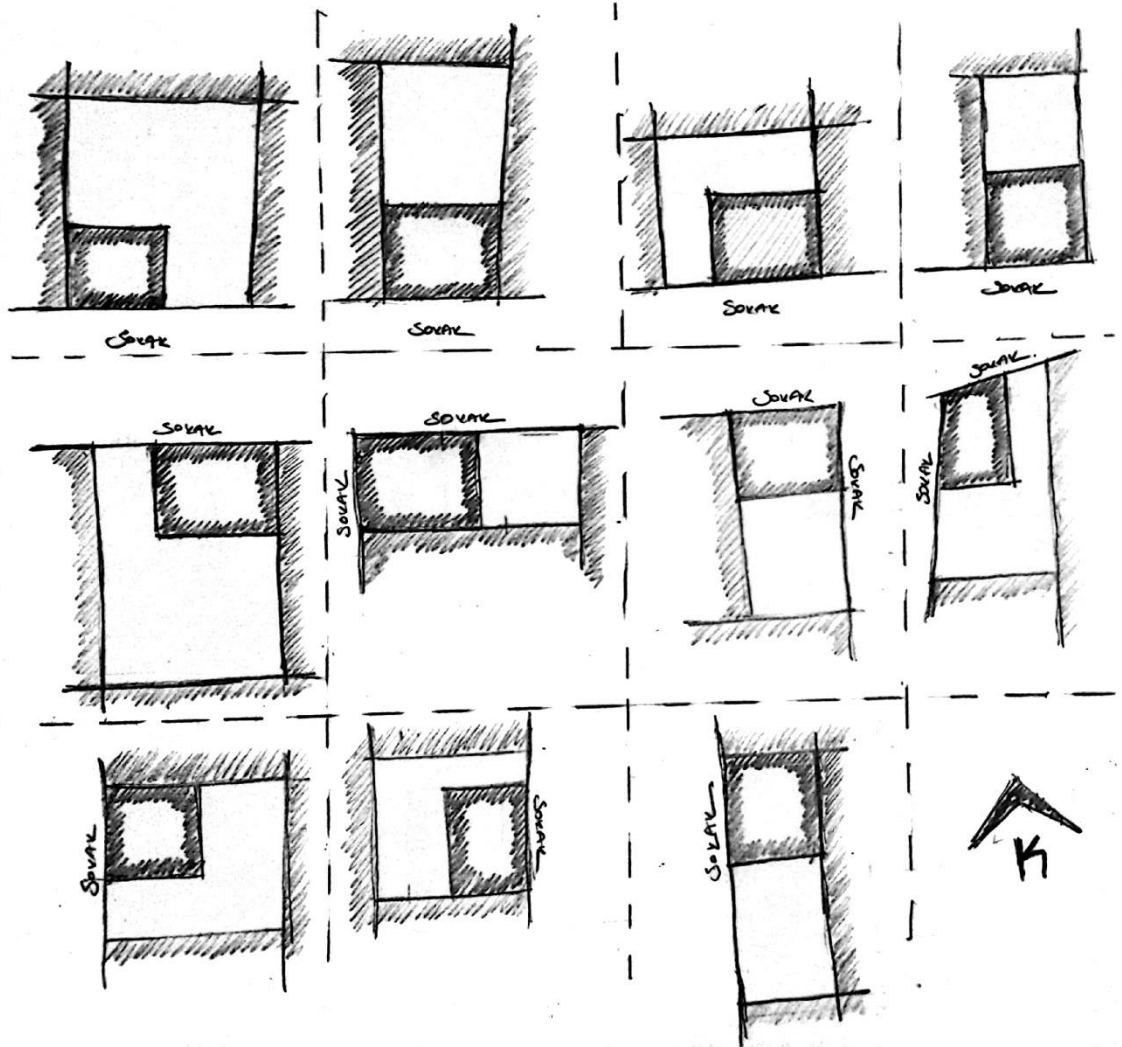
Şekil 3.34. Bölge geleneksel konut yapılarında gözlemlenen yapı bozulmaları

Yapıların üst kat duvarlarında kullanılan ahşap malzeme de inşaa sürecine yönelik strüktürel faydalardan biridir. Zupancic'e (2011) göre tektonik düşünce yapının kesitindedir ve basitçe incelenebilir, daha ağır yapısal elemanlar zemine yakın iken daha hafif olanlar zeminden strüktürel olarak uzaktır. Geleneksel İznik evlerinde de bu durum mevcuttur. Kesit üzerinden yaklaşıldığında yığma sistem üst seviyelerde yerini ahşap karkasa ve kerpiç tuğlalı dolguya bırakmıştır. Yapılar bu yolla zemin kat üzerinde de yükselebilmış ve ev hayatını zeminden koparmıştır. Moloz taşlı duvara ve işçiliğine göre çok daha hafif olan ahşap karkas üst katlarda kullanılarak enerji ihtiyacı minimize edilmiştir.

Yapılarda gözlemlenen bir diğer ekolojik kazanımda yapı strüktüründe kullanılan elemanların çok yönlülüğüdür. Yapılarda kullanılan ahşap dikme ve kaplama gibi malzemeler iç mekanın organizasyonunda dolap, tavan kaplama gibi işlevlerde de kullanılmıştır. Aynı şekilde çerçevelerde ahşap doğramalarla şekillenmiş ve pencereleri meydana getirmiştir. Kerpiç dolgu malzemesi olarak kullanılırken iken aynı zamanda sıvalarda kullanılmıştır. Yığma taş içinse yapının duvarları bir kullanım iken bir diğer kullanım bazen yapı içinde bazen de bahçede bulunan ocakların yapımı olarak örneklendirilebilmektedir. Bu hususta, geleneksel İznik evlerinde kullanılan malzeme ve strüktürel elemanların çok yönlü olduğu gözlemlenmiştir.

Yapılarda kullanıma ve öngörülen konut yaşamına yönelik kararlar da ekolojik potansiyeller barındırmaktadır. Yapıların biçimlenişinde ve konumlanmasında kentin kuzey güney yönlü merkez aksı ve doğu batı ikincil aksları etkindir (Şekil 3.35.). Bu aksın etrafında oluşan doğu batı yönlü ikincil sokaklar yapıların kuzey ve güney cephelerinin açık olmasına imkan vermiştir. Kuzey-güney yönlü yerleşim gösteren yapılarda genellikle yapıların hemen hemen hepsi güneye ilişkilidir. Güney yönde ön cephesi olan yapılar fazlaca güneşlenmekte iken kuzeye dönük olan yapılarda bahçenin varlığı güney yönde yapıları açık hale getirmiştir. Bir diğer yerleşim şekli ise doğu-batı yönlü ikincil akslarda gözlemlenmiştir. Bu yapılarda güneşlenmesini doğu ve batı cephelerinden temin etmişlerdir. Fakat, yapılar genel olarak yorumlandığında, doğrudan kuzeye bakan konut yapılarının haricinde kuzey yönünde oldukça az çerçeveler oluşturulduğu gözlemlenmiştir.

Geçmiş dönemlerden bu yana kentte konut yapıları bir bahçe kurgusunun etrafında toplanmıştır. Eyice'nin (1988) kentin tarihine yönelik derlemesinde de aktardığı üzere kentin geçmiş yerleşiminde dar sokaklar arasında bulunan kerpiç evler ve aralarında bulunan bahçeler mevcuttur. Bu yerleşim kentin tescilli konut stoğunda halen mevcuttur. Bahçeler yapılara oranla ya daha büyük ya da yapı ile hemen hemen yakın alanlara sahiptir. Yapıların genellikle iki kat olarak planlanması ve bahçelerle etraflanması yapılarda süren yaşamların zindeliğine katkı sağlamıştır. Yapılar iyi havanlanmakta, güneşlenmekte ve ışık yönünden zengin durumdadırlar.

Şekil 3.35. Geleneksel İznik evlerinde sokak, bahçe ve yapı konumlanmaları (yazar tarafından hazırlanmıştır)

Bahçelerin varlığı işlevsel yönden de kentlinin geçiminde önemli bir rol oynamaktadır. Tarımsal geçimin gelişkinliği bahçeleri işlevlendirmenin yanında bazı yapılarda zemin katlarıda depolama ve kuruluk gibi fonksiyonlarla işlevlendirmiştir. Fakat geleneksel kullanımda zemin katlar genellikle geniş bir sofa etrafında oluşan küçük odalar ve mutfak ile işlevlenmiştir. Bu katlar gün içinde üst kata göre daha nadir kullanım şemasına sahip olmuştur. Bu şekilde üst katlar işlevsel olarak da zeminden koparılmıştır. Günlük yaşayış genellikle üst katları işlevlendirerek oda bölmelerini sıklaştırmıştır. Bu sebeple zeminden kopuk olarak daha kolay iklimlenebilir alanlar olmuştur. Küçük alanlar ile ısınma ve havalanma gibi ihtiyaçlar için harcanan enerji oldukça aza indirgenmiştir.

Bir diğer önemli potansiyelde yapıların kütle artikülasyonu ile sağlanmıştır. Saçaklar ve cumabalar bölgenin geleneksel yapı stoğunda yapı diline yönelik önemli kültürel verilerdendir. Yapılarda strüktürel kompozisyonlar ile oluşturulan saçak ve cumba taşırmaları yapı etrafında yarı sınırlı alanları meydana getirmiştir. Yarı sınırlı alanlar ile yapılar doğrudan iklimsel koşullardan olabildiğince arındırılarak, yapısal imkanların el verdiği ölçüde yağmur ve kar gibi iklimsel durumların cephe ile temas etmemesine özen gösterilmiştir. Oluşturulan yarı sınırlı alanlarla giriş alanları tanımlanmış ve yapının en çok kullanılan dış mekan alanı olarak yapı çevresi ve girişlerde direkt iklimsel temas engellenmiştir. Bu şekilde yapının kullanım konforuna dair önemli biçimsel artikülasyonlar oluşturulmuştur.

4. BULGULAR VE TARTIŞMA

Tez çalışması, bu bölümün kapsamında öncelikle literatürde elde ettiği veriler aracılığı ile çalışmanın hedeflediği bulguları değerlendirmiştir. Literatürde elde edilen verilere istinaden belirlenen çalışma evreni ve örneklem üzerinde yapılan çalışmalarda elde edilen veriler değerlendirilerek, somut bulgular irdelenmiştir. Ortaya koyulan bulgular ile birlikte küresel süreçlerin kültürel yoksunluk ortamlarında yapı kültürünün ve kültürel sürdürülebilirliğin önemi ve sağlanabilirliği tartışılmıştır.

4.1. Kültürel Sürdürülebilirlik İdeolojisi İçinde Yapı ve Yapı Kültürü

Kültürel sürdürülebilirlik, sürdürülebilir kalkınma kavramının gelişim sürecinin yakın geçmişinde ön planda olan tartışma konularındandır. Küresel süreçler ile birlikte kültürel çeşitlilik ortamının tahmin edilen etkileşimi meydana getirirse dahi, çeşitliliğin devamlılığını sağlayamadığı irdelenmiştir. Transkültürelleşme, bireyleşme, tektipleşme gibi problematik kültürel durumlar doğmuştur. Bu sebeple kültür kavramı toplumların sürdürülebilirliği için önemli bir dayanak haline gelmeye başlamıştır.

Kültürel sürdürülebilirlik yaklaşımları son yıllarda pek çok bilimsel ortamda tartışılarak bu konuda birçok yayın ortaya koyulmuştur. Bu yayınlarda sürdürülebilir kalkınma modeli üzerinde kültürel sürdürülebilirlik kavramı tanımlanmış ve model içerisindeki yerine dair fikirler ortaya koyulmuştur. Literatürde elde edilen verilere göre kültür, sürdürülebilirlik tartışmalarına kapsayıcı bir yaklaşımda bulunan bir dayanak olma potansiyelindedir. İnsanla, toplumla, çevre ile ve gelecek ile ilişkili olan kültürün bu yaklaşımda yadsınamaz bir yaklaşım olduğu irdelenmiştir. Çevresel, sosyal ve ekonomik boyutların her birinin insanla bağdaşan kültür ile birlikte sentezlenebilirliği önemli bir potansiyele işaret etmektedir ve kültürel sürdürülebilirlik kavramını öne koymaktadır.

Varolma ve varoluş eylemleri ile insanlığı ile bağdaşan kültür kavramı insanlığın geçirdiği her bir süreç ile ilintilidir. Kültür geçmiş ile gelecek arasında uzanan iletişimsel ve aktarımsal ortamlar bütünüdür. İnsanın icraatında olduğu her bir davranış, düşünce, yapıt ile ilişkilidir. Bu icraat ortamlarından biri de kuşkusuz mimarlıktır. Mimarlık hem düşünsel hem yaşamsal verileri barındıran, hayatla ve bir o kadar da fikirle ilişkili olan yapıtların meydana getirme uğraşısıdır. Bilinçli gayelerin, düşünsel bir arka planda

kurgulanan gayret ile bir işleve dönüşme ve deneyimlenme sürecidir. Kültürün süreçselliği gibi mimarlığın da süreçselliği mümkündür ve küresel ortamla ile birlikte kültürel yoksunluk ortamı mimarlığın çeşitliliğini, kültüre yönelik değerlerini ve özgünlüğünü tehdit etmektedir. Literatürde elde edilen verilere göre bu duruma etkin bakış açısı mimari kültürün tanımlanmasıdır ve analizinin mimari çalışmalara altlık olmasıdır.

Kültürel bir perspektifte mimarlık icraasının da süreçselliğinden bahsetmek mümkündür. Rapoport'un da aktardığı üzere geçmiş süreçler ve bu süreçlerin parçalara ve tanımlara indirgenebilmesi kültürün ifşası için bir yöntemdir. Mimarlık kültürünün ifşasında da mimarlık eyleminin parçaların tanımlanabilmesi önemlidir. Bu indirgeme süreci öncelikle mimarlığın temel ürünü olan yapıyı ve yapı kültürünü ortaya koymaktadır. Yapı ve yapı kültürü mimarlığın ifşası olarak yorumlanabilir. Yapıya yönelik gayretin (mimarlık fikri ile yapma-etme) arkasındaki fikir, tekhne, teknik ve tektonikler de yapı kültürünü indirgeyerek, yine yapı kültürünün ifşası olmaktadır. Tekhne ve tektonik, mimarlık amacı altında yapı kültürüne yönelik edinimlere ışık tutmaktadır. Yapı üretme fikri ile girilen süreçte edinilen kültürel pratikleri, öğretileri ve kazanımları içerisinde barındırmaktadır. Frampton'a (1995) göre şiirsel olan tektonikler ve tektonik edinimler yapı kültürüne sanatsal bir perspektif sunmaktadır. Başka bir deyiş ile tektonikler insana dokunan ve empatiye yönlendiren algıları meydana getirmektedir. Yani, belirli bir zaman diliminde belirli toplulukların diğer topluluklara, çevreye ve geleceğe açtığı kapılardır. Bu sebeple tektonikler yapı kültürünün ifşasında yapısal edinimlerin, biçimlenişin ve beklentilerin önermeleri olmaktadır.

Elde edilen literatür bulgularında göre kültürel süreçler iletişimsel bir örüntüde uzlaşsal bir anlayışın da habercisidir. Kültürleme ve kültürlenme süreçleri bu uzlaş ortamının kısa bir tarifiidir. Bu yolla fikirler bağdaşır, algılar hareketlenir ve etkileşimin bahsi mümkün hale gelmektedir. Erzen'in de aktarmış olduğu şekilde kültürel pratikler insan ve doğa arasındaki etkileşimin birikimi haline gelmektedir. İçerisinde insanca fikirler barındıran yapı kültürünün de bu etkileşimden farklı olamayacağı ortadadır. Bu perspektifte yapı, temelinde doğa ve insan bağdaşımını barındıran uzlaşsal bir duruşu tariflemektedir. Dolayısı ile tektonik parçaların bütünlüğü olan yapı insanın doğa ile giriştiği uzlaşsal bir

sürecin, yani kültürünün ifşası ve tarifidir. Bu süreç mimari ürünün yapısal varlığı boyunca devamlıdır ve geleceğe yöntemsel fikirler sunmaktadır.

Kültürel sürdürülebilirlik her bir insan faaliyetinde ortaya koyulan kültürel pratiklere dair olmakla birlikte yapı kültürü ile elde edilen pratiklerle de ilintilidir. Yapı kültürü, insanlıkla bağdaşan her bir kültürel pratikte olduğu gibi kültürel sürdürülebilirlik için önemli veriler içermektedir. Özellikle geçmiş kazanımları aktararak çevre ile güdülen uzlaşma ortamının hatırlatıcısı olmaktadır. Her bir kültürel olgunun sürdürülebilirliğinde olduğu gibi yapı kültürü de uzlaşsal edinimlerin yansıması haline gelerek, kültürel süreçlerin kültüre yönelik sorunsallarına karşıt bir duruş ile, Brundlant Report'da (1987) da ele alınan gelecek nesillerin yaşama kabiliyetlerini elinden almadan geliştirilebilecek mimari sürdürülebilirlik modeli için kuvvetli potansiyeller barındırmaktadır.

Kültürel sürdürülebilirliğin uygulanabilirliği konusunda pek çok yayın ortaya koyulmuştur. Fakat, günümüz sürdürülebilirlik yaklaşımlarında kültür halen önemli bir bağlama oturamamaktadır. Bu durumu sosyal yaşayıştan, ekonomik düzenden ve pek tabii ki mimari gelişimden çıkarabilmek mümkündür. Literatürün de ele aldığı üzere küreselleşme mimari bir mahrumiyet ortamını da meydana getirmektedir. Bu hususta, tez çalışması bir model ve aynı zamanda mimari ve kentsel ortamlarda yönetsel bir yaklaşımın gerekliliğini saptamıştır. Bu arayışta tez çalışması “Yavaş Şehir Organizasyonu” ile ortaya koyulan kentsel politikaları bölgelere has olan kültürlerin sürdürülebilirliği konusunda etkin bir yaklaşım olarak irdelemiştir.

4.2. Yavaş Şehirler, Kültürel Sürdürülebilirlik ve Yapı Kültürünün Sürdürülebilirliği

“Yavaş Şehir Organizasyonu, (Cittaslow)” kentlerin özgün potansiyellerini kendi kendine yetebilme çabasında değerlendirme, değerlendirme ve sahneleme konusunda faaliyet gösteren ve kentleri teşvik eden uluslararası ölçekte bir program ve organizasyondur. Kentlerin bölgesine ve kültürüne has olan potansiyelleri yavaş şehir programının başlıca temellerini belirtmektedir. Kısaca program, yalnızca üst ölçekten tanımlamalara dayanmadan aynı zamanda kentlere kent ölçeğinde yaklaşma potansiyeline sahiptir.

Kültürün çeşitliliği ve yerel tanımları organizasyonun ideolojik temellerinde önemli bir arayüzdür.

Yavaş şehir ideolojisi kentin kültürünün öncelikli bir tanımına ihtiyaç duymaktadır. Bu durum yalnızca kültürel yapıtlar, tanımlar ve kazanımlardan ibaret değildir. Kentlinin yaşama şeklinin oluşum sürecinde etkin olan kültürel duruşu organizasyonun ana fikri haline getirmektedir. Kentin coğrafik özelliklerinden, ikliminden ve kısaca doğal ortamından doğan ve bu çevresel duruşu insan ile bağlantılı her bir durumla bağdaşım halinde olarak yaşama biçimlerini yönlendiren kültürel pratikleri keşfetmek çabasıdır. Bu sebeple yavaş şehir ideolojisi doğa ve insanın bağdaşım ortamı olarak kültür yorumunu yapabilmektedir. Yöntemsel olarak her bir kente ve kültüre göre nitelenebilir ve evrilebilir yaklaşımlar üretebilmektedir. Bu yönü ile değişken fakat kapsayıcıdır ve kültürel sürdürülebilirlik için kültürü kuvvetli bir ana fikir olarak ele alabilme potansiyelindedir. Bu bağlamda küresel ortamın kültürel yoksunluğuna tekrar kültürel özgünlüğü aşılayabilecek kültürel sürdürülebilirlik paradigması olarak yorumlanma potansiyeline sahiptir.

Yavaş şehir ideolojisinde ve kentlerinde yerel kültür, kentin devamlılığı ve gelecek nesillere halihazır yaşamı aktarabilmek içindir. Günlük yaşayış, aile, mutfak, komşuluk gibi rutinler, kaygılar ve beklentiler gibi davranışsal duruşlar ve geçim, ev, kent hayatı gibi yerel değerler yavaş şehirlerin önemli kültürel pratikleridir. Yerel kültürel pratikler yavaş şehirlere geleceğe yönelik kültürel olarak kabul edilmiş ve deneyimlenmiş bir şekilde yöntemsel önermeler sunmaktadır. Yerel kültür, yerel ürün ve yerel hayatla bağdaşmakta olan mimarlık ve yapı kültüründe yavaş şehir ideolojisi için önemli verileri meydana getirmiş ve getirmektedir. Yerel yöntemler ile yapının tarifi mimari ile ilişkili olduğu kadar bölgenin coğrafyası, iklimi, gündelik yaşamı ve kentlinin rutinleri ile doğrudan ilişkilidir. Yapı kültürü deneyimlenmiş yerel kültürün ifşası durumundadır. Bu durum da mimarlığı yavaş şehir ideolojisinde önemli bir pozisyona koymaktadır. Kentin sahip olduğu yerel kültür ortamında çevre ve insanın uzlaşsal duruşu olarak yapı kültürünün tarifi ideolojinin hedeflerine ulaşmak gerekliliktir.

Yapılan literatür taramaları ve örnek incelemelerinde yavaş şehir ideolojisinin uluslararası ölçekte kentsel ve kültürel çeşitliliğine dair bulgular elde edilmiştir. Elde

edilen bulgulara göre yerel kültür çeşitliliğin sağlayıcısı konumunda yavaş şehirleri özgün kılmaktadır. Mimarlık ve yapı kültürü de bu özgünlüğün en önemli ifşaları olarak ön plana çıkmaktadır. Yavaş şehirlerde yapı kültürü çevreyle, ekolojiyle, yerel yaşamlarla, yerel kaygılar ve beklentilerle ilişkilidir. Yapı kültürü, yapı yolu ile deneyimlenmiş kültürel pratikleri içinde saklayan ve bunları naif bir şekilde dışavuran önemli kültürel ürünlerdir. Özgün ve yerel yapı kültürünün sürdürülebilirliği de programın yerel kültürü devamlı kılma çabasında önemli bir faktör haline gelmektedir ve bulgulara göre saptanan potansiyel tez çalışmasının problemine çözüm odaklı bulunmuştur.

4.3. İznik Yavaş Şehri'nde Yapı Kültürü Bulguları ve Kültürel Sürdürülebilirlik Potansiyelleri

İznik Kenti yakın geçmişte yavaş kent olmaya hak kazanmış zengin kültürel çeşitliliği ve özgün kültürel pratiklere sahip bir yerleşimdir. Kent özellikle doğal ve ekolojik çevresi ile tarihsel süreçler boyunca önemli bir yerleşim yeri olmuştur. Bölgenin uzun yıllarca insan hayatına yerleşim olması bölgede kültürel faaliyetlerin köklüleştirerek, yine kültürel ortamı kent ile bağlamlaştırmıştır. Geçmiş zamanlardan günümüze aktarılan somut ve soyut kültürel edinimler kentin bugünkü duruşunda da mevcut konumdadır. Soyut ve somut kültürel değerlerde günümüz kentinde halen geçmiş pratiklerin birer yansıması olarak günümüz ve gelecek ile temas halindedir. Yavaş şehir olarak İznik kentinde, özellikle kent hayatında kültürleşmiş pek çok uğraşı, zanaat ve gelenekler teşvik edilmekte ve kent hayatındaki yeri tekrardan ele alınmaya çalışılmaktadır. Pek çok yerel ürün tescillenmekte ve zanaatler canlandırılmaktadır. Yerel tarım uğraşısı, tarım ürünleri, çinilik, mimari kültürün ortaya çıkarılması gibi çabalar yavaş şehirlere katılım ile birlikte İznik kentinde önemli çabalar olmuştur.

İznik kentinde mimari kültür kent formasyonunda önemli bir arayüzdür. Uzak geçmiş dönemlerde inşaa edilen ve hala kentte varlığını sürdüren yapılar İznik kentini çok katmanlı bir kültür ortamı haline getirmiştir. Kent Bizans döneminden kalan sur sınırları içerisinde pek çok mimari kültür mirasını içerisinde barındırmaktadır. Özellikle geç Osmanlı dönemi öncesinden çokça yapı kentte halen mevcuttur. Fakat, zamansal bir yaklaşımla kentte yapılan saha çalışmaları ve elde edilen bulgulara göre kentte geç Osmanlı döneminden sonrasından gelen yapıların sayısı önceki dönemlere göre oldukça

azdır. Bu dönemlerden kalan konut yapıları kent merkezinde nadir ve endemik kalmıştır ve tescil kanunu ile koruma altındadırlar. Elde edilen bulgulara göre İznik kentinde geleneksel konut yapıları bölge ile özdeşleşen karakterdedir ve geleneksel bir yapı dilini konuşmaktadırlar. Geleneksel konut yapılarının kentte varlığı deneyimsel olarak bölge yerel hayatında yapı kültürünün pratiklerini yansıtmaktadır.

Tez çalışması bu bölümde geleneksel İznik konutlarına dair elde ettiği kültürel bulguları değerlendirmiştir. Bölgeden elde edilen bulgular çevre ve insan arasındaki uzlaşıl duruşu tariflemek hedefindedir. Yapılan saha çalışmaları ile birlikte elde edilen veriler tektonik ve çevresel uzlaşılar olarak değerlendirilmiştir. Tektonik uzlaşılar için bulgular yapının parçalarına değinerek yapı yapma düşüncesi yoluyla deneyimlenen kültürel pratikleri ortaya koymuştur ve yapının, yani bütünüün ifşasını irdelenmiştir. Bu şekilde yapı kültüründe geleneksel dilin arkasındaki kültürel pratikler ve kültürlenme durumu analiz edilmiştir. Saha çalışmaları bir diğer perspektifte yapılara çevresel bir ölçekte yaklaşmıştır. Yapma-etme ile ilişkili olmakla birlikte deneyimsel olan bu kültürel ortamların çevresel uzlaşılar ile ifade ettiği kültürleşme duruşu saptanmıştır. Deneyimsel boyutta da geleneksel dilin varlığı irdelenerek yapı kararlarında ve kullanımında edinilen yöntemler saptanmıştır.

İznik kenti geleneksel evlerinde tektonik bulgular malzeme, yapısal elemanlar ve yapısal kompozisyonlar olarak irdelenmiştir. Bölgenin yerel coğrafyası ve doğası yapı kültürünün malzeme dilinin kaynağıdır. İznik geleneksel konutlarında malzeme doğadan alınarak çokça müdahale görmeden yapısal bir eleman haline gelmiştir. Moloz taş, ahşap, kerpiç başlıca elemanlar olarak ön plandadır. Moloz taş genellikle biçimlenmeden irili ufaklı kullanılmıştır. Moloz taşlı alt katların üzerinde veya bazen bütün yapının konstrüksiyonunda tercih edilen ahşap daha özenli ve düzgünce biçimlenmiştir. Biçimlenme sade ve naiftir, nadir yapılarda ise süslü ve semboliktir. Ahşap işçiliğinde etkin olan sebep bölgede tarım gibi uğraşların ahşap malzeme ile kentlinin bağdaşımında etkinliğidir. Halen kent içinde ahşap zanaatinin etkinliği gözlemlenmektedir. Kerpiç ise önemli bir dolgu malzemesidir. Hemen hemen geleneksel evlerin hepsinde ahşap karkasın aralarını dolduran dolgu blokları kerpiç malzemeden elde edilmiştir. Blok biçiminde uygulanmıştır. Tek katlı yapılarda ise tamamı kerpiç evlerin bulunduğu gözlemlenmiştir. Endemik konut yapılarında ise taş dolgunun da olduğu literatürde

irdelenmiştir. Bölgede yapılan saha çalışmalarında incelenen yapılarda malzeme tercihi yönünde çeşitlilik mevcut olsa dahi taş, kerpiç ve ahşap malzeme oluşan yapı dili irdelenmiştir.

Genel bir dilde bölge yapıları taş, kepiç ve ahşap malzemenin tektonik birlikteliği ile meydana gelmiştir. Malzemeler biçimlenme ve birleşme yöntemleri ile yapısal elemanlar haline getirilmişlerdir. Yığma duvarlı yapılarda taş ve kerpiç sıklıkla kullanılmıştır. Moloz taşlı yığma sistem köşe ve kenarlarda nizami, yüzeylerde ise daha küçük ve şekilsizdir. Ahşap hatıllarla taşıyıcı sistem düzenlenmiş ve moloz taşlı yüzeyler düzgünleştirilmiştir. Ahşap malzeme ile elde edilen karkas sistem zemin veya zemin katta yükselerek yapıları yükseltmiştir. Ahşap ve taş malzeme bağdaşımı yığma sistemin üst hatıllarında meydana gelmektedir. Karkasların içerisinde kerpiç bloklı dolgu nizamidir ve karkaslarda bulunan ara diki ve payandalar ile bağdaşım içerisinde. Karkas yapı, yapıların üst sınırında, çatı konstrüksiyonuna evrilerek yapının üst yüzeyini tanımlamıştır. Bu bağdaşım da ise ahşap kirişler ve dikmeler önemli rol oynamaktadır. İncelenen konut yapılarında yapısal elemanlar tektonik elemanları ve birleşimleri ifade etmiştir. Birleşimler bölge yapı kültüründe çeşitlilik ortamını meydana getirmiştir. Ahşap yapı elemanları yapısal birleşimlerde etkin strüktürel görevler edinmiştir. Ahşap yapı elemanlarının etkinliği hemen hemen bölgedeki bütün yapılarda irdelenmiştir. Özgünlüğünü nispeten koruyabilmiş yapılarında ise ahşap elemanlar cephelerde çıplak kalmıştır ve işçilik dışavurulmuştur. Elde edilen verilere göre bölgenin yapı kültüründe ahşap elemanlar zanaatsal bir araç haline gelmiştir.

Geleneksel İznik evlerinde malzemedan alınan referanslar ile yapı elemanları oluşturulmuştur. Yerel malzemenin imkanları dahilinde taşlı yığma sistem, kerpiç bloklı dolgu ve yığma, ahşap karkas sistem gibi yapısal elemanlar tektonik birlikteliği ve yapısal kompozisyonları meydana getirmiştir. Yapı dilinde kompozisyonlar malzeme ve yapı elemanları oluşumundan doğan çeşitlilik ortamları olarak yapılarda kullanıcı beklentilerine yönelik çözümler üretmiştir. Yapısal kompozisyonlar yapının kat sayısı, sokak ile kurduğu ilişki, bahçe kurgusu, konut içerisine yönelik yaşamlar, yaşam stilleri gibi kültürel parametreler ışığında bütünlüğe kavuşmuşlardır. Duvar, döşeme, çatı, çerçeveler, cumba ve saçak gibi yapısal kompozisyonlar yerel malzeme, teknik bilgi ve bölge konut kültürünün harmanlandığı bir ortam olmuştur. Elde edilen bulgulara göre

bölge kültürü tektonik bütünlüğün sağlayıcısı konumundadır, aynı zamanda tektonik kültür de bölge kültürünün ifşa duruşu olmaktadır. Tektonik duruşu ile bölge yapılarının tipik bir kültürel dili konuştuğu saptanmıştır.

Tektonik kültür, yerel ve bölgeye has olan yapı kültürünü analizini mümkün kılmıştır. Malzemenin yapısal elemanlara ve sonrasında kompozisyonlara dönüşerek yine yapısal olan bütünlüğe ulaşma süreci bölgenin tektonik kültürü ve uzlaşısı olmaktadır. Elde edilen bulgulara uzlaşılabilir bir yapılaşma aracı olan tektonik kültürü, yapı kültürünün yine bölge kültürü ile etkileşimine işaret etmiştir. Yapı yolu ile kurulan yerel ile ilişki tektonik kültür aracılığı ile dışavurulmuştur.

Geleneksel İznik evlerinde yapısal kompozisyonlar aynı zamanda kararlardır. Yerel malzemenin biçimlenişi ve kompozisyonlara dönüşmesinde olduğu kadar yapının çevre ile uzlaşılarında da kararlar mevcuttur. Yapılar çevresinde bulunan sokaklarla doğrudan sırt sırtıdır. Bu doğrudan bağlantı yapısal kompozisyonlar aracılığı ile yarı sınırlı alanlara dönerek saçak altı, cumba altı ve giriş nişleri gibi alanlar yaratmıştır. Bu sınırlı alanlarla çevre koşullarının yapıya doğrudan ulaşımı önlenmiştir. Bahçeler yapıların konumlanışında etkindir ve genellikle çevreden doğrudan bir girişe sahiptir. Çevre ile sınırlanmada bahçelerde önemlidir. Bölge kültürünün yapı kültürüne bir yansıması olan bahçeler ev halkının geçimine yönelik işlevlerde kullanılmıştır. Bazı yapılarda bir ocak iken, bazı yapılarda ardiye ve kuruluk gibi alanlara dönüşmüştür. Bu işlev bazı yapılarda geniş sofalı zemin katlara da tesir etmiştir. Yapıların zemin katlarında genellikle geniş bir sofa girişi karşılamaktadır. Zemin katlarda çerçeve varlığı oldukça azdır. Ev hayatı üst katlara taşınmış ve bu yolla konut işlevi zeminden koparılmıştır. Genellikle oda bölmeleri üst katta planı bölerek küçük fakat işlevli iç mekan dolapları ile donatılmıştır. Bu şekilde odalar işlevli ve konfor yönünden kolay ısınabilir ve havalanabilir kılınmıştır.

Çevre ile ilişkiler yolunda alınan kararların yapısal projeksiyonları yapı kültürünün uzlaşılabilir yaklaşımları olarak irdelenmiştir. Bu uzlaşılabilir ortamda malzeme, yapısal kompozisyonlar ve işlev yönü ile yapılar ekolojik potansiyeller barındırmıştır. Yerel bir dilde yerel malzeme ve bölge kültürünün yansımaları ile geleneksel İznik evleri ekolojik yapı niteliği göstermektedir. Elde edilen bulgulara yapı kültürünün çevre ile kültürleşme sürecinde çevre uzlaşıları bölge yapılarının geleneksel dilinde özgündür.

Bulguların ışığında yapı kültürü bölgeye has kültürlerin yansıtma ve aktarma potansiyelinde olduğu saptanmıştır. Yerel verilerin sentezlenme biçimi olarak geleneksel İznik evlerinde üretilen konut yapıları bölge kültürüne ait önemli veriler içermektedir. İncelenen yapılar yakın süreçte Cittaslow Organizasyonu'na katılmış İznik kentinin kültürel yönden kendi kendine yetebilmesi ve gelecek nesillere bu kültürel edinimleri aktarabilmesi için önem arz etmektedir. Yavaş şehir ideolojisini benimseyen İznik kentinin kültürel sürdürülebilirliğinin sağlanması için yapı kültürü potansiyel veriler içermektedir. Örneklem olan İznik kentinde mimari ve yapı kültürünün bölge kültürü ile olan ilişkisinin bahsi, organizasyon dahilinde olan bütün yavaş şehirler için de mümkündür. Dolayısıyla, Yavaş Şehir Organizasyonu kent kültürüne dair verileri bağdaştırabilme ve bu bağdaşımı sürdürülebilme kapasitesine sahip bir ideoloji ortaya koymakta ve küresel düzen içinde kültürel yoksunluğun tehditi altındaki kentlere kültürel sürdürülebilirlik modeli sunmaktadır. Yapısal yolla irdelenen kültürün sürdürülebilme potansiyeli ile birlikte yavaş şehirlerin mimari kültürün sürdürülebilirliğini de sağlayabilme konusunda önemli kentsel politikalar üretebileceği bulgulanmıştır.

5. SONUÇ

Tez çalışması kapsamında insanlık çağının küreselleşme düzeni tanımlanarak içerisinde bulunulan kültürel yoksunluk ortamına karşıt duruşlu kültürel bir model ve sürdürülebilirlik arayışı ve önerileri ele alınmıştır. Konu bağlamında küreselleşme ve sürdürülebilirlik kavramları tanıtılarak kültür odaklı bir perspektifte değerlendirilmiştir. İnsanlığın varoluşundan bu yana bilince yönelik yapma-etme kavramının dışavurumu olan mimarlık uğraşısının önündeki problematlere değinilerek, yavaş şehir ideolojisinin kültürel teşvik ortamlarında mimari kültürün sürdürülebilirliği ve kültürel sürdürülebilirlik potansiyelleri incelenmiş ve konu bütünlüğü sağlanmıştır.

Çalışmada öncelikli olarak küresel ortam, küresel kültür ve küresel yaşama dair literatür verileri verilmiştir. Küreselleşme ile hedeflenen zenginliğin yanında mahrumiyetler de aktararak, kültürle alakalı olan pek çok bilinç dışavurumu gibi, mimarlığın da karşılaştığı tehditlere değinilmiş ve kültürel bir model gerekliliği aktarılmıştır. Bu hususta sürdürülebilir kalkınma modelinin günümüz mimari çevrelerinde en gelişkin önermeleri barındırdığı saptanmış ve kültür yönündeki gelişimi incelenmiştir. Sürdürülebilirlik gelişimi içerisinde etkin hale gelen kültürel söylemlerin akabinde küresel ortama kültürel sürdürülebilirlik modeli yaklaşımı gerekliliği irdelenmiştir. Yavaş Şehir Organizasyonu (Cittaslow) tanıtılarak, yerel kültürün ve yapı kültürünün sürdürülebilirliğe dair yöntemsel bakış açıları sunabilme potansiyelleri incelenmiştir. Yavaş şehirlerde bulunan yerel yapı kültürünün analizine ve incelenmesine dair kavramsal ideoloji ve araçlar irdelenmiştir. Yapı kültürüne dair literatür taranarak insan ve çevrenin etkileşimde meydana gelen uzlaşılı ortamı olan tektonik ve çevresel tutumlar tanıtılmıştır.

Bu çalışma, yapıyı bir yapma-etme süreci olarak ele alır ve yapıları insanın çevreyi yorumlama ve yerleşme süreciyle ilişkilendirir. Yapı, insanın yaşam beklentileriyle çevreyi algılama ve yerleşme eylemidir. "Techne", yapıyı oluşturan bilinçsel güdüler olarak yapının oluşumuna, malzeme seçimine ve çevrenin yorumlanmasına atıfta bulunur. Yapma- etme faaliyetinin yapısal anlamlarla bütünleşme süreci, tektonik yapıları meydana getirir. Tektonikler, yapı aracılığıyla kazanılan kültürün fiziksel ifadesi olarak bölgesel kültürel yaşamın yansımasıdır. Bu nedenle, kararlar, yapım ve yapısal süreçler önemli kültürel verilere işaret eder.

Tektonik kültürün bölgesel yaşamla ilişkisi, insan ve çevre etkileşiminden kaynaklanır. Çevrenin yerleşme sürecinin bir sonucu olarak ortaya çıkan tektonikler, insandan ve yerel koşullardan bağımsız değildir. Dolayısıyla, tektonik yapılar, yapı kültürünün bölgesel kültürle bağlantılı bir bağlamda kurulmuş bir ifadesidir. "Yavaş Şehir" stratejisi, yerel kültürlerin teşvik edilmesini ve korunmasını amaçlar. Bölgesel kültür, yavaş şehir kriterlerinin temelinde yönetsel bir yaklaşımdır. Yapı kültürü ve yerel tektonik yapılar, bölgesel kültürle ilişkili olduğu kadar, bölge insanının kültürel yaşamıyla da bağlantılıdır. Bu bağlamda, mimari bir yaklaşımla, bölgesel yapı kültüründe etkin olan tektonik yapıların bölgesel kültür politikaları için veri üretme potansiyeline sahip olduğu belirlenmiştir.

Çalışmanın evreni, yakın zamanda "Yavaş Şehir Organizasyonu" ideolojisine katılan İznik kenti olmuştur. Bu kent örneklem olarak seçilmiş ve bölgede alan çalışmaları gerçekleştirilmiştir. İncelenen konut yapıları, bölgedeki yerel yapı stoğunun en iyi temsilcileri olarak kabul edilmiş ve tektonik ile çevresel uyum açısından analiz edilmiştir. Bu analizler sonucunda elde edilen veriler, bölgenin geleneksel yapı kültürünü anlamak için kullanılmıştır. Tektonik ve çevresel kararların yapısal bütünlükleri nasıl etkilediği ve bu bütünlüklerin bölge kültürüyle nasıl uyumlu olduğu araştırılmıştır. Bu tespitlerin sonucunda, yavaş şehir ideolojisine sahip kentlerin mimari kültürünün ve kültürel sürdürülebilirliğin potansiyelinin nasıl değerlendirilebileceği konusunda çıkarımlarda bulunulmuştur.

Bölgede yapılan alan çalışmalarında belirlenen örneklem, geleneksel konut yapı kültürünün bölge yaşamı için önemli verilere sahip olduğunu ortaya koymuştur. Bu konut yapıları, yapımından kullanımına kadar bölge yaşamı için kültürel bir arayüz sunmaktadır. Yapım sürecine odaklandığımızda, bölgedeki geleneksel konut yapılarında yerel malzemelerin belirgin bir şekilde kullanıldığı gözlemlenmiştir. Yerel malzemelerin elde edilmesi, işlenmesi ve yapısal tekniklerle bir araya getirilerek yapıya dönüştürülmesi sürecinde, bölge konut yapılarının inşaat zanaatine dair önemli kültürel göstergeler tespit edilmiştir. Bu yerel inşaat kültürü ve zanaatine ilişkin veriler, aynı zamanda yapı tasarımında alınan kararlarla birlikte, bölgedeki geleneksel konutların yaşam düzenini bölge kültürüyle uyumlu hale getirmektedir.

İznik kenti, bir yavaş şehir olarak tanımlanarak geleneksel konut yapıları incelenmiş ve bölgedeki yerel kültürün teşvik edilmesine önemli katkılar sağladığı gözlemlenmiştir. Bu konut yapıları, yerel ürünlerin ve üretimlerin, sosyal etkileşimlerin, kooperatif yapıların, kentsel düzenlemelerin, çevresel politikaların ve altyapı projelerinin bir parçası olarak bölge hayatına doğrudan ve dolaylı olarak etki etmektedir. Yerel malzeme kullanımı ve inşaat teknikleri, yerel konut yaşamıyla sıkı bir şekilde ilişkilendirilmiştir. Genellikle bir veya iki katlı olan bu konutlar, kentin katmanlı planlama yapısının bir parçası olarak sosyal ve kültürel yaşamın önemli birer unsuru olarak varlıklarını sürdürmektedirler. Bu veriler, İznik'in yavaş şehir statüsündeki kentsel ve çevresel politikalarına yönlendirici değerler sunmaktadır. Geleneksel İznik evleri, yerel kültürün yaşatılmasına ve mimari açıdan teşvik edilmesine dair önemli kültürel sembollerdir.

İncelenen literatür ve İznik kentinde yapılan çalışmalar, yavaş şehirlerin kültürel çevreler olarak kimliklerini ifade etmeye odaklandığını ortaya koymaktadır. Bu şehirlerde kültürel yaşamın, kentin sürdürülebilirliği ve gelecek nesillerin refahı için önemli olduğu vurgulanmaktadır. Yavaş şehirler, yerel yaşam tarzlarını politikalarının merkezine yerleştirmektedirler. Yerel ürünlerin ve üretimlerin, kooperatif yapının ve sosyal etkileşimlerin önemi, bölge kültürünün yansımalarını ifade etmektedir. Konutlar, günlük yaşamın, geçim kaynaklarının, iş dünyasının ve sosyal etkileşimlerin yanı sıra komşuluk ilişkileri, mahalle dinamikleri gibi birçok kültürel veriyi içermektedir. Konutlar, kent içindeki toplumsal birlikteliği yansıtmakta ve yerel toplumun kültürel yapısına dair önemli bilgiler sunmaktadır. Dolayısıyla, konutlar, bölge toplumunun kültürel kimliğinin ve yaşam tarzının belirleyici unsurlarıdır. Sonuç olarak, yavaş şehirler için konut kültürü, bölgenin kültürel devamlılığını sağlayan ve toplumun kimliğini şekillendiren önemli bir unsur olarak kabul edilmektedir.

Tez çalışması, mimarlık alanındaki küresel tektipleşme, aynılaşma ve ulaşılmazlık gibi sorunlara kültürel bir bakış açısı getirmiştir. Bu çalışma, kentlerin kültürel devamlılığını sağlamak için mimarlıkta kültürel sürdürülebilirliğin vazgeçilmez olduğunu vurgulamaktadır. Özellikle yavaş şehir ideolojisini benimsemiş kentlerde, yapı kültürünün yerel kültür içindeki kritik önemine odaklanılmıştır. Tez, yavaş şehir ideolojisini, kentlerin kültürel sürdürülebilirliğini sağlayacak bir model olarak tanımlamış ve kabul etmiştir. Ayrıca, elde edilen sonuçlar ve bölgede yapılan çalışmaların verilerine

dayanarak, yavaş şehir ideolojisinin bir kültürel küreselleşme paradigması haline gelerek gelecek nesillere yaşam kültürünü aktarabileceği üzerinde durulmuştur. Özellikle, mimari kültür gibi yaşamsal kültür faaliyetleriyle kurulan bu sürdürülebilir ilişkinin, kentlerin geleceği ve sürdürülebilirliği üzerindeki etkisinin gelecek çalışmalar için bir örnek teşkil edeceği belirtilmektedir.

KAYNAKLAR

- Adıgüzel, Ö., Erikci, S.N. 2014. The Redefiniton of the City in the Slow City Movement: The Example of Akyaka in Turkey. *ICONARCH II INTERNATIONAL CONGRESS OF ARCHITECTURE*, 246-255.
- Aksu, Ö. 2007. *Yerel Kültür ve Mimarlık İlişkisi: Cengiz Bektaş Örneği* [Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi]
- Alexander, C. 2005. *The Nature of Order An Essay on the Art of Building and the Nature of the Universe. The Center For Environmental Structure*. Berkeley. California.
- Amin, A. 2010. Cities and the ethnic care among strangers. keynote address to One City. *One People Conference*, Dublin City Council, 24 Eylül.
- Appadurai, A. 1996. *Modernity at Large: Cultural Dimensions of Globalisation*. Minneapolis, MN. University of Minnesota Press.
- Ayran, N. 2011. Architectural Continuity Towards Cultural Sustainability in Bodrum. *Open House International*. 36(2). 82-96.
- Baki, M.P.U. 2022. *A Technopoietic Investigation: Techne as a Discursive Formation in Architecture* [Doktora Tezi, Orta Doğu Teknik Üniversitesi]
- Batı, B.N., Sönmez, M. 2019. Poiesis of objects: Theory of making. *ITU A|Z*. 16(3). 59-70.
- Bauman, Z. 2008. *Bireyselleşmiş Toplum*. Ayrıntı Yayınları. İstanbul.
- Botta, M. 2016. Evolution of the slow living concept within the models of sustainable communities. *Futures*. 80. 3-16. <https://doi.org/10.1016/j.futures.2015.12.004>
- Brodzinski, Z., Kurowska, K. 2021. Cittaslow Idea as a New Proposition to Stimulate Sustainable Local Development. *Sustainability*. 13(9). 5039.
- Brundtland, G.H. 1987. Our Common Future: Report of the World Commision in Environment and Development.
- Cansaran, D. 2018. Küreselleşmeye Aykırı Bir Yaşam Biçimi “Sakin Kentler”: Seferihisar Örneği. *İdealkent*. 9(25). 885-908.
- Cittaslow İznik. (2021, Aralık). *İznikin Cittaslow Üyeliği İlan Edildi*. <https://sakinsehiriznik.com/blog/14/iznikin-cittaslow-uyeligi-ilan-edildi>

- Dessein, J., Soini, K., Fairclough, G., Horlings, L. G. (2015). *Culture in, for and as Sustainable Development; Conclusions from the COST ACTION IS1007 Investigating Cultural Sustainability*. University of Jyväskylä. <http://www.culturalsustainability.eu/conclusions.pdf>
- Duxbury, N., Jeannotte, M.S. (2015). Making It Real: Measures of Culture in Local Sustainability Planning and Implementation. In: MacDowall, L., Badham, M., Blomkamp, E., Dunphy, K. (eds) *Making Culture Count. New Directions in Cultural Policy Research*. Palgrave Macmillan, London. https://doi.org/10.1007/978-1-137-46458-3_10.
- El-Bizri, N. 2012. The Conceptual Bearings of the Intercultural Role of Architecture. Emmons, P., Lomholt, J., Shannon Hendrix, J. (Eds.). *The Cultural Role of Architecture: Contemporary and Historical Perspectives* (1st ed.). Routledge. <https://doi.org/10.4324/9780203723777>
- Eyive, S. 1988. *İznik Tarihçesi ve Eski Eserleri*. Sanat Tarihi Araştırmaları Dergisi Yayınları.
- Erzen, J. 2000. Nature, Its Aesthetic Knowledge and Art. Nature as Space: (re) Understanding Nature and Natural Environments, Güven A. Sargın Eds. Introduction by Mark Bassin, Ankara: METU Faculty of Architecture Press, pp.83-97
- Erzen, J. 2019. *Üç Habitus - Yeryüzü, Kent, Yapı*. Yapı Kredi Yayınları. İstanbul.
- Fomina, M.N., Barasenko, O.A. 2018. Globalizing culture in transboundary space. *IOP Conf. Ser. Earth Environ. Sci.* 274 012143
- Frampton, K. 1995. *Studies in Tectonic Culture: The Poetics of Construction in Nineteenth and Twentieth Century Architecture*. The MIT Press. London.
- Frescura, F. 1985. Architecture, art and artifact: A changing historical perspective. *South African Journal of Cultural History*. 2(1). 56-61.
- Freud, S. 1961. *Civilization and Its Disconnects*. The Hogarth Press. London.
- Güler, B. 2000. Mimari-Doğa İlişkisi ve Doğayla Uyumlu Mimari Tasarım Yaklaşımları Üzerine Bir İnceleme [Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Teknik Üniversitesi]
- Harari, Y.N. 2016. *Hayvanlardan Tanrılara: Sapiens İnsan Türünün Kısa Tarihi*. Kolektif Kitap. İstanbul.
- Harries, K. 2009. *Art Matters A Critical Commentary on Heidegger's "The Origin of the Work of Art"*. Springer.
- Harvey, D. 2012. *Sermayenin Mekanları*. Sel Yayıncılık. İstanbul.

- Hays, K.M. 1984. Critical Architecture: Between Culture and Form. *Perspecta*, 21. 15-29. <https://doi.org/10.2307/1567078>
- Hawkes, J. 2001. *The Fourth Pillar of Sustainability: Culture's Essential Role in Public Planning*. Common Ground Publishing. Melbourne.
- Hegel, G.W.F. 1993. *Introductory Lectures on Aesthetics*. Harmondsworth Penguin. London.
- Heidegger, M. 1977. *Ten Question Concerning Technology and Other Essays*. Garland Publishing. New York & London.
- Heidegger, M. 1998. *Tekniğe İlişkin Soruşturma*. Paradigma Yayınları. İstanbul.
- Hergül, Ö.C., Kahveci, H. 2019. Slow City Movement against Globalization and Loss of Urban Identity. *American Journal of Engineering Research*. 8(2). 78-83.
- İlhan, Ö.A., Karakaş, E., Özkaraman, B. 2020. 'Cittaslow': An Alternative Model for Local Sustainable Development or Just a Myth? Empirical Evidence in the Case of Taraklı (Turkey). *Quaestiones Geographicae*. 39(4). 23-37.
- İzmit Belediyesi. (2022, Eylül). *Cittaslow İzmit*. <https://www.izmit.bel.tr/proje/cittaslow-izmit.html>
- Jaszczak, A. 2015. The Future of Cittaslow Towns. *Architektura Krajobrazu*. 1. 70-81.
- Karaosman, S.K. 2004. Geleneksel Yerleşmelere Yönelik Bir Ekolojik Değerlendirme Model Önerisi: İzmit Gölü Çevresi Köy Evleri [Doktora Tezi, Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi]
- Karatosun, M., Çakar, D. 2017. Effects of Cittaslow Movement on Conservation of Cultural Heritage: Case of Seferihisar & Halfeti, Turkey. *Civil Engineering and Architecture*. 5(3). 71-82.
- Kavas, K.R. 2009. Environmental Aesthetics of the Rural Architectural Tradition in the Mediterranean Highlander Settlement: The Case Study of Ürnlü [Doktora Tezi, Orta Doğu Teknik Üniversitesi]
- Kemaloğlu-er, P. 2022. Meanings of The Phenomenon of Culture and Integrating Culture Into English Classes. *International Journal of Academic Research*. 5(2). 237-249.
- Knox, P. 2005. Creating Ordinary Places: Slow Cities in a Fast World. *Journal of Urban Design*. 10. 1-11.
- Lewens, T. 2017. Human nature, human culture: the case of cultural evolution. *Interface Focus*. 7(5). <https://doi.org/10.1098/rsfs.2017.0018>

- Massey, D.B. 2005. *For Space*. London, UK: Sage Publications.
- Maulden, R. 1986. Tectonics in Architecture: From the Physical to the Meta-Physical [Yüksek Lisans Tezi, Washington Seattle Üniversitesi]
- Mayer, H., Knox, P. 2006. Slow cities: Sustainable places in a fast world. *Journal of Urban Affairs*. 28. 321-334.
- Memmott, P., Keys, C. 2015. Redefining Architecture to Accomodate Cultural Difference: Designing for Cultural Sustainability. *Architectural Science Review*. 58(4). 278-289. <https://doi.org/10.1080/00038628.2015.1032210>
- Moore, K.D. (Ed.). 2000. Culture-Meaning-Architecture: Critical Reflections on the work of Amos Rapoport. (1st ed.). Routledge. <https://doi.org/10.4324/9781315200248>
- Mutdoğan, S. 2015. Cittaslow Movement as a Tool for Sustainable Communities in Turkey.
- Norberg-Schulz, C. 1980. *Genius Loci: Towards a Phenomenology of Architecture*. Rizzoli. New York.
- Orhan, M. 2017. Different Approach to Forming Sustainable Cities: Cittaslow. *Journal of Environmental Protection and Ecology*. 18(3). 1017-1026.
- Opoku, A. (2015). The Role of Culture in a Sustainable Built Environment. In: Chiarini, A. (eds) Sustainable Operations Management. Measuring Operations Performance. Springer, Cham. https://doi.org/10.1007/978-3-319-14002-5_3
- Özbaş, Ö. 2019. Sosyo-kültürel Sürdürülebilirliğin Sağlanabilmesinde Sakin Şehir Yaklaşımının Rolü: Gökçeada Örneği
- Özmen, A., Can, M.C. 2018. Cittaslow Hareketi'ne Eleştirel Bir Bakış. *Planlama*. 28(2). 91-101.
- Özten, U., Anay H. 2017. Contextualism As a Basis for an Environmental Architectural Design in a Globalized World. *International Journal of Advances in Mechanical and Civil Engineering*. 4(4). 91-95.
- Pink, S. 2007. Sensing Cittaslow: Slow Living and the Constitution of the Sensory City. *The Senses and Society*. 2(1). 59-77.
- Polat, H. 2021. Understanding the Concept of Locality in Architecture in the 21st Century: Mapping Contemporary Architecture in Turkey [Yüksek Lisans Tezi, Orta Doğu Teknik Üniversitesi]
- Porphyrios, D. 1991. *Classical Architecture*. Academy Editions, London.

- Radstrom, S. 2011. A place-sustaining framework for local urban identity: An introduction and history of Cittaslow. *Italian Journal of Planning Practice*. 1(1). 90-113.
- Rapoport, A. 1969. *House Form and Culture*. Englewood Cliffs, NJ. Cambridge: Prentice-Hall.
- Rapoport, A. 1992. On Cultural Landscapes. *Traditional Dwellings and Settlements Review*. 3(2). 33-47.
- Sassen, S. 1996. Whose City Is It? Globalization and the Formation of New Claims. *Public Culture*. 8. 205-223.
- Semper, G. 1989. *The Four Elements of Architecture and Other Weatings*. Cambridge University Press, Cambridge.
- Servon, L.J., Sarah, P. 2015. Cittaslow: Going Glocal in Spain. *Italian Journal of Affairs*. 37(3). 327-340.
- Sönmez, M., Ağca, I. (2021, Mayıs 28-29). Mimari tasarım sürecinde yeni tektonikler. *5. Ulusal Yapı Kongresi ve Sergisi Yapı Sektöründe Çok Yönlü Kalkınma: Eğitim, Araştırma, Uygulama*.
- Tekeli, İ. (2020). Covid.19 krizi bizim yaşamımızı ve kentlerimizi nasıl etkiliyor ve etkileyecek? [PDF belgesi]. Taslak metin. Erişim Adresi: <https://metu.academia.edu/%C4%B0lhanTekeli/Drafts>
- Topçuoğlu, F. 2022. Architecture Taking Shape Between Nature and Culture: the Primitive Hut as a Man-Made Creation. *Tasarım Kuram*. 18(35). 1-18.
- Tunalı, S. 2004. İznik'te Mimarlık ve İç Mimarlık Olgusunun Tarihsel Gelişimi [Yüksek Lisans Tezi, Marmara Üniversitesi]
- Tunalı, S. 2010. Geleneksel İznik Konutları. *Marmara Üniversitesi Sanat ve Tasarım Dergisi*. 1(1). 55-60.
- Ürey, Z.Ç.U. 2019. The Sociocultural Role of Architectural Types: Cultural Sustainability in Architecture and the Possibility of Convention. *Grid*. 2(1). 83-99.
- Wilson S.A. (2015). *Identity culture and the politics of community development*. Cambridge Scholars Publishing.
- Wu, S.R., Fan, P., Chen, J. 2016. Incorporating Culture into Sustainable Index Framework for Green Buildings. *Sustainable Development*. 24. 64-76.
- Yılmaz, E. 2001. Mimarlık-Teknoloji İlişkisi Üzerine. *EGEMİMARLIK*. 37. 12-14.

- Younes, S. 1999. *The True, the Fictive and the Real: The historical dictionary of architecture of Quatremere de Quincy*. Introductory essays and selected translations. A. Papadakis.
- Zagroba, M., Pawlewicz K., Senetra, A. 2021. Analysis and Evaluation of the Spatial Structure of Cittaslow Towns on the Example of Selected Regions in Central Italy and North-Eastern Poland. *Land*. 10(8). 780.
- Weinstock, M. (2008, Ekim 16-19). Nature And The Cultural Evolution Of Architectural Forms. *ACADIA 08*, Mineapolis, Minnesota, USA.
- URL 1 Bursa’da bir AVM yapısı, <https://tr.m.wikipedia.org/wiki/Bursa> (Erişim tarihi: 02.06.2023)
- URL 2 Bakü’de bir AVM yapısı,
<https://www.molon.de/galleries/Azerbaijan/Baku/Malls/img.php?pic=12&comm=add> (Erişim tarihi: 02.06.2023)
- URL 3 “Yavaş Yemek Hareketi”, <https://www.akyakaguide.com/slow-food-akyaka/> (Erişim tarihi: 18.06.2023)
- URL 4 “Yavaş Şehir Hareketi”, <https://www.mint.ist/mintlab/yavas-yasa-mutlu-yasa-cittaslow/> (Erişim tarihi: 18.06.2023)
- URL 5 Göbeklitepe’de gözlemlenen yapısal tektonik aktarımlar,
<https://rekolteyasyasi.com/roportaj/farah-yurdozu-gobeklitepe-yildiz-gozlemevi-olabilir/> (Erişim tarihi 21.09.2023)
- URL 6 Stonehenge’de gözlemlenen yapısal tektonik aktarımlar,
<https://tr.pinterest.com/pin/105130972540339507/> (Erişim tarihi 21.09.2023)
- URL 7 Carlo Scarpa tarafından tasarlanan The Brion Cemetery yapısında zigurat desenli mimari elemanlar, https://www.archdaily.com/998608/carlo-scarpa-the-master-of-sculpture-and-light?ad_medium=gallery (Erişim tarihi 24.09.2023)
- URL 8 Geleneksel Ankara ev yapılarının bindirmeli cumbalarında zigurat desenli mimari elemanlar, <https://archives.saltresearch.org/handle/123456789/205829> (Erişim tarihi 24.09.2023)
- URL 9 İstanbul Balat Mahallesinde bulunan bitişik nizamlı konut yapıları,
<https://www.linkedin.com/pulse/balat-istanbulun-renkli-tarihi-semti-plavel/?originalSubdomain=tr> (Erişim tarihi 26.09.2023)
- URL 10 Amsterdam’da bulunan bitişik nizamlı konut yapıları,
<https://www.getyourguide.com/amsterdam-l36/top-skydeck-fast-track-biletleri-amsterdam-manzara-noktasi-turu-t519966/?visitor>

id=JV1IH1HWLQ9HCRQFE8E61KL4PT7QW7V1&locale_autoredirect_optout=true (Erişim tarihi 26.09.2023)

URL 11 Bolu Göynük kentinde topografya ve kent yerleşimi,
<https://blog.turkishairlines.com/en/one-city-three-days-bolu/> (Erişim tarihi 01.10.2023)

URL 12 Mardin kentinde topografya ve kent yerleşimi,
<https://www.pexels.com/photo/aerial-footage-of-mardin-evleri-9407889/> (Erişim tarihi 01.10.2023)

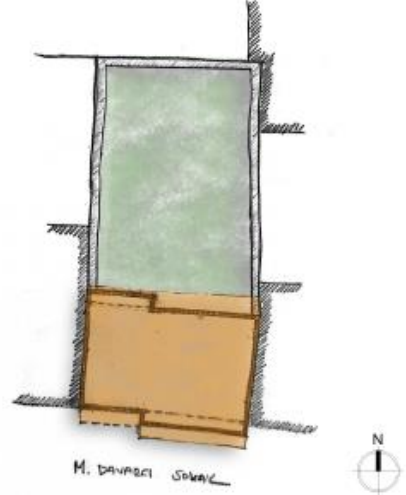
URL 13 Cittaslow İznik logosu,
<https://sakinsehiriznik.com/> (Erişim tarihi 10.10.2023)

URL 14 Yenişehir Kapi, İznik,
<https://www.gotobursa.com.tr/tr/mezan/yenisehir-kapi-iznik-799/> (Erişim tarihi 18.10.2023)

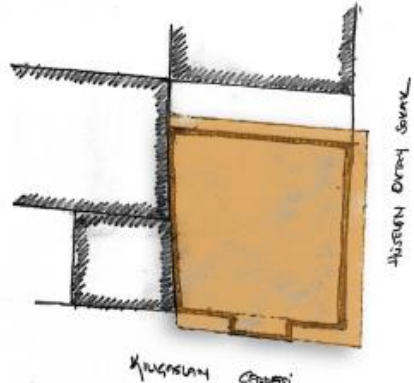
URL 15 İstanbul Kapi, İznik,
<https://www.gotobursa.com.tr/tr/mezan/istanbul-kapi-iznik-798/> (Erişim tarihi 18.10.2023)

EKLER

EK 1 Alan çalışmalarında incelenen yapılara dair yapı gözlem formları

YAPI GÖZLEM FORMU					
		ENVANTER NO :	01		
KONUM VE ADRES BİLGİLERİ					
İL :	BURSA	PAFTA :	---		
İLÇE :	İZNİK	ADA :	4		
MAH. :	BEYLER MH.	PARSEL :	22		
YAPI GENEL BİLGİLERİ					
YAPI TÜRÜ :	KONUT (Yapının güncel kullanımında zemin kat ticarethanedir ve giriş alanı kaybolmuştur.)				
GENEL TANIM :	AHŞAP KARKAS SİSTEM + KERPIÇ DOLGU				
YAPI GENEL ÖZELLİKLERİ		YAPI VAZİYET PLANI			
KAT ADEDİ :	2 (iki)				
TAŞIYICI SİSTEM :	AHŞAP KARKAS SİSTEM				
YAPI TEKTONİK ÖZELLİKLERİ		 M. DAVRACI ÇİZİMİ			
YAPI MALZEMELERİ					
MOLOZ TAŞ	■			AHŞAP	■
KERPIÇ	■			ALATURKA KİREMİT	■
TUĞLA BRİKET	■				
YAPISAL ELEMANLAR					
MOLOZ TAŞLI YIĞMA SİSTEM					
KERPIÇ YIĞMA SİSTEM	■			AHŞAP HATIL	
AHŞAP KARKAS SİSTEM				■	
CUMBA KULLANIMI	■			PAYANDA KULLANIMI	
YAPISAL KOMPOZİSYONLAR		YAPI GÖRSELİ			
CEPHE DİLİ					
SAÇAK	■			CUMBA ALTI GİRİŞ	
GİRİŞ NİŞİ	■			KAPALI CUMBA	■
BALKON CUMBA	■			ŞAHNİŞ TİPİ CUMBA	
YAPI ÇEVRESEL ÖZELLİKLERİ					
ÇEVRE VE PARSEL İLE İLİŞKİ					
DOĞRUDAN GİRİŞ	■			BAHÇEDEN GİRİŞ	
GİRİŞ ALANI CUMBA İLE YARI SINIRLI					
YAPI ÇEVRESİ SAÇAK İLE YARI SINIRLI				■	
BAHÇE MEVCUT	■			BAHÇE MEVCUT DEĞİL	
KONUMLANMA					
KUZEY - GÜNEY	■	DOĞU - BATI			
EKOLOJİK POTANSİYELLER					
YEREL MALZ.	■	YAPISAL	■		
	■	İŞLEVSEL	■		
HAZIRLAYAN: MEHMET OZAN DEMİRÖZ		TARİH : 02/12/2023			

YAPI GÖZLEM FORMU				
		ENVANTER NO :	02	
KONUM VE ADRES BİLGİLERİ				
İL :	BURSA	PAFTA :	---	
İLÇE :	İZNİK	ADA :	5	
MAH. :	EŞREFZADE MH.	PARSEL :	17	
YAPI GENEL BİLGİLERİ				
YAPI TÜRÜ :	KONUT (Yapı güncel durumunda kullanılamaz haldedir.)			
GENEL TANIM :	YIĞMA SİSTEM + AHŞAP KARKAS SİSTEM + KERPIÇ DOLGU			
YAPI GENEL ÖZELLİKLERİ		YAPI VAZİYET PLANI		
KAT ADEDİ :	2 (iki)			
TAŞIYICI SİSTEM :	YIĞMA SİSTEM AHŞAP KARKAS SİSTEM			
YAPI TEKTONİK ÖZELLİKLERİ				
YAPI MALZEMELERİ				
MOLOZ TAŞ	☐ AHŞAP			☐
KERPIÇ	☐ ALATURKA KİREMİT			☐
TUĞLA BRİKET	☐			☐
YAPISAL ELEMANLAR				
MOLOZ TAŞLI YIĞMA SİSTEM				☐
KERPIÇ YIĞMA SİSTEM	☐ AHŞAP HATIL			☐
AHŞAP KARKAS SİSTEM				☐
CUMBA KULLANIMI	☐ PAYANDA KULLANIMI			☐
YAPISAL KOMPOZİSYONLAR		YAPI GÖRSELİ		
CEPHE DİLİ				
SAÇAK	☐ CUMBA ALTI GİRİŞ			☐
GİRİŞ NİŞİ	☐ KAPALI CUMBA			☐
BALKON CUMBA	☐ ŞAHNİŞ TİPİ CUMBA			☐
YAPI ÇEVRESEL ÖZELLİKLERİ				
ÇEVRE VE PARSEL İLE İLİŞKİ				
DOĞRUDAN GİRİŞ	☐ BAHÇEDEN GİRİŞ			☐
GİRİŞ ALANI CUMBA İLE YARI SINIRLI				☐
YAPI ÇEVRESİ SAÇAK İLE YARI SINIRLI				☐
BAHÇE MEVCUT	☐ BAHÇE MEVCUT DEĞİL			☐
KONUMLANMA				
KUZEY - GÜNEY	☐ DOĞU - BATI			☐
EKOLOJİK POTANSİYELLER				
YEREL MALZ.	☐ YAPISAL			☐ İŞLEVSEL
HAZIRLAYAN: MEHMET OZAN DEMİRÖZ		TARİH : 02/12/2023		

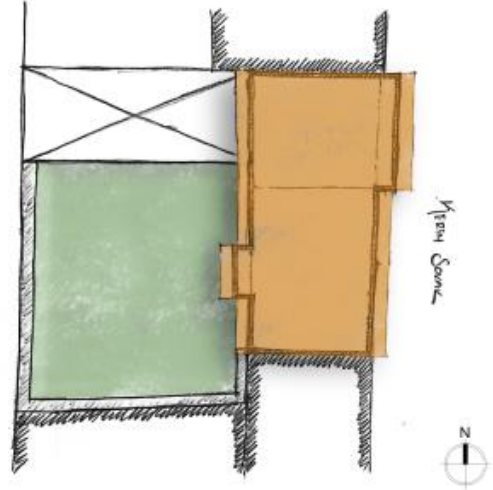
YAPI GÖZLEM FORMU				
		ENVANTER NO :	03	
KONUM VE ADRES BİLGİLERİ				
İL :	BURSA	PAFTA :	---	
İLÇE :	İZNİK	ADA :	7	
MAH. :	EŞREFZADE MH.	PARSEL :	11	
YAPI GENEL BİLGİLERİ				
YAPI TÜRÜ :	DÜKKAN + KONUT			
GENEL TANIM :	AHŞAP KARKAS SİSTEM + KERPIÇ DOLGU			
YAPI GENEL ÖZELLİKLERİ		YAPI VAZİYET PLANI		
KAT ADEDİ :	2 (iki)			
TAŞIYICI SİSTEM :	AHŞAP KARKAS SİSTEM			
YAPI TEKTONİK ÖZELLİKLERİ				
YAPI MALZEMELERİ				
MOLOZ TAŞ	☐ AHŞAP			☐
KERPIÇ	☒ ALATURKA KİREMİT			☐
TUĞLA BRİKET	☐			☐
YAPISAL ELEMANLAR				
MOLOZ TAŞLI YIĞMA SİSTEM				☐
KERPIÇ YIĞMA SİSTEM	☐ AHŞAP HATIL			☐
AHŞAP KARKAS SİSTEM				☒
CUMBA KULLANIMI	☒ PAYANDA KULLANIMI			☐
YAPISAL KOMPOZİSYONLAR		YAPI GÖRSELİ		
CEPHE DİLİ				
SAÇAK	☒ CUMBA ALTI GİRİŞ			☐
GİRİŞ NİŞİ	☐ KAPALI CUMBA			☐
BALKON CUMBA	☒ ŞAHNİŞ TİPİ CUMBA			☐
YAPI ÇEVRESEL ÖZELLİKLERİ				
ÇEVRE VE PARSEL İLE İLİŞKİ				
DOĞRUDAN GİRİŞ	☒ BAHÇEDEN GİRİŞ			☐
GİRİŞ ALANI CUMBA İLE YARI SINIRLI				☐
YAPI ÇEVRESİ SAÇAK İLE YARI SINIRLI				☐
BAHÇE MEVCUT	☐ BAHÇE MEVCUT DEĞİL			☒
KONUMLANMA				
KUZAY - GÜNEY	☒ DOĞU - BATI	☐		
EKOLOJİK POTANSİYELLER				
YEREL MALZ.	☒ YAPISAL	☒ İŞLEVSEL	☐	
HAZIRLAYAN: MEHMET OZAN DEMİRÖZ		TARİH : 02/12/2023		

YAPI GÖZLEM FORMU				
		ENVANTER NO :	04	
KONUM VE ADRES BİLGİLERİ				
İL :	BURSA	PAFTA :	---	
İLÇE :	İZNİK	ADA :	8	
MAH. :	YENİMAHALLE MH.	PARSEL :	19	
YAPI GENEL BİLGİLERİ				
YAPI TÜRÜ :	KONUT			
GENEL TANIM :	YIĞMA SİSTEM + AHŞAP KARKAS SİSTEM + KERPIÇ DOLGU			
YAPI GENEL ÖZELLİKLERİ		YAPI VAZİYET PLANI		
KAT ADEDİ :	2 (iki)			
TAŞIYICI SİSTEM :	YIĞMA SİSTEM AHŞAP KARKAS SİSTEM			
YAPI TEKTONİK ÖZELLİKLERİ				
YAPI MALZEMELERİ				
MOLOZ TAŞ	☒ AHŞAP			☒
KERPIÇ	☒ ALATURKA KİREMİT			☒
TUĞLA BRİKET	☐			☐
YAPISAL ELEMANLAR				
MOLOZ TAŞLI YIĞMA SİSTEM	☐			☐
KERPIÇ YIĞMA SİSTEM	☐ AHŞAP HATIL			☐
AHŞAP KARKAS SİSTEM	☐			☐
CUMBA KULLANIMI	☒ PAYANDA KULLANIMI			☐
YAPISAL KOMPOZİSYONLAR		YAPI GÖRSELİ		
CEPHE DİLİ				
SAÇAK	☒ CUMBA ALTI GİRİŞ			☐
GİRİŞ NİŞİ	☐ KAPALI CUMBA			☒
BALKON CUMBA	☐ ŞAHNİŞ TİPİ CUMBA			☐
YAPI ÇEVRESEL ÖZELLİKLERİ				
ÇEVRE VE PARSEL İLE İLİŞKİ				
DOĞRUDAN GİRİŞ	☐ BAHÇEDEN GİRİŞ			☒
GİRİŞ ALANI CUMBA İLE YARI SINIRLI	☐			☐
YAPI ÇEVRESİ SAÇAK İLE YARI SINIRLI	☐			☒
BAHÇE MEVCUT	☒ BAHÇE MEVCUT DEĞİL			☐
KONUMLANMA				
KUZEY - GÜNEY	☒ DOĞU - BATI	☐		
EKOLOJİK POTANSİYELLER				
YEREL MALZ.	☒ YAPISAL	☒ İŞLEVSEL	☒	
HAZIRLAYAN:	MEHMET OZAN DEMİRÖZ	TARİH :	02/12/2023	

YAPI GÖZLEM FORMU				
		ENVANTER NO :	05	
KONUM VE ADRES BİLGİLERİ				
İL :	BURSA	PAFTA :	---	
İLÇE :	İZNİK	ADA :	10	
MAH. :	BEYLER MH.	PARSEL :	8	
YAPI GENEL BİLGİLERİ				
YAPI TÜRÜ :	KONUT			
GENEL TANIM :	YIĞMA SİSTEM + AHŞAP KARKAS SİSTEM + KERPIÇ DOLGU			
YAPI GENEL ÖZELLİKLERİ		YAPI VAZİYET PLANI		
KAT ADEDİ :	2 (iki)			
TAŞIYICI SİSTEM :	YIĞMA SİSTEM AHŞAP KARKAS SİSTEM			
YAPI TEKTONİK ÖZELLİKLERİ				
YAPI MALZEMELERİ				
MOLOZ TAŞ	☒ AHŞAP			☒
KERPIÇ	☒ ALATURKA KİREMİT			☒
TUĞLA BRİKET	☐			☐
YAPISAL ELEMANLAR				
MOLOZ TAŞLI YIĞMA SİSTEM				☒
KERPIÇ YIĞMA SİSTEM	☐ AHŞAP HATIL			☒
AHŞAP KARKAS SİSTEM				☒
CUMBA KULLANIMI	☒ PAYANDA KULLANIMI			☒
YAPISAL KOMPOZİSYONLAR		YAPI GÖRSELİ		
CEPHE DİLİ				
SAÇAK	☒ CUMBA ALTI GİRİŞ			☒
GİRİŞ NİŞİ	☐ KAPALI CUMBA			☒
BALKON CUMBA	☒ ŞAHNİŞ TİPİ CUMBA			☐
YAPI ÇEVRESEL ÖZELLİKLERİ				
ÇEVRE VE PARSEL İLE İLİŞKİ				
DOĞRUDAN GİRİŞ	☒ BAHÇEDEN GİRİŞ	☐		
GİRİŞ ALANI CUMBA İLE YARI SINIRLI		☒		
YAPI ÇEVRESİ SAÇAK İLE YARI SINIRLI		☒		
BAHÇE MEVCUT	☒ BAHÇE MEVCUT DEĞİL	☐		
KONUMLANMA				
KUZAY - GÜNEY	☒ DOĞU - BATI	☐		
EKOLOJİK POTANSİYELLER				
YEREL MALZ.	☒ YAPISAL	☒ İŞLEVSEL	☒	
HAZIRLAYAN:	MEHMET OZAN DEMİRÖZ		TARİH : 02/12/2023	

YAPI GÖZLEM FORMU				
		ENVANTER NO :	06	
KONUM VE ADRES BİLGİLERİ				
İL :	BURSA	PAFTA :	---	
İLÇE :	İZNİK	ADA :	10	
MAH. :	BEYLER MH.	PARSEL :	14	
YAPI GENEL BİLGİLERİ				
YAPI TÜRÜ :	KONUT			
GENEL TANIM :	YIĞMA SİSTEM + AHŞAP KARKAS SİSTEM + KERPIÇ DOLGU			
YAPI GENEL ÖZELLİKLERİ		YAPI VAZİYET PLANI		
KAT ADEDİ :	2 (iki)			
TAŞIYICI SİSTEM :	YIĞMA SİSTEM AHŞAP KARKAS SİSTEM			
YAPI TEKTONİK ÖZELLİKLERİ				
YAPI MALZEMELERİ				
MOLOZ TAŞ	☒ AHŞAP			☒
KERPIÇ	☒ ALATURKA KİREMİT			☒
TUĞLA BRİKET	☐			☐
YAPISAL ELEMANLAR				
MOLOZ TAŞLI YIĞMA SİSTEM	☐			☐
KERPIÇ YIĞMA SİSTEM	☐ AHŞAP HATIL			☐
AHŞAP KARKAS SİSTEM	☐			☐
CUMBA KULLANIMI	☒ PAYANDA KULLANIMI			☐
YAPISAL KOMPOZİSYONLAR		YAPI GÖRSELİ		
CEPHE DİLİ				
SAÇAK	☒ CUMBA ALTI GİRİŞ			☒
GİRİŞ NİŞİ	☐ KAPALI CUMBA			☐
BALKON CUMBA	☐ ŞAHNİŞ TİPİ CUMBA			☒
YAPI ÇEVRESEL ÖZELLİKLERİ				
ÇEVRE VE PARSEL İLE İLİŞKİ				
DOĞRUDAN GİRİŞ	☒ BAHÇEDEN GİRİŞ			☐
GİRİŞ ALANI CUMBA İLE YARI SINIRLI	☐			☐
YAPI ÇEVRESİ SAÇAK İLE YARI SINIRLI	☐			☐
BAHÇE MEVCUT	☒ BAHÇE MEVCUT DEĞİL			☐
KONUMLANMA				
KUZEY - GÜNEY	☐ DOĞU - BATI			☒
EKOLOJİK POTANSİYELLER				
YEREL MALZ.	☒ YAPISAL			☒ İŞLEVSEL
HAZIRLAYAN: MEHMET OZAN DEMİRÖZ		TARİH : 02/12/2023		

YAPI GÖZLEM FORMU			
		ENVANTER NO :	07
KONUM VE ADRES BİLGİLERİ			
İL :	BURSA	PAFTA :	---
İLÇE :	İZNİK	ADA :	11
MAH. :	BEYLER MH.	PARSEL :	14-15
YAPI GENEL BİLGİLERİ			
YAPI TÜRÜ :	KONUT + DÜKKAN		
GENEL TANIM :	YIĞMA SİSTEM + AHŞAP KARKAS SİSTEM + KERPIÇ DOLGU		
YAPI GENEL ÖZELLİKLERİ		YAPI VAZİYET PLANI	
KAT ADEDİ :	2 (iki)		
TAŞIYICI SİSTEM :	YIĞMA SİSTEM AHŞAP KARKAS SİSTEM		
YAPI TEKTONİK ÖZELLİKLERİ			
YAPI MALZEMELERİ			
MOLOZ TAŞ	☐	AHŞAP	☐
KERPIÇ	☐	ALATURKA KİREMIT	☐
TUĞLA BRİKET	☐		☐
YAPISAL ELEMANLAR			
MOLOZ TAŞLI YIĞMA SİSTEM	☐		☐
KERPIÇ YIĞMA SİSTEM	☐	AHŞAP HATIL	☐
AHŞAP KARKAS SİSTEM	☐		☐
CUMBA KULLANIMI	☐	PAYANDA KULLANIMI	☐
YAPISAL KOMPOZİSYONLAR			
CEPHE DİLİ			
SAÇAK	☐	CUMBA ALTI GİRİŞ	☐
GİRİŞ NİŞİ	☐	KAPALI CUMBA	☐
BALKON CUMBA	☐	ŞAHNİŞ TİPİ CUMBA	☐
YAPI ÇEVRESEL ÖZELLİKLERİ			
ÇEVRE VE PARSEL İLE İLİŞKİ			
DOĞRUDAN GİRİŞ	☐	BAHÇEDEN GİRİŞ	☐
GİRİŞ ALANI CUMBA İLE YARI SINIRLI			
YAPI ÇEVRESİ SAÇAK İLE YARI SINIRLI			
BAHÇE MEVCUT	☐	BAHÇE MEVCUT DEĞİL	☐
KONUMLANMA			
KUZEY - GÜNEY	☐	DOĞU - BATI	☐
EKOLOJİK POTANSİYELLER			
YEREL MALZ.	☐	YAPISAL	☐
	☐	İŞLEVSEL	☐
HAZIRLAYAN:		MEHMET OZAN DEMİRÖZ	TARİH :
			02/12/2023

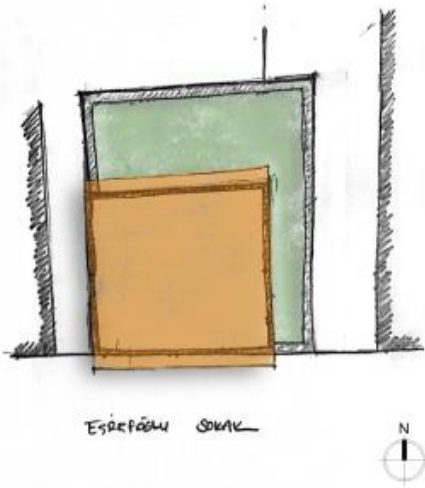
YAPI GÖRSELİ

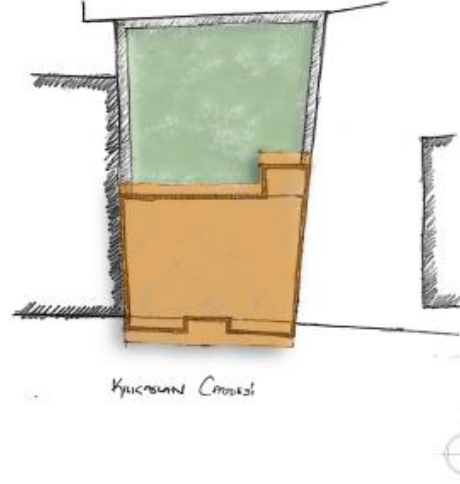
YAPI GÖZLEM FORMU					
		ENVANTER NO :	08		
KONUM VE ADRES BİLGİLERİ					
İL :	BURSA	PAFTA :	---		
İLÇE :	İZNİK	ADA :	57		
MAH. :	BEYLER MH.	PARSEL :	5		
YAPI GENEL BİLGİLERİ					
YAPI TÜRÜ :	KONUT				
GENEL TANIM :	YIĞMA SİSTEM + AHŞAP KARKAS SİSTEM + KERPIÇ DOLGU				
YAPI GENEL ÖZELLİKLERİ		YAPI VAZİYET PLANI			
KAT ADEDİ :	2 (iki)				
TAŞIYICI SİSTEM :	YIĞMA SİSTEM AHŞAP KARKAS SİSTEM				
YAPI TEKTONİK ÖZELLİKLERİ					
YAPI MALZEMELERİ					
MOLOZ TAŞ	☐			AHŞAP	☐
KERPIÇ	☐			ALATURKA KİREMİT	☐
TUĞLA BRİKET	☐				☐
YAPISAL ELEMANLAR					
MOLOZ TAŞLI YIĞMA SİSTEM	☐				☐
KERPIÇ YIĞMA SİSTEM	☐			AHŞAP HATIL	☐
AHŞAP KARKAS SİSTEM	☐				☐
CUMBA KULLANIMI	☐			PAYANDA KULLANIMI	☐
YAPISAL KOMPOZİSYONLAR		YAPI GÖRSELİ			
CEPHE DİLİ					
SAÇAK	☐			CUMBA ALTI GİRİŞ	☐
GİRİŞ NİŞİ	☐			KAPALI CUMBA	☐
BALKON CUMBA	☐			ŞAHNİŞ TİPİ CUMBA	☐
YAPI ÇEVRESEL ÖZELLİKLERİ					
ÇEVRE VE PARSEL İLE İLİŞKİ					
DOĞRUDAN GİRİŞ	☐	BAHÇEDEN GİRİŞ	☐		
GİRİŞ ALANI CUMBA İLE YARI SINIRLI		☐			
YAPI ÇEVRESİ SAÇAK İLE YARI SINIRLI		☐			
BAHÇE MEVCUT	☐	BAHÇE MEVCUT DEĞİL	☐		
KONUMLANMA					
KUZEY - GÜNEY	☐	DOĞU - BATI	☐		
EKOLOJİK POTANSİYELLER					
YEREL MALZ.	☐	YAPISAL	☐		
	☐	İŞLEVSEL	☐		
HAZIRLAYAN: MEHMET OZAN DEMİRÖZ		TARİH : 02/12/2023			

YAPI GÖZLEM FORMU				
		ENVANTER NO :	09	
KONUM VE ADRES BİLGİLERİ				
İL :	BURSA	PAFTA :	---	
İLÇE :	İZNİK	ADA :	69	
MAH. :	EŞREFZADE MH.	PARSEL :	1	
YAPI GENEL BİLGİLERİ				
YAPI TÜRÜ :	KONUT			
GENEL TANIM :	YIĞMA SİSTEM + AHŞAP KARKAS SİSTEM + KERPIÇ DOLGU			
YAPI GENEL ÖZELLİKLERİ		YAPI VAZİYET PLANI		
KAT ADEDİ :	2 (iki)			
TAŞIYICI SİSTEM :	YIĞMA SİSTEM AHŞAP KARKAS SİSTEM			
YAPI TEKTONİK ÖZELLİKLERİ				
YAPI MALZEMELERİ				
MOLOZ TAŞ	☒ AHŞAP			☒
KERPIÇ	☒ ALATURKA KİREMİT			☒
TUĞLA BRİKET	☐			☐
YAPISAL ELEMANLAR				
MOLOZ TAŞLI YIĞMA SİSTEM	☐			
KERPIÇ YIĞMA SİSTEM	☐ AHŞAP HATIL			☐
AHŞAP KARKAS SİSTEM	☐			
CUMBA KULLANIMI	☒ PAYANDA KULLANIMI			☒
YAPISAL KOMPOZİSYONLAR		YAPI GÖRSELİ		
CEPHE DİLİ				
SAÇAK	☒ CUMBA ALTI GİRİŞ			☐
GİRİŞ NİŞİ	☐ KAPALI CUMBA			☒
BALKON CUMBA	☐ ŞAHNİŞ TİPİ CUMBA			☐
YAPI ÇEVRESEL ÖZELLİKLERİ				
ÇEVRE VE PARSEL İLE İLİŞKİ				
DOĞRUDAN GİRİŞ	☒ BAHÇEDEN GİRİŞ			☒
GİRİŞ ALANI CUMBA İLE YARI SINIRLI	☐			
YAPI ÇEVRESİ SAÇAK İLE YARI SINIRLI	☒			
BAHÇE MEVCUT	☒ BAHÇE MEVCUT DEĞİL			☐
KONUMLANMA				
KUZAY - GÜNEY	☐ DOĞU - BATI	☒		
EKOLOJİK POTANSİYELLER				
YEREL MALZ.	☒ YAPISAL	☒ İŞLEVSEL	☒	
HAZIRLAYAN:	MEHMET OZAN DEMİRÖZ		TARİH : 02/12/2023	

YAPI GÖZLEM FORMU			
		ENVANTER NO :	10
KONUM VE ADRES BİLGİLERİ			
İL :	BURSA	PAFTA :	---
İLÇE :	İZNİK	ADA :	69
MAH. :	EŞREFZADE MH.	PARSEL :	33
YAPI GENEL BİLGİLERİ			
YAPI TÜRÜ :	KONUT		
GENEL TANIM :	YIĞMA SU BASMAN SİSTEM + AHŞAP KARKAS SİSTEM + KERPIÇ DOLGU		
YAPI GENEL ÖZELLİKLERİ		YAPI VAZİYET PLANI	
KAT ADEDİ :	1 (BİR)		
TAŞIYICI SİSTEM :	YIĞMA SİSTEM AHŞAP KARKAS SİSTEM		
YAPI TEKTONİK ÖZELLİKLERİ			
YAPI MALZEMELERİ			
MOLOZ TAŞ	☒	AHŞAP	☒
KERPIÇ	☒	ALATURKA KİREMİT	☒
TUĞLA BRİKET	☐		☐
YAPISAL ELEMANLAR			
MOLOZ TAŞLI YIĞMA SİSTEM	☒		
KERPIÇ YIĞMA SİSTEM	☐	AHŞAP HATIL	☒
AHŞAP KARKAS SİSTEM	☒		
CUMBA KULLANIMI	☐	PAYANDA KULLANIMI	☐
YAPISAL KOMPOZİSYONLAR			
CEPHE DİLİ			
SAÇAK	☒	CUMBA ALTI GİRİŞ	☐
GİRİŞ NİŞİ	☐	KAPALI CUMBA	☐
BALKON CUMBA	☐	ŞAHNİŞ TİPİ CUMBA	☐
YAPI ÇEVRESEL ÖZELLİKLERİ			
ÇEVRE VE PARSEL İLE İLİŞKİ			
DOĞRUDAN GİRİŞ	☐	BAHÇEDEN GİRİŞ	☒
GİRİŞ ALANI CUMBA İLE YARI SINIRLI	☐		
YAPI ÇEVRESİ SAÇAK İLE YARI SINIRLI	☒		
BAHÇE MEVCUT	☒	BAHÇE MEVCUT DEĞİL	☐
KONUMLANMA			
KUZEY - GÜNEY	☒	DOĞU - BATI	☐
EKOLOJİK POTANSİYELLER			
YEREL MALZ.	☒	YAPISAL	☒
		İŞLEVSEL	☒
HAZIRLAYAN:		MEHMET OZAN DEMİRÖZ	TARİH :
			02/12/2023

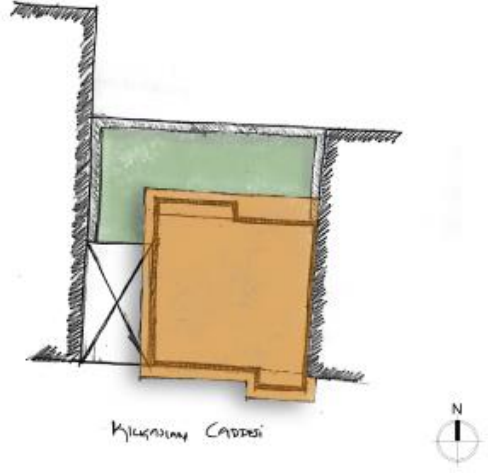

YAPI GÖZLEM FORMU			
		ENVANTER NO :	11
KONUM VE ADRES BİLGİLERİ			
İL :	BURSA	PAFTA :	---
İLÇE :	İZNİK	ADA :	71
MAH. :	EŞREFZADE MH.	PARSEL :	15
YAPI GENEL BİLGİLERİ			
YAPI TÜRÜ :	KONUT (Yapının güncel kullanımında zemin kat ticarethanedir.)		
GENEL TANIM :	YIĞMA SİSTEM + AHŞAP KARKAS SİSTEM + KERPİÇ DOLGU		
YAPI GENEL ÖZELLİKLERİ		YAPI VAZİYET PLANI	
KAT ADEDİ :	2 (iki)		
TAŞIYICI SİSTEM :	YIĞMA SİSTEM AHŞAP KARKAS SİSTEM		
YAPI TEKTONİK ÖZELLİKLERİ			
YAPI MALZEMELERİ			
MOLOZ TAŞ	☒	AHŞAP	☒
KERPİÇ	☒	ALATURKA KİREMIT	☒
TUĞLA BRİKET	☐		☐
YAPISAL ELEMANLAR			
MOLOZ TAŞLI YIĞMA SİSTEM	☒		
KERPİÇ YIĞMA SİSTEM	☐	AHŞAP HATIL	☒
AHŞAP KARKAS SİSTEM	☐		☒
CUMBA KULLANIMI	☒	PAYANDA KULLANIMI	☒
YAPISAL KOMPOZİSYONLAR			
CEPHE DİLİ			
SAÇAK	☒	CUMBA ALTI GİRİŞ	☐
GİRİŞ NİŞİ	☐	KAPALI CUMBA	☒
BALKON CUMBA	☐	ŞAHNİŞ TİPİ CUMBA	☐
YAPI ÇEVRESEL ÖZELLİKLERİ			
ÇEVRE VE PARSEL İLE İLİŞKİ			
DOĞRUDAN GİRİŞ	☒	BAHÇEDEN GİRİŞ	☐
GİRİŞ ALANI CUMBA İLE YARI SINIRLI			
YAPI ÇEVRESİ SAÇAK İLE YARI SINIRLI			
BAHÇE MEVCUT	☒	BAHÇE MEVCUT DEĞİL	☐
KONUMLANMA			
KUZEY - GÜNEY	☒	DOĞU - BATI	☐
EKOLOJİK POTANSİYELLER			
YEREL MALZ.	☒	YAPISAL	☒
		İŞLEVSEL	☒
HAZIRLAYAN:		MEHMET OZAN DEMİRÖZ	TARİH : 02/12/2023

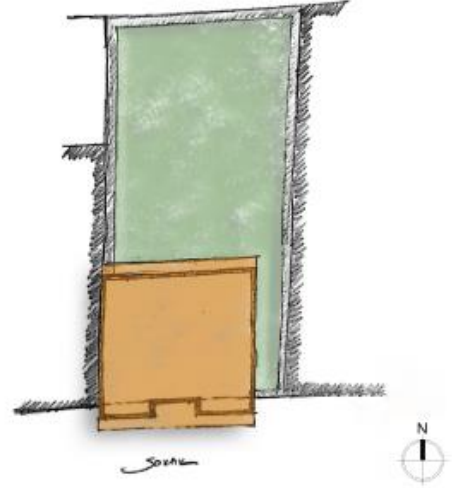
YAPI GÖRSELİ

YAPI GÖZLEM FORMU				
		ENVANTER NO :	12	
KONUM VE ADRES BİLGİLERİ				
İL :	BURSA	PAFTA :	---	
İLÇE :	İZNİK	ADA :	71	
MAH. :	EŞREFZADE MH.	PARSEL :	35	
YAPI GENEL BİLGİLERİ				
YAPI TÜRÜ :	KONUT + DÜKKAN (Yapının malzeme ve yapısal dışavurumu sonradan yapılan sıva ile gizlenmiştir.)			
GENEL TANIM :	YIĞMA SİSTEM + AHŞAP KARKAS SİSTEM + KERPIÇ DOLGU			
YAPI GENEL ÖZELLİKLERİ		YAPI VAZİYET PLANI		
KAT ADEDİ :	2 (iki)			
TAŞIYICI SİSTEM :	YIĞMA SİSTEM AHŞAP KARKAS SİSTEM			
YAPI TEKTONİK ÖZELLİKLERİ				
YAPI MALZEMELERİ				
MOLOZ TAŞ	☒ AHŞAP			☒
KERPIÇ	☒ ALATURKA KİREMİT			☒
TUĞLA BRİKET	☐			☐
YAPISAL ELEMANLAR				
MOLOZ TAŞLI YIĞMA SİSTEM				☒
KERPIÇ YIĞMA SİSTEM	AHŞAP HATIL			☒
AHŞAP KARKAS SİSTEM				☒
CUMBA KULLANIMI	PAYANDA KULLANIMI			☐
YAPISAL KOMPOZİSYONLAR		YAPI GÖRSELİ		
CEPHE DİLİ				
SAÇAK	☒ CUMBA ALTI GİRİŞ			☐
GİRİŞ NİŞİ	KAPALI CUMBA			☐
BALKON CUMBA	ŞAHNİŞ TİPİ CUMBA			☐
YAPI ÇEVRESEL ÖZELLİKLERİ				
ÇEVRE VE PARSEL İLE İLİŞKİ				
DOĞRUDAN GİRİŞ	BAHÇEDEN GİRİŞ			☒
GİRİŞ ALANI CUMBA İLE YARI SINIRLI				☐
YAPI ÇEVRESİ SAÇAK İLE YARI SINIRLI				☒
BAHÇE MEVCUT	☒ BAHÇE MEVCUT DEĞİL			☐
KONUMLANMA				
KUZAY - GÜNEY	☒ DOĞU - BATI	☐		
EKOLOJİK POTANSİYELLER				
YEREL MALZ.	☒ YAPISAL	☒ İŞLEVSEL	☒	
HAZIRLAYAN:	MEHMET OZAN DEMİRÖZ	TARİH :	02/12/2023	

YAPI GÖZLEM FORMU					
		ENVANTER NO :	13		
KONUM VE ADRES BİLGİLERİ					
İL :	BURSA	PAFTA :	---		
İLÇE :	İZNİK	ADA :	73		
MAH. :	EŞREFZADE MH.	PARSEL :	12		
YAPI GENEL BİLGİLERİ					
YAPI TÜRÜ :	DÜKKAN + KONUT (Yapı güncel olarak kullanılamaz haldedir, bilgilere giriş cumba altındandır.)				
GENEL TANIM :	AHŞAP KARKAS SİSTEM + KERPIÇ DOLGU				
YAPI GENEL ÖZELLİKLERİ		YAPI VAZİYET PLANI			
KAT ADEDİ :	2 (iki)				
TAŞIYICI SİSTEM :	AHŞAP KARKAS SİSTEM				
YAPI TEKTONİK ÖZELLİKLERİ					
YAPI MALZEMELERİ					
MOLOZ TAŞ	■			AHŞAP	■
KERPIÇ	■			ALATURKA KİREMIT	■
TUĞLA BRİKET	■				
YAPISAL ELEMANLAR					
MOLOZ TAŞLI YIĞMA SİSTEM					
KERPIÇ YIĞMA SİSTEM	■			AHŞAP HATIL	
AHŞAP KARKAS SİSTEM				■	
CUMBA KULLANIMI	■			PAYANDA KULLANIMI	■
YAPISAL KOMPOZİSYONLAR		YAPI GÖRSELİ			
CEPHE DİLİ					
SAÇAK	■			CUMBA ALTI GİRİŞ	■
GİRİŞ NİŞİ	■			KAPALI CUMBA	
BALKON CUMBA	■			ŞAHNİŞ TİPİ CUMBA	■
YAPI ÇEVRESEL ÖZELLİKLERİ					
ÇEVRE VE PARSEL İLE İLİŞKİ					
DOĞRUDAN GİRİŞ	■	BAHÇEDEN GİRİŞ			
GİRİŞ ALANI CUMBA İLE YARI SINIRLI		■			
YAPI ÇEVRESİ SAÇAK İLE YARI SINIRLI		■			
BAHÇE MEVCUT	■	BAHÇE MEVCUT DEĞİL			
KONUMLANMA					
KUZEY - GÜNEY	■	DOĞU - BATI			
EKOLOJİK POTANSİYELLER					
YEREL MALZ.	■	YAPISAL	■		
		İŞLEVSEL	■		
HAZIRLAYAN: MEHMET OZAN DEMİRÖZ		TARİH : 02/12/2023			

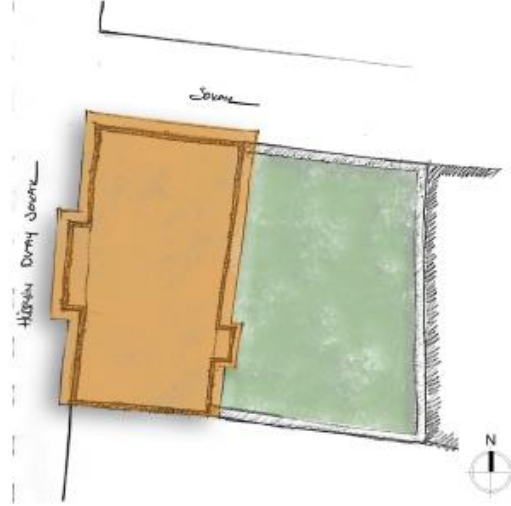
YAPI GÖZLEM FORMU			
		ENVANTER NO :	14
KONUM VE ADRES BİLGİLERİ			
İL :	BURSA	PAFTA :	---
İLÇE :	İZNİK	ADA :	74
MAH. :	EŞREFZADE MH.	PARSEL :	22
YAPI GENEL BİLGİLERİ			
YAPI TÜRÜ :	KONUT		
GENEL TANIM :	YIĞMA SİSTEM + AHŞAP KARKAS SİSTEM + KERPIÇ DOLGU		
YAPI GENEL ÖZELLİKLERİ		YAPI VAZİYET PLANI	
KAT ADEDİ :	2 (iki)		
TAŞIYICI SİSTEM :	YIĞMA SİSTEM AHŞAP KARKAS SİSTEM		
YAPI TEKTONİK ÖZELLİKLERİ			
YAPI MALZEMELERİ			
MOLOZ TAŞ	☐	AHŞAP	☐
KERPIÇ	☐	ALATURKA KİREMİT	☐
TUĞLA BRİKET	☐		☐
YAPISAL ELEMANLAR			
MOLOZ TAŞLI YIĞMA SİSTEM	☐		
KERPIÇ YIĞMA SİSTEM	☐	AHŞAP HATIL	☐
AHŞAP KARKAS SİSTEM	☐		
CUMBA KULLANIMI	☐	PAYANDA KULLANIMI	☐
YAPISAL KOMPOZİSYONLAR			
CEPHE DİLİ			
SAÇAK	☐	CUMBA ALTI GİRİŞ	☐
GİRİŞ NİŞİ	☐	KAPALI CUMBA	☐
BALKON CUMBA	☐	ŞAHNİŞ TİPİ CUMBA	☐
YAPI ÇEVRESEL ÖZELLİKLERİ			
ÇEVRE VE PARSEL İLE İLİŞKİ			
DOĞRUDAN GİRİŞ	☐	BAHÇEDEN GİRİŞ	☐
GİRİŞ ALANI CUMBA İLE YARI SINIRLI	☐		
YAPI ÇEVRESİ SAÇAK İLE YARI SINIRLI	☐		
BAHÇE MEVCUT	☐	BAHÇE MEVCUT DEĞİL	☐
KONUMLANMA			
KUZEY - GÜNEY	☐	DOĞU - BATI	☐
EKOLOJİK POTANSİYELLER			
YEREL MALZ.	☐	YAPISAL	☐
	☐	İŞLEVSEL	☐
HAZIRLAYAN:		MEHMET OZAN DEMİRÖZ	TARİH :
			02/12/2023

YAPI GÖRSELİ

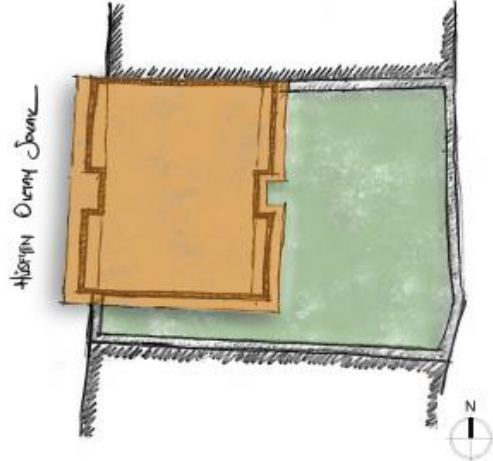

YAPI GÖZLEM FORMU			
		ENVANTER NO :	15
KONUM VE ADRES BİLGİLERİ			
İL :	BURSA	PAFTA :	---
İLÇE :	İZNİK	ADA :	74
MAH. :	EŞREFZADE MH.	PARSEL :	34
YAPI GENEL BİLGİLERİ			
YAPI TÜRÜ :	KONUT (Yapının malzeme ve yapısal dışavurumu sonradan yapılan sıva ile gizlenmiştir.)		
GENEL TANIM :	YIĞMA SİSTEM + AHŞAP KARKAS SİSTEM + KERPiÇ DOLGU		
YAPI GENEL ÖZELLİKLERİ		YAPI VAZİYET PLANI	
KAT ADEDİ :	2 (iki)		
TAŞIYICI SİSTEM :	YIĞMA SİSTEM AHŞAP KARKAS SİSTEM		
YAPI TEKTONİK ÖZELLİKLERİ			
YAPI MALZEMELERİ			
MOLOZ TAŞ	☐	AHŞAP	☐
KERPiÇ	☐	ALATURKA KİREMİT	☐
TUĞLA BRİKET	☐		☐
YAPISAL ELEMANLAR			
MOLOZ TAŞLI YIĞMA SİSTEM	☐		☐
KERPiÇ YIĞMA SİSTEM	☐	AHŞAP HATIL	☐
AHŞAP KARKAS SİSTEM	☐		☐
CUMBA KULLANIMI	☐	PAYANDA KULLANIMI	☐
YAPISAL KOMPOZİSYONLAR			
CEPHE DİLİ			
SAÇAK	☐	CUMBA ALTI GİRİŞ	☐
GİRİŞ NİŞİ	☐	KAPALI CUMBA	☐
BALKON CUMBA	☐	ŞAHNİŞ TİPİ CUMBA	☐
YAPI ÇEVRESEL ÖZELLİKLERİ			
ÇEVRE VE PARSEL İLE İLİŞKİ			
DOĞRUDAN GİRİŞ	☐	BAHÇEDEN GİRİŞ	☐
GİRİŞ ALANI CUMBA İLE YARI SINIRLI	☐		☐
YAPI ÇEVRESİ SAÇAK İLE YARI SINIRLI	☐		☐
BAHÇE MEVCUT	☐	BAHÇE MEVCUT DEĞİL	☐
KONUMLANMA			
KUZEY - GÜNEY	☐	DOĞU - BATI	☐
EKOLOJİK POTANSİYELLER			
YEREL MALZ.	☐	YAPISAL	☐
	☐	İŞLEVSEL	☐
HAZIRLAYAN:		MEHMET OZAN DEMİRÖZ	TARİH :
			02/12/2023

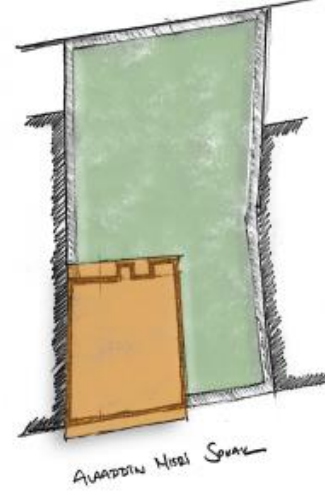

YAPI GÖRSELİ

YAPI GÖZLEM FORMU				
		ENVANTER NO :	16	
KONUM VE ADRES BİLGİLERİ				
İL :	BURSA	PAFTA :	---	
İLÇE :	İZNİK	ADA :	74	
MAH. :	EŞREFZADE MH.	PARSEL :	47	
YAPI GENEL BİLGİLERİ				
YAPI TÜRÜ :	KONUT (Yapının malzeme ve yapısal dışavurumu sonradan yapılan sıva ile gizlenmiştir.)			
GENEL TANIM :	YIĞMA SİSTEM + AHŞAP KARKAS SİSTEM + KERPİÇ DOLGU			
YAPI GENEL ÖZELLİKLERİ		YAPI VAZİYET PLANI		
KAT ADEDİ :	2 (iki)			
TAŞIYICI SİSTEM :	YIĞMA SİSTEM AHŞAP KARKAS SİSTEM			
YAPI TEKTONİK ÖZELLİKLERİ				
YAPI MALZEMELERİ				
MOLOZ TAŞ	☒ AHŞAP			☒
KERPİÇ	☒ ALATURKA KİREMİT			☒
TUĞLA BRİKET	☐			☐
YAPISAL ELEMANLAR				
MOLOZ TAŞLI YIĞMA SİSTEM	☒			
KERPİÇ YIĞMA SİSTEM	☐ AHŞAP HATIL			☒
AHŞAP KARKAS SİSTEM	☒			
CUMBA KULLANIMI	☒ PAYANDA KULLANIMI			☒
YAPISAL KOMPOZİSYONLAR		YAPI GÖRSELİ		
CEPHE DİLİ				
SAÇAK	☒ CUMBA ALTI GİRİŞ			☐
GİRİŞ NİŞİ	☐ KAPALI CUMBA			☒
BALKON CUMBA	☐ ŞAHNİŞ TİPİ CUMBA			☒
YAPI ÇEVRESEL ÖZELLİKLERİ				
ÇEVRE VE PARSEL İLE İLİŞKİ				
DOĞRUDAN GİRİŞ	☒ BAHÇEDEN GİRİŞ	☒		
GİRİŞ ALANI CUMBA İLE YARI SINIRLI		☐		
YAPI ÇEVRESİ SAÇAK İLE YARI SINIRLI		☒		
BAHÇE MEVCUT	☒ BAHÇE MEVCUT DEĞİL	☒		
KONUMLANMA				
KUZEY - GÜNEY	☐ DOĞU - BATI	☒		
EKOLOJİK POTANSİYELLER				
YEREL MALZ.	☒ YAPISAL	☒ İŞLEVSEL	☒	
HAZIRLAYAN: MEHMET OZAN DEMİRÖZ		TARİH : 02/12/2023		

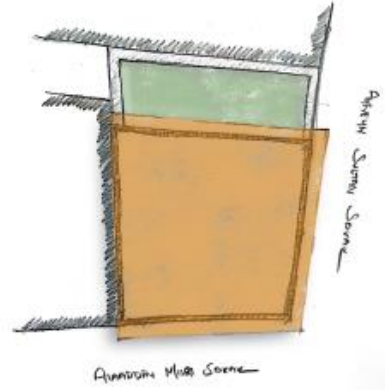
YAPI GÖZLEM FORMU			
		ENVANTER NO :	17
KONUM VE ADRES BİLGİLERİ			
İL :	BURSA	PAFTA :	---
İLÇE :	İZNİK	ADA :	75
MAH. :	EŞREFZADE MH.	PARSEL :	14
YAPI GENEL BİLGİLERİ			
YAPI TÜRÜ :	KONUT (Yapı kullanılamaz haldedir, bazı onarımlar ile nadir de olsa malzeme dili değişmiştir.)		
GENEL TANIM :	YIĞMA SİSTEM + AHŞAP KARKAS SİSTEM + KERPIÇ DOLGU		
YAPI GENEL ÖZELLİKLERİ		YAPI VAZİYET PLANI	
KAT ADEDİ :	2 (iki)		
TAŞIYICI SİSTEM :	YIĞMA SİSTEM AHŞAP KARKAS SİSTEM		
YAPI TEKTONİK ÖZELLİKLERİ			
YAPI MALZEMELERİ			
MOLOZ TAŞ	☐	AHŞAP	☐
KERPIÇ	☐	ALATURKA KİREMIT	☐
TUĞLA BRİKET	☐		☐
YAPISAL ELEMANLAR			
MOLOZ TAŞLI YIĞMA SİSTEM	☐		☐
KERPIÇ YIĞMA SİSTEM	☐	AHŞAP HATIL	☐
AHŞAP KARKAS SİSTEM	☐		☐
CUMBA KULLANIMI	☐	PAYANDA KULLANIMI	☐
YAPISAL KOMPOZİSYONLAR			
CEPHE DİLİ			
SAÇAK	☐	CUMBA ALTI GİRİŞ	☐
GİRİŞ NİŞİ	☐	KAPALI CUMBA	☐
BALKON CUMBA	☐	ŞAHNİŞ TİPİ CUMBA	☐
YAPI ÇEVRESEL ÖZELLİKLERİ			
ÇEVRE VE PARSEL İLE İLİŞKİ			
DOĞRUDAN GİRİŞ	☐	BAHÇEDEN GİRİŞ	☐
GİRİŞ ALANI CUMBA İLE YARI SINIRLI			
YAPI ÇEVRESİ SAÇAK İLE YARI SINIRLI			
BAHÇE MEVCUT	☐	BAHÇE MEVCUT DEĞİL	☐
KONUMLANMA			
KUZAY - GÜNEY	☐	DOĞU - BATI	☐
EKOLOJİK POTANSİYELLER			
YEREL MALZ.	☐	YAPISAL	☐
	☐	İŞLEVSEL	☐
HAZIRLAYAN:		MEHMET OZAN DEMİRÖZ	TARİH : 02/12/2023

YAPI GÖRSELİ

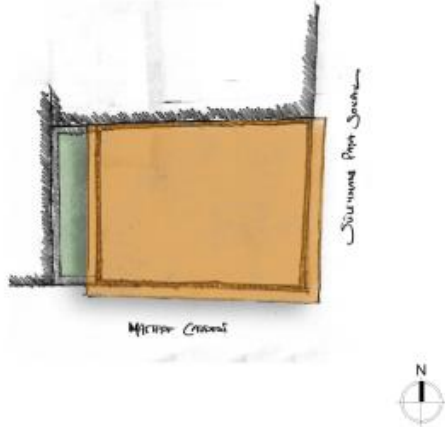

YAPI GÖZLEM FORMU			
			ENVANTER NO : 18
KONUM VE ADRES BİLGİLERİ			
İL :	BURSA	PAFTA :	---
İLÇE :	İZNİK	ADA :	75
MAH. :	EŞREFZADE MH.	PARSEL :	26
YAPI GENEL BİLGİLERİ			
YAPI TÜRÜ :	KONUT (Yapı su basman seviyesine bodrum kat ile yükseltilmiştir.)		
GENEL TANIM :	YIĞMA SİSTEM + AHŞAP KARKAS SİSTEM + KERPIÇ DOLGU		
YAPI GENEL ÖZELLİKLERİ		YAPI VAZİYET PLANI	
KAT ADEDİ :	2 (iki)		
TAŞIYICI SİSTEM :	YIĞMA SİSTEM AHŞAP KARKAS SİSTEM		
YAPI TEKTONİK ÖZELLİKLERİ			
YAPI MALZEMELERİ			
MOLOZ TAŞ	☒	AHŞAP	☒
KERPIÇ	☒	ALATURKA KİREMİT	☒
TUĞLA BRİKET	☐		☐
YAPISAL ELEMANLAR			
MOLOZ TAŞLI YIĞMA SİSTEM	☒		
KERPIÇ YIĞMA SİSTEM	☐	AHŞAP HATIL	☒
AHŞAP KARKAS SİSTEM	☒		
CUMBA KULLANIMI	☐	PAYANDA KULLANIMI	☐
YAPISAL KOMPOZİSYONLAR			
CEPHE DİLİ			
SAÇAK	☒	CUMBA ALTI GİRİŞ	☐
GİRİŞ NİŞİ	☐	KAPALI CUMBA	☐
BALKON CUMBA	☐	ŞAHNİŞ TİPİ CUMBA	☐
YAPI ÇEVRESEL ÖZELLİKLERİ			
ÇEVRE VE PARSEL İLE İLİŞKİ			
DOĞRUDAN GİRİŞ	☒	BAHÇEDEN GİRİŞ	☐
GİRİŞ ALANI CUMBA İLE YARI SINIRLI	☐		
YAPI ÇEVRESİ SAÇAK İLE YARI SINIRLI	☒		
BAHÇE MEVCUT	☒	BAHÇE MEVCUT DEĞİL	☐
KONUMLANMA			
KUZEY - GÜNEY	☒	DOĞU - BATI	☐
EKOLOJİK POTANSİYELLER			
YEREL MALZ.	☒	YAPISAL	☒
		İŞLEVSEL	☒
HAZIRLAYAN: MEHMET OZAN DEMİRÖZ		TARİH : 02/12/2023	

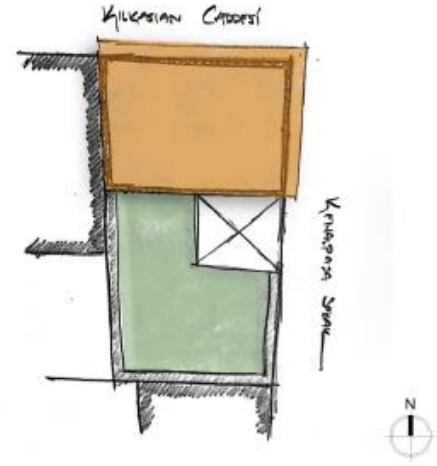
YAPI GÖRSELİ

YAPI GÖZLEM FORMU				
		ENVANTER NO :	19	
KONUM VE ADRES BİLGİLERİ				
İL :	BURSA	PAFTA :	---	
İLÇE :	İZNİK	ADA :	111	
MAH. :	YENİMAHALLE MH.	PARSEL :	15	
YAPI GENEL BİLGİLERİ				
YAPI TÜRÜ :	KONUT			
GENEL TANIM :	YIĞMA SİSTEM + AHŞAP KARKAS SİSTEM + KERPIÇ DOLGU			
YAPI GENEL ÖZELLİKLERİ		YAPI VAZİYET PLANI		
KAT ADEDİ :	2 (iki)			
TAŞIYICI SİSTEM :	YIĞMA SİSTEM AHŞAP KARKAS SİSTEM			
YAPI TEKTONİK ÖZELLİKLERİ				
YAPI MALZEMELERİ				
MOLOZ TAŞ	☒ AHŞAP			☒
KERPIÇ	☒ ALATURKA KİREMIT			☒
TUĞLA BRİKET	☐			☐
YAPISAL ELEMANLAR				
MOLOZ TAŞLI YIĞMA SİSTEM	☒			
KERPIÇ YIĞMA SİSTEM	☐ AHŞAP HATIL			☒
AHŞAP KARKAS SİSTEM	☒			
CUMBA KULLANIMI	☐ PAYANDA KULLANIMI			☐
YAPISAL KOMPOZİSYONLAR		YAPI GÖRSELİ		
CEPHE DİLİ				
SAÇAK	☒ CUMBA ALTI GİRİŞ			☐
GİRİŞ NİŞİ	☐ KAPALI CUMBA			☐
BALKON CUMBA	☐ ŞAHNİŞ TİPİ CUMBA			☐
YAPI ÇEVRESEL ÖZELLİKLERİ				
ÇEVRE VE PARSEL İLE İLİŞKİ				
DOĞRUDAN GİRİŞ	☐ BAHÇEDEN GİRİŞ			☒
GİRİŞ ALANI CUMBA İLE YARI SINIRLI	☐			
YAPI ÇEVRESİ SAÇAK İLE YARI SINIRLI	☒			
BAHÇE MEVCUT	☒ BAHÇE MEVCUT DEĞİL			☐
KONUMLANMA				
KUZEY - GÜNEY	☒ DOĞU - BATI	☐		
EKOLOJİK POTANSİYELLER				
YEREL MALZ.	☒ YAPISAL	☒ İŞLEVSEL	☒	
HAZIRLAYAN:	MEHMET OZAN DEMİRÖZ	TARİH :	02/12/2023	

YAPI GÖZLEM FORMU			
		ENVANTER NO :	20
KONUM VE ADRES BİLGİLERİ			
İL :	BURSA	PAFTA :	---
İLÇE :	İZNİK	ADA :	112
MAH. :	YENİMAHALLE MH.	PARSEL :	4
YAPI GENEL BİLGİLERİ			
YAPI TÜRÜ :	KONUT + DÜKKAN (Yapı restorasyon görmüştür, fakat girişler ve cephe dili korunmuştur.)		
GENEL TANIM :	YIĞMA SİSTEM + AHŞAP KARKAS SİSTEM + KERPIÇ DOLGU		
YAPI GENEL ÖZELLİKLERİ		YAPI VAZİYET PLANI	
KAT ADEDİ :	2 (iki)		
TAŞIYICI SİSTEM :	YIĞMA SİSTEM AHŞAP KARKAS SİSTEM		
YAPI TEKTONİK ÖZELLİKLERİ			
YAPI MALZEMELERİ			
MOLOZ TAŞ	☒ AHŞAP		
KERPIÇ	☒ ALATURKA KİREMİT		
TUĞLA BRİKET	☐		
YAPISAL ELEMANLAR			
MOLOZ TAŞLI YIĞMA SİSTEM	☐		
KERPIÇ YIĞMA SİSTEM	☐ AHŞAP HATIL		
AHŞAP KARKAS SİSTEM	☐		
CUMBA KULLANIMI	☒ PAYANDA KULLANIMI		
YAPISAL KOMPOZİSYONLAR			
CEPHE DİLİ			
SAÇAK	☒ CUMBA ALTI GİRİŞ		
GİRİŞ NİŞİ	☐ KAPALI CUMBA		
BALKON CUMBA	☐ ŞAHNİŞ TİPİ CUMBA		
YAPI ÇEVRESEL ÖZELLİKLERİ			
ÇEVRE VE PARSEL İLE İLİŞKİ			
DOĞRUDAN GİRİŞ	☒ BAHÇEDEN GİRİŞ		
GİRİŞ ALANI CUMBA İLE YARI SINIRLI	☐		
YAPI ÇEVRESİ SAÇAK İLE YARI SINIRLI	☐		
BAHÇE MEVCUT	☒ BAHÇE MEVCUT DEĞİL		
KONUMLANMA			
KUZAY - GÜNEY	☒ DOĞU - BATI		
EKOLOJİK POTANSİYELLER			
YEREL MALZ.	☒ YAPISAL ☒ İŞLEVSEL ☒		
HAZIRLAYAN: MEHMET OZAN DEMİRÖZ		TARİH : 02/12/2023	

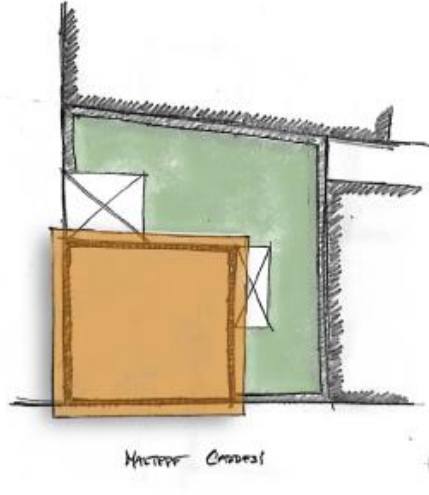
YAPI GÖZLEM FORMU			
		ENVANTER NO :	21
KONUM VE ADRES BİLGİLERİ			
İL :	BURSA	PAFTA :	---
İLÇE :	İZNİK	ADA :	112
MAH. :	YENİMAHALLE MH.	PARSEL :	7
YAPI GENEL BİLGİLERİ			
YAPI TÜRÜ :	KONUT + DÜKKAN		
GENEL TANIM :	YIĞMA SİSTEM + AHŞAP KARKAS SİSTEM + KERPIÇ DOLGU		
YAPI GENEL ÖZELLİKLERİ		YAPI VAZİYET PLANI	
KAT ADEDİ :	2 (iki)		
TAŞIYICI SİSTEM :	YIĞMA SİSTEM AHŞAP KARKAS SİSTEM		
YAPI TEKTONİK ÖZELLİKLERİ			
YAPI MALZEMELERİ			
MOLOZ TAŞ	☒	AHŞAP	☒
KERPIÇ	☒	ALATURKA KİREMIT	☒
TUĞLA BRİKET	☐		☐
YAPISAL ELEMANLAR			
MOLOZ TAŞLI YIĞMA SİSTEM	☒		
KERPIÇ YIĞMA SİSTEM	☐	AHŞAP HATIL	☒
AHŞAP KARKAS SİSTEM	☒		
CUMBA KULLANIMI	☐	PAYANDA KULLANIMI	☐
YAPISAL KOMPOZİSYONLAR			
CEPHE DİLİ			
SAÇAK	☒	CUMBA ALTI GİRİŞ	☐
GİRİŞ NİŞİ	☐	KAPALI CUMBA	☐
BALKON CUMBA	☐	ŞAHNİŞ TİPİ CUMBA	☐
YAPI ÇEVRESEL ÖZELLİKLERİ			
ÇEVRE VE PARSEL İLE İLİŞKİ			
DOĞRUDAN GİRİŞ	☐	BAHÇEDEN GİRİŞ	☒
GİRİŞ ALANI CUMBA İLE YARI SINIRLI			
YAPI ÇEVRESİ SAÇAK İLE YARI SINIRLI			
BAHÇE MEVCUT	☒	BAHÇE MEVCUT DEĞİL	☐
KONUMLANMA			
KUZEY - GÜNEY	☒	DOĞU - BATI	☐
EKOLOJİK POTANSİYELLER			
YEREL MALZ.	☒	YAPISAL	☒ İŞLEVSEL ☒
HAZIRLAYAN:		MEHMET OZAN DEMİRÖZ	TARİH : 02/12/2023

YAPI GÖRSELİ

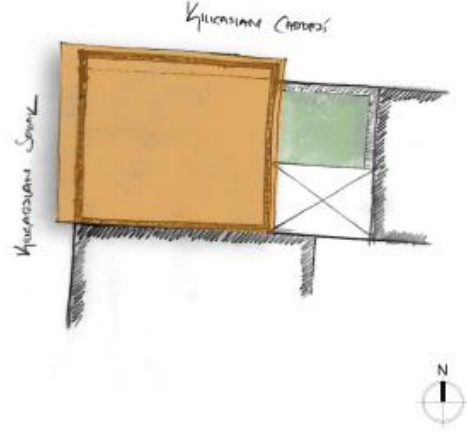
YAPI GÖZLEM FORMU			
		ENVANTER NO :	22
KONUM VE ADRES BİLGİLERİ			
İL :	BURSA	PAFTA :	---
İLÇE :	İZNİK	ADA :	112
MAH. :	YENİMAHALLE MH.	PARSEL :	34
YAPI GENEL BİLGİLERİ			
YAPI TÜRÜ :	KONUT (Yapı restorasyon görmüştür, fakat genel olarak korunmuştur.)		
GENEL TANIM :	YIĞMA SİSTEM + AHŞAP KARKAS SİSTEM + KERPIÇ DOLGU		
YAPI GENEL ÖZELLİKLERİ		YAPI VAZİYET PLANI	
KAT ADEDİ :	2 (iki)		
TAŞIYICI SİSTEM :	YIĞMA SİSTEM AHŞAP KARKAS SİSTEM		
YAPI TEKTONİK ÖZELLİKLERİ			
YAPI MALZEMELERİ			
MOLOZ TAŞ	☐	AHŞAP	☐
KERPIÇ	☐	ALATURKA KİREMİT	☐
TUĞLA BRİKET	☐		☐
YAPISAL ELEMANLAR			
MOLOZ TAŞLI YIĞMA SİSTEM	☐		
KERPIÇ YIĞMA SİSTEM	☐	AHŞAP HATIL	☐
AHŞAP KARKAS SİSTEM	☐		
CUMBA KULLANIMI	☐	PAYANDA KULLANIMI	☐
YAPISAL KOMPOZİSYONLAR			
CEPHE DİLİ			
SAÇAK	☐	CUMBA ALTI GİRİŞ	☐
GİRİŞ NİŞİ	☐	KAPALI CUMBA	☐
BALKON CUMBA	☐	ŞAHNİŞ TİPİ CUMBA	☐
YAPI ÇEVRESEL ÖZELLİKLERİ			
ÇEVRE VE PARSEL İLE İLİŞKİ			
DOĞRUDAN GİRİŞ	☐	BAHÇEDEN GİRİŞ	☐
GİRİŞ ALANI CUMBA İLE YARI SINIRLI	☐		
YAPI ÇEVRESİ SAÇAK İLE YARI SINIRLI	☐		
BAHÇE MEVCUT	☐	BAHÇE MEVCUT DEĞİL	☐
KONUMLANMA			
KUZEY - GÜNEY	☐	DOĞU - BATI	☐
EKOLOJİK POTANSİYELLER			
YEREL MALZ.	☐	YAPISAL	☐
	☐	İŞLEVSEL	☐
HAZIRLAYAN:		MEHMET OZAN DEMİRÖZ	TARİH : 02/12/2023

YAPI GÖRSELİ

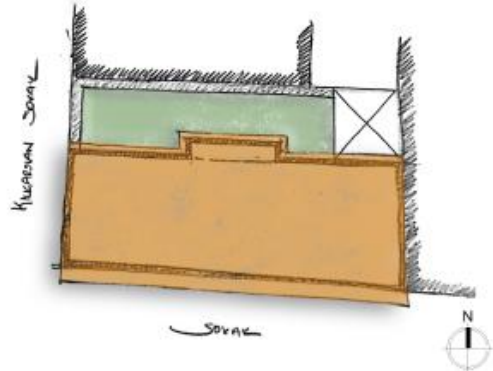

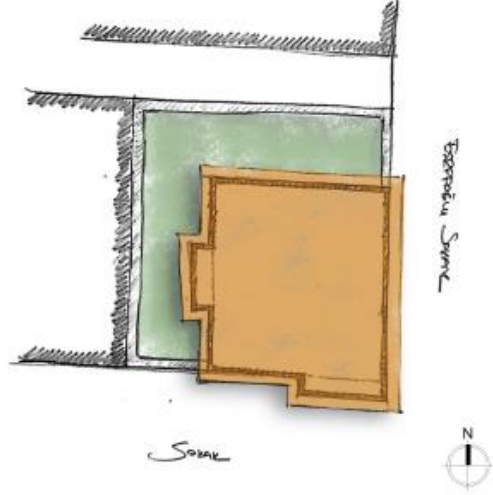
YAPI GÖZLEM FORMU			
		ENVANTER NO :	23
KONUM VE ADRES BİLGİLERİ			
İL :	BURSA	PAFTA :	---
İLÇE :	İZNİK	ADA :	114
MAH. :	YENİMAHALLE MH.	PARSEL :	1
YAPI GENEL BİLGİLERİ			
YAPI TÜRÜ :	KONUT + DÜKKAN (Yapı restorasyon görmüştür, plan şeması ve giriş değişmiştir.)		
GENEL TANIM :	YIĞMA SİSTEM + AHŞAP KARKAS SİSTEM + KERPIÇ DOLGU		
YAPI GENEL ÖZELLİKLERİ		YAPI VAZİYET PLANI	
KAT ADEDİ :	2 (iki)		
TAŞIYICI SİSTEM :	YIĞMA SİSTEM AHŞAP KARKAS SİSTEM		
YAPI TEKTONİK ÖZELLİKLERİ			
YAPI MALZEMELERİ			
MOLOZ TAŞ	☒	AHŞAP	☒
KERPIÇ	☒	ALATURKA KİREMİT	☒
TUĞLA BRİKET	☐		☐
YAPISAL ELEMANLAR			
MOLOZ TAŞLI YIĞMA SİSTEM	☒		
KERPIÇ YIĞMA SİSTEM	☐	AHŞAP HATIL	☒
AHŞAP KARKAS SİSTEM	☒		
CUMBA KULLANIMI	☒	PAYANDA KULLANIMI	☒
YAPISAL KOMPOZİSYONLAR			
CEPHE DİLİ			
SAÇAK	☒	CUMBA ALTI GİRİŞ	☐
GİRİŞ NİŞİ	☐	KAPALI CUMBA	☒
BALKON CUMBA	☐	ŞAHNİŞ TİPİ CUMBA	☐
YAPI ÇEVRESEL ÖZELLİKLERİ			
ÇEVRE VE PARSEL İLE İLİŞKİ			
DOĞRUDAN GİRİŞ	☐	BAHÇEDEN GİRİŞ	☒
GİRİŞ ALANI CUMBA İLE YARI SINIRLI			
YAPI ÇEVRESİ SAÇAK İLE YARI SINIRLI			
BAHÇE MEVCUT	☒	BAHÇE MEVCUT DEĞİL	☐
KONUMLANMA			
KUZEY - GÜNEY	☒	DOĞU - BATI	☐
EKOLOJİK POTANSİYELLER			
YEREL MALZ.	☒	YAPISAL	☒
	☒	İŞLEVSEL	☒
HAZIRLAYAN:		MEHMET OZAN DEMİRÖZ	TARİH : 02/12/2023

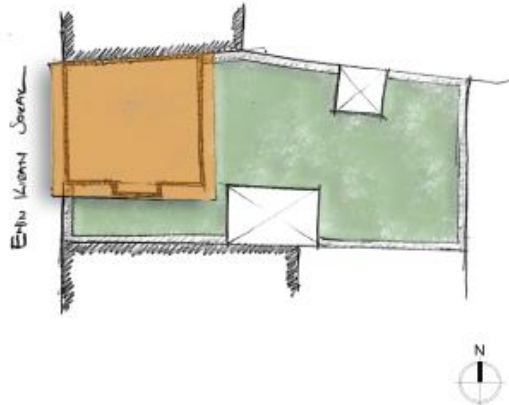

YAPI GÖRSELİ

YAPI GÖZLEM FORMU				
		ENVANTER NO :	24	
KONUM VE ADRES BİLGİLERİ				
İL :	BURSA	PAFTA :	---	
İLÇE :	İZNİK	ADA :	114	
MAH. :	YENİMAHALLE MH.	PARSEL :	13	
YAPI GENEL BİLGİLERİ				
YAPI TÜRÜ :	KONUT (Yapı bodrum kat ile su basman seviyesine getirilmiştir.)			
GENEL TANIM :	YIĞMA SİSTEM + AHŞAP KARKAS SİSTEM + KERPIÇ DOLGU			
YAPI GENEL ÖZELLİKLERİ		YAPI VAZİYET PLANI		
KAT ADEDİ :	2 (BODRUM + ZEMİN KAT)			
TAŞIYICI SİSTEM :	YIĞMA SİSTEM AHŞAP KARKAS SİSTEM			
YAPI TEKTONİK ÖZELLİKLERİ				
YAPI MALZEMELERİ				
MOLOZ TAŞ	☒ AHŞAP			☒
KERPIÇ	☒ ALATURKA KİREMİT			☒
TUĞLA BRİKET	☐			☐
YAPISAL ELEMANLAR				
MOLOZ TAŞLI YIĞMA SİSTEM	☒			
KERPIÇ YIĞMA SİSTEM	☒ AHŞAP HATIL			☒
AHŞAP KARKAS SİSTEM	☒			
CUMBA KULLANIMI	☒ PAYANDA KULLANIMI			☒
YAPISAL KOMPOZİSYONLAR		YAPI GÖRSELİ		
CEPHE DİLİ				
SAÇAK	☒ CUMBA ALTI GİRİŞ			☐
GİRİŞ NİŞİ	☒ KAPALI CUMBA			☒
BALKON CUMBA	☐ ŞAHNİŞ TİPİ CUMBA			☐
YAPI ÇEVRESEL ÖZELLİKLERİ				
ÇEVRE VE PARSEL İLE İLİŞKİ				
DOĞRUDAN GİRİŞ	☒ BAHÇEDEN GİRİŞ			☒
GİRİŞ ALANI CUMBA İLE YARI SINIRLI	☐			
YAPI ÇEVRESİ SAÇAK İLE YARI SINIRLI	☒			
BAHÇE MEVCUT	☒ BAHÇE MEVCUT DEĞİL			☒
KONUMLANMA				
KUZAY - GÜNEY	☒ DOĞU - BATI	☐		
EKOLOJİK POTANSİYELLER				
YEREL MALZ.	☒ YAPISAL	☒ İŞLEVSEL	☒	
HAZIRLAYAN:	MEHMET OZAN DEMİRÖZ		TARİH : 02/12/2023	

YAPI GÖZLEM FORMU			
		ENVANTER NO :	25
KONUM VE ADRES BİLGİLERİ			
İL :	BURSA	PAFTA :	---
İLÇE :	İZNİK	ADA :	114
MAH. :	YENİMAHALLE MH.	PARSEL :	14
YAPI GENEL BİLGİLERİ			
YAPI TÜRÜ :	KONUT (Yapı restorasyon görmüş, genel anlamda korunmuştur.)		
GENEL TANIM :	YIĞMA SİSTEM + AHŞAP KARKAS SİSTEM + KERPIÇ DOLGU		
YAPI GENEL ÖZELLİKLERİ		YAPI VAZİYET PLANI	
KAT ADEDİ :	2 (ZEMİN + 1. KAT)		
TAŞIYICI SİSTEM :	YIĞMA SİSTEM AHŞAP KARKAS SİSTEM		
YAPI TEKTONİK ÖZELLİKLERİ			
YAPI MALZEMELERİ			
MOLOZ TAŞ	☒ AHŞAP		
KERPIÇ	☒ ALATURKA KİREMİT		
TUĞLA BRİKET	☐		
YAPISAL ELEMANLAR			
MOLOZ TAŞLI YIĞMA SİSTEM	☐		
KERPIÇ YIĞMA SİSTEM	☐ AHŞAP HATIL		
AHŞAP KARKAS SİSTEM	☐		
CUMBA KULLANIMI	☒ PAYANDA KULLANIMI		
YAPISAL KOMPOZİSYONLAR		YAPI GÖRSELİ	
CEPHE DİLİ			
SAÇAK	☒ CUMBA ALTI GİRİŞ		
GİRİŞ NİŞİ	☐ KAPALI CUMBA		
BALKON CUMBA	☐ ŞAHNİŞ TİPİ CUMBA		
YAPI ÇEVRESEL ÖZELLİKLERİ			
ÇEVRE VE PARSEL İLE İLİŞKİ			
DOĞRUDAN GİRİŞ	☐ BAHÇEDEN GİRİŞ		
GİRİŞ ALANI CUMBA İLE YARI SINIRLI	☐		
YAPI ÇEVRESİ SAÇAK İLE YARI SINIRLI	☐		
BAHÇE MEVCUT	☒ BAHÇE MEVCUT DEĞİL		
KONUMLANMA			
KUZEY - GÜNEY	☒ DOĞU - BATI		
EKOLOJİK POTANSİYELLER			
YEREL MALZ.	☒ YAPISAL	☒ İŞLEVSEL	☒
HAZIRLAYAN: MEHMET OZAN DEMİRÖZ		TARİH : 02/12/2023	

YAPI GÖZLEM FORMU				
		ENVANTER NO :	26	
KONUM VE ADRES BİLGİLERİ				
İL :	BURSA	PAFTA :	---	
İLÇE :	İZNİK	ADA :	122	
MAH. :	YENİMAHALLE MH.	PARSEL :	40	
YAPI GENEL BİLGİLERİ				
YAPI TÜRÜ :	KONUT			
GENEL TANIM :	YIĞMA SİSTEM + AHŞAP KARKAS SİSTEM + KERPIÇ DOLGU			
YAPI GENEL ÖZELLİKLERİ		YAPI VAZİYET PLANI		
KAT ADEDİ :	2 (ZEMİN + 1. KAT)			
TAŞIYICI SİSTEM :	YIĞMA SİSTEM AHŞAP KARKAS SİSTEM			
YAPI TEKTONİK ÖZELLİKLERİ				
YAPI MALZEMELERİ				
MOLOZ TAŞ	☒ AHŞAP			☒
KERPIÇ	☒ ALATURKA KİREMİT			☒
TUĞLA BRİKET	☐			☐
YAPISAL ELEMANLAR				
MOLOZ TAŞLI YIĞMA SİSTEM	☒			
KERPIÇ YIĞMA SİSTEM	☐			AHŞAP HATIL ☒
AHŞAP KARKAS SİSTEM	☒			
CUMBA KULLANIMI	☒ PAYANDA KULLANIMI			☒
YAPISAL KOMPOZİSYONLAR		YAPI GÖRSELİ		
CEPHE DİLİ				
SAÇAK	☒ CUMBA ALTI GİRİŞ			☐
GİRİŞ NİŞİ	☐ KAPALI CUMBA			☒
BALKON CUMBA	☐ ŞAHNİŞ TİPİ CUMBA			☐
YAPI ÇEVRESEL ÖZELLİKLERİ				
ÇEVRE VE PARSEL İLE İLİŞKİ				
DOĞRUDAN GİRİŞ	☐ BAHÇEDEN GİRİŞ			☒
GİRİŞ ALANI CUMBA İLE YARI SINIRLI	☐			
YAPI ÇEVRESİ SAÇAK İLE YARI SINIRLI	☒			
BAHÇE MEVCUT	☒ BAHÇE MEVCUT DEĞİL			☐
KONUMLANMA				
KUZEY - GÜNEY	☐	DOĞU - BATI	☒	
EKOLOJİK POTANSİYELLER				
YEREL MALZ.	☒ YAPISAL	☒ İŞLEVSEL	☒	
HAZIRLAYAN:	MEHMET OZAN DEMİRÖZ		TARİH : 02/12/2023	

ÖZGEÇMİŞ

Adı Soyadı : Mehmet Ozan DEMİRÖZ
Doğum Yeri ve Tarihi : Bursa / 17.09.1994
Yabancı Dil : İngilizce

Eğitim Durumu
Lise : Bursa Hürriyet Anadolu Lisesi
Lisans : Orta Doğu Teknik Üniversitesi
Yüksek Lisans : Bursa Uludağ Üniversitesi

Çalıştığı Kurum/Kurumlar : Northwest Construction LLC
: Prima LLC
: AYKE Mimarlık ve Mühendislik İnş. Taah. Tic. ve San.
LTD. ŞTİ.

İletişim (e-posta) : m.ozandemiroz@gmail.com

Yayınları :

- 1) Demiröz, M.O., Öztürk, R.B., Çahantimur, A. 2023. Pandemi Sonrası Kamusal Alanlar ve (yeniden) Kollektivite. *Kent Akademisi*. 16(3). 1999-2014.